

МЕГАТРЕНД УНИВЕРЗИТЕТ
ФАКУЛТЕТ ЗА КУЛТУРУ И МЕДИЈЕ
БЕОГРАД

Марија Ранђеловић

НАЧЕЛА ОБРАЗОВНЕ ПОЛИТИКЕ И УНАПРЕЂЕЊЕ
МЕДИЈСКЕ ПИСМЕНОСТИ СТУДЕНАТА
НАСТАВНИЧКИХ ФАКУЛТЕТА У СРБИЈИ У XXI
ВЕКУ

(ДОКТОРСКА ДИСЕРТАЦИЈА)

Београд, 2015.

Ментор:

Проф. др Миливоје Павловић
Факултет за културу и медије

Чланови комисије:

1. Проф. др Зоран Аврамовић

2. Доц. др Драгана Јовановић
Факултет за културу и медије

Датум одбране: _____

Апстракт

Образовна политика је једна од поддисциплина јавне политике, проистекла из нововековне рационалистичке и просветитељске филозофије, која истражује друштвене услове од значаја за образовни и социјални статус појединаца и друштвених група. У друштвима као што је наше, која су оптерећена низом транзиционих и других тешкоћа, свеукупни национални, економски, образовни, социјални и културни напредак уско је повезан с политиком образовања. Недвосмислено се може закључити да је област медијске писмености нације и утицаја образовне политике на њено креирање у 21. веку актуелна и, условно речено, државотворна тема.

Медијска писменост подразумева познавање језика, методологије и логике масовних медија, способност разумевања медијских порука и критичко размишљање о њима. У ту сврху се у свету већ конституише нова педагошка дисциплина, медијска педагогија, која полази од посматрања и интерпретације медијских конструкција стварности. Медијска педагогија означава свеукупност педагошки релевантних, практично усмерених разматрања медијских тема. Мора бити фокусирана на информационе и комуникационе технологије са свим њиховим друштвеним, политичким и културним импликацијама. У њен домен спадају и медијска дидактика, односно употреба медијских уређаја, од пројектора до компјутера, у процесу учења и наставе, као и медијско васпитање и медијско описмењавање деце, младих и одраслих с циљем да им се омогући дешифровање и коришћење аудио-визуелних кодова и нових знаковних система, све до активног коришћења медија.

С обзиром на то да живимо у „цивилизацији медија”, медијска писменост је, сасвим сигурно, важно поље педагошке футурологије, чиме се заострава медијска компетенција као циљна оријентација студената наставничких факултета у Србији у XXI веку, што је и тема овог рада.

Кључне речи: *образовна политика, медијска писменост, медијска педагогија, наставнички факултети*

ABSTRACT

Education policy is one of the disciplines of public policy, grown from newage racionalistic and enlightenment philosophy, who research social conditions important for educational and social status of individual and social groups. In societies like ours, burdened with lot of transition and other difficulties, whole national, economical, educational, social and cultural progress is tightly related to education policy. According to that, we can conclude that media literacy of nation and influence of education policy on it`s creation in XXI century is nation-building theme.

Media literacy means knowing of mass media language, capability of understanding media messages and critical thinking about them. According to this we witness a constitution of new pedagogy discipline, media pedagogy, which starts from observing and interpretation of media constructs of reality. Media pedagogy considered pedagogically relevant, practically directed considering of media themes. It must be focused on information and communication technologies along with their social, political and cultural implications. Media pedagogy is also related with media didactics, using of media gadgets, from projector to PC, in process of learning and teaching and media literacy for youngsters and grown people with aim to teach them to decipher and use audio-visual codes and new sign systems for active media use.

It can`t be separated from media policy, and can`t ignore data, facts and arguments from social analysis. Media pedagogy is scientific discipline which surpasses boundaries of institutions and contributes desirable and ethical society order. As such, it is part of inevitable pedagogical futurology which is engage in anticipation of trends in education, above all no institutionalized education along with changes in content, organization, forms and methods of education modified under influence of growing science, technique and technology. Considering fact that we live in ``media civilization``, media literacy is important field in pedagogical futurology, along with media competences as orientation for students of educational faculties in Serbia in XXI century, which is main theme of this work.

Key words: education policy, media literacy, media pedagogy, educational faculties

САДРЖАЈ

Апстракт	3
Abstract	4
Увод	7
Методолошко-хипотетички оквир истраживања	10
I Појмовно одређење термина	16
1.1. Образовна политика и дијалектика односа образовања и политике	17
1.2. Утицај образовања на политику	18
1.3. Утицај политике на образовање	19
1.4. Уставно уређење образовања у Србији	21
1.5. Државна политика и високо образовање у Србији	23
1.6. Образовна политика и стратегија високог образовања у Србији до 2020. године	25
II Дефинисање и приказ проблема истраживања	32
2.1. Дефинисање образовне политике Србије и визија развоја образовања наставника	33
2.2. Садашње стање система образовања наставника	37
2.3. Високошколске установе које се баве образовањем наставника	42
2.4. Законска регулатива у области запошљавања у образовању	42
2.5. Студијски програми на факултетима који се баве образовањем наставника	45
2.6. Налази SWOT анализе	49
2.7. Стратегија развоја система и потребне промене у окружењу образовања наставника	52
2.8. Стратешке релације образовања наставника с институцијама културе и медијима	55
III Медијска писменост	56
3.1. Концепти нове писмености – дефиниција и типологија вишеструких писмености	57
3.2. Појам медијске писмености	61
3.3. Медијска писменост и медијска политика	66
3.4. Медијска писменост и медијска култура	68
3.5. Стратегија развоја система јавног информисања у РС до 2016. године	72
3.6. Информационо-комуникационе технологије у образовању будућих наставника	74

<i>IV Улога образовне политике у креирању медијске писмености</i>	79
4.1. Образовна политика и медијска писменост као чинилац развоја наставничке професије у савременом српском друштву	80
4.2. Сегментација високошколских установа за образовање наставника и медијска писменост	83
4.3. Специфичности и значај образовне политике у креирању медијске писмености студената наставничких профила у Србији	84
4.4. Друштвени аспекти увођења студијских програма из области медијске писмености у високошколским установама које се баве образовањем будућих наставника	93
<i>V Пројектовање модела развоја медијске писмености наставничких профила у оквиру садашње и будуће образовне политике Србије.....</i>	95
5.1. Пројектовање модела развоја медијске писмености	96
5.2. Методолошко-хипотетички оквир истраживања	102
5.3. Анализа резултата	207
<i>Закључна разматрања</i>	212
<i>Литература</i>	222
<i>Прилози</i>	228
Прилог 1. – Приказ резултата по питањима из упитника	229
Прилог 2. – Упитник за студенте факултета наставничких профила	283
Прилог 3. – Упитник за ученике средњих школа	290

Увод

Образовна политика је једна од поддисциплина јавне политике, проистекла из нововековне рационалистичке и просветитељске филозофије, која истражује друштвене услове од значаја за образовни и социјални статус појединаца и друштвених група. Током последњих двадесет година издвојила се у посебно истраживачко подручје, које превазилази оквире педагогије, социологије и економије образовања, али се заснива и користи резултате из области истраживања ових наука.

Једна од најчешћих а најједноставнијих дефиниција образовне политике гласи да је она начин деловања који формулише, усваја и спроводи држава или неки њен орган, и у коме се одређују циљеви, методе и програми који ће се користити у циљу обуке, извођења наставе или студија у циљу стицања знања, вештина или развоја размишљања и просуђивања. У свим релевантним приказима јавних политика, посебно поглавље се увек посвећује образовној политици и анализи актера који учествују у тим процесима, специфичностима имплементације, као и односима према другим могућностима истраживања образовања унутар политичке теорије и праксе, истраживања политичке социјализације, међународних односа и унутрашње политике. Посебно је важно стицање основних знања и вештина анализе образовне политике на различитим институционалним нивоима, разумевања улоге и могућности деловања различитих актера у раду на образовној политици државе.

У овој дисертацији посебно је разматрана дијалектика односа образовања и политике, релација која се у суштини своди на две основне димензије - утицај образовања на политику и утицај политике на образовање.

Утицај образовања на политику је изражен кроз посебно важан процес - политичку социјализацију грађана у којој су облици и садржаји политичког образовања директно у функцији јачања њихове политичке лојалности. У том процесу ствара се одређена политичка култура друштва и примењују различити политички обрасци.

Утицај политике на образовање је најизраженији у односу између државе и образовања јер образовање, као цивилизацијска творевина и једна од основних потреба сваког друштва, припада држави. Утицај државе на образовање врши се кроз процес дефинисања образовне политике, ради остваривања одређених друштвених интереса и циљева у образовању. С друге стране, медији имају све важнију улогу у животима појединаца с обзиром да су последњих деценија један од најважнијих елемената организовања модерног живота. У савременом друштву ниједно сазнање не постаје чињеница ако није на неки начин продукковано или посредовано медијима. Због свог значаја и утицаја, медији све чешће постају предмет социолошких, педагошких и, уопште, научних истраживања.

Све сложенији услови живота наметнули су човеку потребу за различитим знањима из различитих области, без којих не може да функционише у савременом свету. На тај начин се термин *писменост* проширио и на медије, грађанске и цивилне тековине, информатичко-технолошку област и дигиталу област. Израз *информациона писменост* уводи Пол Зурковски 1974. године, скрећући на тај начин пажњу академских кругова на нови концепт писмености, која је усмерена на ефикасно коришћење информација за решавање проблема. Од тада до данас, дефиниција информационе писмености мењала се и ширила своје значење у складу са захтевима савременог информационог друштва. У свим дефиницијама информационе писмености постоји минимум заједничког садржаја који се односи на потребу за информацијом, њеним проналажењем, проценом и вредновањем, као и ефикасном употребом. У другој половини двадесетог века, јавља се Штернова класификација писмености као *white paper* редовних састанака у оквиру Унеска, на којима су се научници бавили темама информационе писмености и информационог друштва. У оквиру ове типологије вишеструке писмености, јавља се и медијска писменост, која подразумева познавање језика масовних медија и способност разумевања конзумираних медијских порука, критичког размишљања о њима, као и способност да и сами креирамо медијске поруке. Општа дефиниција медијске писмености могла би, стога, да гласи да је то критичка аутономија у односу на поруке медија, дистанца

која је резултат способности да се чињенице открију, препознају, вреднују са становишта контекста у који су стављене и контекста изван медија, самих по себи.

Преглед концепата писмености које је сачинио Дејвид Боден, издвојивши оне који се базирају на вештинама кључним за информационо писменог појединца у информационом друштву, упућује нас и на процес доживотног учења. Отуда неформално и информално учење и образовање добијају све већи значај, па су развијене земље пронашле начин како да се ови облици уведу у систем образовања. Европски оквир кључних вештина за доживотно учење, који су крајем 2006. године донели Савет Европе и Европски парламент, има вредност стратешког документа за европске земље које теже информационом друштву. Сам документ полази од ревидиране Лисабонске стратегије из 2005. године.

У друштвима као што је наше, која су оптерећена низом транзиционих и других тешкоћа, свеукупни национални, економски, образовни, социјални и културни напредак уско је повезан с политиком образовања. Недвосмислено се може закључити да је област медијске писмености нације и утицаја образовне политике на њено креирање у 21. веку актуелна и, условно речено, државотворна тема. Стога ће се и у истраживању предмета ове тезе поћи од два државна, стратешка документа за Србију, а то су Стратегија развоја образовања у Србији до 2020. године и Стратегија развоја система јавног информисања у РС до 2016. године.

МЕТОДОЛОШКО-ХИПОТЕТИЧКИ ОКВИР ИСТРАЖИВАЊА

1. Хипотеза

Генерална хипотеза истраживачког рада гласи:

„Што је ефикаснија образовна политика која примењује и интегрише област информационих технологија и медијску писменост у оквиру обавезних наставних предмета на високошколским установама које образују студенте за наставничко занимање, то су њихове стручне и професионалне компетенције за будући позив ефикасније и значајније.”

2. Истраживачки поступак

Ниво 1. Иницијална истраживачка идеја

Иницијална идеја за истраживање потекла је из чињенице да не постоји стратешки план да се стицање медијске писмености студената високошколских установа које се баве образовањем будућих наставника, уведе у образовни систем и учини обавезним, без обзира на значај овог питања. Такође, у Србији, колико је нама познато, никада није рађено истраживање о медијској писмености едукатора.

Ниво 2. Дефинисање проблема и развој хипотеза

Основни проблем истраживања – степен медијске писмености будућих учитеља и наставника, дефинисан је у основној хипотези рада која гласи:

„Што је ефикаснија образовна политика која имплементира и интегрише област информационих технологија и медијску писменост у оквиру обавезних наставних предмета на високошколским установама које образују студенте за наставничко занимање, то су њихове стручне и професионалне компетенције за будући позив ефикасније и значајније.”

Основну хипотезу подржавају посебне хипотезе које гласе:

- „Уколико је у наставним програмима заступљеност предмета из области медијске културе већа, утолико будући наставници имају веће шансе да

битније утичу на културни стандард и домете културног живота целине друштва”.

- „Што је медијска писменост на вишем нивоу, то су веће шансе да се свим грађанима, а посебно младима, пружи исти или слични почетни изгледи за образовање као једно од темељних људских права.”

Ниво 3. Дизајн истраживања

Структура докторске дисертације под насловом „Начела образовне политике и унапређење медијске писмености студената наставничких факултета у Србији у 21. веку” презентована је кроз следећа поглавља:

- Појмовно одређење термина неопходних за разумевање истраживања бави се образовном политиком и уставним одређењем образовања у Србији, државном политиком у овој области и стратгијом развоја високог образовања до 2020. године.

- Дефинисање и приказ проблема даје процес дефинисања образовне политике Србије и визију развоја образовања наставника, анализу садашњег стања система образовања наставника, студијских програма ових установа, као и стратешким релацијама образовања наставника с институцијама културе и медијима.

- Медијска писменост бави се концептима нове писмености, појмовима медијска писменост, медијска политика, медијска култура, као и стратегијом развоја система јавног информисања у РС до 2016. Године, и употребом информационо-комуникационих технологија у образовању будућих наставника.

- Начела образовне политике у унапређењу медијске писмености разматрају образовну политику и медијску писменост као чиниоце развоја наставничке професије у савременом српском друштву, сегментацију високошколских установа за образовање наставника и медијску писменост, специфичности и значај образовне политике у креирању медијске писмености студената наставничких профила у Србији, као и друштвене аспекте увођења студијских програма из области медијске писмености у високошколским установама које се баве образовањем будућих наставника.

- **Истраживање** приказује припрему, извођења истраживања, приказ резултата и њихову евалуацију.

- Следи **Пројектовање модела развоја медијске писмености студената наставничких профила у оквиру садашње и будуће образовне политике Србије**, а потом и

- **Закључна разматрања, Литература и Прилози.**

Ниво 4. Прикупљање и анализа података

Подаци за истраживање прикупљани су током 2014. године на узорку од 150 студената наставничких факултета и 150 ученика средњих школа. Обухваћено је 43,3% испитаника мушког и 56,7% испитаника женског пола. Подаци су обрађени софтверима за статистичку анализу СПСС и СТАТА.

Ниво 5. Стање резултата

Резултати истраживања приказани су у већини табеларно, делом дескриптивно. На основу резултата изведени су закључци о моделу развоја медијске писмености студената наставничких профила у оквиру садашње и будуће образовне политике Србије.

Ниво 6. Тестирање хипотеза кроз истраживање

Основна и посебне хипотезе тестиране су општенаучним методама анализе и синтезе у прикупљању и обради података, индукције и дедукције, класификације и генерализације, компарацијом података о потребама и расположивим ресурсима у области медијског образовања будућих наставника.

Неки појавни факти који су повезани с медијским образовањем описани су и објашњени коришћењем дескриптивно-аналитичког метода, док је током неких упоређивања медијског образовања с другим начинима стицања медијске

писмености коришћен компаративни метод. Приликом представљања и анализе података из истраживања коришћен је математичко-статистички метод.

У раду је коришћен и метод прикупљања, анализе и синтезе до сада објављених, доступних научних радова, како о теми медијске писмености тако и о темама које су од значаја за објашњење и разумевање појединих аспеката теме овог рада. Коришћена је стручна литература домаћих и страних аутора публикована не само у књигама него и у различитим зборницима радова, научним и стручним часописима, скриптама, презентацијама са стручних семинара, стручним блогovima, уз статистичке податке из истраживања.

Ниво 7. Повратак на теорију и нацрт нове теорије

Резултати истраживања у овом раду доприносе даљем, опширнијем и концизнијем дефинисању и истраживању значаја доприноса образовне политике у креирању медијске писмености студената наставничких профила као битне основе јачања компетенција будућих наставника, кроз увођење новог наставног предмета из области медијске педагогије. Њихова будућа професија је врло сложена и захтевна. Будући наставник се мора стално стручно усавршавати, и то не само у ужестручном смислу, већ и у педагошком, психолошком и општесоцијалном смислу. Немогуће је стручно се усавршавати и применити савремену наставну технологију, која подразумева и организацију рада и учења и процену и аналитику, без широких наставничких компетенција што подразумева и значајну медијску писменост будућих наставника. Управо из тих разлога, у свету се већ конституише нова педагошка дисциплина - медијска педагогија. Медијска педагогија обухвата различите видове медијске писмености, која се најбоље учи свеобухватним и одговорним коришћењем медија и има неколико компонената, које подразумевају познавање, коришћење и разумевање медија и њихових порука. Рад има циљ да укаже да се медијска писменост не односи само на информатичку писменост, већ подразумева знатно шире димензије, пре свега начин размишљања који укључује двосмерни процес расправе и критичког

сагледавања порука и садржаја уместо традиционалне једносмерне комуникације масовних медија и наставе.

Иако се медијска компетентност и писменост може преносити и неформалним путем, овај рад истиче важност интеграције медијске едукације и писмености кроз неку врсту формалног образовања; стога ће се и држати важности значаја образовне политике у препознавању медијске педагогије, као незаобилазном елементу образовања студената наставничких профила, јер је значајна њена савремена улога у преношењу норми, друштвених утицаја и мишљења о општепожељном изгледу и понашању, чиме испуњава критеријуме агенса социјализације.

Кроз увођење оваквог наставног предмета или читавог студијског програма и новом, прецизније формулисаном образовном политиком, значајно ће се повећати медијска писменост и професионалне компетенције студената високошколских установа наставничких профила. Циљ рада није само да кроз једну нову образовну политику, конституисањем ове научне области као обавезног наставног предмета на наставничким факултетима, професионално припреми кадрове за савремене школе, већ и за саме медије. Компјутеризована и кибернетичка цивилизација има за последицу масу различитих информација и података у свету сукобљених вредности. Кроз утицај целокупне образовне политике могуће је оспособљавање медија за продукцију намењену младима и одвајање више медијског простора за садржаје намењене образовним потребама друштва у целини.

У практичном смислу, основни резултати дисертације даће допринос дефинисању конкретних мера којима се може оснажити улога образовне политике у креирању медијске писмености студената наставничких профила.

I

ПОЈМОВНО ОДРЕЂЕЊЕ ТЕРМИНА

1.1. Образовна политика и дијалектика односа образовања и политике

Најједноставнија и најзаступљенија формулација образовања, у ширем смислу, јесте да је то педагошки процес у функцији обогаћивања људског знања. Образовање је саставни део васпитања, које је истовремено најсвеобухватније педагошко деловање на све сфере човековог бића. Образовање је делатност, активност, педагошки процес с циљем формирања младе личности и стварања основе за њено даље перманентно образовање, односно - самообразовање. Образовање и васпитање су координирани појмове, међусобно повезани. Васпитање у најширем смислу обухвата три процеса, и то:

- процес усвајања знања, умећа и навика (садржај појма образовања),
- процес развијања телесних и интелектуалних снага и способности, и
- процес обогаћивања и изграђивања позитивних особина личности, формирања уверења, ставова и поступака.

Право образовање има велику мотивациону снагу и утицај на људско понашање и деловање, па представља рационалну основу васпитања. Његова подела слична је подели васпитања и дели се према:

- узрасној доби оног ко је у процесу образовања,
- према месту реализације, образовним установама, и
- садржају слободног времена, односно педагогији слободног времена, у којој доминантну улогу имају медији, што је од најужег значаја за ову студију.

Када је реч о преплитању образовања и политике, пре свега говоримо о подруштвљавању васпитања и образовања, односно о савременом концепту образовне политике, која образовање третира као подсистем глобалног друштвеног система. Дакле, политика образовања је у најужем смислу повезана и у знатној мери условљена социјалном, економском и културном политиком. Због такве важности, политика образовања се односи на свеукупност принципа, односа, путева, облика, мера и инструмената којима се обезбеђује и усмерава развој образовања у функцији и интересу глобалне политике друштва и његових свеукупних циљева и потреба. Према томе, политика образовања је саставни део

развојне политике друштва. Такође, представља интегративни фактор економског и културног развоја. Образовна политика, као активни чинилац свеопште политике преображаја друштва, треба да има недељиве циљеве у односу на социјалну, економску и културну политику друштва. Такав међусобни однос проистиче из објективне улоге коју има образовање у развоју друштва и његовој покретљивости, која се пре свега односи на индивидуалну вертикалну покретљивост (која се манифестује кроз укључивање појединца у друштвену групу у савременим оквирима све израженијег стања перманентне глобалне променљивости) која постаје интензивна с развојем научно-техничке револуције. Када је реч о српском образовању, оно је „током два века било у тесној вези с политиком и државом у двоструком смислу: државе према образовању и образовања према држави. Блиска веза између политике и образовања успостављала се на личном и групном плану” (Аврамовић, 2006: 31).

1.2. Утицај образовања на политику

Једна од димензија дијалектике односа образовања и политике јесте утицај образовања на политику, који се изражава кроз два обрасца карактеристична за све политичке заједнице и епохе: политичку кохезију и политичку социјализацију (Базић, 2012:19).

Овде је реч о два аспекта образовања, који се огледају кроз образовање за политику или политичко образовање, и образовну или просветну политику друштва. „Политичка социјализација се одређује као целина процеса путем којих друштво, деловањем различитих агенаса, преноси политичка знања, вредности, осећања, норме и правила понашања на појединце, припаднике друштва.” (Базић, 2012:19) Такав процес код личности траје током целог живота. Политичка социјализација је, поред политичке традиције, основни чинилац сваке политичке културе, а она већ представља „мрежу индивидуалних оријентација и ставова припадника друштва према политичком систему. То је субјективна сфера која даје значење и обликује политичке процесе” (Подунавац, 2008:26).

Политичка култура се базира и на политичкој традицији, која се тиче самог идентитета и менталитета друштва у целини и традиционалних образаца културе, проистеклих из специфичних историјско-политичких околности. Када је реч о српском двовековном образовном наслеђу и политичкој традицији, у књизи *Апорије образовања за демократију*, каже се: „О односу српских наставника, професора и научника према политичким и државним пословима најречитије говори пример јавног ангажмана председника Српске академије наука и уметности. Од свог оснивања до данас (2003), Српска Академија је имала 20 председника, од који само за петорицу може да се каже да су били аполитични: Јосиф Панчић, Богдан Гавриловић, Илија Ђуричић, Александар Деспић, Никола Хајдин. (...) У раздобљу од 1880. до 1914. године, поред академика и наставника, политички су били активни и ученици и студенти путем листова, удружења, новина, часописа, демонстрација. (...) Зашто су се, у тако великом броју, личности из образовања укључивали у политички живот Србије?” (Аврамовић, 2006:32, 33).

Ово питање је толико значајно да може бити предмет засебне студије, али овде је важна чињеница да кроз политичко наслеђе и политичку културу Србије, постоји значајан допринос система образовања у обликовању политичких вредности нашег друштва.

1.3. Утицај политике на образовање

С обзиром да држава одређује циљеве образовања, важно је истаћи да политика и држава нису синоними. „Држава је склоп законодавне, извршне и судске власти”, а политика практична делатност и простор за свакодневно доношење одлука „друштвеним активностима са становишта законских и нормативних решења...” (Аврамовић, 2003:64).

Држава, такође, представља основни и најважнији облик политичког организовања друштва, а образовање као цивилизацијска творевина је „природна и легитимна област државне власти” (Аврамовић, 2003:11). Држава врши утицај

на образовање кроз креирање образовне, односно, просветне политике, што се огледа кроз:

- дефинисање наставног плана и програма,
- утврђивање образовне мреже, врста и нивоа образовања,
- финансирање образовања кроз обезбеђивање техничких, просторних и материјалних услова за остваривање образовног процеса,
- избор наставника и инспекцијски надзор над образовним процесом,
- избор представника власти на свим нивоима, који су кроз различита законска и подзаконска акта задужени за спровођење образовне политике, од министра просвете до директора васпитно-образовних установа.

Овде се долази до најсложенијег питања - управљања образовањем. Управљање се не може успешно реализовати без јасно дефинисаних циљева образовања. Ко одређује циљеве образовања? Ако је образовни систем део друштвеног система у целини онда је, између осталог, условљен и политичким и културним чиниоцима. „Питање за какве се циљеве определио субјект одлучивања је најдалекосежније по васпитно-образовним последицама” (Аврамовић, 2003:99). За овај рад важно је из социјалних циљева образовања издвојити припрему студента за њихову друштвену улогу:

- а) од економских циљева:
 - учење за облике рада,
 - усклађивање са захтевима тржишта и привреде,
 - обезбеђивање средстава за активну улогу у информатичком друштву;
- б) од културних циљева, посебан значај за ово истраживање имају:
 - преношење културних вредности (језик, вера, култура, уметност, обичаји, традиција),
 - развој научне културе;
- в) од политичких циљева - пре свега образовање за активно грађанство и очување националног и државног интереса;
- г) од персоналних - остварење личности (дух, интелигенција, осећајност, лична одговорност, естетика).

У васпитно-образовне циљеве образовања, пре свега, спада једнако ширење знања и вештина и остваривање међународних циљева који се односе на глобализацију образовања, у које се сврставају:

- усвајање међународних норми образовања,
- једнако право на образовање,
- борба за мир, демократију и људска права,
- учење у току целог живота (Аврамовић, 2003:100).

Према томе, јасно је због чега држава одређује циљеве образовања и зашто је образовна политика важан сегмент опште државне политике и система, а када је реч о димензијама аутономије образовања, она „подразумева степен независности образовања од државне власти. Тај степен је био одређиван у зависности од друштвеног раздобља и политичког поретка власти, а није једнако важио за основно, средње и универзитетско образовање. Појам 'аутономија' означава слободу да се унапређују знања и вредности у систему образовања. На универзитетском ступњу образовања, аутономија значи и задржавање независне евалуације остварених резултата” (Аврамовић, 2006:38).¹

Важно је истаћи да поред државе, значајан утицај на образовање имају и различите организације и асоцијације, које не припадају владином сектору а то су: друштвени покрети, политичке организације, интересне групе, невладине организације и појединци.

1.4. Уставно уређење образовања у Србији

Према Аврамовићу, појам *аутономија* неодвојив је од универзитетског образовања. „Историја западноевропског универзитета је историја његовог ослобађања од религијских и политичких притисака. Па ипак, у тој историји откривамо различита значења аутономије универзитета. У појединим друштвеним раздобљима она је обухватала стручни и управни део образовања, а у другим се сужавала на управни. Спор се увек водио о граници мешања разних облика политичке моћи у области високог образовања. Тако, појам аутономије се

¹ Овај рад ће се у наредним поглављима посебно бавити аутономијом универзитета, јер је та област од посебног значаја за извођење опште и посебних хипотеза.

тумачио у крајностима између потпуне одвојености од државе и високог степена везаности за државу” (Аврамовић, 2006:39).

Образовање, као вишеслојна друштвена појава, ставља се у непосредну надлежност државних органа Уставом, као највишим правним актом државе. По Уставу Републике Србије апсолутну надлежност у образовању има Република Србија и она дефинише свеукупну просветну политику. Надлежност покрајинских и општинских власти своди се „на активности које су непосредно детерминисане уставним устројством хијерархије власти у Србији и оне су ближе одређене законом. Тако је било и са дефинисањем надлежности у области образовања у ранијим уставима Србије, осим у Уставу из 1974. године, где су покрајине имале нешто већа овлашћења” (Базић, 2012:198).

Дијалектички однос између образовања и друштва у целини огледа се пре свега у томе да је образовање друштвени циљ и да је, као такво, у великој мери контролисано великим бројем државних и друштвених институција, прописа и законских процедура. Због тога што је образовање један од важнијих друштвених циљева, најзначајнија друштвена делатност и битан предуслов свеукупног напретка друштва, држава мора имати мотив да јасно и према добро дефинисаним државним циљевима дефинише образовни систем и, путем државних и друштвених институција, прописа и процедура, оствари контролу над његовим функционисањем.

Уставом Републике Србије дефинисано је право на образовање:

- „свако има право на образовање,
- основно образовање је обавезно и бесплатно,
- средње образовање је бесплатно,
- сви грађани имају, под једнаким условима, приступ високошколском образовању,
- оснивање школа и универзитета уређује се законом” (Члан 71)².

За тему којом се бави ова дисертација, најзначајнији чинилац уставног дефинисања образовања јесте **аутономија универзитета**. Чланом 72 „јемчи се аутономија универзитета, високошколских и научних установа. Универзитети,

² http://paragraf.rs/propisi/ustav_republike_srbije.html

високошколске и научне установе самостално одлучују о свом уређењу и раду, у складу са законом”. Уставном дефиницијом аутономије универзитета омогућено је остваривање његових основних функција које се тичу науке и образовања, и то пре свега у материјално-финансијској, управљачкој, научно-истраживачкој и уписној политици.

Ипак, најзначајнија је *педагошка димензија* аутономије универзитета, која се односи на :

- избор наставника и сарадника,
- избор студената,
- израду и доношење наставних планова и програма,
- избор садржаја за наставу
- извођење наставе.

Ипак, и поред изражене аутономије у овим областима организације и рада универзитета у Србији постоје и извесна ограничења, дефинисана политиком образовних власти, чиме се она чини по многим питањима противречном.

1.5. Државна политика и високо образовање у Србији

Када се говори о државној политици у Србији у односу на образовање као најзначајнији фактор развоја друштва посебно је значајан део текста из књиге *Апорије образовања за демократију* (Аврамовић, 2006) који се односи на политичку традицију србије у формирању аутономије образовања. Посебно је значајан део текста који се односи на политичку традицију Србије у формирању образовног система, из које се види да је држава у оквиру историје образовног система увек имала пресудну реч. „Држава је доносила, пре свега, законе и прописе о образовној делатности. Преко својих министарстава она је доносила одлуке о оснивању школа и универзитета, о упутствима за рад наставника, постављала директоре и наставнике, одређивала наставни програм, одређивала санкције за кршење прописа, иницирала реформе” (Аврамовић, 2006:38).

Из овога се види да је образовање у Србији од 1804. године до данас у потпуности у функцији државне политике. Први школски закон донет је 1839.

године, а од 1878. и стицања суверенитета Србије, знатно се дорађује законодавни рад у области просвете. У Србији, која је тада имала седам факултета, око 500 наставника и 10000 студената, доминирао је централистичко-административни начин управљања образовањем и поред тога што се аутономија универзитета на изванредан начин остваривала посредством научних ауторитета, као што су Јован Цвијић, Милутин Миланковић и многи други. Од тада до данас, српско образовање често је посезало за реформама које су тежиле подизању нивоа аутономије универзитета и академске заједнице, због чињенице да је знање један од основних ресурса опстанка и развоја и друштва у целини и сваког појединца.

Деветнаестог јуна 1999. године, министри просвете 29 земаља Европе, потписали су *Болоњску декларацију*. Аврамовић у књизи *Образовање у токовима друштва знања*, поставља кључно питање: Да ли је реформа универзитета по болоњском моделу значила проширење аутономије или редефинисање њене друштвене и политичке улоге?

Ово питање се природно намеће након што је у Србији 2005. године донет закон у коме је операционализована Болоњска декларација, која је ставила акценат на централну улогу универзитета у развоју културних димензија Европе. Болоњска декларација, осим што је раздвојила основне, мастер и докторске студије, уводи и преносиве бодове, установљава стандарде и мерила за акредитацију факултета.

Највеће промене образовног система у Србији догодиле су се после 2000. године, под велом свеопште реформе образовања. Најављиване су корените и цивилизацијске промене, које су се односиле на бржи економски опоравак државе, демократски развој, промоцију европских вредности демократије.

Ужи спектар циљева реформе образовања обухватио је:

- повећање ефикасности студирања,
- увођење механизма контроле квалитета свих елемената високог образовања,
- успостављање равнотеже наставних програма и захтева тржишта
- статус студената као партнера.

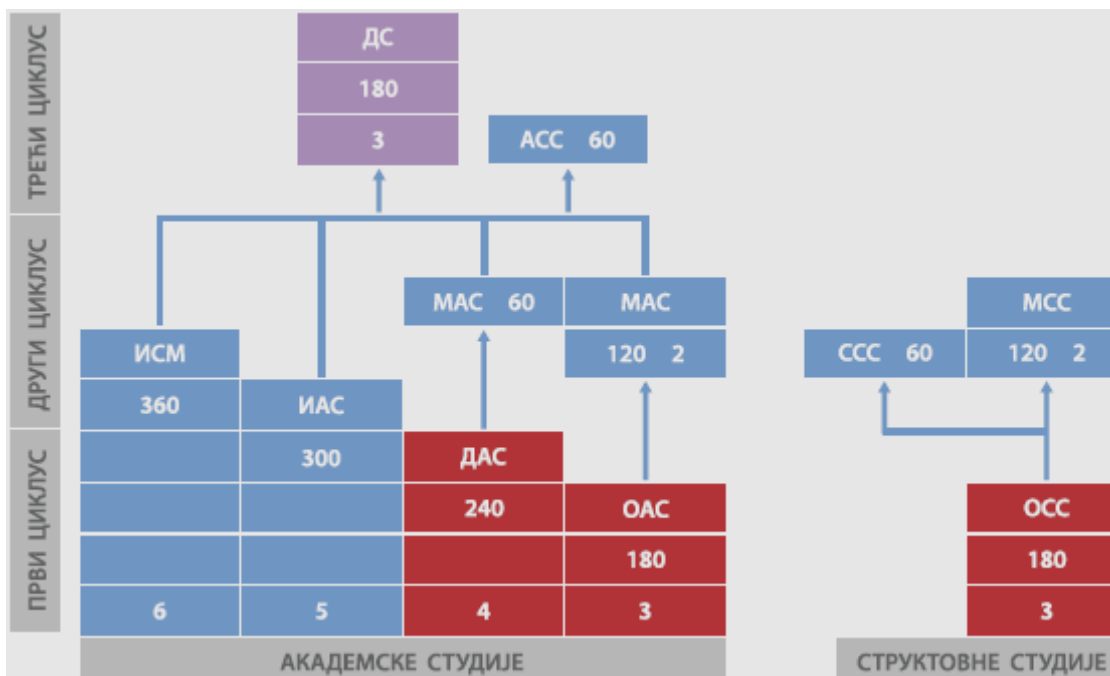
Није неопходно рећи у којој мери ова спектакуларно најављивана реформа није дала резултате. У наредним поглављима овог рада увидеће се чак и сва неусаглашеност законодавне регулативе са звањима која се стичу након завршених факултета, а камоли усклађивање с потребама тржишта.

Аврамовић тврди да окосницу развоја система образовања чине универзитети, као најдрагоценији српски капитал, те да се он мора градити на квалитету. Аврамовић уводи појам *образовни капитал* и сматра да је најбољи начин да се оствари реформа на српским факултетима - другачија идеја студирања. „Потребно је напустити концепт по коме само и једино факултет одређује структуру и обим образовних потреба. Морају се у овај поступак укључити и научни институти, тржиште рада и студенти. Далеко је рационалније да студенти у складу с привредним пројекцијама, научним предикцијама и својим интересовањима, способностима и привредним потребама одређују скуп предмета које ће похађати и полагати испите” (Аврамовић, 2013:220).

У суочавању с изазовима и неусаглашеностима образовног система, Србија 2012. године амбициозно креће у његово јачање доношењем Стратегије развоја образовања у Србији до 2020. године, на основу члана 45, став 1 Закона о Влади.

1.6. Образовна политика и стратегија високог образовања у Србији до 2020. године

Као што смо већ истакли, српско високо образовање се од 2005. године базира на Болоњској конвенцији и дефинише три нивоа студија с одређеним начином бодовања, од основних до докторских. Шематски приказ система високог образовања преузет је из Стратегије развоја образовања у Србији до 2020. године (стр.85):



Слика 1: Шематски приказ система високог образовања у Републици Србији³

С обзиром на то да је делатност високог образовања од посебног значаја за Републику Србију, а потписивањем Болоњске конвенције постаје и део европског и међународног научног простора, „мисија високог образовања јесте да кроз организоване студије и истраживања непрекидно обавља трансфер и креирање научних знања и стручних компетенција којима се омогућава, у првом реду, социјални, културни, економски и други напредак наше земље и њених грађана, у сталном и променљивим околностима живота и развоја”.⁴

Имајући у виду да се Република Србија налази у простору образовања ЕУ, целокупна развојна опредељења у овој области се морају усклађивати с принципима на којима се формира и Европски простор високог образовања и Европски истраживачки простор. У том смислу, развојна опредељења образовног система у Србији се морају базирати на радикалном унапређењу високог

³ Тумачење: ИСМ- интегрисане студије медицине (360 ECTS); ИАС- Интегрисане академске студије (300 ECTS); ДАС- дипломске академске студије (240 ECTS); ОАС – основне академске студије (180 ECTS); ОСС- основне струковне студије (180 ECTS); МАС-мастер академске студије (60 или 120 ECTS); МСС –мастер струковне студије (120 ECTS); ССС-специјалистичке струковне студије (60 ECTS); АСС- академске специјалистичке студије (60 ECTS); ДС- докторске студије (180 ECTS). Исто, стр. 85.

⁴ Стратегија развоја образовања у Србији до 2020. године, Влада Републике Србије, Министарство просвете, науке и технолошког развоја, Београд, 2012, стр. 110.

образовања, које ће у складу с националном стратегијом имати задатак да преузме улогу иницијатора бржег подизања квалитета образовања у целини. То подразумева реструктурирање установа високог образовања и унапређивање квалитета кроз систем осигурања квалитета који би се у потпуности прилагодио Европским стандардима у високом образовању (European Standards and Guidelines, ESG). Такође, према стратегији и политици просветни и државних власти, важно је подстаћи истраживачку, иновациону и предузетничку компоненту високог образовања кроз подстицајне мере, да би истраживања и иновације увек били саставни и доминантни део високог образовања.

У националној стратегији развоја образовања у Србији до 2020. године, истакнута су следећа развојна опредељења:

- 1) „систем високог образовања ће у првом реду, усмеравати структуру својих образовних истраживачких активности ка задовољењу развојних потреба привреде и друштва Републике Србије;
- 2) високо образовање је отворено према свима који желе да их систем квалитетно припреми за запослење и даљи развој, при чему систем преузима обавезу да им помогне, кроз савремено и квалитетно образовање, да остваре своје животне амбиције;
- 3) систем високог образовања ће унапредити своје перформансе с циљем да се повећа учешће популације с високим образовањем у укупној популацији Републике Србије;
- 4) систем високог образовања и сваки његов део подредиће своју делатност, функционисање и развој доследно испуњењу мисије коју има у контексту целоживотног учења и развојних потреба заједнице;
- 5) систем високог образовања развијаће до 2020. године своје ресурсе и побољшати своје резултате тако да се могу преузети обавезе остваривања амбициозних циљева у вези с његовим регионалним и међународним угледом и конкурентном позицијом;
- 6) финансирање високог образовања је улагање у будућност. Повећан ниво улагања и систем финансирања у потпуности усмерити према формирању креативних, иновативних, одговорних високообразовних људи који су

неопходни да би се остварио економски раст, смањила незапосленост и остварила општа демократизација друштва. Финансирање високог образовања обављаће се према новом систему који ће уважити све добре стране постојећег. Нови систем финансирања ће стимулативно и експлицитно подржавати (а) квалитетне исходе, релевантност и ефикасност употребе ресурса и времена студирања; (б) одговорност студената и високошколских установа (у даљем тексту: ВШУ) за успешност студирања; (ц) омогућавање студирања онима који желе да студирају, без обзира на социјални, економски и други статус; (д) транспарентност трошкова и цена студирања, прибављања, алокације и потрошње прихода ВШУ. Увешће се елементи који на основу укупних индикатора компетентности омогућују ВШУ приступ додатним финансијама;

- 7) текуће стање, испољене тенденције спонтаног развоја и очекивана улога високог образовања налажу да се приступи радикалном унапређењу високог образовања у сваком његовом сегменту;
- 8) ВШУ ће развијати своју организациону структуру усмерену ка јачању интеграције и сарадње основних јединица (факултети, високе школе), интегрисаном универзитету и интегрисаним академијама струковних студија, радној и организационој интеграцији с институцијама и деловима истраживачког система, посебно у основним истраживањима, стварању заједничких студија, посебно докторских, све до формирања јединствених националних или регионалних центара за докторске студије и сарадњи с производним и другим системима;
- 9) високо образовање ће преузети улогу иницијатора бржег подизања квалитета образовања на свим нивоима тако што ће висок квалитет докторских студија деловати на подизање квалитета образовног система од ових студија наниже”.⁵

⁵ Стратегија развоја образовања у Србији до 2020. године, Влада Републике Србије, Министарство просвете, науке и технолошког развоја, Београд, 2012, стр. 110.

Кроз систем осигурања квалитета који би се у потпуности прилагодио Европским стандардима у високом образовању (European Standards and Guidelines, ESG), Стратегија посебно истиче следеће задатке:

- 1) „осигурати да се ови процеси одвијају уз поштовање институционалне аутономије и академских слобода и уз пуно учешће студената, наставног особља, ВШУ, научне, стучне јавности и послодаваца;
- 2) у фокусу имплементације Болоњског процеса поставити исходе учења, знања, вештине и компетенције студената. Промовисати парадигме „Студент у центру учења” и „Целоживотно учење”;
- 3) систем високог образовања хармонизовати и консолидовати кроз:
(а) финализацију структурних реформи; (б) унапређење система осигурања квалитета образовног процеса који обухвата истраживање, целоживотно учење и промовише могућност запошљавања; (ц) ширу доступност студирања; (д) мобилност;
- 4) усвојити и применити НОК који је усклађен са Оквиром квалификација за европски простор високог образовања и са Европским оквиром квалификација за целоживотно учење, а који се заснива на исходима учења и јединственом систему осигурања квалитета;
- 5) остварити континуалну координацију с европским институцијама у свим процесима који се односе на признавање квалификација и потпуну имплементацију Лисабонске конвенције;
- 6) даљу хармонизацију са ЕХЕА с циљем повећања флексибилности система високог образовања остварити и кроз увођење „кратког циклуса”;
- 7) пратећи правце развоја ЕХЕА развити институционалне и друге стратешке мере које ће талентованима омогућити већу доступност високог образовања у сва три циклуса студија;
- 8) у систему високог образовања увести мобилност као елемент квалитета и фактор који утиче на запошљавање и прихватити стратегију „Мобилности за боље учење”, а на националном нивоу усвојити стратегију која ће обухватати мобилност иностраних и домаћих студената и наставника;

- 9) непрекидно развијати мере које воде повећању запошљавања свршених студената, укључујући samozapošljavanje кроз предузетништво, користити исходе учења као алат за унапређење дијалога између високошколских установа, студената и послодаваца у процесу прилагођавања студијских програма захтевима тржишта рада”.⁶

Овде се уводи нови облик делатности образовања (целоживотно учење и образовање које треба да прати општи технолошки напредак, развој области и потребе тржишта радне снаге), у које су укључени сви елементи који се односе на неформално образовање.

„У образовању одраслих ВШУ треба да нуде образовне програме који омогућавају брзо преоријентисање запослених на нове области рада, и то нарочито на оне који омогућавају samozapošljavanje. ВШУ ће, својим студијским програмима, другим активностима и понашањем, бити сталан активан чинилац очувања културне традиције, националних и културних специфичности и развоја националног идентитета.

Студијски програми, истраживања, процеси домаће и међународне сарадње, социјални, културни, спортски и забавни живот студената, наставника и других запослених у установама високог образовања засниваће се на разумевању и сарадњи различитих култура, интеркултуралности, толеранцији те позитивном вредновању и очувању културних разноликости и међусобног утицаја и обogaћења различитих култура.”⁷

Када је реч о реструктурирању установа високог образовања, оно се пре свега односи на модернизацију студијских програма и нове видове наставе, универзитетско повезивање и сарадњу, модернизацију управљања, међународну отвореност и мобилност.

⁶ Стратегија развоја образовања у Србији до 2020. године, Влада Републике Србије, Министарство просвете, науке и технолошког развоја, Београд, 2012, стр. 112.

⁷ Стратегија развоја образовања у Србији до 2020. године, Влада Републике Србије, Министарство просвете, науке и технолошког развоја, Београд, 2012, стр. 113.

Као основни потенцијали српског високог образовања, у налазима SWOT анализе у Стратегији развоја образовања у Србији до 2020. године, наведени су:

- „традиција и искуство у високом образовању,
- развијена мрежа високошколских институција,
- квалитет појединих факултета и катедри
- развијене академске студије у великом броју образовних области.”⁸

Као главни изазови и задаци српске образовне политике у истом документу истакнути су „опште подизање квалитета академских студија у складу са светским и европским стандардима и усаглашавање исхода студијских програма са захтевима тржишта и потребама Републике Србије”, кроз мере подстицања квалитетних студијских програма, њихову акредитацију и оснивање институције која ће професионално и квалификовано утврђивати захтеве тржишта и процењивати будуће потребе и развојне шансе Републике Србије, јер „анализе показују да постоје веома озбиљни квантитативни проблеми у високом образовању (драматични демографски пад који се не узима у обзир при димензионарању високог образовања, предимензионирани акредитовани капацитети високошколских установа и студијских програма, веома вероватан дефицит кадрова с високим образовањем у стратешкој перспективи). Анализа података о броју уписаних и дипломираних студената (а и броја акредитованих места за упис) по образовним пољима и дисциплинама (дакле, и по областима делатности за које се образују студенти) у веома великом је раскораку с развојним потребама Србије.”⁹

То подразумева и већ наведену модернизацију студијских програма који треба да буду „усклађивани са савременим токовима модерног научног, технолошког, социјалног и културног глобалног развоја”, а да притом буде усаглашен са захтевима тржишта радне снаге и законском регулативом која дефинише заснивање радног односа, посебно у образовању.

⁸ Исто, стр.114.

⁹ Аутори истраживања: Часлав Оцић, Вера Дондур, Миодраг Поповић и Милован Митровић. Анализе су засноване на објективним и званичним подацима (РЗС, МПНТР, КАПК).

II

ДЕФИНИСАЊЕ И ПРИКАЗ ПРОБЛЕМА ИСТРАЖИВАЊА

2.1. Дефинисање образовне политике Србије и визија развоја образовања наставника

Педагошко-инструктивни рад је друштвено-педагошка делатност и као таква успешно се реализује ако су обезбеђене материјална и кадровска основа. Ову делатност треба схватити као систем поступака и процеса, радњи и операција који се организује, реализује и верификује као саставни део процеса васпитања и образовања ученика. То је предметна делатност која има пред собом постављене циљеве и задатке које треба реализовати с обзиром на план, програм и конкретне услове деловања. То је активност која обухвата целину васпитно-образовне, педагошке ситуације, и која се преноси, трансформише, усавршава, иновира, преусмерава, динамизује јер неизоставно прати друштвени развој. Због тога је ово делатност системске природе, која артикулише укупност позитивних и негативних утицаја на ученике и цео васпитно-образовни систем.

Делатност наставника се дефинише кроз послове и радне задатке који су конкретно утврђени наставним планом и програмом али се, као и свака делатност, прилагођава трендовима, тенденцијама у развоју науке, технике, културе и цивилизације. Кооперација и интеграција у процесу остваривања радних задатака произилази из интегралне суштине педагошког чина и недељивости развоја ученикове личности. У том смислу, послови и радни задаци нису аутохтоне и субјективне форме манифестације делатности васпитача, већ педагошки консензус његових бројних аспеката. Послове и радне задатке будућих наставника артикулише оптималност, трансформативност, цикличност, темељност, виртуелност и диферентивност.

У савременим условима живота, у којима се тежи демократизацији друштвених односа, значајнијем поштовању личности младих људи, њиховом учешћу у доношењу одлука, улога наставника постаје све сложенија и објективно тежа. Од савременог наставника се тражи читав низ позитивних људских особина у виду: општег образовања, опште културе, познавања струке и праћења иновација на највишем нивоу, познавање психолошких, педагошких и

методичких основа образовања, као и висок степен медијске културе и писмености.

На питање зашто, одговор делује једноставан, али су функције сложене. Наиме, наставник је стално присутан фактор у педагошком процесу и има велики утицај на знање и понашање ученика. То се и без посебног истраживања с правом може претпоставити, али у ком степену се тај утицај остварује у оквиру сваког квалитета знања и понашања – смисао је нашег и сличних истраживања. Истраживање у оквиру овог рада има за циљ да, у склопу ширих истраживачких подухвата који се данас предузимају код нас и у свету, изврши анализу садашњег стања система образовања студената, будућих наставника, у области медијске културе и медијске писмености на високошколским установама у Србији. Такође, има за циљ да идентификује факторе који у највећој мери утичу на формирање медијске културе и медијске писмености студената наставничких профила у Србији и утврди начине на које се оне могу унапредити кроз нову образовну политику и стратегију развоја система образовања, кроз стратешке релације образовања наставника с институцијама културе и медијима и допуна у студијским програмима високошколских установа у области медијске културе и медијске писмености.

Потреба за тим заснива се на све већем броју функција будућег наставника, које треба и мора да обавља и то: педагошку, организациону, координирајућу, дијагностичку, сарадничку и саветодавну. Све ове функције нису саме себи сврха, већ је њихов циљ да ученика (као развијену личност) оспособи за сналажење у новим ситуацијама и комуникацији с окружењем, пре свега кроз учење и развој личне компетенности ученика, његове личности и социјалних сазнања. Дакле, педагошко-инструктивни рад произилази из регулативне сфере васпитно-образовног процеса, заснива се на међусобно повезаним програмским подручјима, утемељеним на васпитним садржајима који су пут којим долазимо до васпитно-образовног циља.

Уобичајено је да се у наставном процесу било ког школског предмета користе одређена наставна средства, чија је основна функцију побољшање квалитета процеса сазнавања а исход се огледа у квалитету ученикових знања.

Избор и начин коришћења наставних средстава у складу је с полазном теоријском концепцијом наставе, с постављеним циљевима и задацима, укупном организацијом, планираним наставним методама и слично. Када се говори о улози савремених наставних средстава, основни проблем се не односи на начин њихове употребе, на редослед и учесталост њиховог коришћења у настави, већ пре свега, њихову улогу треба посматрати са становишта природе садржаја који се њима открива у процесу сазнавања.

Из тог разлога се у Стратегији развоја образовања, у делу који се односи на образовање наставника, дефинише као мисија, „изградња националног система професионалног развоја наставника тако да се гарантују високо-образовни стандарди. Функције образовања наставника јесу стицање наставничких компетенција које се односе на наставну област (предмет из кога изводе наставу), методе наставе/учења.”¹⁰ У складу с надлежностима, Влада је дефинисала темеље образовне политике која се тиче визије развоја образовања будућих наставника, из које наводимо део који сматрамо најважнијим за даље истраживање.

„Најкасније до 2020. године, са свим предшколцима, ученицима, студентима и полазницима свих система каснијег неформалног образовања раде квалитетно и савремено образовани и припремљени наставници. Квалитетно значи да наставници познају и разумеју своју струку и имају све релевантне наставничке компетенције (потребне за подршку у учењу, афективном и социјалном развоју, за сарадњу у оквиру и изван установе, итд.). Припрема квалитетних наставника подразумева и развијање компетенција за васпитни рад. Савремено значи да је концепт те наставе/учења научно заснован (у складу са најновијим научним достигнућима и сазнањима струке, психологије учења, психологије развоја и мотивације те методике наставе), да је флексибилан, да се наставник успешно прилагођава новим тенденцијама у образовању и усавршава у складу са новинама које ће бити неопходне у будућности.”¹¹

¹⁰ Стратегија развоја образовања у Србији до 2020. године, Влада Републике Србије, Министарство просвете, науке и технолошког развоја, Београд, 2012, стр. 172.

¹¹ Исто, стр. 172.

Наставници треба да буду оспособљени да успоставе критички однос према прописаном и изборном градиву, да изаберу релевантну грађу и повежу различите предмете. Значајна је њихова аутономија у раду „праћена потпуном одговорношћу за успех у ученичким/студенским постигнућима. Професија наставника, коју треба да карактеришу достојанство и интегритет, мора бити препозната и укључена у НОК с јасно дефинисаним нивоима квалификација и одговарајучим компетенцијама, високо цењена и добро плаћена! Тако ће бити створена клима у којој ће способне и квалитетне кандидате привлачити наставничка професија”¹².

Осим теоријских знања, образовни систем мора да омогући и стицање практичних знања и вештина, што се постиже увођењем у наставне планове и програме одређеног броја часова одговарајуће праксе. Процес треба да се настави и у оквиру процедура за пријем у радни однос, „кроз низ развојних и контролних фаза које су законом предвиђене: од приправничког стажа до стицања лиценце наставника. Стручно-методички део испита за добијање лиценце, сматра се у државним плановима, мора да се организује на универзитетима, а мерила квалитета у том процесу морају бити уједначена за целу територију Републике Србије, чиме се спречавају локалне разлике засноване на нестручним мерилима. Професионална промоција и вредновања наставника треба да се темеље на резултатима обухватне и систематске контроле квалитета професионалног рада наставника (просветна инспекција, стручно – педагошки надзор, саветодавна служба, објективни показатељи новина које је наставник увео у наставну праксу, боља постигнућа његових ученика у односу на њихов почетни ниво, стручни радови, итд.) тј. изводе се на основу критеријума за напредовање који су засновани на стандардима професионалних компетенција и професионалног развоја наставника. Критеријуми за све врсте напредовања наставника су јасни, а процедуре њихове примене транспарентне.”¹³

У основи, образовна политика се своди на дефинисање друштвених приоритета и на алокацију расположивих средстава (институционална средства,

¹² Исто, стр. 173.

¹³ Стратегија развоја образовања у Србији до 2020. године, Влада Републике Србије, Министарство просвете, науке и технолошког развоја, Београд, 2012, стр. 172.

људски ресурси - наставници и финансијска средства) у дефинисане приоритетне области. Србија мора да води веома рационалну и штедљиву политику оног дела људских ресурса који стиче високо образовање. То су основни људски ресурси и с обзиром на њихов број (у идућој деценији око 40% млађих генерација становништва треба да стекне неки облик/ниво високог образовања), квалитет образовања и одабир области студија морају бити сагласни с развојним потребама друштва. Такође, не постоје непосредни подаци о квалитету образовних постигнућа студената јер сем бројчаних оцена не постоји систем објективног тестирања знања и компетенција. О томе да је дошло до снижавања критеријума при оцењивању студената у последњој деценији говоре подаци Министарства просвете, науке и технолошког развоја - да је школске 2000/2001 било 1.147 студената с просечном оценом изнад 8,5 а школске 2012/13 чак 14.021!¹⁴

Други, и можда кључни улазни фактор квалитета високог образовања, је квалитет наставника. Али, ни овде стање није прихватљиво. Најпре, на једног наставника у ЕУ долази 15, а у нашем систему високог образовања 27 студената. Критеријуми за избор наставника у високом образовању, који су дефинисани у стандардима за акредитацију у КАПК су доста ниски и неспецифични, а питање је да ли се и такви примењују у правој мери. Такође, критеријуми за избор у наставничка звања у статутима високошколских институција веома су различити и у више наврата нису успели покушаји да се дефинишу критеријуми који би важили за све високошколске установе у Србији.

2.2. Садашње стање система образовања наставника

Значај улоге наставника је стална тема међународних научних конференција, а 1996. године у Женеви је усвојена и декларација *Јачање улоге наставника у свету који се мења*.

„Традиционална улога наставника била је заснована на хијерархијско-ауторитарној позицији наставника у односу на ученика. То значи да је наставник имао целокупну власт над учеником... (...) Савремена улога наставника је

¹⁴ Политика, 14. март 2014.

измењена – он све више постаје демократски субјект у настави, а ученик губи објектску улогу. Сарадња замењује некадашњу хијерархију. Попер (1994) је у свом схватању образовања дошао до тврдње да је наставник „истраживач истине”, а не онај који „предаје знање” или излаже готова знања која ученик треба да усвоји” (Аврамовић, 2003:200).

Будући наставници формирају се на нивоу високог образовања на струковним или академским студијама, осим наставника практичне наставе у средњим стручним школама, који се формирају на нивоу средњих школа. Тренутно, у систему образовања у Србији постоји значајан вишак свршених учитеља и дефицит наставника за неколико области (пре свега математику, физику и енглески језик), јер су ови кадрови неопходни и привреди.

„Због недостатка темљних стандарда за професију наставника, садашњи систем за њихово образовање не даје квалитетна решење јер, с једне стране, учитељски факултети стављају акценат на педагошке компетенције будућих учитеља и то уз значајан недостатак стручних компетенција”¹⁵ а, с друге, факултети на којима се образују предметни наставници развијају, пре свега, стручне компетенције, занемарујући педагошко-психолошко-методичке компетенције. „У Републици Србији постоји мрежа факултета за образовање наставника и високих школа струковних студија за образовање васпитача која је по капацитету довољна за потребе Републике Србије, чак је у неким сегментима и преобимна. Факултети су распоређени на седам државних универзитета. Специфичност су факултети за образовање учитеља којих има и у мањим срединама, док су факултети за образовање наставника готово у потпуности лоцирани у већим градовима, односно у седиштима универзитета.

На универзитетима или не постоје или су у повоју специјализовани интердисциплинарни мастер програми за стручњаке који би се бавили развојем образовних политика или другим значајним сегментима за развој образовања осим образовања наставника.

¹⁵ Стратегија развоја образовања у Србији до 2020. године, Влада Републике Србије, Министарство просвете, науке и технолошког развоја, Београд, 2012, стр. 174.

У текућем времену квалитет свршених средњошколаца који уписују студијске програме за образовање наставника за рад у школи веома је низак, јер је целокупни систем образовања (финансијски и статусно) веома потцењен. Програми наставе и приступи у раду с будућим наставним особљем не прате савремене токове образовања у тој области. Не постоји корелација између броја одобренних буџетских места и реалних потреба за одговарајућим профилем наставника. Не примењују се валидне пројекције потреба за кадровима, па отуда не постоји ни одговарајући начин планирања.”¹⁶

Данас у Србији, нормативно, „постоје три основна модела за иницијално образовање за професију наставника:

1. **симултани модел**, у коме наставник стиче ниво мастер академских студија у некој наставној области, а истовремено и у тесној повезаности с том облашћу стиче педагошке и друге компетенције које су важне за наставничку професију;
2. **консекутивни модел** има исте захтеве у погледу стручних и педагошких компетенција, али дозвољава да се те компетенције стекну у различито време;
3. **прелазни модел** (важи за наставнике који су већ запослени) особа која има мастер диплому из одређене струке после студија мора стећи и додатно образовање од 36 ЕСПБ бодова (6 ЕСПБ из школске праксе) из педагошко-психолошко-методичких области”¹⁷.

„У акредитацији, која је покренута 2006. године и кроз коју су прошли сви факултети на којима се образују наставници, нису на одговарајући начин сагледани захтеви за образовањем наставника. То се пре свега огледа у недостатку интердисциплинарности, односно, образовање наставника је везано искључиво за стандарде образовно-научног поља којем припада. То што није сачињен НОК у процесу акредитације, додатно је неповољно утицало на

¹⁶ Стратегија развоја образовања у Србији до 2020. године, Влада Републике Србије, Министарство просвете, науке и технолошког развоја, Београд, 2012, стр. 172.

¹⁷ Максимовић, И. (2015): *Стручно усавршавање наставника и тренера стручних предмета*, Европска фондација за обуку, стр. 3.

дефинисање студијских програма тако да за сада не постоји формално дефинисана професија наставника.

Последица садашњег система увођења у посао наставника јесте то да они који се запошљавају као наставници током студија не стичу основне компетенције које су потребне за професију наставника. У случају дефицитарног кадра веома се често као предметни наставници запошљавају несвршени студенти, који недовољно познају и саму област, а посебно ППМ садржаје. У стручним школама наставу из стручних предмета по правилу изводе или факултетски образовни људи или они стручни (мајстори), без педагошких компетенција.

И даље се примењује иста пракса у образовању високошколских наставника: нити је установљена нити је систематски дефинисана обука за наставничку улогу. Значајно се више вреднује основно знање струке (садржаји) него како се то знање посредује другима. На универзитетима, у оквиру спровођења избора/реизбора наставника не постоје прави индикатори за оцену квалитета наставника (сем за струку, што се исказује бројем научних/стручних радова). У минималне критеријуме за избор спадају и прецизно дефинисани показатељи научног, односно уметничког рада, док се образовни рад уопште не вреднује. Он се процењује или кроз недовољно релевантне показатеље као што су студентске анкете, или потпуно недостају објективни показатељи за процену квалитета начина и метода извођења наставе. Ово је поготову важно од када је почела Болоњска реформа, а веома отежано због чињенице да у Републици Србији универзитети не функционишу као целина, јер се та активност не може развијати на појединачним факултетима. У Републици Србији се методика наставе било ког појединачног предмета по правилу не доживљава као део те научне области већ само као део (опште) методичке (педагошке) струке, па се и не развија у матичним наукама. Истраживања из области методике наставе спроводе се спорадично и често су недовољно квалитетна или не побољшавају наставни процес у Србији.

У оквиру система даљег професионалног развоја наставника свих нивоа не постоји систем напредовања наставника у предуниверзитетском образовању и

не постоји систем за евалуацију професионалног рада наставника (стручно – педагошки надзор, оцењивање наставника). За стручно усавршавање постоје програми, али велики број њих није довољно селективан или не служи унапређивању квалитета наставе и реализацији образовне политике. Постојећи прописи не дефинишу показатеље практичне примене знања која су стечена у процесу стручног усавршавања. Отуда се о квалитету наставе (и наставника) може само посредно закључивати на основу образовних постигнућа ученика основних школа на националним и интернационалним тестирањима ученика (ПИСА, ТИММС).

Неке одредбе кровног закона о образовању дале су могућности за поправљање квалитета образовања, тако да постоје спорадичне мере чији је циљ унапређивања квалитета образовања: Стандарди квалитета рада образовно-васпитних установа за екстерно оцењивање школа (који је уведен у пробни рад) и Стандарди квалитета уџбеника. Увођење ових стандарда у праксу је тек почело, па је потребно време за процену њихове примене и значаја.

У образовним установама, почевши од основних школа па до универзитета, не постоје унутрашње снаге за спровођење одговарајућег поступка самовредновања на основу ког би се правили развојни планови и који би подизао квалитет наставног процеса. Систем квалитета је најчешће формално дефинисан, док његова имплементација није започела у пожељном обиму”¹⁸.

Овакав налаз кључних тачака у систему образовања указује да је систем образовања наставника кључни фактор подизања квалитета образовања на свим нивоима и да је потребно што пре професионализовати професију наставник, као што је то случај с учитељима. Такав модел омогућио би да се у оквиру наставних програма за образовање овог профила стекну све потребне компетенције потребне наставнику, односно да студенти, уз знања стручно везана за њихов предмет, савладају и дисциплине специфичне за њихов будући рад (дидактика, педагогија, психологија),

¹⁸ Стратегија развоја образовања у Србији до 2020. године, стр. 27.

2.3. Високошколске установе које се баве образовањем наставника

Ако узмемо у обзир садашње стање система образовања наставника, као и основна акта законске регулативе у области запошљавања у систему образовања и васпитања, тешко да ћемо моћи да говоримо о ускоспецијализованим високошколским установама које се баве образовањем наставника. Прва помисао јесте да су то педагошки, учитељски, филозофски или филолошки факултети на територији Србије, али није тако. С постојећом законском регулативом у области запошљавања у систему образовања и васпитања, скоро да све високошколске установе у Србији чији је оснивач држава, школују потенцијалне будуће наставнике! Према четири водећа закона која су детаљно анализирана у оквиру поглавља које се тиме бави, скоро сви који имају завршен факултет у трајању од најмање четири године могу бити наставници, са само једном обавезом - да у року од годину дана од тренутка заснивања радног односа у некој од васпитно-образовних установа, положи испит за лиценцу и додатне испите из области педагогије, психологије и методике васпитног рада. Тако дипломирани технолог, може бити наставник у средњој прехранбеној или текстилној школи, дипломирани правник или дипломирани економиста, у средњој правно-биротехничкој или економској школи. Дипломирани машински инжењер или инжењер електронике са неким од звања које стичу на машинском, електротехничком или грађевинском факултету, могу предавати информатику или „техничке” предмете у основним и средњим школама. Тако долазимо до великог броја недовољно компетентних наставника. Због оваквог тренутног стања Стратегија и нуди и намеће стратешке мере и акције за потпуну професионализацију професије наставник.

2.4. Законска регулатива у области запошљавања у образовању

Када је реч о законској регулативи у области запошљавања у образовању, она је базирана на три закона: Закон о раду, Закон о ученичком и студентском стандарду и Закон о основама система образовања и васпитања.

Студенти наставничких факултета у Србији радни однос могу да заснују у основним и средњим школама, школама с домовима, домовима ученика и предшколским установама. Уговоре о раду заснивају по члану 24. Закона о раду, који се може доста широко тумачити:

„Радни однос може да се заснује са лицем које има најмање 15 година живота и испуњава друге услове за рад на одређеним пословима, утврђене законом, односно правилником о организацији и систематизацији послова (у даљем тексту: правилник).

Правилником се утврђују организациони делови код послодавца, врста послова, врста и степен стручне спреме и други посебни услови за рад на тим пословима.

Правилник доноси директор, односно предузетник.”¹⁹

Даље се заснивање радног односа у установама за васпитање и образовање прецизира Законом о основама система образовања и васпитања кроз чланове 120 и 121:

„У радни однос у установи може да буде примљено лице, под условима прописаним законом и ако:

- 1) има одговарајуће образовање,
- 2) има психичку, физичку и здравствену способност за рад са децом и ученицима,
- 3) зна језик на коме се остварује образовно-васпитни рад.”²⁰

Овде је преузет само онај члан закона који се односи на образовање будућих наставника.

Члан 121 истог закона прецизније дефинише стручну спрему наставника и васпитача:

„Послове васпитача у предшколској установи може да обавља лице са стеченим одговарајућим високим образовањем на студијама првог степена, студијама другог степена, студијама у трајању од три године, вишим

¹⁹ Закон о раду, Службени гласник 24/05

²⁰ Закон о основама система образовања и васпитања, Службени гласник, број 72/2009, 52/2011, 55/2013.

образовањем, односно са одговарајућим средњим образовањем, у складу са посебним законом.

Послове наставника, васпитача у школи са домом и стручног сарадника може да обавља лице са одговарајућим образовањем из члана 8. став 2. овог закона, а наставника стручног предмета у области здравства и са одговарајућом здравственом специјализацијом.

Послове васпитача у предшколској установи и наставнике разредне наставе, осим за ромски језик, може да обавља лице које је стекло одговарајуће образовање на језику на коме се остварује тај рад или је положио испит и језика са методиком, по програму одговарајуће високошколске установе.”²¹

Даље се овим чланом прецизира и :

„Наставник, васпитач и стручни сарадник мора да има и образовање из психолошких, педагошких и методичких дисциплина, из члана 8 став 4 овог закона.

Наставник, васпитач и стручни сарадник који је у току студија положио испите из педагогије и психологије или је положио стручни испит, односно испит за лиценцу, сматра се да има образовање из члана 8 став 4 Закона.”²²

Заснивање радног односа у основној школи дефинисано је Законом о основној школи и регулисано тако да наставу од I до IV разреда може да изводи наставник с одговарајућом високом или вишом школском спремом (члан 69) без прецизног навођења шта то подразумева.

Када говоримо о наставничким факултетима, обично се претпоставља да су то учитељски, педагошки, филозофски, филолошки и остали факултети који, у оквиру својих студијских програма, имају заступљене наставне предмете из области педагошких, психолошких, социолошких и методичких дисциплина. Међутим, из законске регулативе која се односи на заснивање радног односа у установама образовања и васпитања, може се видети да то није тако и да скоро сви који су завршили студије у четворогодишњем трајању могу бити наставници и васпитачи, те да по томе не постоје уско дефинисани наставнички факултети.

²¹ Исто

²² Исто

Полагањем испита за лиценцу у потпуности је изједначена могућност заснивања радног односа у установама образовања и васпитања студентима који су кроз своје четворогодишње школовање на некој од високошколских установа, које припремају будући наставни кадар, са факултетима који кроз своје студијске програме немају предмете за оспособљавање за рад у педагошко-психолошко-методичкој пракси.

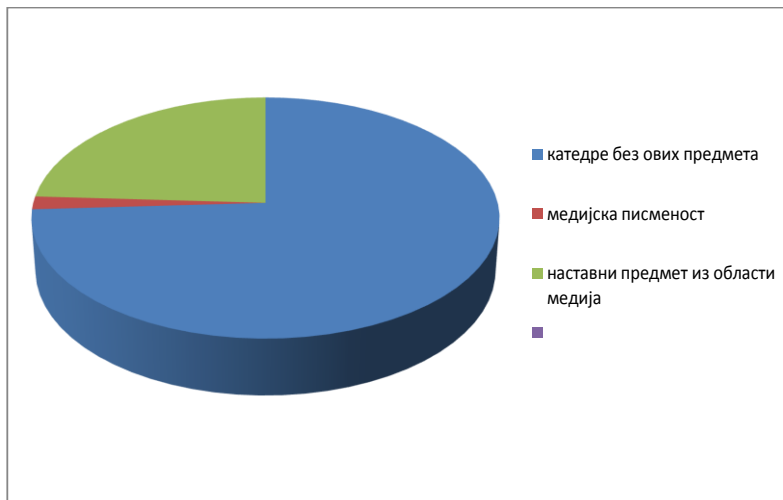
Када је реч о лиценци и регистру наставника, васпитача и стручних сарадника, они су такође дефинисани Законом о основама система образовања и васпитања (члан 126): „Право на лиценцу има наставник, васпитач и стручни сарадник и приправник - стажиста који има одговарајуће образовање из члана 121 овог закона, савладан програм увођења у посао наставника, васпитача и стручног сарадника и положен испит за лиценцу.”²³

2.5. Студијски програми на факултетима који се баве образовањем наставника

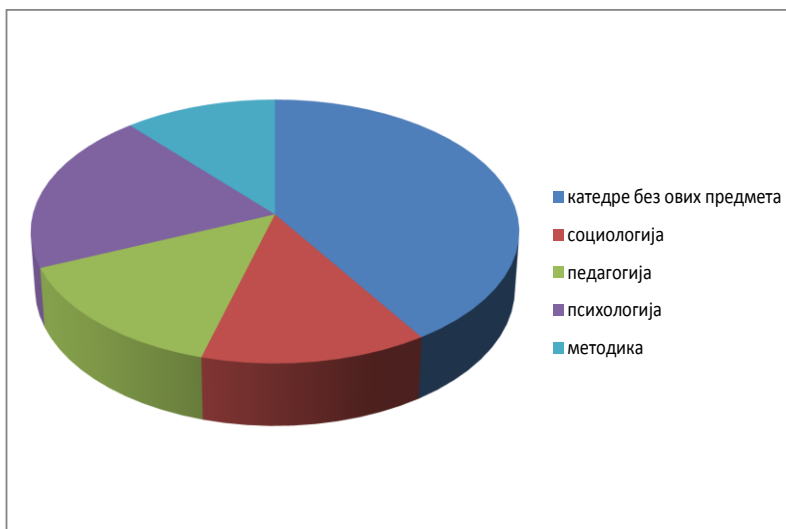
Из студијских наставних планова и програма, на основу којих се уз постојећу законску регулативу може засновати радни однос у установама образовања и васпитања у Србији, може се видети да скоро 75% факултета у склопу свом наставног плана и програма нема предмет из области медијске писмености. На територији читаве Републике Србије за сада постоји само један факултет који у оквиру свог програма има наставни предмет *Медијска писменост* - Педагошки факултет у Јагодини, на трећој години студија и то на смеру васпитач у предшколским установама!? Око 14% факултета има неки наставни предмет, који се условно може везати за област медијске писмености, попут: *Медијско образовање, Детињство, култура и васпитање, Мултимедијални системи у образовању, образовање за треће доба, Примена*

²³ Закон о основама система образовања и васпитања, Службени гласник, број 72/2009, 52/2011, 55/2013.

мултимедије у настави, Право медија, образовање за медије, Масовне комуникације, Мултимедијалне технологије у образовању, Медијска култура, Дизајнирање медија у образовању, Теорија медија, Медијско право и слично. Такође, евидентиран је само један профил уско везан за ову област и то на Педагошком факултету у Сомбору, смер: Дизајнер медија у образовању. Компаративна анализа наставних планова и програма факултета с којих долазе наставници довијени су следећи проценти:



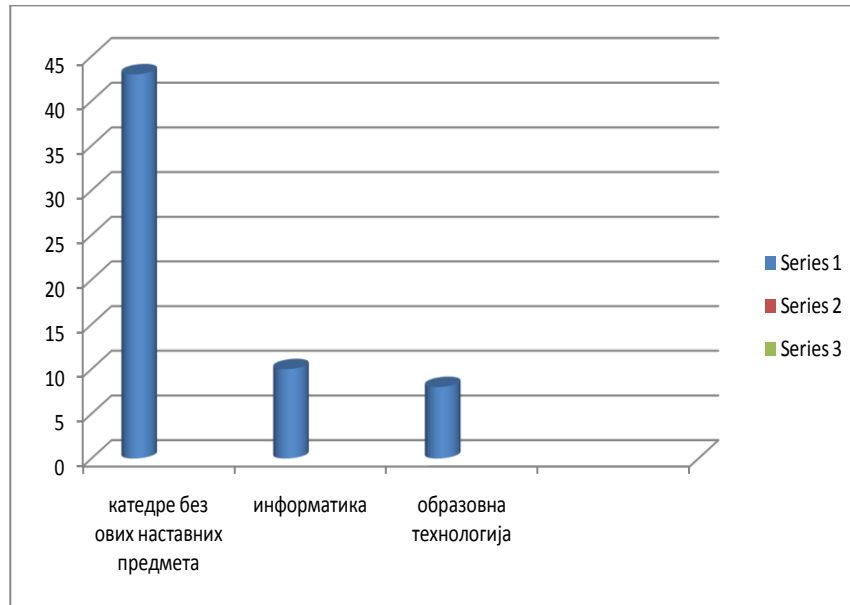
Слика 2: Катедре с предметом Медијска писменост (извор: аутор)



Слика 3: Катедре без фундаменталних предмета (извор: аутор)

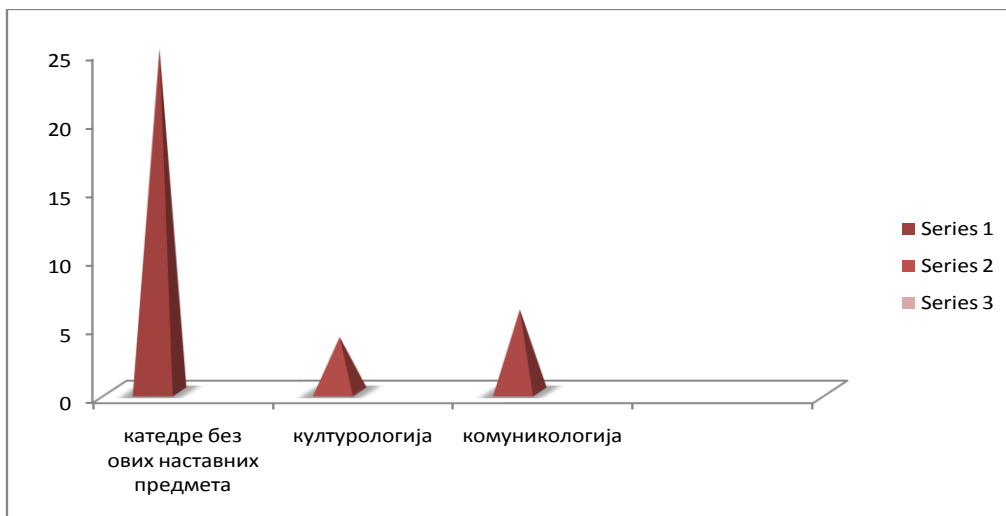
Потпуно је необјашњиво да, од укупног броја катедри који образују студенте факултета наставничких профила, 52%, немају у оквиру својих студијских програма предмете попут социологије, педагогије, психологије и методике васпитног рада. Углавном је реч о факултетима с чијим дипломама је могуће засновати радни однос у предметној настави. Свега 32% у оквиру својих студијских програма има заступљене наставне предмете из области социологије, кроз *Општу социологију, Социологију образовања и васпитања, Социологију масовних комуникација, Социологију културе* и слично. Педагогију има око 35% студијских предмета, кроз различите дисциплине: *Општу педагогију, Породичну педагогију, Школску и Педагогију слободног времена* и слично. Наставне предмете из области психологије има највећи број студијских предмета и то око 48%, а методика васпитног рада или неког посебног научног поља око 28%. Овакви подаци су поражавајући за потребе и захтеве које треба да испуњава наставник у 21. веку и у потпуности оправдавају стратешке мере и акције наступајућих начела образовне политике у развоју образовања у Србији до 2020. године.

Иако живимо у времену када су информационо-комуникационе технологије једно од најзначајнијих универзионалних достигнућа научно-технолошке револуције и постиндустријског друштва, чак 53,4% студијских програма који образују будуће наставнике нема покривену област информатике и образовне технологије. Само 23,25% на својим студијским програмима има предмет *Информатика*, а 18,56% *Образовна технологија*.



Слика 4: Доминација катедри без наведених предмета (извор: аутор)

Иста је ситуација и с наставним предметима *Културологија* и *Комуникологија*, иако култура представља важан фактор у афирмисању различитих културних вредности, разумевања, толеранције и суживота управо код оних чије деловање треба да буде усмерено на проширење културне продукције и деловање стварања повољне атмосфере за лични развој афинитета и интересовања будућих генерација. Додајмо ту и афирмацију стваралаштва и укључивања образовних институција у организовање младих, уређење културних садржаја у медијима и, најважније за овај рад, омогућавање да млади са својим темама, интересовањима и квалитетима уђу у медијску продукцију и добију више медијског простора за креирање садржаја који су њима од значаја.



Слика 5. Доминација катедри без културологије и комуникологије (извор: аутор)

Што се тиче стручног усавршавања и професионалног развоја наставника, васпитача и стручних сарадника, они су законски обавезани²⁴ на стално усавршавање ради успешнијег остваривања и унапређивања образовно-васпитног рада и стицања компетенција потребних за рад, у складу с општим принципима за постизање циљева образовања и стандарда постигнућа. План стручног усавршавања у складу с приоритетима установе ради остваривања циљева образовања и стандарда постигнућа и приоритетима Министарства, доноси орган управљања установе.

2.6. Налази SWOT анализе

Када је реч о налазима у оквиру SWOT анализе Стратегије развоја образовања у Србији до 2020. године, као најважнији потенцијали и унутрашње снаге система наведени су:

- 1) „релативно дуга традиција образовања наставника;
- 2) разграната мрежа државних високих школа за образовање и факултета на којима се реализују студијски програми за образовање наставника, чиме се држави пружа могућност да значајно утиче на подизање квалитета образовања;

²⁴ Закон о основама система образовања и васпитања, (*"Sl. glasnik RS", br. 72/2009, 52/2011, 55/2013, 35/2015 - autentično tumačenje i 68/2015*)

- 3) постоји значајан број стручних друштва у којима се одржавају стручни сусрети универзитетских професора и наставника у школама”.

Као унутрашње слабости наведени су:

- 1) професија наставника је изгубила друштвени статус и друштвено-економски положај наставника је лош, а последице су то да нема квалитетних кандидата заинтересованих за наставничка звања; постоји неконтролисана хиперпродукција кадра у једној области (разредна настава/учитељи) и недостатак наставника у другим областима (предметна настава за одређене предмете);
- 2) универзитети су неинтегрисани, што повлачи за собом недовољно квалитетних интердисциплинарних студијских програма за образовање наставника и истраживања која се односе на образовање и наставнике;
- 3) језгра струке ни у једној области нису јединствено дефинисана, тако да свака ВШУ индивидуално и самостално формира свој студијски програм, често условљен тренутно расположивим наставничким кадром;
- 4) у критеријумима за акредитацију студијских програма који су примењени у периоду од 2007. до 2011. године нису узете у обзир специфичности образовања наставника;
- 5) стручна друштва нису довољно активна и њихов рад, пре свега, зависи од ентузијазма групе наставника и професора, не постоје препоруке за рад стручних друштава у домену образовања; нема професионалних удружења наставника;
- 6) НОК није усвојен, па не постоје дефинисани исходи учења који се очекују од сваке квалификације, а управо је то потребан услов (темељ) за дефинисање посебних знања, вештина и компетенција за професију наставника.

Најважнија спољна прилика је што су у новијим документима Европских институција које се баве образовном политиком (ОЕБС, ЕУ, Унеско) веома наглашени улога и квалитет наставника као кључног фактора квалитета

образовања. Као спољне отежавајуће околности, најважније за наше даље истраживање наведене су :

- 1) кључна препрека је друштвени положај професије наставник;
- 2) још увек не постоје пресудни национални документи (на пример НОК) у којима би била дефинисана професија наставника;
- 3) у поступку акредитације установа и студијских програма нису издвојени и јасно дефинисани стандарди за студијске програме за образовање наставника;
- 4) полагање стручних испита (испита за лиценцу), није урађено на одговарајући начин, већ га је МП преузело од факултета (а они би требало да су матично заинтересовани за свој кадар);
- 5) не постоје одговарајући подаци о потребама за наставничким звањима, нити о броју студената који се школују за рад у образовању јер не постоји одговарајући информациони систем и не постоји добро дефинисана методологија прикупљања података везаних за образовање наставника;
- 6) паралелно се формирају васпитачи и на академским и на струковним студијама;
- 7) учитељски факултети уписују велики број студената (што знатно премашује потребе), а уз то су учитељски факултети претежно измештени у мање средине, чиме је угрожен квалитет наставничког кадра и реализације наставе.

Навели смо само оне налазе SWOT анализе који су од значаја за наше даље истраживање али, у сваком случају оваква обележја изискују:

- промену у регрутовању студената који уписују студијске програме за образовање наставника,
- побољшање иницијалног образовања наставника,
- увођење нових наставника у посао (приправнички стаж, добијање лиценце),
- професионално усавршавање наставника,
- оцењивање квалитета рада наставника,
- професионално напредовање наставника”.

2.7. Стратегија развоја система и потребне промене у окружењу образовања наставника

Лоши резултати наших ученика на ПИСА и ТИММС међународним тестирањима отворили су питање какви су нам наставници, јер је јасно да су они кључни фактор успеха ученика и преносиоци систематизованог знања, речју - посредници између спољашњег и унутрашњег знања. Учитељ/наставник „разуме се, не презентује лично знање, већ оно које је дизајнирано, селековано у наставном програму. Такво знање је избор из ширег научног знања из те области... (...) Друга условљеност наставниковог знања је степен развоја људског знања или залиха знања у култури. Развој нових технологија и експлозија инфомација („информатичко друштво”) не само да су проширили простор знања већ и његову доступност” (Аврамовић, 2013:112). Савремени наставник треба да има знања из струке, знање из методичко-дидактичке области, знање о савременим наставним средствима. Информатичка технологија изазвала је огромне цивилизацијске промене и постоји општа сагласност у мишљењу да су информационе технологије постале нова привредна грана и да снажно обликују и живот друштва и сваког појединца. Сматра се да су оне, поред пољопривреде, индустрије и услуга, четврти важан сегмент привредног развоја, а привредни развој условљава и сваки други. С друге стране, знање је диференцирано на практично-техничко, социјално, духовно, културолошко и искуствено и изражава се у облику религије, филозофије, уметности, науке. Електронско знање производи интернет, мултимедије и теливизију. Појмовно сазнање често је замењено иформационим знањем, јер рачунари смањују удео чулног сазнања и непосредног искуства. Потпуно је погрешно, али рачунар често постаје извор, а не посредник у стицању знања.

Дакле, кључна улога наставника у процесу наставе и свих улога које у оквиру ње реализује тражи и обавезује да се овој професији посвети посебна пажња. Ипак, у највишим органима који се баве образовањем нема разумевања за чињеницу да је професија наставника – посебна професија. У Листи стручних,

академских и научних звања коју је усвојио Национални савет за високо образовање скоро да не постоји звање наставник/професор.

Основно опредељење стратегије развоја образовања наставника је „захтев за потпуну професионализацију професије наставника у свим фазама професионалног живота наставника, која ће бити достигнута кроз:

- 1) добро иницијално образовање свих наставника и континуитет у развоју професионалних компетенција наставника како бисмо имали наставнике са значајном аутономијом у раду и високим степеном одговорности;
- 2) квалитетна научна и стручна истраживања у области методике наставе;
- 3) формирање интердисциплинарних универзитетских центара²⁵.

Ова стратегија ће током наредне деценије омогућити да систем целовито реши проблеме:

- „променом у регрутовању студената који уписују студијске програме за образовање наставника,
- побољшаним иницијалним образовањем наставника,
- увођењем нових наставника у посао (приправнички стаж, добијање лиценце),
- професионалним усавршавањем наставника,
- оцењивањем квалитета рада наставника,
- професионалним напредовањем наставника²⁶.

Како се наводи, примена овог модела за наставнике на свим нивоима образовања представљаће прави изазов, али ће неспорно помоћи наставницима у најважнијем сегменту њиховог рада – у наставничким компетенцијама. У Стратегији се посебна пажња посвећује потреби да се формирају универзитетски центри за развој образовања, који ће бити креатори и извршиоци примене стандарда компетенција и професионалног развоја универзитетских наставника. Претходно је неопходно дефинисати индикаторе и процедуре прикупљања

²⁵ Стратегија развоја образовања у Србији до 2020. године, Влада Републике Србије, 2012, стр.182

²⁶ Исто, стр. 28.

података о квалитету наставника у школама за потребе факултета који образују наставнике, на основу којих ће високообразовне установе кориговати и унапређивати студијске програме којима се образују наставници. Тако се, према Стратегији, успоставља повратна спрега између факултета на којима се образују наставници и институција у којима се запошљавају свршени студенти. У исто време, Министарство просвете мора да започне развој службе стручно-педагошког надзора.

Нужност усавршавања наставника заснована је на чињеници да је управо он темељ наставног процеса. Морамо доћи до профила наставника који учи и који се перманентно образује. Поред институционалних решења, питање перманентног усавршавања наставника јесте ствар његове личности. „Модерна настава рачуна са способним, мотивисаним, педагошки припремљеним, комуникативним наставником који је спреман за стално усавршавање и самоусавршавање. Основни услов квалитетне наставе је квалитетан наставник.” (Аврамовић, 2003:204)

„Универзитети треба да преузму обавезу да ће подићи квалитет својих наставника. То ће постићи тако што ће приликом реизбора узети додатне критеријуме који су у вези с наставничким радом и дефинисати индикаторе којима ће се мерити педагошки рад универзитетских наставника. Тек после тога може се очекивати да се на универзитету направи помак у промени (досадашњег) приступа професионалном развоју универзитетских наставника. Локална самоуправа треба да преузме део одговорности за развој основног образовања, делом и средњошколског. План развоја сваке локалне самоуправе (града, општине) мора укључивати улагање у образовање као примарни задатак”.²⁷

Када говоримо о локалној самоуправи као аутономном систему управљања локалном заједницом, чини се да она према постојећој законској регулативи у овој области - нема никакву обавезу. Међутим, није тако. Основне карактеристике образовања на нивоу локалне заједнице су:

- уважавање свих локалних извора као чинилаца креирања локалне образовне политике,

²⁷ Стратегија развоја образовања у Србији до 2020. године, Влада Републике Србије, 2012, стр.172.

- најефикаснија употреба свих јавних образовних извора и ресурса,
- координација, сарадња и партнерски однос између свих фактора и институција и њихова окренутост ка свим члановима заједнице,
- партнерски однос између предузећа и васпитно-образовних установа у смислу креирања образовне климе и подстицања економског развоја.

На основу предвиђених мера и акција наведене Стратегије, видимо сву важност и далекосежност регулаторних активности државе у овој области. Од образовне политике и доносилаца одлука у овој области, зависи да ли ће образовни капитал у будућности постати најдрагоценији капитал Србије. Такође, не треба заборавити да се у професионализацији занимања наставник, креће првенствено од студијских програма и реформе институционалног образовања.

2.8. Стратешке релације образовања наставника с институцијама културе и медијима

Институције културе и медија, с циљем просвећивања и оплемењивања младих и обликовања простора где ће појединци развијати своју културу живљења у складу са личним афинитетима, такође имају своје задатке:

- 1) „промоција учења и стицања знања и вештина треба да постане примарни циљ свих запослених у образовању;
- 2) заједничке наступе наставника са свих нивоа образовања у свим врстама медија у циљу развијања свести о значају квалитетног образовања (тренутно се најјачи медији користе, пре свега, зарад изношења негативних примера – мале плате, туче у школама, корупција и сл.), акценат ставити на позитивне ствари²⁸.

²⁸ Исто, стр. 188.

III

МЕДИЈСКА ПИСМЕНОСТ

3.1. Концепти нове писмености – дефиниција и типологија вишеструких писмености

Термин *писменост* потиче од латинске речи *litteratus* и користи се још од старог века као придев за описивање оних који умеју да пишу и вештину писања преносе другима. Као термин који има зачење алфанумеричке писмености, односно способности читања, писања и рачунања, користи се све до друге половине 20. века. И данас се у већини референтне литературе користи ова првобитна дефиниција писмености. Тек 50-их година прошлог века, лингвисти су почели да истичу да се писменост не може посматрати као изолована категорија, као знање само по себи и по први пут се помиње функционална писменост.

Функционалну писменост први помиње Греј 1956. године, али је у првим деценијама после њега термин био сведен на прагматично-технолошко виђење. Савремени теоретичари концепт функционалне писмености дефинишу као концепт који подразумева знања, вештине и вредности које појединцу омогућавају контролу сопственог живота и обављање основних грађанских дужности и решавање различитих ситуација у професионалном, приватном и друштвеном животу. Концепт функционалне писмености има врло озбиљне критичаре међу онима који брину над судбином образовања које се заснива на практичним, употребљивим знањима и вештинама, а које су искључиво потребне савременој економији и пуком тржишту рада. По њиховом мишљењу то није и не сме бити главна сврха образовања. Знање мора бити категорија која оплемењује, отвара ум за научне и културне хоризонте.

Сложени услови живота у савременом друштву наметнули су човеку потребу за знањима и способностима из различитих области, без којих не би могао да разуме свет и успешно функционише у њему. Тако је савремена цивилизација функционалну писменост проширила и на медије, грађанске и цивилне тековине, информатичко-технолошку и дигиталну област. У дефиницијама писмености долази до преклапања и међузависности, тако да се информатичка писменост среће и под називима рачунарска или електронска

писменост. У домаћој јавности се, зато, провлачи термилошко-појмовна нејасноћа око информатичке и информационе писмености. Како се развијало информационо друштво, појам информационе писмености обухватао је све више и више вештина, да би се коначно дошло до дигиталне писмености (у дигиталном окружењу – технолошки појам) и медијске писмености (у медијском окружењу).

Израз *информациона писменост* увео је Зурковски 1974. године, скренувши пажњу академским круговима на ефикасно коришћење информација за решавање проблема. Од тада се дефиниција информационе писмености мењала и усаглашавала са захтевима информационог друштва. У свим дефиницијама информационе писмености, постоји минимум заједничког садржаја, који се односи на следећи низ активности и способности за њихово спровођење: потреба за информацијом, њено проналажење, процена и вредновање, као и ефикасна употреба.

Америчко библиотекарско друштво 1989. године, у свом Завршном извештају, дефинише појам информационе писмености који подразумева:

- компетенције информационо писмене особе,
- стратегије и технике за достизање информационе писмености (концепт доживотног учења),
- значај знања и управљања знањем у условима савременог света,
- улогу школства у процесу информационог описмењавања.

Код информационе писмености, тежиште се пребацује с технологије на људску димензију. Централни интерес информационе писмености јесте информационо писмен појединац, његове вештине, право приступа квалитетним информацијама, очување информација, етичке, правне и друштвене консеквенце информационог друштва.

Развијени део света сматра да су библиотеке на свим нивоима, од школских, специјализованих до универзитетских, центри информационе писмености. Готово да се библиотека сматра основним фактором који указује на степен укупне културе једног друштва и колико је оно спремно за друштво знања, па се приликом дефинисања писмености (посебно информационе) у свету

веома поштују декларације, стратешки документи и стандарди које доносе библиотечке асоцијације. Најновији у низу таквих докумената је Московска декларација о медијској и информационој писмености, с конференције у организацији Унеска, 2012. године.

Сви остали видови писмености везани су за информациону писменост, која је приоритетна писменост у друштву знања. Једна од интересантнијих типологија писмености, разликује два типа и то:

- вештине које се стичу током целог живота, неформалним и формалним учењем (концепт нове писмености) и
- базична знања која се стичу током формалног школовања (здравствена, еколошка, демократска писменост и сл.).

Овакву типологију представио је Дејвид Боден који, задржавајући се на концептима писмености базираним на вештинама разликује: информациону, библиотечку, информатичку, дигиталну и медијску писменост.

Поделе и типологије писмености настале су на међународним стратешким документима. Једна од њих, настала као последица редовних састанака у оквиру Унеско, на којима се научници баве темама из области информационе писмености и информационог друштва је Штернова класификација писмености и у њој централно место заузима информациона писменост, што је приказано и следећим дијаграмом. Дијаграм приказује централни положај информационе писмености која је извориште свих осталих писмености и сву њихову међузависност.

Када је реч о концептима писмености веома је важно да се у научној мисли и образовању успоставе јасна терминолошка и значењска одређења. Највећа нејасноћа односи се на мешање појмова информационе и информатичке писмености. Информациона писменост бави се самим садржајем информација, без обзира на то на који се начин дошло до њих, односно на каквим су носачима знања.

Информатичка или рачуарска писменост се односи на технологију, инфраструктуру и технолошки *know how*. Информациона писменост подразумева информатичку, али се с њом не може и не сме поистовећивати. Појединац може

да буде рачунарски или информатички изузетно компетентан, али да оскудева у вештинама процењивања информација и критичком односу према њима, што значи да оскудева у вештинама информационе писмености.

Друштвена писменост представља способност комуницирања у културном и мултикултурном контексту која укључује низ социјалних вештина потребних у грађанском друштву, а то значи комуникацију на страном језику, свест о културном идентитету, способност за тимски рад и демократско одлучивање, познавање својих и туђих права и одговорности.

Дигитална писменост је најатрактивнији и најновији вид информационе писмености у дигиталном окружењу. То је информациона писменост примењена на дигиталне изворе и појавне облике модерне културе. Она подразумева висок ниво дигиталне културе, чије усвајање подразумева познавање и коришћење комуникационих вештина у условима умреженог друштва и управљачких вештина за коришћење различитих алата за коришћење дигитализоване грађе, као што су рачунар, дигитална телевизија, дигитална телефонија и друго.

Визуелна писменост је резултат цивилизацијског тренутка. О њој се условно може говорити као о делу медијске писмености, јер јој је предмет слика и визуелно, односно медији чија је доминантна особина визуелност. У делу Дејвида Бодена *Информациона и дигитална писменост: преглед концепата*, визуелна писменост дефинисана је као способност да се разумеју и користе слике, фотографије, илустрације и рачунарска графика с циљем преношења порука, мисли и личних доживљаја, при чему користимо претходна знања о свету око нас.

Када је реч о медијској писмености, која је предмет истраживања овог рада, Унеско је третира као целину с информационом, с тим што информациону третира као шири појам. Медијска писменост подразумева познавање језика масовних медија, сваког појединачно, али и у тоталитету, а затим и способност разумевања конзумираних медијских порука и критичког размишљања о њима, као и способност да сами креирамо медијске поруке (Јурић, 2012:4). Дефиниција коју најчешће користимо јесте да је медијска писменост критичка аутономија у односу на поруке медија, дистанца која је резултат способности да се чињенице

открију, препознају, вреднују са становишта контекста у који су стављене и контекста изван медија самих по себи.

Као појам надређен осталим писменостима, и медијска писменост има бар три перспективе и то:

- дисциплину која проучава културу информација и облике проучавања информација,
- друштвено-политичку перспективу као циљ образовне политике, и
- когнитивну перспективу као облик личне способности.

Целокупна типологија писмености упућује на вештине доживотног учења. Ниједна од ових писмености не стиче се једном за свагда, већ упућују на процес доживотног учења. Унеско је 1972. године владама препоручио отварање центара за развој образовања и упутио их на непрекидне реформе образовања, тако да и формално и неформално учење и образовање добијају све већи значај. „Кључне вештине које се развијају у процесу доживотног учења подложне су сталној промени и редефинисању као и типови и концепти писмености. Европски оквир кључних вештина за доживотно учење, који су крајем 2006. године донели Савет Европе и Европски парламент, има вредност стратешког документа за европске земље које теже информационом друштву. Осим пописа кључних вештина, овај документ садржи и објашњења, сажетак који истиче разлоге и потребу развоја тих вештина, те неколико конкретних мера које земље Европске уније могу предузети да би препоруке документа интегрисале у своје државне политике. Сам документ полази од ревидиране Лисабонске стратегије из 2005. године” (Јурић, 2012:5).

3.2. Појам медијске писмености

Медији су једно од утицајних средстава за формирање друштвеног система вредности и јавног мњења. По дефиницији су средства јавног информисања, а у времену глобализације и средства „масовног интерпретирања”, због чега све више постају средства манипулације. Управо због тога је важно говорити о појму медијске писмености и способности

критичког мишљења и аналитичке способности за тумачење медија. Међународна заједница је, у циљу развоја нових облика комуникације између медија и корисника, иницирала дијалог о потреби медијске писмености, која полази од медија као извора информација, едукације и забаве, за чије разумевање треба усвојити многа различита знања и вештине. Реч је о стицању знања о приступу и коришћењу медија у призми друштвено-политичког, тржишно и техничког функционисања. На конференцији о медијској писмености 1992. године (National Leadership Conference on Media Literacy, 1992), дефинисана је као „способност приступа, анализе, вредновања и одашиљања порука посредством медија” (Aufderheide, 1992).

Управо је растућа технологизација била сигнал међународној заједници да укаже на потребу информационог описмењавања у свим његовим аспектима, који итекако утиче на културу живота, рада, здравља и слободног времена. Тако је Унеско седамдесетих година прошлог века покренуо питање медијског образовања, заснивајући га пре свега на важности медија као можда најаче васпитне силе социјализације и учења у новије време. Од осамдесетих година прошлог века, концепт медијске писмености и медијског васпитања се мењао, али је остао заснован на општој идеји комуникацијских права, која проистичу из основних људских права и докумената међународне заједнице, као што су Повеља Уједињених народа о људским правима (1945) и Европска конвенција о заштити људских права и темељних слобода (1950).

Конвенција Уједињених нација из 1989. године, која говори о правима деце, први пут у тај корпус сврстава и медијско-комуникациска права. У члану 13 Конвенције тражи се право деце да без ограничења изражавају идеје посредством медија у различитим облицима. Упркос залагања Конвенције за етичка права деце, медији их флагрантно нарушавају, па се долази до питања етичности медија, медијске професије и данас веома актуелног - медијског описмењавања. Због тога члан 17 Конвенције истиче право деце на одговарајућу информацију. Такође, тражи се од влада свих држава да препознају важност медија у психичком, физичком и друштвеном развоју деце, и да створе услове у којима ће медији бити извори корисних садржаја за одрастања, а не средства за

нуђење масмедијских спектакла у којима би деца била пасивни рецептори лоших садржаја.

Савремена технологија у медијској индустрији непрекидно намеће нове захтеве у образовању медијских корисника. Обично прво помислимо на телевизију, али ту су и дигитални фотоапарати, дигитални радијски пријемници, камере, телефони и др. Интерактивна телевизија доноси нове изазове и тражи нова знања. Савремени концепт медијске писмености садржи начела по којима су државе у медијским политикама дужне да поштују Конвенцију УН о правима деце својим медијским, културним и образовним програмима. Поред тога, није довољно у процесе учења укључити само најновије медије, већ је потребно и родитељима и наставницима омогућити медијско описмењавање како би разумели децу и правилно их васпитавали, а закључује се и да медијска писменост подстиче и продуктивни ниво младих. Ова начела медијске писмености односе се на поштовање и примену свих међународних препорука и декларација, који изучавајући медије и утицаје медија, предлажу најбоља законска решења и образовну политику која ће омогућити медијско описмењавање младих. Важно је формирати критички однос деце према медијским садржајима, како би мање била подложнија њиховим штетним последицама.

Начело да медији нису ни штетни ни корисни односи се на то да се јавност чешће бави опасном и штетном страном медија, а мање оном другом - медијима као извором информација који утичу на друштвену социјализацију и обликовање идентитета младих. И на крају, медијска писменост значи учити о свим медијима, њиховој историји, продукцијском и економском начину функционисања, контроли, власништву, квалитету програма. Она треба да нас научи језику појединих медија, естетској димензији, реторици, порукама, медијској култури и за овај рад најважнијој - педагошкој димензији медијске писмености.

У комуникологији, медији су техничка или физичка средства претварања поруке у сигнал, који се дистрибуира пригодним каналима. Деле се на: презентацијске (глас, лице, тело), репрезентацијске (књиге, фотографије, слике) и

механичке (телевизија, радио, телефон). Сами медији могу се дефинисати на различите начине, али ћемо издвојити два:

- У физиолошком смислу, медији означавају комуникацију: аудитивну, визуелну, тактилну, олфактивну (интермедијалност).
- У социолошком, медији представљају институционално-организациски оквир комуникације и на неки начин се појам медија изједначава са појмом дискурса, јер „медиј” потиче од латинске речи и значи средњи, посредник у смислу дискурса, односно средства за масовно комуницирање.

Појам медија и његово значење у масовном комуницирању истражују комуникологија и медијска писменост. Масовни медији су друштвене институције, агора јавне речи у којој се постиже јавни консензус између власти и јавности, и начин информисања јавности о свим темама релевантним за појединца и друштвену заједницу. Помоћу њих се до мере крајњег конструисања формира јавно мишљење грађана. Ту долазимо до Маклуанове (McLuhan) тезе „Медиј је порука!”. Порука је процес који настаје када се употребљава неки од људских језика, било вербални или невербални.

Од свих медија, најутицајнија и најраспрострањенија је телевизија. Спада у аудиовизуелне медије и врло је сложене технологије, јер је универзална. Она је са својом моћи постала део породице, па у том смислу представља могући облик контроле над појединцима и друштвом у целини. Може да промовише, афирмише, деградира, итд. Радио одликују аудитивни садржаји. Интернет је глобална комуникациона мрежа изузетних могућности у смислу креирања, трансмисије и протока информација, мада се наука још увек спори да ли је овде у питању медиј, медијум или обоје у једном. Млади су његови главни корисници, чиме су постали епицентар дигиталне револуције. Књига, као најстарији медиј, губи монопол на ширење знања.

Медијска писменост је неопходна за разумевање медијских садржаја који су хетерогеног састава због своје све веће комерцијализације. „Медијски садржаји су посебно организовани звукови и слике, прилагођени технолошким карактеристикама и институционалним оквирима медија, засновани на

комерцијалним условима производње” (Марковић, 2010)²⁹. Пуни су стереотипа уз помоћ којих обликују поглед на свет. Стереотипи представљају скуп генерализованих и широко прихваћених веровања и важан су сегмент медијских порука и садржаја. Због њиховог утицаја, медијско тржиште полаже све веће наде у младе потрошаче, децу. Зато је важна регулација овог сегмента медијске политике и продукције. Будући да комуникацијске вештине преобликују друштво и утичу на разумевање нас самих, наше заједнице и наших различитих култура, медијска писменост је кључна вештина за живот у 21. веку.

Хобс³⁰, наводи да појединац у данашњем, постмодерном свету има следећих седам користи од медијске писмености:

- „поштовање трпељивости према комплексности;
- ефикасну селекцију информација у медијски засићеној околини;
- прихватање и поштовање различитих погледа на свет;
- успешно обликовање и посредовање порука;
- активно учешће у радној и друштвеној заједници;
- делотворно коришћење породичне, културне и друштвене мреже,
- постављање промишљених личних циљева за будућност” (Хобс, 1999).

Медијска писменост омогућава грађанима да партиципирају у процесима демократског друштва и јачају друштвено-комуникациони потенцијали. Зато јавност не сме имати улогу пасивног потрошача информација и комуникација. Стратегија мора бити преобликовање ове улоге у активну улогу, како би појединац учествовао у перцепцији понуђеног медијског производа, вреднујући га. Такав приступ је важан услов глобалног цивилизацијског напретка. Учење медијске писмености је сложено, мултидисциплинарно и свеобухватно, као што је и њена улога у очувању културног и националног идентитета (али и разлика) и друштвене кохезије. У сваком случају, медијску писменост треба разумети и као интерактивни однос између технологије и корисника, с циљем избегавања медијске манипулације.

²⁹ Марковић, Д. (2010): *Аудио-визуелна писменост*, Универзитет Сингидунум

³⁰ Hobbs, Bowen, W. (1999): *Defining Media Literacy: Summary of Harvard y Unapređivanje medijske pismenosti kroz analizu sadržaja online medija*, (2014), Fakultet humanističkih nauka Univerziteta „Džemal Bijedić“, Mostar

Медијска писменост подразумева:

- основна знања о техничким могућностима медија, његовом специфичном језику и облицима изражавања,
- одолевање многим и непотребним информацијама и садржајима којима смо засути свакодневно и способност избора најефикаснијих,
- разумевање и тумачење садржаја који нам нуде медији,
- изграђивање критичке дистанце према облицима медијског манипулисања и сопственог разложног става према медијским садржајима и порукама.

3.3. Медијска писменост и медијска политика

Из свега наведеног, узимајући у обзир да се епоха у којој живимо може назвати медијском/медијализованом цивилизацијом и цивилизацијом слободног времена, с интензивним развојем медијске индустрије и тржишних закона, важно је подизати ниво медијске писмености сваког појединца, посебно запослених у образовању и у медијима, упознајући их перманентно с различитим медијским стратегијама за стварање и унапређивање успешне медијске политике према младима.

Медијска политика подразумева најпре легислативни ниво и подразумева усвајање закона о медијима и медијских стратегија (као планираних активности, иницијатива и поступака) и део је опште образовне политике као поддисциплине јавне политике. Стратегија која је усвојена у Републици Србији заснована је на искуствима и законодавству других земаља, међународним документима о људским правима, препорукама и декларацијама Савета Европе и Унеско:

- European Convention on Transfrontier Television of the Council of Europe (1989);
- The EBU Guidelines for Programmes when Dealing with Portrayal of Violence (1992);
- Recommendation 1215 on Ethics of Journalism (1993);
- Bratislava Resolution (1994);

- The Childrens Television Charter (1995);
- The Eoropean Union Directive "Television Without Frontiers" (1997),
- Asian Plan on Cultural Policies for Development(1998);
- Child Rights and the Media: Guidelines for Journalists (1998);
- The EU Recommendation on the Protection of Minors and Human Dignity in Audivisual and Information Services (1998);
- Child Pornography and Paedophilia on the Internet (1999);
- Decleration of the Asia-Pacific Forum on Children and Yoth (2001),
- Commitment fir the Futur in Thessaloniki (2001).

Крајњи циљ наведених стратегија је обавеза непрестаног јачања свети о обавезама медија према младима, било у смислу њиховог васпитавања, образовања, духовног развија и заштите приватности ове, најосетљивије категорије друштва. Ово се не може постићи ако остане на добровољној бази, без обавезе државног система да их имплементира у званичну медијску политику, законе, кодекс медијских удружења, везано законодавство и одреди институције које ће да надгледају њихову примену. Нада З. Ротар сматра да се те препоруке односе на:

- „различите националне телевизијске политике и начин учествовања деце и телевизијским програмима,
- анализе насилних садржаја у мултимедијалним „чаробним” световима (видео игре),
- навике деце и одраслих у коришћењу медија, њихов начин вредновања медијских садржаја,
- међународна истраживања о потреби надзора деце и њихове употребе медијских садржаја,
- студије о оглашавању младих,
- истраживања о перцепцији насиља код медијских корисника”³¹.

³¹ Rotar Zgrabljic, N. (2005): MEDIJI - Medijska pismenost, medijski sadržaji i medijski utjecaji, чланак у књизи Nada Zgrabljic Rotar (Ur.) *Medijska pismenost i civilno društvo*, Sarajevo: MediaCentar, стр. 11.

Ротар сматра да у оквиру медијске политике треба предузети следеће кораке:

- „медијска писменост мора бити промовисана као највећи интерес друштва;
- деци и младима мора дати самопоуздање и креативност у коришћењу медија и разумевању симболичких медијских језика, економских начела функционирања медија и медијског дискурса;
- цивилно друштво мора активно придоносити тим напорима, покретањем различитих иницијатива, покрета или манифестација; организовати се на нивоу интереса родитеља, наставника, психолога и стручно придоносити сензибилизирању јавности и владе;
- медији морају кроз професионалне кодексе новинара и оглашивача, развити одговарајућу саморегулацију;
- такође се требају креирати механизми за праћење медијске provedбе тих кодекса;
- научне институције морају подстицати и финансирати истраживања о употреби медија и утицају медија на децу;
- владе морају у својим медијским политикама доносити такве законе који ће, у складу с међународним конвенцијама и препорукама регулисати права деце на медије и права деце у односу на медијске индустрије;
- јавни медији морају имати посебну улогу у подстицању и заштити медијског плурализма, квалитета медијских програма потребних деци, те контроли емитовања негативних садржаја комерцијализованих кроз насиље, порнографију и слично”³².

Постоји много начина да се доприноси афирмацији медијске писмености, медијске политике и културе. То мора бити континуирани процес.

3.4. Медијска писменост и медијска култура

С обзиром на то да обликују нашу свест, начин мишљења и утичу на социјализацију појединца, медијска и културна индустрија постају све важнији сегмент савременог друштва, па и интегративни део културе. „Под појмом

³² Исто, стр. 12

култура подразумева се начин живота једног друштва или уже друштвене групе, садржај интеракција у којима њени чланови остварују своје основне егзистенцијалне потребе, као што су: комуникација, начин исхране, облачење, становање, породични живот, религија, забава, уметност, моћ и власт. Основни елементи културе су: сазнајни, инструментални и визионарски” (Аврамовић, 2008:11).

С обзиром на то да живимо у информатичком амбијенту у ком доминирају технологија и медији, нужно се мења и културни систем друштва. Огроман је утицај медија на културу што ће, у крајњој инстанци, највероватније водити тренду усвајања медијске писмености и медијске културе као посебних наставних предмета због свеобухвата оба наставноа плана и програма. Образовне власти западноевропских земаља дале су значајно место образовању за медије у оквиру наставних програма. Први су то учинили Французи, а седамдесетих година и Аустрија, Данска, Финска. Данас је, захваљујући препорукама Унеска, у уставима, законима, подзаконским актима у области просвете, културе, информисања, образовање за медије регулисано у већини земаља западног света.

У Србији, наставни план и програм већине образовних установа медијску културу сврстава уз српски језик, књижевност и језичку културу, скоро до универзитетског нивоа, што се могло видети и из наставних програма раније наведених факултета. Наставни предмет *Српски језик и књижевност* у основној и средњим школама обухвата по пет часова недељно, што је годишње око 180 часова, у оквиру којих су подручја медијске културе сведена просечно на десетак часова, под условом да су и сами предавачи медијски едуковани. Колико је важно образовање за медије, доказује и чињеница да сваки медиј свој концепт заснива готово искључиво на сензацији, а деца и млади на том узрасту нису оспособљени да критички приступају одређеним информацијама, него их перципирају на непосредан начин, чак до личне идентификације.

По досадашњим квалификацијама, масовни медији задовољавају следеће темељне потребе:

- когнитивне потребе, односно примање информација, стицање знања и ширење разумевања,
- афективне потребе, односно потребе за естетским и емоционалним искуством,
- личне интегративне потребе (самопоуздање, стабилност, потврда),
- потребе за разонодом (тзв. реализација слободног времена).

Када разматрамо питања декодирања видљивих и скривених симбола медијских порука и њихову анализу, заправо залазимо у подручје медијске педагогије. Она, уз помоћ симболичког интеракционизма, разоткрива манифестне и латентне симболе, и тумачи кодирања симбола и знакова који носе друштвена значења. Медијска педагогија обухвата медијску писменост и подразумева познавање, коришћење и разумевање медија и њихових порука. Она се односи и на начин размишљања који укључује двосмерни процес расправе и критичког сагледавања порука и садржаја.

Медијска компетенција подразумева медијску писменост. Важност развијања ове компетенције произилази из неповољних утицаја који медији могу имати на реципијенте, укључујући и нашу цивилизацијску зависност од њих. Према томе, медијска култура, писменост и компетентност се односе на критичко сагледавање мање или више скривених знашења медијских садржаја.

Медијима се мора признати велики утицај на формирање јавног мњења путем њихових уређивачких политика и утицаја на политику, чиме је могуће и вршење друштвеног притиска на одређене интересне групе. Садржаји који се презентују на средствима масовног информисања често заслужују осуду јавности, јер уски круг људи потпуно самостално и некомпетентно креира политику у овој области, и јер им се образовни садржаји у времену потпуне комерцијализације не чине ни најмање подесним и исплативим.

У механизованом и аутоматизованом друштву досада напада све друштвене слојеве. Компјутеризована и кибернетичка цивилизација за последицу има масу различитих информација и података у свету сукобљених вредности. Већ годинама истраживања гледаности различитих врста ТВ програма у Србији показују да од масе испитаника који слободно време проводе пасивно, испред ТВ

пријемника, свега 2,01% њих прати образовне програме. У том смислу улога масовне културе, као значајног фактора у савременим друштвеним оквирима има значајну функцију у развоју младих. Анализа главних компоненти у истраживању је показала да је према садржају доминантних активности могуће идентификовати пет образаца понашања младих током слободног времена: академски, спортски, везани за лаку забаву, везани за изласке, и везани за музику и компјутере³³.

Из тога се види да масовна култура заузима важно место у слободном времену деце и младих. Функција средстава масовних комуникација одвија се кроз естетско, морално и интелектуално васпитање. Аудиовизуелни медији имају огроман утицај на младе, јер кроз своје садржаје пружају моделе идентификације. Тако масовни медији постају васпитна сила кроз коју се прожимају темељне вредности друштва, као што су религиозна, политичко-идеолошка и многе друге, чиме медијски садржаји уче младог човека моделу понашања у друштву. Масовна средства информисања, на основу досадашњих истраживања, окупирају највећи део слободног времена младих. Због свега наведеног се нове педагошке науке, нпр. *Медијска педагогија*, морају интегративно увести у програме катедри за образовање будућих наставника и медијски садржаји проучавати узрочно-последично.

Слабим и недовољним информисањем тешко је успоставити механизме и системе који ће на дужи период регулисати и обезбедити младима путеве укључивања у процесе изградње вредносних поимања развоја заједнице. Да би се то укључивање операционализовало и институционализовало неопходни су претходни кораци:

- ускладити образовну, медијску и културну стратегију државе,
- повезати институције образовања и културе с медијским институцијама,
- у програме менаџмента на свим нивоима школовања укључити и управљање медијима,
- промовисати у медијима културну продукцију за све узрасте,

³³ Види: Stepanović, I., Videnović, M., Plut, D. (2009): *Obrasci ponašanja mladih tokom slobodnog vremena*, SOCIOLOGIJA, Vol. LI (2009), № 3, 247-261.

- искористити потенцијале нових медија у сврху формалног и неформалног образовања,
- на државном и локалним нивоима подстицати продукцију садржаја од стране младих и за младе.

Због свега наведеног би требало радити на повећању медијске писмености и компетенција, као елемената медијске педагогије. На тај начин би деца и омладина могли јасније да разлуче границу између објективне и медијске стварности, чиме би се неповољни утицаји медијских садржаја могли умањити а позитивни утицаји повећати, искористио медијски потенцијал и постао интегративни део образовања и самог процеса наставе.

3.5. Стратегија развоја система јавног информисања у РС до 2016. године

Септембра 2011. године усвојена је Стратегија развоја система јавног информисања у Републици Србији до 2016. године, као још један важан стратешки документ од значај за овај рад. Стратегија је заснована на Уставу Републике Србије и у складу је с документима Уједињених нација, Савета Европе и Европске уније, с циљем утврђивања смерница развоја система јавног информисања и даљег јачања успостављених демократских односа у тој области.

Затечено стање пред усвајање ове Стратегије (2005. године) показивало је велики број јавних гласила на медијском тржишту у Србији - око 1200 електронских медија, од којих је око 300 било у јавном власништву. Допринос постојању оволиког броја медија дали су у великој мери и пиратски медији, који и данас постоје. Увидом у податке Републичке агенције за електронске комуникације утврђено је да је до 2011. године у Србији радило 47 радио и 9 телевизијских станица без дозволе, а да је пре тога, у протеклих двадесет година тај број био много већи. „Урушен економски положај медија, финансијска зависност, као и неуспешно спроведена приватизација резултирали су

постојањем великог броја телевизијских и радио станица са некавалитетном продукцијом, таблоидизацијом и аутоцензуром.”³⁴

Према подацима Регистра јавних гласила (при АПР РС), „2010. године било је 517 регистрованих штампаних гласила, од којих је 390 националних, 69 регионалних и 58 локалних штампаних медија, од тога двадесет дневних листова”³⁵. Образложење оснивача медија за овакву ситуацију је остварење права јавности да буде обавештена. Међутим, једно од основних начела јавног интереса (од посебног значаја) јесте објављивање медијских садржаја намењених деци и младима, с обзиром на то да сва истраживања указују да они у просеку редовно прате медије (66-89%). Међу младима преовлађују урбани садржаји и пасивни облици провођења слободног времена, који укључују учествовање у масмедијски „чаробним” световима и конзумацију серијски произведеног спектакла. То доба спектакла, у коме је удео медија у развоју личности веома наглашен, делује на развој целокупне савремене културе. Забавни живот, лишен духовног хоризонта и разноврсности, гура личност у хаотичну опсесију масовном културом, уместо да културни садржаји буду пут за развој афинитета и способности појединца. Због тога је важна медијска писменост будућих наставника, јер је школа једна од првих институција организованог друштва, намењена организованом образовању и васпитању, а наставник је носилац те делатности. Зато се и ова Стратегија, поред већ поменуте стратегије о развоју образовања, односи и на медијску писменост у делу у којем стоји:

„Министарство културе, информисања и информационог друштва користило је буџетска средства 2010. године намењена за медијску писменост, искључиво за суфинансирање пројеката који доприносе развоју медијске писмености, увођењу нових информационих и комуникационих технологија (у дањем тексту: ИКТ) који значајно доприносе информисању и образовању деце и младих у том домену. Стратегија развоја информационог друштва до 2020. године, као приоритет утврђује потребу да ИКТ чини део образовних програма

³⁴ Стратегија развоја система јавног информисања у Републици Србији до 2016. године, Влада Републике Србије, Службени гласник, 101/07, 65/08 и 16/11.

³⁵ Стратегија развоја система јавног информисања у Републици Србији до 2016. године, Влада Републике Србије, Службени гласник, 101/07, 65/08 и 16/11.

да би се развили људски ресурси у тој области, као и да се заштити интелектуална својина софтвера и дигиталних садржаја, да се културним и научним дигиталним садржајима обезбеди слободан једноставан приступ у што већој мери и да се развије информациона безбедност.

Може се констатовати низак ниво медијске писмености и неопходност да држава више учини на том пољу. У процесу приступања Европској унији, потребно је да се подигне ниво медијске писмености грађана Републике Србије, као и свих учесника у сектору медија ради стварања друштва у који су укључени сви његови чланови и јачања права на информисање, слободе изражавања и слободе протока информација”.³⁶ Овде је начињена стандардна грешка у посматрању појма медијске писмености – форсира се форма (технологија), а не анализа медијских садржаја.

3.6. Информационо-комуникационе технологије у образовању будућих наставника

С последицама медијске укључености младе полпулације о којима смо говорили, проширује се потреба за стручно оспособљеним кадровима, а тиме се повећава и одговорност и друштвена функција запослених у образовању. Од њих се очекује одговорност и предузимљивост у развијању друштвене свести младих људи, али и у њиховом оспособљавању за креативан рад у модерном друштву. Према томе, просветни радник будућности, уз психофизичку predisпозицију као нужност за овај профил, мора бити добар познавалац педагошке дијагностике али и програмер, истраживач, иницијатор свих видова позитивних промена у васпитавању и образовању младих.

„Околност да савремено постиндустријско западно друштво живи у информатичком амбијенту нужно утиче и на културни систем друштва. Нове информатичке технологије утичу на културу схваћену у ужем и ширем смислу. На првом месту, културно стваралаштво трпи утицај технизираног света и видеоцивизације. Начин укупног живота човека и друштва све више је

³⁶ Исто, стр. 21.

условљен техником и информатиком.”³⁷ Већина развијених земаља у свету је крајем 20. века усвојила низ стратешких докумената у области образовања и технолошког развоја, у којима се велика пажња посвећује имплементацији ИКТ у образовању. И у Србији су такође усвојена следећа документа:

- Стратегија Министарства просвете и спорта у периоду 2005 – 2010,
- Стратегија научног и технолошког развоја Републике Србије од 2010. до 2015. године
- Стратегија развоја информационог друштва у Републици Србији до 2020. године.

Овим документима дефинисани су циљеви и улога државе у области образовања и развоја информационо-комуникационих технологија и указано на неопходност успостављања модерног образовног система у којима ће ИК технологије бити саставни део образовних програма, а да сами образовни програми и процес наставе буду прилагођени потребама модерног информационог друштва. У оквиру наставних процеса јављају се и дигитални образовни садржаји, а самим тим и потреба за оспособљавањем будућих наставника за модерне облике наставе и коришћење ИКТ.

Информационо-комуникационе технологије су једно од најзначајнијих универзалних достигнућа постиндустријског друштва, самим тим што се прожимају кроз све области људског стваралаштва. „Данас у расправама о ИКТ углавном доминирају технолошка гледишта, при чему се занемарује њихов друштвени аспект, односно утицај ИКТ на друштвене промене и, обрнуто, утицај друштва на развој ИКТ. Ове утицаје је веома важно анализирати, како са становишта истраживања савременог друштва и веома убрзаних промена које се у њему одвијају, тако и из потребе тражења нових, ефикаснијих и хуманијих решења друштвене организације и задовољења савремених људских потреба” (Базић, 2012:170).

Уместо да само пасивно реагује на промене окружења, образовање би требало да буде покретач промена. Данашњи тренд је увођење демократизације

³⁷ Исто,стр.21.

образовања. Бројни водећи светски универзитети, као што су Стенфорд и МИТ, омогућавају бесплатне интернет курсеве свим заинтересованим полазницима, који не морају нужно да буду и студенти тих универзитета³⁸. Европска комисија је дефинисала четири циља развоја образовања до 2020. године: остварење образовања током живота и мобилност, побољшање квалитета и ефикасности образовања и обуке, промовисање правичности, друштвене кохезије и активног држављанства и побољшање креативности, иновације и предузетништва (Lifelong Learning Policy, n.d.).

Односи друштва и ИКТ у образовању сажимају се у три основна питања:

- утицај друштва на развој ИКТ у образовању,
- утицај ИКТ на промене у образовном систему,
- утицај ИКТ на друштвено-економске и социјалне неједнакости у образовању.

С аспекта образовања, познавање информационо-комуникационих технологија од стране будућих наставника је веома важно, како би лакше и професионалније обављали своје педагошке улоге. Утицај ИКТ на промене у образовању огледа се кроз следеће сегменте:

- промена садржаја наставних планова и програма,
- промена метода и облика извођења наставе,
- промена у улогама наставника и ученика,
- перманентна модернизација професије наставног кадра,
- професионална оријентација младих,
- настанак нових професија,
- увођење технолошких стандарда у школе,
- повећање трошкова образовања.

Данас је однос између образовања и ИКТ потпуно дијалектички и испољава се у њиховој међусобној условљености, па с друштвеног становишта ИКТ и образовање чине основне детерминанте савременог друштвено-економског развоја. „Усклађивањем потреба на ИКТ тржишту, прилагођавањем

³⁸ Coursera је један од најпознатијих агрегатора бесплатних интернет курсева различитих светских универзитета.

постојећих и креирањем нових наставних планова и програма у складу са захтевима савремене ИТ индустрије, може се повећати број студената који студирају ИТ и ојачати веза образовања, науке и привреде. Уколико би се ови предлози применили, обим рачунарских услуга и српског извоза софтвера би до 2020. године могао да достигне ниво од око 5% БДП”.³⁹

С друге стране, педагошко-инструктивни рад је друштвено-педагошка делатност. На свим етапама друштвеног развоја она је на одређени начин присутна као имплицирана или диференцирана појава. Свака област људске делатности претпоставља одређене услове који омогућују њену целисходну друштвену реализацију. Педагошко-инструктивни рад, као посебна друштвена делатност, успешно се реализује ако су обезбеђена материјална и кадровска основа. „Усклађивање образовања с потребама ИКТ тржишта може се реализовати у неколико корака креирањем савремених наставних планова и програма у оквиру којих би се изучавале наведене технологије. Нови наставни планови и програми могу се креирати кроз Темпус пројекте и у сарадњи с водећим европским универзитетима који већ реализују овакве или сличне програме. Повећања улагања у пројекте из области ИКТ у оквиру програма научно-истраживачких пројеката које финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја. Нови циклус пројеката планира се за 2015. годину.”⁴⁰

Васпитање је делатност и треба је схватити као систем процеса, поступака и операција који организује, реализује и верификује. То је предметна делатност која има пред собом постављене циљеве и задатке које треба реализовати с обзиром на план и програм, и конкретне услове деловања, уз прилагођавање трендовима и тендецијама у развоју науке, технике, културе и цивилизације. Свет рада будућих наставника, поред општег образовања, опште културе, познавања психолошких, педагошких, методичких, дидактичких основа образовања и васпитања, познавања струке, захтева и праћење иновација на највишем нивоу, због чега свака образовна власт мора бити свесна потребе

³⁹ Исто, стр.174-175.

⁴⁰ Божић Раденковић, *Информационе технологије и образовање у Србији до 2020*. Универзитет у Београду, Факултет организационих наука и САНУ, Београд, Србија

повећања медијске писмености будућих наставника и значају информационо-комуникационих технологија у том процесу.

IV

УЛОГА ОБРАЗОВНЕ ПОЛИТИКЕ У КРЕИРАЊУ МЕДИЈСКЕ ПИСМЕНОСТИ

4.1. Образовна политика и медијска писменост као чинилац развоја наставничке професије у савременом српском друштву

Педагогија се у науци третира као креативна дисциплина која се бави разноврсним видовима обликовања личности и подржавањем развоја друштва социјализацијом и васпитавањем. „Сваки сисар на планети Земљи може произвести свога потомка, може репродуковати свој генетски материјал размножавањем и до неке мере оспособити га за живот. Једино човек то ради свесно, на метакогнитивном нивоу. Посао обликовања човека у човеку је посао богова. Ради се о обликовању душе, ума, разума, морала, естетског, социјалног и практичног у нама. Тај одговорни посао богова раде педагози. Психолози првенствено дијагностицирају или констатују својства и динамику личности, мере оно што су својим педагошким утицајима остварили родитељи и педагози, шта су деца усвојила из социјалне околине властитом активношћу и развојем” (Сузић, 2005:26).

Основне тенденције педагошког деловања у 21. веку, сврставају се у три категорије и то: наставни дидактицизам, методичке стратегије и прагматични утилитаризам.

Наставни дидактицизам је тренд у коме је присутна апсолутна доминација дидактике у педагогији поучавања, а ученик је подређен наставном плану и програму, наставнику и систему евалуације.

Вођење уз методичке стратегије се не ослања толико на дидактички систем, већ је у центру курикуларног концепта ученик - појединац.

Прагматички утилитаризам се назива и професионалним сепаратизмом и чине га разноврсне тенденције које су настојале да раздвоје професионално или стручно образовање од општег. Ипак, данас је доказано да ужестручно образовање није довољно ефикасно без општег образовања, перманентног учења и усавршавања.

Као савремене педагошке правце и покрете у савременој педагогији, можемо навести: педагогију есенције, педагогију егзистенције, филозофску педагогију и научну педагогију.

За тему овог рада изузетно је важна педагогија есенције, јер суштину васпитних утицаја заснива на наслеђу и утицају друштвене средине и у основи је индивидуалистички концепт васпитања, који у оквиру своји настојања темељи персоналистичку, функционалну и прогресивистичку педагогију.

Од теорија васпитног деловања, могу се издвојити следеће концепције:

- бихевиористичка – позитивно и негативно поткрепљење,
- когнитивистичка – интелектуална размена,
- хуманистичка – самодоказивање и самоактуализација,
- интеракциона – социјална интеракција.

Интеракциона концепција постоји у скоро свим теоријама и њена суштина је у схватању да се у социјалном окружењу одвија размена без чијих васпитних димензија човек не би био оно што јесте. Темељи се на учењу Лава Виготског у ком постоје три елемента интеракције и то: важност социјалних, културних и историјских утицаја, однос између учења и језика, и однос учења и инструкције. Тиме се избегава све присутнија социјална искљученост која подразумева изолованост појединца, пошто није укључен у нормалне токове заједнице у којој живи и ствара социјални капитал, као мрежа поверења и узајамних односа која повезују заједницу и омогућавају њен напредак.

Суштина медијаторских теорија је у интеракцији утицаја који се у васпитном деловању остварују између личности и околине. Реч је о томе да се васпитно деловање одвија разменом, односно медијацијом и ту долазимо до педагошке футурологије, која има посебно значење и вредност јер се планирање образовања не може квалитетно остварити без предвиђања потреба будућих генерација, а праћење развоја појединца, групе или друштва увек има и футуролошку димензију. Друштво је у експанзији, и уколико се бавимо феноменом раста и развоја, свака теорија васпитног рада, поред прошлости и садашњости, мора се бавити и будућношћу, што је иманентно свакој педагошкој теорији. Медијационе теорије су у основи интеракцијске, и у вези с њима су и два важна феномена савремене цивилизације значајна за образовање и развој младих људи и то су: утицај медија и важност игре у развоју човека.

Игра је једна од кључних детерминанти развоја човека. Креативна игра, за разлику од репетитивних, има све елементе креативног процеса, као што су дивергентност, регулативност и експресивност. Она се може користити као начин подстицања креативне продукције. По Пијажеу, игра је асимилациони процес у коме човек употребљава менталне структуре у различитим ситуацијама. На тај начин спонтано истражује ограничења структура и последично их акомодира, стварајући конструкције. Према томе, игра је дивергентна активност у којој је све могуће јер отвара неограничен простор за мишљење различитог типа, асоцирање, истраживање, стварање различитих необичних, нестереотипних, неочекиваних идеја и решења на симбличном или експериментално-истраживачком плану. Игра је и медиј којим се посредују васпитно образовни утицаји и није још увек довољно педагошки и систематски обрађен феномен.

Медији, с друге стране, постају све снажнија васпитна сила и преузимају васпитну и образовну функцију у друштву. Масовни медији данас битно детерминишу развој човека и морају бити важан сегмент сваке образовне политике. Учење на даљину, мултимедијално учење, образовна технологија и виртуелни универзитети директно преузимају традиционалну улогу школе. Повезаност или чак зависност од медија могу бити иницијатор одређених психопатолошких феномена личности.

Нове комуникационе технологије мењају начине на које се данас деца играју, социјализују и уче. Сврха медијске писмености јесте да се корисници медија упознају с њиховим радом, с предностима и опасностима које медији представљају, али и с њиховим могућностима како би, као одговорни и информисани, учествовали у друштвеним процесима. Развијање медијске писмености је зато део многих стратешких докумената, којима се деца штите у новом медијском окружењу. Едукација у овој области омогућава деци да развијају свој когнитивни потенцијал и на тај начин се оспособе за разумевање улоге различитих садржаја који до њих долазе путем медија.

С медијском писменошћу долази и питање медијске компетентности. Научна јавност сматра да деца морају имати више компетенција како би били

активни у односу према медијским садржајима, а не пасивни примаоци на које је лако утицати. Мењањем односа према медијима - мења се и однос према образовању. Разлика је у самом процесу стицања знања. Традиционално стицање конкретних знања померило се на учење вештина. Обрада и провера знања врши се путем мултимедија. Улога наставника није више само фронтални облик рада и држање предавања, већ „менторство” од првих дана образовања и школовања и самостална евалуација сопственог рада, као и демократизација самог односа између наставника и ученика. У том смислу, образовна политика не сме бити конзервативна и инертна, а наставна пракса отпорна на промене. Програми образовања на наставничким факултетима, наставнике припремају превасходно за традиционалну наставу, с врло мало или нимало иновативних модела обуке за 21. век. Сериозна обука за нове улоге резултираће савременим и модерно образованим профилисаним наставницима, а нова школа с оваквим наставним кадром би брзо постала препознатљива и узорна. Зато ова студија има за циљ да упозори на потребу за образовањем наставника који би се бавили медијском педагогијом помоћу педагошких и медијских усмерења на наставничким факултетима. С обзиром на то да под утицајем свих наведених фактора постајемо „медијска цивилизација”, важно је да један од следећих корака образовне власти буде конституисање овог облика едукације као обавезног наставног предмета на свим наставничким факултетима.

4.2. Сегментација високошколских установа за образовање наставника и медијска писменост

Сегментација високошколских установа за образовање наставника у Србији пре свега се може извршити на основу дужине трајања студија, и то:

- интегрисане академске студије (дипломске академске студије) са 240 ECTS,
- основне академске студије са 180 ECTS, и
- основне струковне студије са 180 ECTS.

Према наукама које се изучавају, могуће их је сврстати у друштвено-хуманистичке и природне. Према наставничким профилима за који се припремају: предметна настава и разредна настава.

Закон о високом образовању и Болоњска декларација формулишу три модела за иницијално образовање за професију наставника, и то:

- „симултани модел у коме наставник стиче ниво мастера академских студија у некој наставној области, а истовремено стиче и педагошке компетенције које су важне за наставничку професију,
- консекутивни модел, који има исте захтеве у погледу стручних и педагошких компетенција, али дозвољава да се те компетенције стекну у различито време, и
- прелазни модел који важи за наставнике који су већ запослени, имају мастер диплому из одређене струке, али им је неопходно додатно образовање од 36 ECTS из педагошко-психолошко-методичких области”.⁴¹

С обзиром на то да још увек ниједним законским актом није дефинисана професија наставник, као ни студијски програми за њихово образовање, постоји велика неусаглашеност студијских програма и нивоа знања и стручних компетенција будућих наставника и занемаривање знања из области медијске писмености. Претпоставља се да је област о медијској писмености заступљенија на смеровима друштвено-хуманистичких наука, што ће се овом студијом и утврдити, чиме ће се засигурно доказати и потреба за формирањем изградње јединственог националног система професионалног развоја будућих наставника, с посебним освртом на област медијске писмености.

4.3. Специфичности и значај образовне политике у креирању медијске писмености студената наставничких профила у Србији

Медијска писменост је становиште на коме се темеље наше коришћење медија и тумачење смисла порука које нам се упућују, а то становиште стварамо

⁴¹ Стратегија развоја образовања у Србији до 2020. године, стр. 178.

на основу расположивог знања. С теоријске тачке гледишта, можемо идентификовати три основе медијске писмености: особа, њено знање и њене вештине. „Што сте свеснији свог положаја и што свесније приступате његовом стварању, то остварујете већу контролу над тим процесом. Што већем положају поклањате већу свесну пажњу, то је ваша контрола над процесом добијања и коришћења већа. Што већи значај придајете свом положају, то ћете остварити виши ниво медијске писмености. Но, то што је неко медијски писмен не подразумева увек да је у потпуности искористио могућности свог положаја. То је немогуће остварити јер нико не може непрестано да одржава тако висок ниво концентрације. Медијска писменост је процес, а не производ” тврди Потер (Potter, 2008:37).

Знање је свесно организовање информација, али не тако да се факти гомилају, већ се уклапају тако да у укупним збиру дају јасну слику о окружењу. Ипак, не постају сви подаци које дневно добијамо из медија знање, за знање је потребно устројство контекста, а из контекста схватамо значење примљених медијских стимуланса. Циљ медијске писмености је управо способност претварања информација у знање. Да би се остварио потребан ниво медијске писмености потребно је стицати и вештине: „Користимо их за претрагу великих података да бисмо нашли оне који су нам потребни, а остатак одбацили. Када одаберемо потребне податке уобличавамо их у информације које брижљиво постављамо на одговарајућа места у структуру знања. Та структура знања омогућава да уочавамо обрасце. Обрасци нам служе као водичи за налажење нових информација и за поновно коришћење информација које смо већ унели у своју структуру знања. Информације су кључни састојак знања”.⁴²

Медијске вештине се, попут свих осталих, стичу кроз праксу. Постоји седам вештина медијске писмености и то су, према Потеру (2008: 41):

- „анализа – разлагање поруке у смисаоне целине;
- евалуација – процена вредности једног елемента у односу на друге, а према одређеним стандардима;
- груписање – одређивање сличности и разлика међу елементима;

⁴² Исто, стр.38.

- индукција – одређивање обрасца у оквиру мање групе елемената, а затим ширење тог обрасца на све елементе;
- дедукција – примена општих начела при тумачењу појединих елемената;
- синтеза – повезивање елемената у нову структуру;
- апстракција – кратко, јасно и прецизно описивање садржаја поруке”.

Према свему наведеном, медијска писменост је скуп гледишта којима тумачимо медијске поруке. Гледишта формирамо на основу знања. Дакле, медијска писменост није категорија, већ стални процес. Медијска писменост захтева да знање које стичемо и информације које добијамо имају свој когнитивни, емоционални, естетски и морални значај. Прва димензија је когнитивна и односи се на учење и сазнање. Област емоција садржи информације о осећањима, попут љубави, мржње, саосећања, а морална област се односи на информације о вредностима. Естетска област се односи на информације о начину на које се поруке производе. Сваки човек на скали медијске писмености заузима неки положај, који зависи од целокупног односа појединца према медијима. Вредност тог односа је у уској повезаности с обимом и квалитетом његовог знања.

Медијска писменост је непрекидан процес који креће од детињства, па се зато може говорити о фазама и типологији медијске писмености кроз:

- усвајање основних појмова, - стицање говорних способности,
- стицање наративних вештина, - развијање скептицизма,
- интензивни развој - истраживање,
- критички приступ - друштвену одговорност⁴³.

Најпопуларнији модел медијске писмености развио је Британски институт за филм осамдесетих година прошлог века. Овај модел послужио је као теоријски оквир многим наставним плановима и програмима широм света и садржи шест кључних области:

- медијски субјекти (ко комуницира и због чега),
- медијске категорије (каква је врста садржаја),

⁴³ Друштвена одговорност подразумева критичко оцењивање свих врста медијских порука.

- медијске технологије (како се производе садржаји),
- медијски језици (како схватамо значење садржаја),
- медијска публика (ко су реципијенти и како стварају значења) и
- медијски прикази (како медији представљају неку тему).

Медијска писменост, као важна област комунологије, посебно добија на значају у времену наглих друштвених промена које настају услед развоја технологије, те експанзије и улоге медија као битног чиниоца у формирању система друштвених вредности и социјалног миљеа које окружује сваког појединца. Млади су бројчано значајна медијска публика, па ћемо се тим питањем посебно позабавити.

Многи савремени теоретичари медијску публику изједначавају с масом, која означава мноштво људи окупљених око заједничких мотива, за које их предодређују медији, а који показују релативно јединствено понашање. Отуд „маса медијске публике” гради своју слику спољашњег света посредством масовних средстава комуникације. Када је реч о медијима, публика је изложена и физички и перцептуално и психолошки. Да би дошло до физичке изложености, реципијент мора бити у близини поруке, јер је близина услов за перцептивни контакт. Он се односи на човеков чулни пријемни капацитет или способност пријема одговарајућих сигнала чулима вида и слуха. Да би се дошло до психолошке изложености неопходан је неки траг који ствара наша свест. То може бити слика, звук, емоција. Оно што је за ову студију посебно важно, јесте да и медијска публика, која припада највишем нивоу друштвене одговорности, највећи део свог времена проводи у стању аутоматизма. То стање подразумева да се налазимо у окружењу у коме смо изложени порукама, али тих порука нисмо свесни. У том стању свести, елементи порука се физички перципирају, али се несвесно аутоматски обрађују. То стање је изнад границе чулне перцепције, али испод границе свесности. На тај начин могуће је да недовољно медијски едукована јавност без поговора прихвата садржај медијске поруке, без дубље анализе и тражења њене скривене суштине. Тако је сваки појединац, а тиме и друштво у целини изложено дејству медија. Пошто су медији давно надоградили своју основну информативну улогу, у смислу да су се упустили у креирање

стварности, упућени смо на појам психолошке медијске манипулације, јер медији тако обликују јавност и своје утицаје остварују не само у свесном, већ и у несвесном делу човекове личности.

Манипулација је облик социјалне комуникације и неизбежан је пратилац развоја људског друштва. Данас се на медије гледа као на снажно и моћно средство комуникације, али и манипулације. Важно је да се зна да тај манипулативни манир медија не изоставља ниједну генерацију, што значи да ни омадина, па ни деца у најранијем узрасту нису од тога заштићена. Стручна јавност и креатори образовне политике треба децу да посматрају као посебну медијску публику, којој је потребан и одређени вид заштите од могућих негативних садржаја масовних медија. Деца су на почетку емотивног, моралног и сазнајног развоја, не поседују довољно искуства, те је негативан утицај на њих јачи и разорнији у односу на одрасле.

Најутицајнији мислилац у области сазнајног сазревања у детињству је швајцарски психолог Жан Пијаже. Он је на основу дугогодишњих истраживања, закључио да ум детета сазрева од рођења до дванаесте године старости и да у том периоду свако дете пролази кроз неколико карактеристичних фаза. До друге године старости, карактеристична је сензомоторна фаза из које се прелази на предоперациону фазу која траје од друге до седме године живота. После тога улази се у фазу конкретних операција, која траје до дванаесте године живота. Међутим, већ у шестом месецу живота деца почињу да обраћају пажњу на ТВ екран, а већ у трећој години, многа деца стичу навику редовног гледања телевизијског програма и то у трајању до чак два сата дневно. То је гледање углавном истраживачког карактера, у коме се највећа пажња посвећује покретима, бојама, звучним ефектима и слично. Дакле, пажњу им привлачи акција, а не дијалози. Тек око четврте године деца почињу да схватају разлику у садржајима. До четвртог разреда основне школе деца већ имају развијен критички и скептичан став према огласима. У периоду од осме до десете године живота, деца већ стичу добро разумевање измишљених дешавања и чињенице да ликови поседују мотивације које утичу на њихове поступке и да се мењају као последица оног што се дешава. То је зато што је тада већ довољно развијено

схватање нарације. У узрасту од десете до дванаесте године живота, деца већ имају основну идеју о економској природи телевизије и медија уопште. Уласком у доба младости стичу сазнајну зрелост и спремна су за пуно разумевање свих врста нарације.

Све ове фазе су важне и поменуте у овој студији из разлога што медијске поруке изазивају одређена осећања код људи свих узраста. Међутим, не значи да уласком у доба младости сви једнако реагују на медијске поруке. Познато је да сваки човек има два ума и две различите интелигенције - рационалну и емоционалну. Без емоционалне интелигенције, наш интелект не може да даје најбоље резултате, а емоционална писменост повезана је са сазнајним развојем. Исто се дешава и с моралним развојем, јер се не рађамо с уграђеним моралним кодом и с осећањем шта је добро, а шта лоше. И то се учи у фазама. Познате су три фазе и то: предморална, конвенционална и принципијелна. Предморална почиње око друге године живота и траје до осме године. У том периоду, дечја свест је екстерне природе и то је период зависноста детета од ауторитета са слабом унутрашњом контролом. У том периоду, деца превасходно желе да избегну кажњавање и тиме се руководе у свом размишљању. У конвенционалној фази деца кроз интернализацију доброг и лошег стичу сопствену свест. Тек на почетку принципијелне фазе, која креће средином доба младости, млади се усредсређују на темељна начела, за шта је потребна способност апстрактног размишљања и препознавања идеала на коме се темеље друштвени закони. Ипак, важно је знати да је свака култура, па и наша један велики супермаркет медијских порука и да људска свест веома често рутински и врло ефикасно обавља бројне свакодневне дужности са свакодневним шифрама дубоко урезаним у свест које се активирају аутоматски, и без много размишљања изводе активности у оквиру својих свакодневних задатака. Такву, аутоматску обраду информација, психолози називају аутоматизам.

Аутоматизам је ситуација у којој наша свест функционише без свесних напора. Томе су деца и млади изложенији и веома је важно што заговорници заштите деце и омладине, кретори образовне политике у свету, пажњу махом усмеравају на телевизију и интернет, као медије присутне у готово сваком

домаћинству. Те активности првенствено обухватају мере које децу треба да заштите од негативних утицаја медија и њима се бави чак и *Конвенција о правима детета* из 1989. године, која је данас више од моралне категорије. За ову студију најзначајнији су чланови 17 и 29 *Конвенције о правима детета*. Члан 17. се односи на приступ одговарајућим информацијама и у њему се наглашава да ће држава „обезбедити да деца имају приступ информацијама и материјалима из различитих извора, и да ће држава подстицати средства јавног информисања да шире информације од друштвене и културне користи за дете и предузимати мере да децу заштити од штетних информација и материјала”⁴⁴.

Члан 29 се односи на циљеве образовања у којима се наглашава да ће образовање „имати за циљ развој дететове личности, талената и менталних и физичких способности до њихових крајњих могућности. образовање ће припремати дете за активан живот у слободном друштву и неговати код њега поштовање према родитељима, културном пореклу, језику, вредностима као и поштовање према културном пореклу и вредностима других”⁴⁵.

У развијеним земљама постоје две врсте прописа који се односе на заштиту деце од злоупотребе телевизијских оглашивача, где се једни односе на ограничавање времена за оглашавање у емисијама намењеним деци и младима, а други на мере јасног раздвајања садржаја емисије и садржаја огласа.

У Србији, Закон о јавном информисању гарантује слободу изражавања мишљења и одређује права и обавезе учесника у процесу јавног информисања. Најопштија одредба овог закона је члан 41 у којем стоји: „Ради заштите права малолетника, у јавним гласилима мора се посебно водити рачуна о томе да садржај јавног гласила и начин дистрибуције не нашкоде моралном, интелектуалном, емотивном или социјалном развоју малолетника”.

Такође, сви медији у Србији обавезали су се на Кодекс *Деца и медији - правила понашања медија у односу на децу*. У члану 1 овог Кодекса, каже се: „Медији се обавезују да ће водити рачуна о специфичним развојним потребама детета с обзиром на све карактеристике садржаја који су њему намењени”. У

⁴⁴ [http://www.unicef.org/serbia/Konvencija_o_pravima_deteta_sa_fakultativnim_protokolima\(1\).pdf](http://www.unicef.org/serbia/Konvencija_o_pravima_deteta_sa_fakultativnim_protokolima(1).pdf), стр. 16.

⁴⁵ Исто, стр. 25.

члану 4. стоји да: „Медији подстичу, отворени су за учешће деце на њиховим страницама и у програмима, и њихово слободно изражавање, а не само њихову едукацију, информисање и забаву”. Наведени законски акти представљају простор у коме треба планирати, организовати и спроводити мере заштите свих права малолетних лица, али и простор за креирање нове образовне и медијске политике за 21. век, чијим захтевима морамо креативно одговорити. Из свега наведеног јасно да је однос деце и медија изузетно комплексан. Медији, као нова васпитна сила савременог доба, неизоставно учествују у обликовању и презентовању детињства и то треба да чине у складу са законима по којима функционишу и стварају медијске садржаје. Анализе доминантне медијске слике о деци и децијим правима у Србији показале су да су деца присутна у медијима, али да је медијска слика деце или сензационалистичка или комерцијална.

Поред доношења регулаторних аката у медијској области и сфери образовне политике, развијање медијске писмености представља и део стратегије којом се деца штите у новом медијском окружењу у којем свакодневно учествују. Од програма медијске писмености се очекује да оснажи децу у остваривању ових права и оспособи их да се критички и одговорно односе према медијима и медијским садржајима. Програми медијске писмености се односе и на школски систем и на саме медије, који у великој мери могу помоћи деци и омладини различитог узраста да разумеју медијске поруке, пружајући им могућност да се адекватно информишу и одговорно учествују у комуникационој заједници. Едукација у овој области омогућава младима да развију свој когнитивни потенцијал, јер су се евидентно догодиле промене у области образовања под утицајем нових облика комуницирања.

Такође, данас је очигледна разлика и у самом процесу стицања знања. Уместо традиционалног стицања конкретних знања из различитих области (чији је циљ био репродуковање знања), тежиште се помера на учење вештина као што су приступ, анализа, евалуација, креативност и партиципација. Анализа и изражавање су померени и проширени с писаних на мултимедијалне садржаје. Провере знања и вештина такође могу бити мултимедијалне. Улога наставника више није само да држи предавања из одабране литературе, већ да ученицима

тренутку и да се сагледају на нов и другачији начин. Флуидна интелигенција се уочава већ у раној зрелости, али потом опада.

Према томе, значајна је улога будућих наставника у унапређењу медијске писмености деце, као незаобилазног услова постојања савремене школе, пошто њен опстанак у традиционалном облику захтева сарадњу са средствима масовних комуникација у оквиру образовног процеса. Дакле, од будућих наставника се очекује читав низ позитивних људских особина и функција, као и искоришћавање пуних капацитета савременог образовног процеса, чији су медији важан, ако не и најважнији интегративни фактор. У том смислу, истакли смо све ове специфичности и значај образовне политике, као једне од поддисциплина јавне политике, проистекле из нововековне рационалистичке и просветитељске филозофије, која истражује друштвене условљености од значаја за образовни и социјални статус друштва и појединца, у креирању медијске писмености студената наставничких профила у Србији.

4.4. Друштвени аспекти увођења студијских програма из области медијске писмености у високошколским установама које се баве образовањем будућих наставника

Културна политика постмодернистичког доба и културна индустрија као саставни део општедруштвених кретања, имају велики утицај на интерпретацију културног наслеђа и општег система друштвених вредности Србије у медијима. Лична уверења, вредности и мишљења су категорије подложне променама, нарочито на просторима Балканског полуострва, после дешавања с краја претходног века. Те промене су се догађале услед различитих утицаја и развоја средстава масовног комуницирања, који су дали нови смисао разумевању културе у ширем смислу, а тиме и образовне политике свих држава на овим просторима. Услед усвајања културног обрасца доминантне социјалне групе, појединци формирају своје ставове. Начин на који се разуме персонални идентите води нас кроз одређивање и формирање идентитета појединца. Потом следи колективни и национални идентитет. Према многим параметрима, Србија

последњих година спада у економски депривилеговану средину, а пролонгирани период школовања и одлагање уласка у свет одраслих представља инфантилизирајуће аспекте друштвених промена.

Медији пружају широке оквире за развој културне интеграције. Културни аспект заузима једно од централних места у истраживањима медијског образовања. Он је најчешће у суодносу с образовним активностима, што је основ за свестрано развијену личност. Медијска писменост се стиче, што је лакше оним особама које стално увећавају своје природне способности трагајући за разнородним искуствима, како у медијима тако и у стварности, и те способности активно користе за стицање детаљнијег и кориснијег знања. У нашој моћи је да стварамо стратегије медијске писмености којима утичемо на друштво и појединце.

Педагошко-инструктивни рад је одређена друштвено-педагошка делатност и успешно се реализује ако су обезбеђена материјална и кадровска основа. Кадровска основа, као и у свакој другој делатности, треба да се прилагођава трендовима, тенденцијама у развоју културе и цивилизације. Свет рада запослених у образовању ни изблиза не личи на оно време када је конституисан у друштву, делом и због све ширег значаја и утицаја медија. Да ли смемо дозволити да нам мало истакнутији ученици буду медијски писменији од својих учитеља и наставника? Одговор на ово питање води нас у правцу потребе да један од следећих корака образовне власти буде конституисање ове области као обавезног наставног предмета на свим наставничким факултетима и чињенице да је модернизација студијских програма сталан процес, који мора да усагласи пројектоване исходе учења и компетенције будућих наставника у смислу унапређивања њихове медијске писмености, а тиме и унапређивања медијске писмености читаве нације.

V

**ПРОЈЕКТОВАЊЕ МОДЕЛА РАЗВОЈА
МЕДИЈСКЕ ПИСМЕНОСТИ НАСТАВНИЧКИХ
ПРОФИЛА У ОКВИРУ САДАШЊЕ И БУДУЋЕ
ОБРАЗОВНЕ ПОЛИТИКЕ СРБИЈЕ**

5.1. Пројектовање модела развоја медијске писмености

Планирање будућег развоја је задатак који се поставља у свим подручјима друштвеног живота. Тако је и с образовањем и васпитањем. Предвиђање будућих промена у области васпитања је предмет педагошке футурологије, која се бави предвиђањем развоја школске мреже, броја ученика и наставника, трајања образовања, ванинституционалног образовања, променама у садржају, организацији, облицима и методама образовања до којих долази под утицајем развоја науке и технологије. С обзиром на то да живимо у „цивилизацији медија”, може се већ говорити и о њеној поддисциплини - медијској педагогији.

Медијска педагогија полази од посматрања и интерпретације датих конструкција стварности, које потичу од медија и њихових корисника. Она се позива на основе комуникологије, педагогије, опште дидактике, психологије, социологије и филозофије и означава свеукупност педагошки релевантних, практично усмерених разматрања медијских тема. *Медијска дидактика* се бави применом медија (пре свега наставних медија) у циљу постизања педагошки осмишљених циљева. *Медијско васпитање* се бави питањем како би данас требало да изгледа смислен однос према медијима и на који начин се он преноси деци и омладини. Стога, медијска педагогија треба да обухвата сва социјално-педагошка, социо-политичка и социо-културна разматрања, као и садржаје усмерене ка деци и младима, који се тичу њихових културних интереса и могућности за напредак, њихових личних шанси за раст и развитак, њихове могућности за друштвено изражавање и учешће. Њен предмет је образовање и васпитање деце, младих и одраслих на подручју медија. Медијска педагогија је саставни и нераскидив део педагошке футурологије, а тиме и опште педагогије.

Дакле, медијска педагогија је друштвена наука која истражује наведене предметне области и сопствене приступе и концепте, те интегрише у себе сазнања комуникологије и других наука. Њене медијско-педагошке конструкције стварности и предмета су укључене у историјско-друштвени процес промена и модернизације и она због тога следи технолошки развој.

Због свега наведеног медијска педагогија мора бити фокусирана на информационе и комуникационе технологије с њиховим друштвеним, политичким и културним импликацијама. У њен домен спадају и медијска дидактика, односно употреба медијских уређаја (од пројектора до компјутера) у процесу учења и наставе, као и медијско васпитање и медијско описмењавање деце, младих и одраслих с циљем да им се омогући дешифровање и коришћење аудио-визуелних кодова и нових знаковних система, све до активног коришћења медија.

Као таква, медијска педагогија је позвана да учествује у целокупном друштвеном дискурсу. Она се не може одвојити од опште медијске политике нити сме да игнорише податке, чињенице и аргументе из друштвених анализа. Медијска педагогија је научна дисциплина која превазилази границе институција и доприноси пожељном, етички прихватљивом друштвеном уређењу. Због тога се медијска педагогија мора укључити у отворени дискурс који захтева више од педагошких правила и практично оријентисаних максима. Ово наглашавамо јер је перспектива педагошке рефлексije (која се бави медијима) била таква да су се педагошка посматрања усредсређивала само на оне медијске производе због којих треба бити забринут јер могу негативно утицати на децу и младе. Отуда и традиционална педагошка резоновања у претежно антимедијски расположеној културној критици. Против оваквог културно-критичког резоновања, које је преовладало шездесетих година прошлог века, а које делимично преовладава и у данашњим педагошким круговима, били су заговорници добрих страна медија. Најистакнутији је Маклуан, који говори у прилог новим медијима и поставља питање да ли су у информационом добу можда потребни нови облици описмењавања, који би увели и друге симболичке системе, осим језика, говора и писма, у сазнајни, искуствени и употребни хоризонт данашњег друштва. Ипак, до данас, у највећем делу света медијска педагогија није професионално етаблирана.

Данас се већ могу одредити надлежности медијске педагогије, и то:

- медијска педагогија прати и одгаја малолетнике, а нарочито малу децу, усмеравајући их ка медијима;
- посматра и негује и радње које нису директно повезане с медијима, пошто ни оне више нису замисливе без медијских садржаја, а извор су интерпретација за медијске поруке;
- анализира социјализацијске компоненте модерног бивања у свету, свесна да је педагошки-интенционално деловање могуће само у ограниченом смислу. Из тога следи да се медијска педагогија не бави само групама или појединцима, него и условима у којима деца и млади данас одрастају;
- не тежи „педагогизацији” медијских садржаја, већ се бави садржајима медија, вршећи критику програма, дајући предлоге за њихов развој;
- медијска педагогија не игнорише медијску политику, нити друштвени „дискурс о медијима”, ако не жели да буде скрајнута у педагошке провинције, у којима би служила само за поправљање онога што је окружује, а бива изван њене одговорности.

Дакле, медијска педагогија има одлучујућу улогу у унапређивању медијских компетенција које обухватају критику медија и то:

- аналитички - треба примерено осветлити проблематичне друштвене процесе,
- рефлексивно - свако треба да буде способан да аналитичко знање примени на себе и своје деловање,
- етичка димензија вреднује аналитичко мишљење и рефлексiju, и дефинише их као социјално оправдане.

Притом је важно и познавање медија, које обухвата знање о данашњим медијима и медијским системима. Оно се диференцира на информативну димензију која обухвата класична знања, и инструментално-квалификацијску димензију која значи способност служења новим уређајима.

Под медијском компетенцијом подразумева се и медијско деловање, што значи коришћење медија и то у двоструком смислу: рецептивно (примењујући га) и интерактивно (нудећи га другима).

Последња област медијских компетенција је обликовање медија и она је такође, двојака: иновативна (мењање и развијање медијског система унутар постојеће логике), и креативна (наглашавање естетских варијанти, прелажење граница комуникацијске рутине).

Образовање за медије је у већини регулисано кроз уставе, законе и бројна подзаконска акта у области просвете, дејче заштите, информисања, културе и науке. Унеско је позвао све своје чланице и међународну јавност да на националном нивоу планирају и подстичу стварање широко применљивих програма у области медијског образовања, сматрајућу да оно треба да се остварује кроз:

- програме елементарног медијског образовања деце предшколског узраста,
- основношколски и средњошколски садржај медијског образовања кроз већину наставних предмета,
- више и универзитетско образовање кроз посебне студијске области у оквиру хуманистичких наука, нарочито на наставничким факултетима.

У оваквом приступу медијске компетенције имају доминантно место у образовању будућих наставника основних и средњих школа. У нашој земљи покренуте су иницијативе и остварени почетни резултати у области медијског образовања, премда нису добили значајне размере. Организују се различити научни скупови, конференције, семинари и курсеви о различитим аспектима медијског образовања и објављени су радови из ове области у просветним листовима, часописима, монографијама, зборницима и посебним публикацијама⁴⁶. Ипак, још увек је присутно значајно одсуство медијског образовања будућих наставника као резултат одсуства целовитог националног концепта или националне стратегије и политике оспособљавања и унапређивања целокупног становништва за разумевање и употребу специфичних језика

⁴⁶ Један од значајнијих био је међународни скуп Факултета за културу и медије у Београду, 2014. године под називом *Савремена уметничка пракса, медијска писменост, културни идентитет и друштвени развој*.

масовне комуникације. Значајан корак, али не и довољан, понудила је Национална стратегија за развој образовања у Србији до 2020. године.

У сваком случају, неопходни услови за реализацију медијског образовања у нашем школству су:

- генерално разумевање потребе и значаја медијског образовања, као и развој високо квалитетних курикулума, програма и педагошких принципа и идеја,
- свест о томе да је доживљај фикције подједнако значајан као пружање информација; да је фикција у идеолошком смислу подједнако значајна за формирање погледа на свет као и свака чињеница; другим речима, медијско образовање није само питање објективности;
- култура и уметност – и њима припадајуће технологије – подједнако су значајне као и наука; раздвајање уметности и науке је релативно младо наслеђе и у сваком случају је рестриктивно; конвергенција културе, уметности, технологије и науке захтева систематски интелектуални подухват који би изменио коцепт међусобних релација. (Безданов, 1995:95)

На структурирање програма образовања за медије и медијске педагогије непосредно утичу когнитивни циљеви, циљеви који се односе на вештине и мотивациони циљеви. Когнитивни циљеви се односе на обезбеђивање информација заснованих на научном изучавању масовних комуникација као сегмента политичких, културолошких, социолошких, економских и технолошких активности друштва. Циљеви који се односе на стицање вештина односе се на формирање односа према уметности, ставова и судова вредности и стицање културних навика у смислу ангажмана на развоју висококвалитетних садржаја масовних медија. Мотивациони циљеви се односе на развијање мотивације као специфичног квалитета, обогаћивање аргументованих ставова и мишљења проистеклих из расправе на усаглашавању и измени ставова на основу чињеница.

Циљеви и задаци медијске педагогије могу се формулисати као:

- разумевање и усвајање масовних комуникација као саставног дела опште културе савременог човека и запосленог у образовању,

- упознавање информативне, политичке, социјалне, културне, уметничке, образовне и забавне улоге медија у настави,
- стицање основних знања о врстама, карактеристикама, улогама и вредностима медија, језиком медија и структуром медијске поруке,
- оспособљавање за селективно и критичко примање, процењивање, разумевање и усвајање поруке медија, системски развој критичких и креативних способности кроз анализу и производњу медијских порука и садржаја,
- стицање знања и способности за избор медијских порука, у зависности од сопствених потреба, за верификовање и богаћење информација које преносе медији, изграђивање сопственог система вредности,
- оспособљавање за коришћење масовних медија у наставној пракси, усавршавање и богаћење структуре личности наставника и његових професионалних компетенција,
- стицање елементарних знања и вештина значајних за руковање техничким средствима за производњу, преношење, примање и коришћење медијских порука у наставној пракси,
- садржајна реализација слободног времена ученика основношколског и средњошколског узраста уз коришћење медија.

С овако постављенима циљевима добили бисмо много компетентнијег наставника за 21. век и ученика, оспособљеног за подстицање сопственог развоја, социјалног сазнања и социјалних односа, развијање комуникативних способности, вештину ненасилне комуникације и формирање аутономне моралност, изграђивање система моралних и других вредности. Тиме медији више не би били претња, већ партнер у наставној пракси и важан стуб у концепту образовања појединца и друштва.

Карактер, циљ, задаци и структура програма медијске педагогије условљавају избор облика, метода и средстава реализације. Начела за ово подручје су: комуникацијско, педагошко, дидактичко, методичко, психолошко, социолошко, етичко, естетичко, гносеолошко и политичко. Од наставних облика користили би се фронтални, индивидуални, групни и рад у паровима. Од метода

рада: метода демонстрације, метода усменог излагања, дијалог, текст-метода, метода писања, метода улоге, метода пројекта и метода лабораторијских и других практичних радова.

Овакав наставни предмет био би заступљен, како на наставничким факултетима, тако и на факултетима за образовање запослених у медијима, јер је и у оквиру њих неопходан број медијских педагога за осмишљавање и реализацију образовних програма, како не бисмо били у ситуацији да потпуно некомпетентан кадар, према свом систему вредности, без заступљености општих друштвених циљева, обавља ову улогу, посебна дисциплина с одређеним бројем часова недељно и посебан наставни предмет интегрисан у целокупни студијски програм.

Предуслов за примену оваквог предлога представља иницијатива коју мора предузети образовна политика на највишем нивоу, јер медији морају бити интегративни део процеса учења на свим узрасним нивоима, а медијско образовање природни део образовања основних и средњих школа у Србији, а тиме и медијска педагогија интегрисана у све студијске програме за образовање будућих наставника у Србији.

5.2. Методолошко-хипотетички оквир истраживања

Предмет истраживања су правци и начини деловања, планирања и спровођења образовне политике Србије у креирању медијске писмености студената високошколских установа које се баве образовањем будућих наставника, различитих наставничких профила, који је апострофиран у самом наслову рада „Улога образовне политике у унапређењу медијске писмености студената наставничких факултета у Србији у 21. веку”, и у директној је корелацији с циљевима истраживања.

Циљеви истраживања дисертације су:

1. Анализа садашњег стања система образовања студената, будућих наставника, у области медијске писмености и медијске културе на високошколским установама у Србији.
2. Идентификација фактора који у највећој мери утичу на формирање медијске културе и медијске писмености студената наставничких профила у Србији.
3. Дефинисање стратешке политике, мера и акција у циљу постизања вишег нивоа медијске културе и медијске писмености студената наставничких профила.
4. Утврђивање начина на које се може унапредити ниво медијске писмености и медијске културе студената наставничких факултета кроз нову образовну политику и стратегију развоја система образовања, кроз стратешке релације образовања наставника с институцијама културе и медијима и допуна у студијским програмима високошколских установа у области медијске писмености и медијске културе.

Циљ истраживања је био да се изврши детаљна анализа садашњег стања система образовања наставника у области медијске писмености и медијске културе у Србији, и приказ визије развоја образовања наставника у области медијске писмености и медијске културе, применом нове образовне политике, стратешких мера и активности.

На основу усвојеног методолошко-хипотетичког оквира истраживања хипотезе, од којих се пошло у истраживању, дефинисане су на следећи начин:

Општа хипотеза:

- *Што је ефикаснија образовна политика која имплементира и интегрише област информационих технологија и медијску писменост у оквиру обавезних наставних предмета на високошколским установама које образују студенте за наставничке профиле, то су њихове стручне и професионалне компетенције за будући позив, ефикасније и значајније.*

Посебне хипотезе:

- *Уколико је у наставним програмима заступљеност предмета из области медијске културе већа, уколико будући наставници имају више шанси да битније утичу на културни стандард и домете културног живота целине друштва.*
- *Што је медијска писменост на вишем нивоу, то су веће шансе да се свим грађанима, а посебно младима, пружи исти или слични почетни изгледи за образовање као једно од темељних људских права.*

Узорак истраживања чине представници две популације: студенти наставничких факултета, природног и друштвено-хуманистичког смера (150 студената) и ученици средњих школа, узевши у обзир гимназије и средње стручне школе, због различитости наставних планова и програма (такође 150). При избору узорка пошло се од методе случаја (случајног избора узорка) која нам је пружила адекватну репрезентативност. У табелама које следе, приказана је структура узорка студената наставничких факултета у Србији и структура ученика средњих школа, с обзиром на релеванта подручја: смер факултета, пол, просечна оцена, година факултета и академски назив који се стиче након завршеног факултета.

Табела 1. Узорак у целини

занимање	ф	%
студенти	150	50.0
ученици	150	50.0
укупно	300	100.0

Испитивањем је обухваћено 150 студената, или 50%, и ученика средњих школа, што чини укупан узорак од 300 испитаника.

Због природе овог истраживања, које се односи на унапређење медијске писмености студената наставничких факултета, определили смо се за два универзитетска центра, Ниш и Крагујевац, и то за студенте наставничких факултета (150 студената), природног и друштвено-хуманистичког смера и

ученика средњих школа, узевши у обзир гимназије и средње стручне школе, због различитости наставних планова и програма (такође 150). При избору узорка пошло се од методе случајног избора, која нам је пружила адекватну репрезентативност. Испитивањем је обухваћено 150 студената и 150 ученика средњих школа, што чини укупан узорак од 300 испитаника. Обухваћено је 43,3% испитаника мушког и 56,7% испитаника женског пола.

Структуру узорка према овим варијаблама чини 28,7% студената факултета друштвено-хуманистичких наука, 21,3% природних наука, 12,7% ученика гимназија и 37,3% средњих стручних школа.

Највећи број испитаних студената је на четвртој години, 12,3%, затим на трећој години 11,7%, другој 10,7%, првој 10,3 %, а најмањи на петој, завршној години појединих факултета - 5.0%. Разлог томе је и различитост дужине трајања студијских програма факултета, у односу на то да ли је реч о четворогодишњим или петогодишњим студијама. Када је реч о ученицима, највише их је у трећем разреду средње школе, 21,3%, затим, четвртом разреду 17,3 %, првом, 6,7% и другом разреду 4,7%.

Полна структура ученика средњих школа је следећа: 39,3% младића и 60,7% девојака. Доминирају ученици стручних школа (74,7%) у односу на ученике гимназија (25,3%).

Анкетирање је спроведено на Педагошком факултету у Јагодини (Универзитет у Крагујевцу), на свим смеровима, у сарадњи с професором Драганом Јешићем, доцентом у области педагогије и ванредним професором др Радмилом Миловановић, из области медицинско-психолошких наука. У Нишу је анкетирање спроведено на Филозофском факултету, на катедрама за англистику, педагогију, српски језик и књижевност, психологију и историју, у сарадњи с професором др Јасмином Недељковић из уже научне области теоријска и примењена психологија. Такође, анкетирање је спроведено на Факултету спорта и физичке културе, у сарадњи с проф. др Радославом Бубњем, редовним професором биомеханике и ректором Универзитета у Нишу у периоду од 2006. до 2009. године. Такође, уз његову помоћ, обављено је и анкетирање на Грађевинско-техничком факултету и Машинском факултету Универзитета у

Нишу. У сарадњи с проф. др Невеном Петрушић спроведено је анкетање на Правном факултету у Нишу.

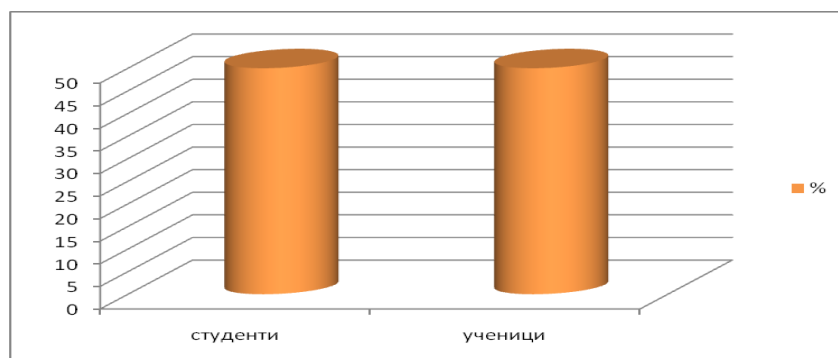
Истраживање је спроведено и на Факултету уметности Универзитета у Нишу, у сарадњи с професором Сузаном Костић, диригентом и истраживачем, деканом овог факултета.

Помоћ у истраживању пружили су и директор Гимназије „Светозар Марковић” у Нишу, Олга Милојковић, професор хемије, и Милош Петровић, професор стручних предмета у Грађевинској школи „Неимар” у Нишу.

Обрада података урађена је у сарадњи с проф. др Јасмином Недељковић, сарадником на предмету Психометрија и чланом Извршног одбора Центра за емпиријске студије културе Југоисточне Европе.

Упитник за истраживање креиран је на основу дела упитника коришћеног у истраживању о употреби ИКТ у наставном процесу које је спровео Национални просветни савет Републике Србије уз подршку Тима за социјално укључивање и смањење сиромаштва, у процесу израде Смерница за унапређивање улоге ИКТ у образовању⁴⁷

Што се тиче **методологије** обраде добијених података коришћене су дескриптивне статистичке технике - фреквенције и проценти, а од техника закључивања коришћен је Ни-квадрат тест. За утврђивање интензитета повезаности између варијабли примењен је коефицијент контингенције. Обрада података је рађена у Статистичком пакету за друштвене науке верзија 15.0 (SPSS15.0).

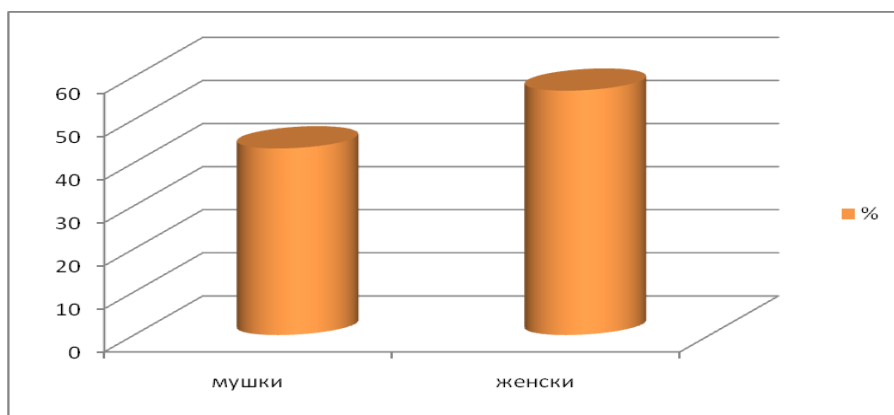


⁴⁷ Упитник је доступан на <http://tvojstav.com/results/X1nUydlxVmk11zr8W7rz/upotreba-informaciono-komunikacionih-tehnologija-u-nastavi>

Табела 2. Структура узорка испитаника по полу

пол	ф	%
мушки	130	43.3
женски	170	56.7
укупно	300	100.0

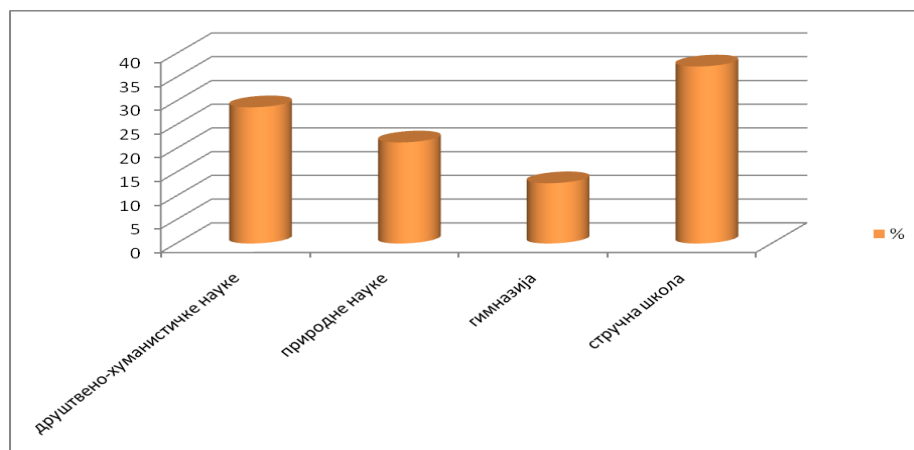
Истраживањем је обухваћено 43,3% испитаника мушког и 56,7% испитаника женског пола.



Табела 3. Структура узорка према смеру факултета и врсти школе

професионално усмерење	ф	%
друштвено-хуманистичке науке	86	28.7
природне науке	64	21.3
Гимназија	38	12.7
стручна школа	112	37.3
Укупно	300	100.0

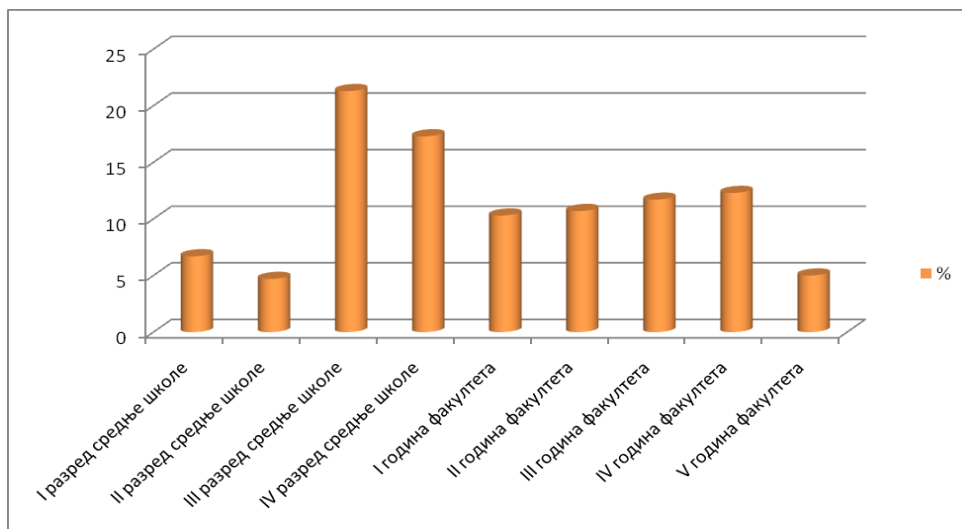
Структуру узорка према овим варијаблима чине 28,7% студената факултета друштвено-хуманистичких наука, 21,3% природних наука, 12,7% ученика гимназија и 37,3% средњих стручних школа.



Табела 4. Структура узорка према професионалном усмерењу

професионално усмерење	ф	%
I разред средње школе	20	6.7
II разред средње школе	14	4.7
III разред средње школе	64	21.3
IV разред средње школе	52	17.3
I година факултета	31	10.3
II година факултета	32	10.7
III година факултета	35	11.7
IV година факултета	37	12.3
V година факултета	15	5.0
Укупно	300	100.0

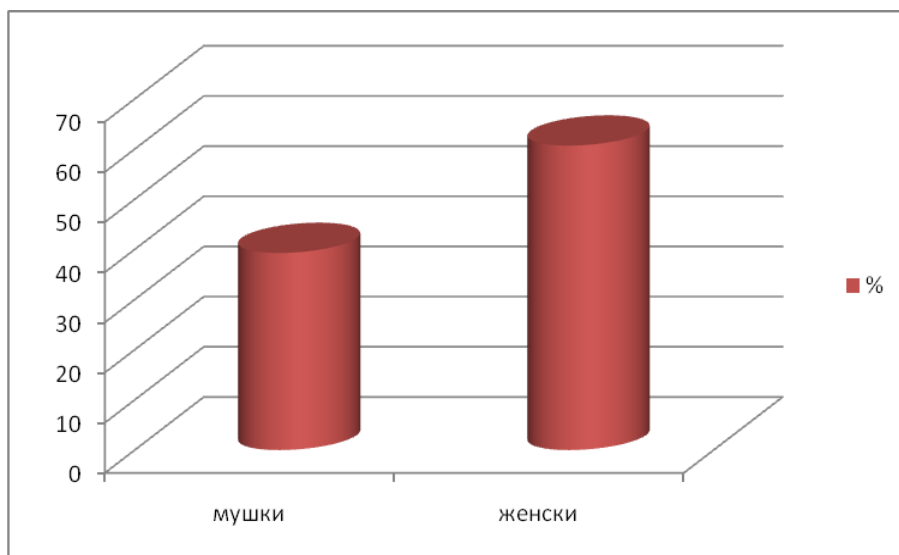
Највећи број испитаних студената је на четвртој години (12,3%), затим на трећој години 11,7%, другој 10,7%, првој 10,3%, а најмањи на петој, завршној години појединих факултета 5,0%. Разлог томе је и различитост дужине трајања студијских програма факултета, у односу на то да ли је реч о четворогодишњим или петогодишњим студијама. Када је реч о ученицима, највише их је у трећем разреду средње школе, 21,3%, затим, четвртом разреду 17,3%, првом, 6,7% и другом разреду 4,7%.



Табела 5. Подузорак ученика средње школе

Пол	ф	%
мушки	59	39.3
женски	91	60.7
укупан број	150	100.0

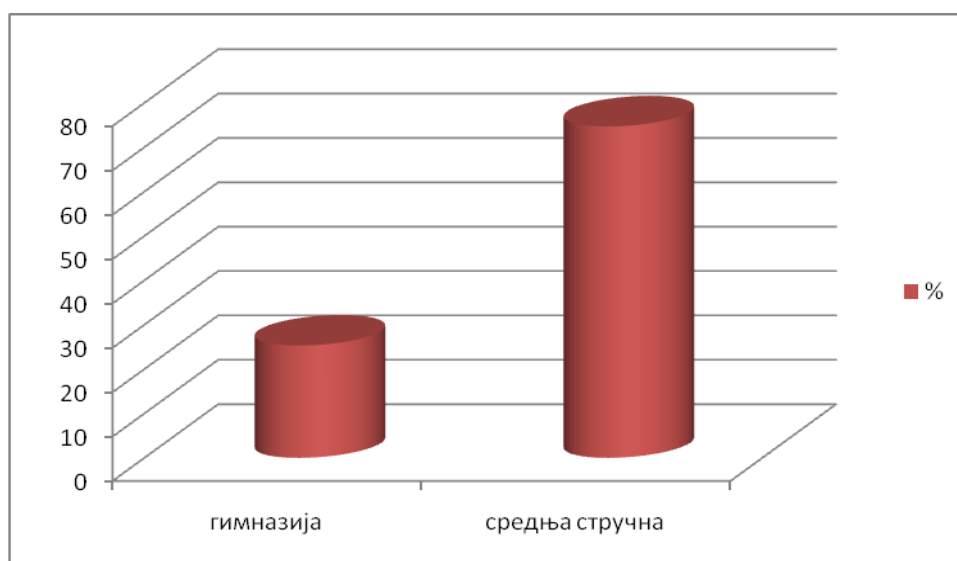
Полну структуру узорка ученика средњих школа чинило је 39,3% младића и 60,7% девојака.



Табела 6. Врста средње школе коју ученик похађа

Школа	Ф	%
Гимназија	38	25.3
средња стручна	112	74.7
укупан број	150	100.0

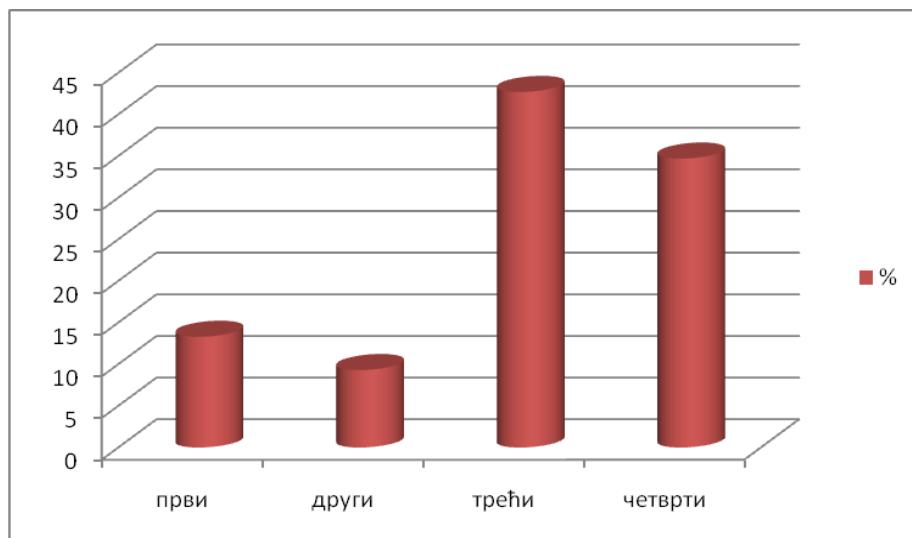
Доминирају ученици стручних школа, 74,7% у односу на ученике гимназија 25,3%.



Табела 7. Разред ученика у срењој школи

Школа	Ф	%
Први	20	13.3
Други	14	9.3
Трећи	64	42.7
Четврти	52	34.7
укупан број	150	100.0

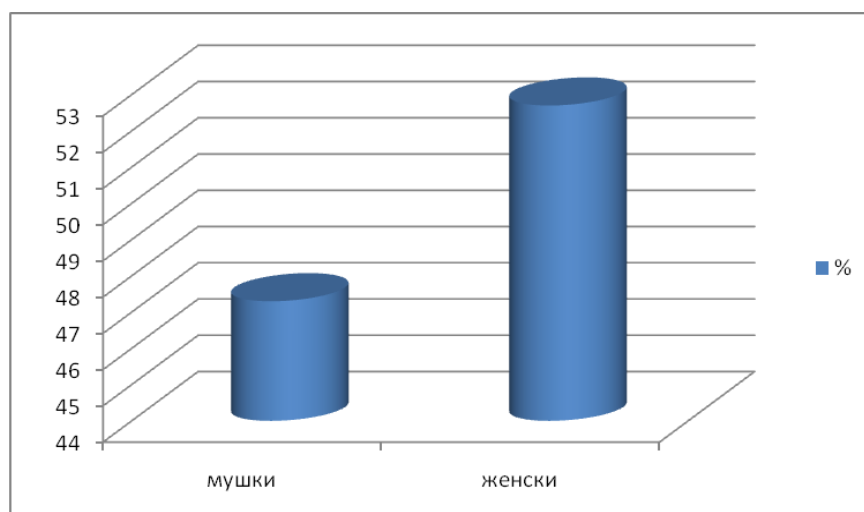
Подузарак ученика чинило је 13,3% првог, 9,3% другог, 42,7% трећег и 34,7% четвртог разреда.



Табела 8. Подузорок студената

пол	ф	%
мушки	71	47.3
женски	79	52.7
укупан број	150	100.0

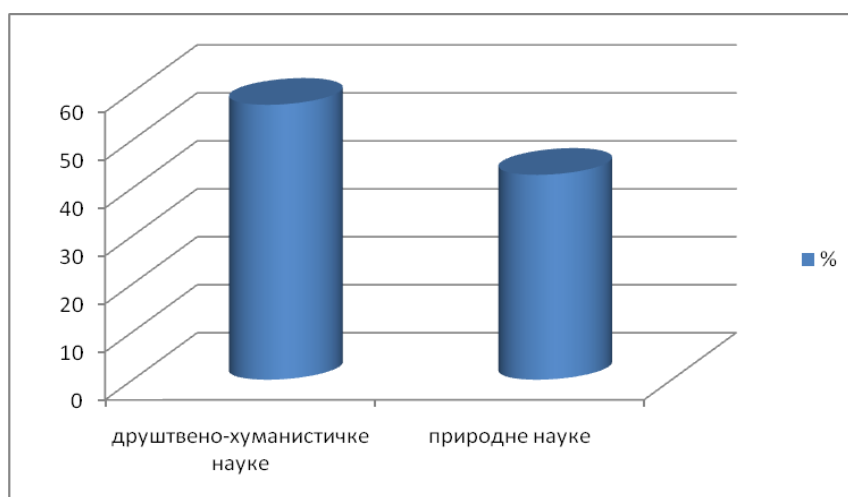
Подузорок студената чини 47,3% мушког и 52,7% испитаника женског пола.



Табела 9. Смер факултета

Факултет	Ф	%
друштвено-хуманистичке науке	86	57.3
природне науке	64	42.7
укупан број	150	100.0

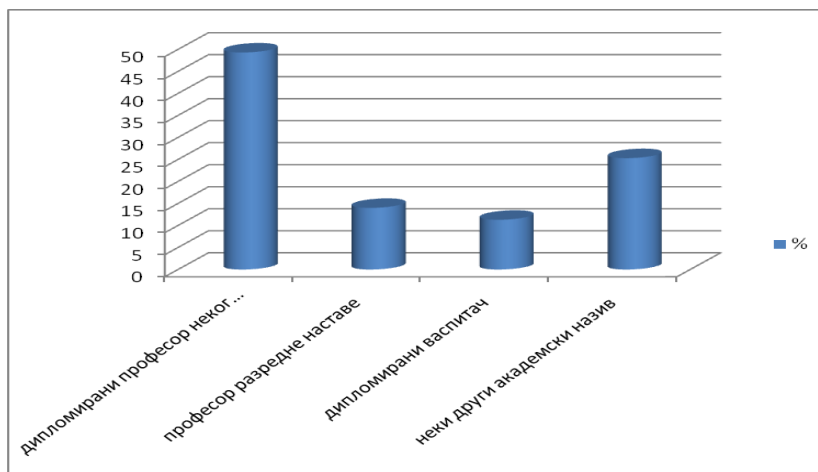
Подузорак чини 57,3% студената друштвено-хуманистичких наука и 42,7% студената наставничких факултета природних наука.



Табела 10. Академски назив који се стиче након завршеног наставничког факултета

академски назив	Ф	%
дипломирани професор неког наставног предмета	74	49.3
професор разредне наставе	21	14.0
дипломирани васпитач	17	11.3
неки други академски назив	38	25.3
укупан број	150	100.0

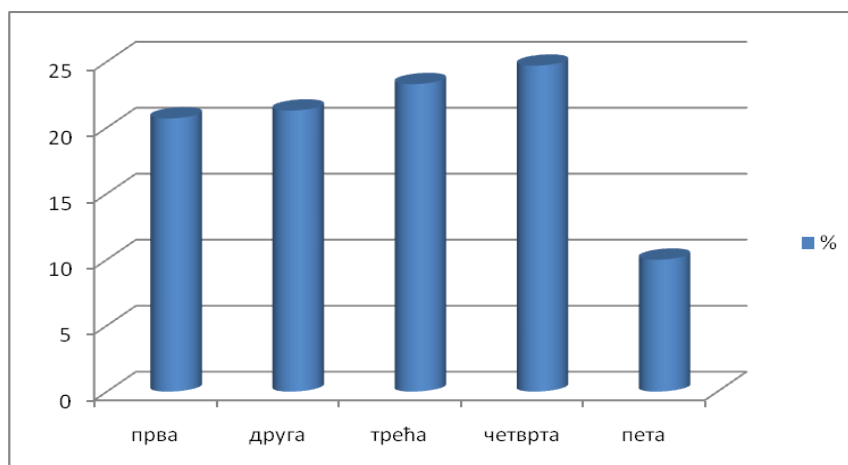
Назив дипломирани професор (неког наставног предмета) ће стећи 49,3% испитаника. Професор разредне наставе 14%, дипломирани васпитач 11,3%, а неки други академски назив 25,3% испитаника.



Табела 11. Подузорок студената наставничких факултета према години студија

година студија	Ф	%
Прва	31	20.7
Друга	32	21.3
Трећа	35	23.3
Четврта	37	24.7
Пета	15	10.0
укупан број	150	100.0

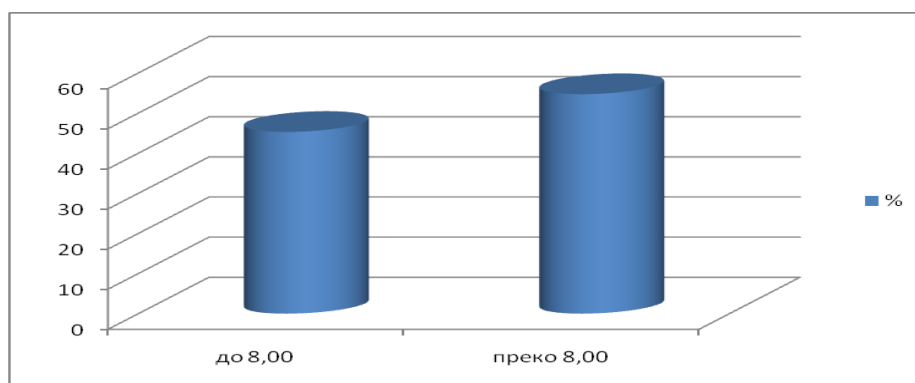
Подузорок студената према години студија чини 20,7% студената прве, 21,3% друге, 23,3% студената треће, 24,7% четврте и 10,0% студената пете године студија.



Табела 12. Просечна оцена на студијама

Просек	ф	%
до 8,00	68	45.3
преко 8,00	82	54.7
укупан број	150	100.0

Према просечној оцени, структуру испитаника међу студентима наставничких факултета чини 45,3% с просечном оценом до 8,00 и 54,7% с просечном оценом изнад 8,00.



Фреквенцијска анализа резултата по питањима из упитника

Табела 13. Млади данас живе уз стални утицај медија.
Шта мислиш да је потребно да раде медији?

	ф	%
Да делују тако да укључе младе људе у друштвене активности, политику и одлучивање.	65	43.3
Да информишу о новим сазнањима и догађајима у свету.	42	28.0
Треба избегавати ТВ и друге медије.	17	11.3
Нека медији раде своје, млади их могу и не морају користити.	26	17.3
Медији су виша сила, на њих се не може утицати.	0	0
	150	100.0

Табела 14. Да ли омладина треба да има своје медије и свој простор на медијима?

	ф	%
Да	44	29.3
Не	9	6.0
Не знам	44	29.3
Нека други одлуче о томе	53	35.3
Прво бих хтео/ла да знам шта медији треба да понуде младима, а затим одговорим на ово питање.	0	0
	150	100.0

Табела 15. Какав је, по теби, утицај медија на образовање?

	ф	%
Позитиван	35	23.3
Негативан	65	43.3
Негативан, али може бити позитиван, уколико се њиховим садржајима посвети већа професионална пажња у образовању.	50	33.3
	150	100.0

Табела 16. Процените у којој мери употреба ИКТ доприноси следећим аспектима:

	минимум	максимум	ас	сд
Квалитет наставе	1	5	4.38	.631
Достизање циљева часа	1	5	4.17	.755
Мотивација ученика	2	5	4.26	.670
Учешће ученика у настави	2	5	4.29	.628
Постигнућа ученика	2	5	4.23	.697
Развој компетенција ученика за употребу ИКТ	3	5	4.66	.529

Табела 17. Означи колико би волео/ла да наставник у школи више користи следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Табела 17.1.

Рачунар	Ф	%
Никад	0	0
Ређе од једном месечно	0	0
Више пута месечно	5	3.3
Једном недељно	17	11.3
Неколико пута недељно	60	40.0
Свакодневно	68	45.3
	150	100.0

Табела 17.2.

Интернет	Ф	%
Никад	0	0
Ређе од једном месечно	0	0
Више пута месечно	7	4.7
Једном недељно	20	13.3
Неколико пута недељно	72	48.0
Свакодневно	51	34.0
	150	100.0

Табела 17.3.

Видео пројектор	Ф	%
Никад	0	0
ређе од једном месечно	1	.7
Више пута месечно	8	5.3
Једном недељно	26	17.3
Неколико пута недељно	65	43.3
Свакодневно	50	33.3
	150	100.0

Табела 17.4.

Аудио и видео опрему за снимање и емитовање	Ф	%
Никад	0	0
Ређе од једном месечно	3	2.0
Више пута месечно	19	12.7
Једном недељно	35	23.3
Неколико пута недељно	62	41.3
Свакодневно	31	20.7
	150	100.0

Табела 17.5.

Електронска (мултимедијална) Табла	Ф	%
Никад	0	0
Ређе од једном месечно	4	2.7
Више пута месечно	23	15.3
Једном недељно	46	30.7
Неколико пута недељно	62	41.3
Свакодневно	15	10.0
	150	100.0

Табела 17.6.

Опрема за одржавање видео конференција	ф	%
Никад	1	.7
Ређе од једном месечно	5	3.3
Више пута месечно	23	15.3
Једном недељно	54	36.0
Неколико пута недељно	55	36.7
Свакодневно	12	8.0
	150	100.0

Табела 17.7.

Дигитални кабинет	Ф	%
Никад	0	0
Ређе од једном месечно	7	4.7
Више пута месечно	27	18.0
Једном недељно	48	32.0
Неколико пута недељно	55	36.7
Свакодневно	13	8.7
	150	100.0

Табела 17.8.

Интернет презентације	Ф	%
Никад	1	.7
Ређе од једном месечно	7	4.7
Више пута месечно	25	16.7
Једном недељно	43	28.7
Неколико пута недељно	56	37.3
Свакодневно	18	12.0
	150	100.0

Табела 17.9.

Одговарајући програми, лиценцирани и слободни	Ф	%
Никад	3	2.0
Ређе од једном месечно	11	7.3
Више пута месечно	32	21.3
Једном недељно	52	34.7
Неколико пута недељно	41	27.3
Свакодневно	10	6.7
	149	99.3

Табела 17.10.

Педагошко-дидактичка средства за употребу ИКТ у настави	ф	%
Никад	1	.7
Ређе од једном месечно	7	4.7
Више пута месечно	38	25.3
Једном недељно	42	28.0
Неколико пута недељно	41	27.3
Свакодневно	21	14.0
	150	100.0

Табела 17.11.

Рачунарске програме MS Office (Word, Excel, Power Point...)	ф	%
Никад	11	7.3
Ређе од једном месечно	13	8.7
Више пута месечно	41	27.3
Једном недељно	49	32.7
Неколико пута недељно	28	18.7
Свакодневно	8	5.3
	150	100.0

Табела 17.12.

Програме за организацију наставе у електронском окружењу: системи за управљање учењем (Moodle, Blackboard...)	ф	%
Никад	16	10.7
Ређе од једном месечно	17	11.3
Више пута месечно	45	30.0
Једном недељно	50	33.3
Неколико пута недељно	17	11.3
Свакодневно	5	3.3
	150	100.0

Табела 17.13.

Програме за тренутно слање порука, аудио и видео конференције (Skype, Google Talk...)	Ф	%
Никад	11	7.3
Ређе од једном месечно	21	14.0
Више пута месечно	56	37.3
Једном недељно	42	28.0
Неколико пута недељно	15	10.0
Свакодневно	5	3.3
	150	100.0

Табела 17.14.

Програме за социјално повезивање и сарадњу у електронском окружењу за потребе наставе (Facebook, Google Apps, Ning)	ф	%
Никад	13	8.7
Ређе од једном месечно	16	10.7
Више пута месечно	57	38.0
Једном недељно	46	30.7
Неколико пута недељно	13	8.7
Свакодневно	5	3.3
	150	100.0

Табела 17.15.

Програме за израду о уређивање интернет страница (Blogger, Edublogs, Wikispaces...)	Ф	%
Никад	19	12.7
Ређе од једном месечно	17	11.3
Више пута месечно	53	35.3
Једном недељно	42	28.0
Неколико пута недељно	13	8.7
Свакодневно	6	4.0
	150	100.0

Табела 17.16.

Програме за израду и дељење фотографија, аудио и видео записа (Flickr, iTunes, You Tube...)	Ф	%
Никад	16	10.7
Ређе од једном месечно	21	14.0
Више пута месечно	46	30.7
Једном недељно	46	30.7
Неколико пута недељно	14	9.3
Свакодневно	7	4.7
	150	100.0

Табела 17.17.

Интерактивне веб алате	Ф	%
Никад	9	6.0
Ређе од једном месечно	11	7.3
Више пута месечно	44	29.3
Једном недељно	49	32.7
Неколико пута недељно	29	19.3
Свакодневно	8	5.3
	150	100.0

Табела 17.18.

Електронске материјале које поседује школа (CD)	ф	%
Никад	3	2.0
Ређе од једном месечно	6	4.0
Више пута месечно	30	20.0
Једном недељно	52	34.7
Неколико пута недељно	42	28.0
Свакодневно	17	11.3
	150	100.0

Табела 17.19.

Материјале који постоје на постојећим on-line платформама	ф	%
Никад	1	.7
Ређе од једном месечно	8	5.3
Више пута месечно	19	12.7
Једном недељно	59	39.3
Неколико пута недељно	46	30.7
Свакодневно	17	11.3
	150	100.0

Табела 17.20.

Материјале који су доступни у школској рачунарској мрежи и бази података	ф	%
Никад	2	1.3
Ређе од једном месечно	3	2.0
Више пута месечно	13	8.7
Једном недељно	50	33.3
Неколико пута недељно	46	30.7
Свакодневно	36	24.0
	150	100.0

Укрштање социо-демографских варијабли и питања из упитника

У овом делу приказа резултата, с обзиром на тип променљивих, коришћени су χ^2 тест, т тест и анова. Социо-демографске варијабле које су узете у анализу су пол, узраст који је операционализован преко разреда који похађају и тип средње школе (гимназија и средња стручна школа).

Пол

Табела 18. Млади данас живе уз стални утицај медија. Шта мислиш да је потребно да раде медији?

		пол		укупно
		мушки	женски	
Да делују тако да укључе младе људе у друштвене активности, политику и одлучивање.	опажене фреквенце	27	38	65
	очекиване фреквенце	25.6	39.4	65.0
	% унутар пола	45.8%	41.8%	43.3%
Да информишу о новим сазнањима и догађајима у свету.	опажене фреквенце	16	26	42
	очекиване фреквенце	16.5	25.5	42.0
	% унутар пола	27.1%	28.6%	28.0%
Треба избегавати ТВ и друге медије.	опажене фреквенце	7	10	17
	очекиване фреквенце	6.7	10.3	17.0
	% унутар пола	11.9%	11.0%	11.3%
Нека медији раде своје, млади их могу и не морају користити.	опажене фреквенце	9	17	26
	очекиване фреквенце	10.2	15.8	26.0
	% унутар пола	15.3%	18.7%	17.3%

$$\chi^2 = 0.426 \quad \text{сс} = 3 \quad \text{п} = 0.935 \quad \text{с} = 0.053$$

Не постоји статистички значајна повезаност између пола и ставова младих о томе шта би медији требало да раде.

Табела 19. Да ли омладина теба да има своје медије и свој простор у медијима?

		пол		укупно
		мушки	женски	
Да	опажене фреквенце	16	28	44
	очекиване фреквенце	17.3	26.7	44.0
	% унутар пола	27.1%	30.8%	29.3%
Не	опажене фреквенце	7	2	9
	очекиване фреквенце	3.5	5.5	9.0
	% унутар пола	11.9%	2.2%	6.0%
Не знам	опажене фреквенце	17	27	44
	очекиване фреквенце	17.3	26.7	44.0
	% унутар пола	28.8%	29.7%	29.3%
Нека други одлуче о томе	опажене фреквенце	19	34	53
	очекиване фреквенце	20.8	32.2	53.0
	% унутар пола	32.2%	37.4%	35.3%

$$\chi^2 = 6.016 \quad \text{cc} = 3 \quad \text{п} = 0.111 \quad \text{с} = 0.196$$

Не постоји статистички значајна повезаност између пола и ставова младих о томе да би омладина требало да има свој простор на медијима.

Табела 20. Какав је по твом мишљењу утицај медија на образовање?

		пол		укупно
		мушки	женски	
Позитиван	опажене фреквенце	12	23	35
	очекиване фреквенце	13.8	21.2	35.0
	% унутар пола	20.3%	25.3%	23.3%
Негативан	опажене фреквенце	26	39	65
	очекиване фреквенце	25.6	39.4	65.0
	% унутар пола	44.1%	42.9%	43.3%
Негативан, али може бити позитиван, уколико се њиховим садржајима посвети већа професионална пажња у образовању.	опажене фреквенце	21	29	50
	очекиване фреквенце	19.7	30.3	50.0
	% унутар пола	35.6%	31.9%	33.3%

$$\chi^2 = 0.535 \quad \text{cc} = 3 \quad \text{п} = 0.765 \quad \text{с} = 0.060$$

Не постоји статистички значајна повезаност између пола и ставова младих о томе какав је утицај медија на образовање.

Табела 21. Молимо те да заокружиш једну од следећих дефиниција за коју мислиш да је тачна:

		пол		укупно
		мушки	женски	
Реклама...	опажене фреквенце	27	59	86
	очекиване фреквенце	33.8	52.2	86.0
	% унутар пола	45.8%	64.8%	57.3%
Пропаганда...	опажене фреквенце	26	27	53
	очекиване фреквенце	20.8	32.2	53.0
	% унутар пола	44.1%	29.7%	35.3%
Индоктринација...	опажене фреквенце	6	5	11
	очекиване фреквенце	4.3	6.7	11.0
	% унутар пола	10.2%	5.5%	7.3%

$$\chi^2 = 5.438 \quad \text{cc} = 3 \quad \text{п} = 0.066 \quad \text{с} = 0.190$$

Не постоји статистички значајна повезаност између пола и ставова младих о тачности дефиниција о реклами, пропаганди и индоктринацији.

Однос школе коју ученици похађају и ставова

Табела 22. Млади данас живе уз стални утицај медија. Шта мислиш да је потребно да раде медији?

		школа		укупно
		гимназија	стручна	
Да делују тако да укључе младе људе у друштвене активности, политику и одлучивање.	опажене фреквенце	17	48	65
	очекиване фреквенце	16.5	48.5	65.0
	% унутар школе	44.7%	42.9%	43.3%
Да информишу о новим сазнањима и догађајима у свету.	опажене фреквенце	11	31	42
	очекиване фреквенце	10.6	31.4	42.0
	% унутар школе	28.9%	27.7%	28.0%
Треба избегавати ТВ и друге медије.	опажене фреквенце	4	13	17
	очекиване фреквенце	4.3	12.7	17.0
	% унутар школе	10.5%	11.6%	11.3%
Нека медији раде своје, млади их могу и не морају користити.	опажене фреквенце	6	20	26
	очекиване фреквенце	6.6	19.4	26.0
	% унутар школе	15.8%	17.9%	17.3%

$$\chi^2 = 0.139 \quad \text{cc} = 3 \quad \text{п} = 0.987 \quad \text{с} = 0.030$$

Не постоји статистички значајна повезаност између професионалног опредељења и ставова младих о томе шта би медији требало да раде.

Табела 23. Да ли омладина теба да има своје медије и свој простор на медијима?

		школа		укупно
		гимназија	стручна	
Да	опажене фреквенце	13	31	44
	очекиване фреквенце	11.1	32.9	44.0
	% унутар школе	34.2%	27.7%	29.3%
Не	опажене фреквенце	1	8	9
	очекиване фреквенце	2.3	6.7	9.0
	% унутар школе	2.6%	7.1%	6.0%
Не знам	опажене фреквенце	11	33	44
	очекиване фреквенце	11.1	32.9	44.0
	% унутар школе	28.9%	29.5%	29.3%
Нека други одлуче о томе	опажене фреквенце	13	40	53
	очекиване фреквенце	13.4	39.6	53.0
	% унутар школе	34.2%	35.7%	35.3%

$$\chi^2 = 1.396 \quad \text{cc} = 3 \quad \text{п} = 0.707 \quad \text{с} = 0.096$$

Не постоји статистички значајна повезаност између професионалног опредељења и ставова младих о томе да омладина треба да има свој простор у медијима.

Табела 24. Какав је по твом мишљењу утицај медија на образовање?

		школа		укупно
		гимназија	стручна	
Позитиван	опажене фреквенце	13	22	35
	очекиване фреквенце	8.9	26.1	35.0
	% унутар школе	34.2%	19.6%	23.3%
Негативан	опажене фреквенце	13	52	65
	очекиване фреквенце	16.5	48.5	65.0
	% унутар школе	34.2%	46.4%	43.3%
Негативан, али може бити позитиван, уколико се њиховим садржајима посвети већа професионална пажња у образовању.	опажене фреквенце	12	38	50
	очекиване фреквенце	12.7	37.3	50.0
	% унутар школе	31.6%	33.9%	33.3%

$$\chi^2 = 3.605 \quad \text{cc} = 2 \quad \text{п} = 0.165 \quad \text{с} = 0.153$$

Не постоји статистички значајна повезаност између професионалног опредељења и ставова младих о утицају медија на образовање.

Табела 25. Молимо те да заокружиш једну од следећих дефиниција за коју мислиш да је тачна:

		школа		укупно
		гимназија	стручна	
Реклама...	опажене фреквенце	28	58	86
	очекиване фреквенце	21.8	64.2	86.0
	% унутар школе	73.7%	51.8%	57.3%
Пропаганда...	опажене фреквенце	9	44	53
	очекиване фреквенце	13.4	39.6	53.0
	% унутар школе	23.7%	39.3%	35.3%
Индоктринација...	опажене фреквенце	1	10	11
	очекиване фреквенце	2.8	8.2	11.0
	% унутар школе	2.6%	8.9%	7.3%

$$\chi^2 = 5.862 \quad \text{cc} = 2 \quad \text{п} = 0.053 \quad \text{с} = 0.194$$

Не постоји статистички значајна повезаност између професионалног опредељења и мишљења младих о тачности дефиниција о реклами, пропаганди и индоктринацији.

Узраст и ставови код ученика средњих школа

Табела 26. Млади данас живе уз стални утицај медија. Шта мислиш да је потребно да раде медији?

		Разред				укупно
		1	2	3	4	
Да делују тако да укључе младе људе у друштвене активности, политику о одлучивање.	опажене фреквенције	1	2	25	37	65
	очекиване фреквенције	8.7	6.1	27.7	22.5	65.0
	% унутар разреда	5.0%	14.3%	39.1%	71.2%	43.3%
Да информишу о новим сазнањима и догађајима у свету.	опажене фреквенције	2	7	24	9	42
	очекиване фреквенције	5.6	3.9	17.9	14.6	42.0
	% унутар разреда	10.0%	50.0%	37.5%	17.3%	28.0%
Треба избегавати ТВ и друге медије.	опажене фреквенције	7	2	6	2	17
	очекиване фреквенције	2.3	1.6	7.3	5.9	17.0
	% унутар разреда	35.0%	14.3%	9.4%	3.8%	11.3%
Нека медији раде своје, млади их могу и не морају користити.	опажене фреквенције	10	3	9	4	26
	очекиване фреквенције	3.5	2.4	11.1	9.0	26.0
	% унутар разреда	50.0%	21.4%	14.1%	7.7%	17.3%

$$\chi^2 = 56.398 \quad \text{cc} = 9 \quad \text{п} = 0.000 \quad \text{с} = 0.523$$

Постоји статистички значајна повезаност између узраста ученика и ставова о томе шта би медији требало да раде.

Табела 27. Да ли омладина треба да има своје медије и свој простор на медијима?

		Разред				укупно
		1	2	3	4	
Да	опажене фреквенције	1	4	16	23	44
	очекиване фреквенције	5.9	4.1	18.8	15.3	44.0
	% унутар разреда	5.0%	28.6%	25.0%	44.2%	29.3%
Не	опажене фреквенције	2	1	2	4	9
	очекиване фреквенције	1.2	.8	3.8	3.1	9.0
	% унутар разреда	10.0%	7.1%	3.1%	7.7%	6.0%
Не знам	опажене фреквенције	12	7	20	5	44
	очекиване фреквенције	5.9	4.1	18.8	15.3	44.0
	% унутар разреда	60.0%	50.0%	31.3%	9.6%	29.3%
Нека други одлуче о томе	опажене фреквенције	5	2	26	20	53
	очекиване фреквенције	7.1	4.9	22.6	18.4	53.0
	% унутар разреда	25.0%	14.3%	40.6%	38.5%	35.3%

$$\chi^2 = 28.512 \quad \text{сс} = 9 \quad \text{п} = 0.001 \quad \text{с} = 0.400$$

Постоји статистички значајна повезаност између узраста ученика и ставова о томе да омладина треба да има свој простор на медијима.

Табела 28. Какав је по твом мишљењу утицај медија на образовање?

		Разред				Укупно
		1	2	3	4	
Позитиван	опажене фреквенције	4	3	17	11	35
	очекиване фреквенције	4.7	3.3	14.9	12.1	35.0
	% унутар разреда	20.0%	21.4%	26.6%	21.2%	23.3%
Негативан	опажене фреквенције	12	9	28	16	65
	очекиване фреквенције	8.7	6.1	27.7	22.5	65.0
	% унутар разреда	60.0%	64.3%	43.8%	30.8%	43.3%
Негативан, али може бити позитиван, уколико се њиховим садржајима посвети већа професионална пажња у образовању.	опажене фреквенције	4	2	19	25	50
	очекиване фреквенције	6.7	4.7	21.3	17.3	50.0
	% унутар разреда	20.0%	14.3%	29.7%	48.1%	33.3%

$$\chi^2 = 11.343 \quad \text{сс} = 6 \quad \text{п} = 0.078 \quad \text{с} = 0.265$$

Не постоји статистички значајна повезаност између узраста ученика и ставова о утицају медија на образовање.

Табела 29. Молимо те да заокружиш једну од следећих дефиниција за коју мислиш да је тачна:

		Разред				Укупно
		1	2	3	4	
Реклама...	опажене фреквенције	3	5	38	40	86
	очекиване фреквенције	11.5	8.0	36.7	29.8	86.0
	% унутар разреда	15.0%	35.7%	59.4%	76.9%	57.3%
Пропаганда...	опажене фреквенције	15	7	22	9	53
	очекиване фреквенције	7.1	4.9	22.6	18.4	53.0
	% унутар разреда	75.0%	50.0%	34.4%	17.3%	35.3%
Индоктринација ...	опажене фреквенције	2	2	4	3	11
	очекиване фреквенције	1.5	1.0	4.7	3.8	11.0
	% унутар разреда	10.0%	14.3%	6.3%	5.8%	7.3%

$$\chi^2 = 26.870 \quad \text{сс} = 6 \quad \text{п} = 0.000 \quad \text{с} = 0.390$$

Постоји статистички значајна повезаност између узраста ученика и мишљења о тачности дефиниција о реклами, пропаганди и индоктринацији.

Табела 30. Процените у којој мери употреба ИКТ доприноси следећим аспектима:

	пол	Ас	Сд	т	П
квалитет наставе	мушки	4.27	.611	1.711	.089
	женски	4.45	.637		
достизање циљева часа	мушки	3.85	.906	4.424	.000
	женски	4.37	.551		
мотивација ученика	мушки	4.08	.749	2.631	.009
	женски	4.37	.590		
учешће ученика у настави	мушки	4.08	.702	3.275	.001
	женски	4.42	.539		
постигнућа ученика	мушки	3.95	.818	4.136	.000
	женски	4.41	.537		
развој компетенција ученика за употребу ИКТ	мушки	4.51	.598	2.895	.004
	женски	4.76	.456		

Добијена је статистички значајна разлика између младића и девојака у процени доприноса ИКТ следећим аспектима: *достизање циљева часа, мотивација ученика, учешће ученика у настави, постигнућа ученика и развој компетенција ученика за употребу ИКТ*. Девојчице сматрају да је допринос аспектима наставе већи.

Табела 31. Процените у којој мери употреба ИКТ доприноси следећим аспектима:

	Школа	Ас	сд	т	п
квалитет наставе	Гимназија	4.39	.755	.166	.868
	средња стручна	4.38	.587		
достизање циљева часа	Гимназија	4.45	.504	2.710	.008
	средња стручна	4.07	.802		
мотивација ученика	Гимназија	4.45	.555	2.016	.046
	средња стручна	4.20	.695		
учешће ученика у настави	Гимназија	4.45	.555	1.842	.068
	средња стручна	4.23	.644		
постигнућа ученика	Гимназија	4.45	.555	2.292	.023
	средња стручна	4.15	.725		
развој компетенција ученика за употребу ИКТ	Гимназија	4.58	.552	-1.094	.276
	средња стручна	4.69	.520		

Добијена је статистички значајна разлика између ученика различитих школа у процени доприноса ИКТ следећим аспектима: *достизање циљева часа*, *мотивација ученика* и *постигнућа ученика*. Гимназијалци су оценили да је допринос значајно већи од учених средњих стручних школа.

Табела 32. Процените у којој мери употреба ИКТ доприноси следећим аспектима:

разред		п5.1	п5.2	п5.3	п5.4	п5.5	п5.6
Први	Ас	4.00	3.55	3.65	3.85	3.65	4.25
	Сд	.324	.945	.587	.489	.813	.716
други	Ас	4.14	4.07	4.07	4.07	4.00	4.50
	Сд	.535	.616	.730	.730	.784	.519
трећи	Ас	4.31	4.16	4.27	4.27	4.20	4.69
	Сд	.710	.648	.597	.597	.596	.500
четврти	Ас	4.67	4.44	4.54	4.54	4.54	4.83
	Сд	.513	.698	.609	.576	.576	.382
	Ф	8.062	7.778	10.617	7.448	10.135	6.968
	П	.000	.000	.000	.000	.000	.000

Легенда: п5.1 = квалитет наставе; п5.2 = достизање циљева часа; п5.3 = мотивација ученика; п5.4 = учешће ученика у настави; п5.5 = постигнућа ученика; п5.6 = развој компетенција ученика за употребу ИКТ.

Старији ученици су оценили да ИКТ статистички значајно више доприноси свим аспектима од млађих ученика.

Детерминанта: Коришћење рачунара у односу на пол

Табела 33. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Рачунар		пол		
		мушки	женски	укупно
Никад	опажене фреквенције	0	0	0
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	0	0	0
Више пута месечно	опажене фреквенције	4	1	5
	очекиване фреквенције	2.0	3.0	5.0
	% унутар пола	6.8%	1.1%	3.3%
Једном недељно	опажене фреквенције	11	6	17
	очекиване фреквенције	6.7	10.3	17.0
	% унутар пола	18.6%	6.6%	11.3%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	19	41	60
	очекиване фреквенције	23.6	36.4	60.0
	% унутар пола	32.2%	45.1%	40.0%
Свакодневно	опажене фреквенције	25	43	68
	очекиване фреквенције	26.7	41.3	68.0
	% унутар пола	42.4%	47.3%	45.3%

$$\chi^2 = 9.718 \quad \text{cc} = 3 \quad \text{p} = 0.021 \quad \text{c} = 0.247$$

Добијена је статистички значајна повезаност пола студената и процента коришћења рачунара.

Табела 34. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Интернет		пол		
		мушки	женски	укупно
Никад	опажене фреквенције	0	0	0
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	0	0	0
Више пута месечно	опажене фреквенције	6	1	7
	очекиване фреквенције	2.8	4.2	7.0
	% унутар пола	10.2%	1.1%	4.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	12	8	20
	очекиване фреквенције	7.9	12.1	20.0
	% унутар пола	20.3%	8.8%	13.3%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	26	46	72
	очекиване фреквенције	28.3	43.7	72.0
	% унутар пола	44.1%	50.5%	48.0%
Свакодневно	опажене фреквенције	15	36	51
	очекиване фреквенције	20.1	30.9	51.0
	% унутар пола	25.4%	39.6%	34.0%

$$\chi^2 = 12.308 \quad \text{cc} = 3 \quad \text{p} = 0.006 \quad \text{c} = 0.275$$

Добијена је статистички значајна повезаност пола и коришћења интернета.

Табела 35. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Видео пројектор		пол		
		мушки	женски	укупно
Никад	опажене фреквенције	0	0	0
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	1	0	1
	очекиване фреквенције	.4	.6	1.0
	% унутар пола	1.7%	.0%	.7%
Више пута месечно	опажене фреквенције	7	1	8
	очекиване фреквенције	3.1	4.9	8.0
	% унутар пола	11.9%	1.1%	5.3%
Једном недељно	опажене фреквенције	15	11	26
	очекиване фреквенције	10.2	15.8	26.0
	% унутар пола	25.4%	12.1%	17.3%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	21	44	65
	очекиване фреквенције	25.6	39.4	65.0
	% унутар пола	35.6%	48.4%	43.3%
Свакодневно	опажене фреквенције	15	35	50
	очекиване фреквенције	19.7	30.3	50.0
	% унутар пола	25.4%	38.5%	33.3%

$$\chi^2 = 16.163 \quad \text{сс} = 4 \quad \text{п} = 0.003 \quad \text{с} = 0.312$$

Добијена је статистички значајна повезаност пола и коришћења видео пројектора.

Табела 37. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Аудио и видео опрему за снимање и емитовање		пол		укупно
		мушки	женски	
Никад	опажене фреквенције	0	0	0
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	2	1	3
	очекиване фреквенције	1.2	1.8	3.0
	% унутар пола	3.4%	1.1%	2.0%
Више пута месечно	опажене фреквенције	11	8	19
	очекиване фреквенције	7.5	11.5	19.0
	% унутар пола	18.6%	8.8%	12.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	16	19	35
	очекиване фреквенције	13.8	21.2	35.0
	% унутар пола	27.1%	20.9%	23.3%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	18	44	62
	очекиване фреквенције	24.4	37.6	62.0
	% унутар пола	30.5%	48.4%	41.3%
Свакодневно	опажене фреквенције	12	19	31
	очекиване фреквенције	12.2	18.8	31.0
	% унутар пола	20.3%	20.9%	20.7%

$$\chi^2 = 7.042 \quad \text{сс} = 4 \quad \text{п} = 0.134 \quad \text{с} = 0.212$$

Није добијена статистички значајна повезаност пола и коришћења аудио и видео опреме.

Табела 38. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Електронска (мултимедијална) табла		пол		
		мушки	женски	укупно
Никад	опажене фреквенције	0	0	0
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	3	1	4
	очекиване фреквенције	1.6	2.4	4.0
	% унутар пола	5.1%	1.1%	2.7%
Више пута месечно	опажене фреквенције	13	10	23
	очекиване фреквенције	9.0	14.0	23.0
	% унутар пола	22.0%	11.0%	15.3%
Једном недељно	опажене фреквенције	20	26	46
	очекиване фреквенције	18.1	27.9	46.0
	% унутар пола	33.9%	28.6%	30.7%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	16	46	62
	очекиване фреквенције	24.4	37.6	62.0
	% унутар пола	27.1%	50.5%	41.3%
Свакодневно	опажене фреквенције	7	8	15
	очекиване фреквенције	5.9	9.1	15.0
	% унутар пола	11.9%	8.8%	10.0%

$$\chi^2 = 10.404 \quad \text{cc} = 4 \quad \text{п} = 0.034 \quad \text{с} = 0.255$$

Добијена је статистички значајна повезаност пола и коришћења мултимедијалне табле.

Табела 39. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Опрема за одржавање видео конференција		пол		
		мушки	женски	укупно
Никад	опажене фреквенције	1	0	1
	очекиване фреквенције	.4	.6	1.0
	% унутар пола	1.7%	.0%	.7%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	4	1	5
	очекиване фреквенције	2.0	3.0	5.0
	% унутар пола	6.8%	1.1%	3.3%
Више пута месечно	опажене фреквенције	12	11	23
	очекиване фреквенције	9.0	14.0	23.0
	% унутар пола	20.3%	12.1%	15.3%
Једном недељно	опажене фреквенције	22	32	54
	очекиване фреквенције	21.2	32.8	54.0
	% унутар пола	37.3%	35.2%	36.0%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	14	41	55
	очекиване фреквенције	21.6	33.4	55.0
	% унутар пола	23.7%	45.1%	36.7%
Свакодневно	опажене фреквенције	6	6	12
	очекиване фреквенције	4.7	7.3	12.0
	% унутар пола	10.2%	6.6%	8.0%

$$\chi^2 = 11.654 \quad \text{сс} = 5 \quad \text{п} = 0.040 \quad \text{с} = 0.268$$

Добијена је статистички значајна повезаност пола и коришћења опреме за одржавање видео конференција.

Табела 40. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Дигитални кабинет		пол		
		мушки	женски	укупно
Никад	опажене фреквенције	0	0	0
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	4	3	7
	очекиване фреквенције	2.8	4.2	7.0
	% унутар пола	6.8%	3.3%	4.7%
Више пута месечно	опажене фреквенције	14	13	27
	очекиване фреквенције	10.6	16.4	27.0
	% унутар пола	23.7%	14.3%	18.0%
Једном недељно	опажене фреквенције	21	27	48
	очекиване фреквенције	18.9	29.1	48.0
	% унутар пола	35.6%	29.7%	32.0%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	15	40	55
	очекиване фреквенције	21.6	33.4	55.0
	% унутар пола	25.4%	44.0%	36.7%
Свакодневно	опажене фреквенције	5	8	13
	очекиване фреквенције	5.1	7.9	13.0
	% унутар пола	8.5%	8.8%	8.7%

$$\chi^2 = 6.453 \quad \text{сс} = 4 \quad \text{п} = 0.168 \quad \text{с} = 0.203$$

Није добијена статистички значајна повезаност пола и коришћења дигиталног кабинета.

Табела 41. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Интернет презентације		пол		укупно
		мушки	женски	
Никад	опажене фреквенције	0	1	1
	очекиване фреквенције	.4	.6	1.0
	% унутар пола	.0%	1.1%	.7%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	5	2	7
	очекиване фреквенције	2.8	4.2	7.0
	% унутар пола	8.5%	2.2%	4.7%
Више пута месечно	опажене фреквенције	13	12	25
	очекиване фреквенције	9.8	15.2	25.0
	% унутар пола	22.0%	13.2%	16.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	16	27	43
	очекиване фреквенције	16.9	26.1	43.0
	% унутар пола	27.1%	29.7%	28.7%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	19	37	56
	очекиване фреквенције	22.0	34.0	56.0
	% унутар пола	32.2%	40.7%	37.3%
Свакодневно	опажене фреквенције	6	12	18
	очекиване фреквенције	7.1	10.9	18.0
	% унутар пола	10.2%	13.2%	12.0%

$$\chi^2 = 6.390 \quad \text{cc} = 5 \quad \text{п} = 0.270 \quad \text{с} = 0.202$$

Није добијена статистички значајна повезаност пола и коришћења интернет презентација.

Табела 42. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Одговарајући програми, лиценцирани и слободни		пол		укупно
		мушки	женски	
Никад	опажене фреквенције	2	1	3
	очекиване фреквенције	1.2	1.8	3.0
	% унутар пола	3.4%	1.1%	2.0%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	7	4	11
	очекиване фреквенције	4.4	6.6	11.0
	% унутар пола	11.9%	4.4%	7.4%
Више пута месечно	опажене фреквенције	14	18	32
	очекиване фреквенције	12.7	19.3	32.0
	% унутар пола	23.7%	20.0%	21.5%
Једном недељно	опажене фреквенције	18	34	52
	очекиване фреквенције	20.6	31.4	52.0
	% унутар пола	30.5%	37.8%	34.9%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	16	25	41
	очекиване фреквенције	16.2	24.8	41.0
	% унутар пола	27.1%	27.8%	27.5%
Свакодневно	опажене фреквенције	2	8	10
	очекиване фреквенције	4.0	6.0	10.0
	% унутар пола	3.4%	8.9%	6.7%

$$\chi^2 = 5.958 \quad cc = 5 \quad \pi = 0.310 \quad c = 0.196$$

Није добијена статистички значајна повезаност пола и коришћења софтвера.

Табела 43. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Педагошко-дидактичка средства за употребу ИКТ у настави		пол		укупно
		мушки	женски	
Никад	опажене фреквенције	1	0	1
	очекиване фреквенције	.4	.6	1.0
	% унутар пола	1.7%	.0%	.7%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	5	2	7
	очекиване фреквенције	2.8	4.2	7.0
	% унутар пола	8.5%	2.2%	4.7%
Више пута месечно	опажене фреквенције	15	23	38
	очекиване фреквенције	14.9	23.1	38.0
	% унутар пола	25.4%	25.3%	25.3%
Једном недељно	опажене фреквенције	17	25	42
	очекиване фреквенције	16.5	25.5	42.0
	% унутар пола	28.8%	27.5%	28.0%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	15	26	41
	очекиване фреквенције	16.1	24.9	41.0
	% унутар пола	25.4%	28.6%	27.3%
Свакодневно	опажене фреквенције	6	15	21
	очекиване фреквенције	8.3	12.7	21.0
	% унутар пола	10.2%	16.5%	14.0%

$$\chi^2 = 5.737 \quad \text{cc} = 5 \quad \text{п} = 0.333 \quad \text{с} = 0.192$$

Није добијена статистички значајна повезаност пола и коришћења педагошко-дидактичких средстава за употребу ИКТ у настави.

Табела 44. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Рачунарске програме MS Office (Word, Excel, Power Point...)		пол		укупно
		мушки	женски	
Никад	опажене фреквенције	6	5	11
	очекиване фреквенције	4.3	6.7	11.0
	% унутар пола	10.2%	5.5%	7.3%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	10	3	13
	очекиване фреквенције	5.1	7.9	13.0
	% унутар пола	16.9%	3.3%	8.7%
Више пута месечно	опажене фреквенције	15	26	41
	очекиване фреквенције	16.1	24.9	41.0
	% унутар пола	25.4%	28.6%	27.3%
Једном недељно	опажене фреквенције	17	32	49
	очекиване фреквенције	19.3	29.7	49.0
	% унутар пола	28.8%	35.2%	32.7%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	9	19	28
	очекиване фреквенције	11.0	17.0	28.0
	% унутар пола	15.3%	20.9%	18.7%
Свакодневно	опажене фреквенције	2	6	8
	очекиване фреквенције	3.1	4.9	8.0
	% унутар пола	3.4%	6.6%	5.3%

$$\chi^2 = 10.632 \quad cc = 5 \quad p = 0.059 \quad c = 0.257$$

Није добијена статистички значајна повезаност пола и коришћења рачунарских програма.

Табела 45. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Програме за организацију наставе у електронском окружењу: системи за управљање учењем (Moodle, Blackboard...)		пол		
		мушки	женски	укупно
Никад	опажене фреквенције	9	7	16
	очекиване фреквенције	6.3	9.7	16.0
	% унутар пола	15.3%	7.7%	10.7%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	11	6	17
	очекиване фреквенције	6.7	10.3	17.0
	% унутар пола	18.6%	6.6%	11.3%
Више пута месечно	опажене фреквенције	15	30	45
	очекиване фреквенције	17.7	27.3	45.0
	% унутар пола	25.4%	33.0%	30.0%
Једном недељно	опажене фреквенције	17	33	50
	очекиване фреквенције	19.7	30.3	50.0
	% унутар пола	28.8%	36.3%	33.3%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	5	12	17
	очекиване фреквенције	6.7	10.3	17.0
	% унутар пола	8.5%	13.2%	11.3%
Свакодневно	опажене фреквенције	2	3	5
	очекиване фреквенције	2.0	3.0	5.0
	% унутар пола	3.4%	3.3%	3.3%

$$\chi^2 = 8.482 \quad cc = 5 \quad p = 0.132 \quad c = 0.231$$

Није добијена статистички значајна повезаност пола и коришћења програма за организацију наставе у електронском окружењу.

Табела 46. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Програме за тренутно слање порука, аудио и видео конференције (Skype, Google Talk...)		пол		
		мушки	женски	укупно
Никад	опажене фреквенције	7	4	11
	очекиване фреквенције	4.3	6.7	11.0
	% унутар пола	11.9%	4.4%	7.3%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	11	10	21
	очекиване фреквенције	8.3	12.7	21.0
	% унутар пола	18.6%	11.0%	14.0%
Више пута месечно	опажене фреквенције	19	37	56
	очекиване фреквенције	22.0	34.0	56.0
	% унутар пола	32.2%	40.7%	37.3%
Једном недељно	опажене фреквенције	15	27	42
	очекиване фреквенције	16.5	25.5	42.0
	% унутар пола	25.4%	29.7%	28.0%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	5	10	15
	очекиване фреквенције	5.9	9.1	15.0
	% унутар пола	8.5%	11.0%	10.0%
Свакодневно	опажене фреквенције	2	3	5
	очекиване фреквенције	2.0	3.0	5.0
	% унутар пола	3.4%	3.3%	3.3%

$$\chi^2 = 5.364 \quad \text{сс} = 5 \quad \text{п} = 0.373 \quad \text{с} = 0.186$$

Није добијена статистички значајна повезаност пола и коришћења програма за тренутно слање порука, аудио и видео конференције.

Табела 47. Програми за социјално повезивање и сарадњу у електронском окружењу за потребе наставе

Програме за социјално повезивање и сарадњу у електронском окружењу за потребе наставе (Facebook, Google Apps, Ning)		пол		
		мушки	женски	укупно
Никад	опажене фреквенције	7	6	13
	очекиване фреквенције	5.1	7.9	13.0
	% унутар пола	11.9%	6.6%	8.7%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	9	7	16
	очекиване фреквенције	6.3	9.7	16.0
	% унутар пола	15.3%	7.7%	10.7%
Више пута месечно	опажене фреквенције	20	37	57
	очекиване фреквенције	22.4	34.6	57.0
	% унутар пола	33.9%	40.7%	38.0%
Једном недељно	опажене фреквенције	16	30	46
	очекиване фреквенције	18.1	27.9	46.0
	% унутар пола	27.1%	33.0%	30.7%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	5	8	13
	очекиване фреквенције	5.1	7.9	13.0
	% унутар пола	8.5%	8.8%	8.7%
Свакодневно	опажене фреквенције	2	3	5
	очекиване фреквенције	2.0	3.0	5.0
	% унутар пола	3.4%	3.3%	3.3%

$$\chi^2 = 3.901 \quad \text{сс} = 5 \quad \text{п} = 0.564 \quad \text{с} = 0.159$$

Није добијена статистички значајна повезаност пола испитаника и коришћења програма за социјално повезивање и сарадњу у електронском окружењу за потребе наставе.

Табела 48. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Програме за израду о уређивање интернет страница (Blogger, Edublogs, Wikispaces...)		пол		
		мушки	женски	укупно
Никад	опажене фреквенције	9	10	19
	очекиване фреквенције	7.5	11.5	19.0
	% унутар пола	15.3%	11.0%	12.7%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	9	8	17
	очекиване фреквенције	6.7	10.3	17.0
	% унутар пола	15.3%	8.8%	11.3%
Више пута месечно	опажене фреквенције	19	34	53
	очекиване фреквенције	20.8	32.2	53.0
	% унутар пола	32.2%	37.4%	35.3%
Једном недељно	опажене фреквенције	15	27	42
	очекиване фреквенције	16.5	25.5	42.0
	% унутар пола	25.4%	29.7%	28.0%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	4	9	13
	очекиване фреквенције	5.1	7.9	13.0
	% унутар пола	6.8%	9.9%	8.7%
Свакодневно	опажене фреквенције	3	3	6
	очекиване фреквенције	2.4	3.6	6.0
	% унутар пола	5.1%	3.3%	4.0%

$$\chi^2 = 3.019 \quad cc = 5 \quad p = 0.697 \quad c = 0.140$$

Није добијена статистички значајна повезаност пола и коришћења програма за израду о уређивање интернет страница (Blogger, Edublogs, Wikispaces...).

Табела 49. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Програме за израду и дељење фотографија, аудио и видео записа (Flickr, iTunes, You Tube...)		пол		
		мушки	женски	укупно
Никад	опажене фреквенције	9	7	16
	очекиване фреквенције	6.3	9.7	16.0
	% унутар пола	15.3%	7.7%	10.7%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	9	12	21
	очекиване фреквенције	8.3	12.7	21.0
	% унутар пола	15.3%	13.2%	14.0%
Више пута месечно	опажене фреквенције	16	30	46
	очекиване фреквенције	18.1	27.9	46.0
	% унутар пола	27.1%	33.0%	30.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	17	29	46
	очекиване фреквенције	18.1	27.9	46.0
	% унутар пола	28.8%	31.9%	30.7%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	6	8	14
	очекиване фреквенције	5.5	8.5	14.0
	% унутар пола	10.2%	8.8%	9.3%
Свакодневно	опажене фреквенције	2	5	7
	очекиване фреквенције	2.8	4.2	7.0
	% унутар пола	3.4%	5.5%	4.7%

$$\chi^2 = 2.949 \quad cc = 5 \quad p = 0.708 \quad c = 0.139$$

Није добијена статистички значајна повезаност пола и коришћења програма за израду и дељење фотографија, аудио и видео записа (Flickr, iTunes, You Tube...).

Табела 50. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Интерактивне веб алате		пол		
		мушки	женски	укупно
Никад	опажене фреквенције	6	3	9
	очекиване фреквенције	3.5	5.5	9.0
	% унутар пола	10.2%	3.3%	6.0%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	7	4	11
	очекиване фреквенције	4.3	6.7	11.0
	% унутар пола	11.9%	4.4%	7.3%
Више пута месечно	опажене фреквенције	13	31	44
	очекиване фреквенције	17.3	26.7	44.0
	% унутар пола	22.0%	34.1%	29.3%
Једном недељно	опажене фреквенције	19	30	49
	очекиване фреквенције	19.3	29.7	49.0
	% унутар пола	32.2%	33.0%	32.7%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	12	17	29
	очекиване фреквенције	11.4	17.6	29.0
	% унутар пола	20.3%	18.7%	19.3%
Свакодневно	опажене фреквенције	2	6	8
	очекиване фреквенције	3.1	4.9	8.0
	% унутар пола	3.4%	6.6%	5.3%

$$\chi^2 = 8.053 \quad cc = 5 \quad p = 0.153 \quad c = 0.226$$

Није добијена статистички значајна повезаност пола и интерактивних алата.

Табела 51. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Електронске материјале које поседује школа (CD)		пол		
		мушки	женски	укупно
Никад	опажене фреквенције	1	2	3
	очекиване фреквенције	1.2	1.8	3.0
	% унутар пола	1.7%	2.2%	2.0%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	4	2	6
	очекиване фреквенције	2.4	3.6	6.0
	% унутар пола	6.8%	2.2%	4.0%
Више пута месечно	опажене фреквенције	14	16	30
	очекиване фреквенције	11.8	18.2	30.0
	% унутар пола	23.7%	17.6%	20.0%
Једном недељно	опажене фреквенције	19	33	52
	очекиване фреквенције	20.5	31.5	52.0
	% унутар пола	32.2%	36.3%	34.7%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	13	29	42
	очекиване фреквенције	16.5	25.5	42.0
	% унутар пола	22.0%	31.9%	28.0%
Свакодневно	опажене фреквенције	8	9	17
	очекиване фреквенције	6.7	10.3	17.0
	% унутар пола	13.6%	9.9%	11.3%

$$\chi^2 = 4.432 \quad cc = 5 \quad p = 0.489 \quad c = 0.169$$

Није добијена статистички значајна повезаност пола и електронских материјала које поседује школа (CD).

Табела. 52. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Материјале који постоје на постојећим on-line платформама		пол		
		мушки	женски	укупно
Никад	опажене фреквенције	1	0	1
	очекиване фреквенције	.4	.6	1.0
	% унутар пола	1.7%	.0%	.7%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	4	4	8
	очекиване фреквенције	3.1	4.9	8.0
	% унутар пола	6.8%	4.4%	5.3%
Више пута месечно	опажене фреквенције	11	8	19
	очекиване фреквенције	7.5	11.5	19.0
	% унутар пола	18.6%	8.8%	12.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	20	39	59
	очекиване фреквенције	23.2	35.8	59.0
	% унутар пола	33.9%	42.9%	39.3%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	16	30	46
	очекиване фреквенције	18.1	27.9	46.0
	% унутар пола	27.1%	33.0%	30.7%
Свакодневно	опажене фреквенције	7	10	17
	очекиване фреквенције	6.7	10.3	17.0
	% унутар пола	11.9%	11.0%	11.3%

$$\chi^2 = 5.821 \quad \text{cc} = 5 \quad \text{п} = 0.324 \quad \text{с} = 0.193$$

Није добијена статистички значајна повезаност пола испитаника и коришћења материјала који постоје на постојећим on-line платформама.

Табела 53. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Материјале који су доступни у школској рачунарској мрежи и бази података		пол		
		мушки	женски	укупно
Никад	опажене фреквенције	2	0	2
	очекиване фреквенције	.8	1.2	2.0
	% унутар пола	3.4%	.0%	1.3%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	2	1	3
	очекиване фреквенције	1.2	1.8	3.0
	% унутар пола	3.4%	1.1%	2.0%
Више пута месечно	опажене фреквенције	7	6	13
	очекиване фреквенције	5.1	7.9	13.0
	% унутар пола	11.9%	6.6%	8.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	19	31	50
	очекиване фреквенције	19.7	30.3	50.0
	% унутар пола	32.2%	34.1%	33.3%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	18	28	46
	очекиване фреквенције	18.1	27.9	46.0
	% унутар пола	30.5%	30.8%	30.7%
Свакодневно	опажене фреквенције	11	25	36
	очекиване фреквенције	14.2	21.8	36.0
	% унутар пола	18.6%	27.5%	24.0%

$$\chi^2 = 6.372 \quad \text{сс} = 5 \quad \text{п} = 0.272 \quad \text{с} = 0.202$$

Није добијена статистички значајна повезаност пола и коришћења материјала који су доступни у школској рачунарској мрежи и бази података.

Детерминанта: школа

Табела 54. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Рачунар		школа		
		гимназија	стручна	укупно
Никад	опажене фреквенције	0	0	0
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	0	0	0
Више пута месечно	опажене фреквенције	1	4	5
	очекиване фреквенције	1.3	3.7	5.0
	% унутар школе	2.6%	3.6%	3.3%
Једном недељно	опажене фреквенције	4	13	17
	очекиване фреквенције	4.3	12.7	17.0
	% унутар школе	10.5%	11.6%	11.3%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	20	40	60
	очекиване фреквенције	15.2	44.8	60.0
	% унутар школе	52.6%	35.7%	40.0%
Свакодневно	опажене фреквенције	13	55	68
	очекиване фреквенције	17.2	50.8	68.0
	% унутар школе	34.2%	49.1%	45.3%

$$\chi^2 = 3.523 \quad \text{cc} = 3 \quad \text{п} = 0.318 \quad \text{с} = 0.151$$

Није добијена статистички значајна повезаност између школе у коју ученик иде и коришћења рачунара.

Табела 55. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Интернет		школа		
		гимназија	стручна	укупно
Никад	опажене фреквенције	0	0	0
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	0	0	0
Више пута месечно	опажене фреквенције	1	6	1
	очекиване фреквенције	1.8	5.2	1.8
	% унутар школе	2.6%	5.4%	2.6%
Једном недељно	опажене фреквенције	4	16	4
	очекиване фреквенције	5.1	14.9	5.1
	% унутар школе	10.5%	14.3%	10.5%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	19	53	19
	очекиване фреквенције	18.2	53.8	18.2
	% унутар школе	50.0%	47.3%	50.0%
Свакодневно	опажене фреквенције	14	37	14
	очекиване фреквенције	12.9	38.1	12.9
	% унутар школе	25.4%	39.6%	34.0%

$$\chi^2 = 0.916 \quad \text{сс} = 3 \quad \text{п} = 0.822 \quad \text{с} = 0.078$$

Није добијена статистички значајна повезаност школе и коришћења интернета.

Табела 56. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Видео пројектор		школа		
		гимназија	стручна	Укупно
Никад	опажене фреквенције	0	0	0
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	0	1	1
	очекиване фреквенције	.3	.7	1.0
	% унутар школе	.0%	.9%	.7%
Више пута месечно	опажене фреквенције	1	7	8
	очекиване фреквенције	2.0	6.0	8.0
	% унутар школе	2.6%	6.3%	5.3%
Једном недељно	опажене фреквенције	5	21	26
	очекиване фреквенције	6.6	19.4	26.0
	% унутар школе	13.2%	18.8%	17.3%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	18	47	65
	очекиване фреквенције	16.5	48.5	65.0
	% унутар школе	47.4%	42.0%	43.3%
Свакодневно	опажене фреквенције	14	36	50
	очекиване фреквенције	12.7	37.3	50.0
	% унутар школе	36.8%	32.1%	33.3%

$$\chi^2 = 1.927 \quad \text{сс} = 4 \quad \text{п} = 0.749 \quad \text{с} = 0.113$$

Није добијена статистички значајна повезаност школе и коришћења видео пројектора.

Табела 57. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Аудио и видео опрему за снимање и емитовање		школа		
		гимназија	стручна	укупно
Никад	опажене фреквенције	0	0	0
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	1	2	3
	очекиване фреквенције	.8	2.2	3.0
	% унутар школе	2.6%	1.8%	2.0%
Више пута месечно	опажене фреквенције	5	14	19
	очекиване фреквенције	4.8	14.2	19.0
	% унутар школе	13.2%	12.5%	12.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	9	26	35
	очекиване фреквенције	8.9	26.1	35.0
	% унутар школе	23.7%	23.2%	23.3%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	19	43	62
	очекиване фреквенције	15.7	46.3	62.0
	% унутар школе	50.0%	38.4%	41.3%
Свакодневно	опажене фреквенције	4	27	31
	очекиване фреквенције	7.9	23.1	31.0
	% унутар школе	10.5%	24.1%	20.7%

$$\chi^2 = 3.571 \quad cc = 4 \quad p = 0.467 \quad c = 0.152$$

Није добијена статистички значајна повезаност школе и коришћења аудио и видео опреме за снимање и емитовање.

Табела 58. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Електронска (мултимедијална) табла		школа		
		гимназија	стручна	укупно
Никад	опажене фреквенције	0	0	0
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	1	3	4
	очекиване фреквенције	1.0	3.0	4.0
	% унутар школе	2.6%	2.7%	2.7%
Више пута месечно	опажене фреквенције	5	18	23
	очекиване фреквенције	5.8	17.2	23.0
	% унутар школе	13.2%	16.1%	15.3%
Једном недељно	опажене фреквенције	11	35	46
	очекиване фреквенције	11.7	34.3	46.0
	% унутар школе	28.9%	31.3%	30.7%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	18	44	62
	очекиване фреквенције	15.7	46.3	62.0
	% унутар школе	47.4%	39.3%	41.3%
Свакодневно	опажене фреквенције	3	12	15
	очекиване фреквенције	3.8	11.2	15.0
	% унутар школе	7.9%	10.7%	10.0%

$$\chi^2 = 0.880 \quad \text{сс} = 4 \quad \text{п} = 0.927 \quad \text{с} = 0.076$$

Није добијена статистички значајна повезаност школе и електронске (мултимедијалне) табле.

Табела 59. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Опрема за одржавање видео конференција		школа		
		гимназија	стручна	укупно
Никад	опажене фреквенције	0	1	1
	очекиване фреквенције	.3	.7	1.0
	% унутар школе	.0%	.9%	.7%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	1	4	5
	очекиване фреквенције	1.3	3.7	5.0
	% унутар школе	2.6%	3.6%	3.3%
Више пута месечно	опажене фреквенције	5	18	23
	очекиване фреквенције	5.8	17.2	23.0
	% унутар школе	13.2%	16.1%	15.3%
Једном недељно	опажене фреквенције	13	41	54
	очекиване фреквенције	13.7	40.3	54.0
	% унутар школе	34.2%	36.6%	36.0%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	18	37	55
	очекиване фреквенције	13.9	41.1	55.0
	% унутар школе	47.4%	33.0%	36.7%
Свакодневно	опажене фреквенције	1	11	12
	очекиване фреквенције	3.0	9.0	12.0
	% унутар школе	2.6%	9.8%	8.0%

$$\chi^2 = 4.040 \quad \text{сс} = 5 \quad \text{п} = 0.544 \quad \text{с} = 0.162$$

Није добијена статистички значајна повезаност школе и коришћења опрема за одржавање видео конференција.

Табела 59. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Дигитални кабинет		школа		
		гимназија	стручна	укупно
Никад	опажене фреквенције	0	0	0
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	3	4	7
	очекиване фреквенције	1.8	5.2	7.0
	% унутар школе	7.9%	3.6%	4.7%
Више пута месечно	опажене фреквенције	5	22	27
	очекиване фреквенције	6.8	20.2	27.0
	% унутар школе	13.2%	19.6%	18.0%
Једном недељно	опажене фреквенције	14	34	48
	очекиване фреквенције	12.2	35.8	48.0
	% унутар школе	36.8%	30.4%	32.0%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	15	40	55
	очекиване фреквенције	13.9	41.1	55.0
	% унутар школе	39.5%	35.7%	36.7%
Свакодневно	опажене фреквенције	1	12	13
	очекиване фреквенције	3.3	9.7	13.0
	% унутар школе	2.6%	10.7%	8.7%

$$\chi^2 = 4.420 \text{ сс} = 4 \text{ п} = 0.352 \text{ с} = 0.169$$

Није добијена статистички значајна повезаност између школе и коришћења дигиталног кабинета.

Табела 60. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Интернет презентације		школа		
		гимназија	стручна	укупно
Никад	опажене фреквенције	1	0	1
	очекиване фреквенције	.3	.7	1.0
	% унутар школе	2.6%	.0%	.7%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	0	7	7
	очекиване фреквенције	1.8	5.2	7.0
	% унутар школе	.0%	6.3%	4.7%
Више пута месечно	опажене фреквенције	8	17	25
	очекиване фреквенције	6.3	18.7	25.0
	% унутар школе	21.1%	15.2%	16.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	14	29	43
	очекиване фреквенције	10.9	32.1	43.0
	% унутар школе	36.8%	25.9%	28.7%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	13	43	56
	очекиване фреквенције	14.2	41.8	56.0
	% унутар школе	34.2%	38.4%	37.3%
Свакодневно	опажене фреквенције	2	16	18
	очекиване фреквенције	4.6	13.4	18.0
	% унутар школе	5.3%	14.3%	12.0%

$$\chi^2 = 9.154 \quad \text{сс} = 5 \quad \text{п} = 0.103 \quad \text{с} = 0.240$$

Није добијена статистички значајна повезаност између школе и коришћења интернет презентације.

Табела 61. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Одговарајући програми, лиценцирани и слободни		школа		
		гимназија	стручна	укупно
Никад	опажене фреквенције	1	2	3
	очекиване фреквенције	.7	2.3	3.0
	% унутар школе	2.7%	1.8%	2.0%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	3	8	11
	очекиване фреквенције	2.7	8.3	11.0
	% унутар школе	8.1%	7.1%	7.4%
Више пута месечно	опажене фреквенције	9	23	32
	очекиване фреквенције	7.9	24.1	32.0
	% унутар школе	24.3%	20.5%	21.5%
Једном недељно	опажене фреквенције	17	35	52
	очекиване фреквенције	12.9	39.1	52.0
	% унутар школе	45.9%	31.3%	34.9%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	6	35	41
	очекиване фреквенције	10.2	30.8	41.0
	% унутар школе	16.2%	31.3%	27.5%
Свакодневно	опажене фреквенције	1	9	10
	очекиване фреквенције	2.5	7.5	10.0
	% унутар школе	2.7%	8.0%	6.7%

$$\chi^2 = 5.521 \quad \text{сс} = 5 \quad \text{п} = 0.356 \quad \text{с} = 0.189$$

Није добијена статистички значајна повезаност између школе и коришћења одговарајућих програма, лиценцираних и слободних.

Табела 62. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Педагошко-дидактичка средства за употребу ИКТ у настави		школа		
		гимназија	стручна	укупно
Никад	опажене фреквенције	0	1	1
	очекиване фреквенције	.3	.7	1.0
	% унутар школе	.0%	.9%	.7%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	2	5	7
	очекиване фреквенције	1.8	5.2	7.0
	% унутар школе	5.3%	4.5%	4.7%
Више пута месечно	опажене фреквенције	15	23	38
	очекиване фреквенције	9.6	28.4	38.0
	% унутар школе	39.5%	20.5%	25.3%
Једном недељно	опажене фреквенције	12	30	42
	очекиване фреквенције	10.6	31.4	42.0
	% унутар школе	31.6%	26.8%	28.0%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	8	33	41
	очекиване фреквенције	10.4	30.6	41.0
	% унутар школе	21.1%	29.5%	27.3%
Свакодневно	опажене фреквенције	1	20	21
	очекиване фреквенције	5.3	15.7	21.0
	% унутар школе	2.6%	17.9%	14.0%

$$\chi^2 = 10.060 \quad \text{сс} = 5 \quad \text{п} = 0.074 \quad \text{с} = 0.251$$

Није добијена статистички значајна повезаност школе и коришћења педагошко-дидактичких средстава за употребу ИКТ у настави.

Табела 63. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Рачунарске програме MS Office (Word, Excel, Power Point...)		школа		
		гимназија	стручна	укупно
Никад	опажене фреквенције	3	8	11
	очекиване фреквенције	2.8	8.2	11.0
	% унутар школе	7.9%	7.1%	7.3%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	2	11	13
	очекиване фреквенције	3.3	9.7	13.0
	% унутар школе	5.3%	9.8%	8.7%
Више пута месечно	опажене фреквенције	15	26	41
	очекиване фреквенције	10.4	30.6	41.0
	% унутар школе	39.5%	23.2%	27.3%
Једном недељно	опажене фреквенције	15	34	49
	очекиване фреквенције	12.4	36.6	49.0
	% унутар школе	39.5%	30.4%	32.7%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	2	26	28
	очекиване фреквенције	7.1	20.9	28.0
	% унутар школе	5.3%	23.2%	18.7%
Свакодневно	опажене фреквенције	1	7	8
	очекиване фреквенције	2.0	6.0	8.0
	% унутар школе	2.6%	6.3%	5.3%

$$\chi^2 = 9.763 \quad \text{сс} = 5 \quad \text{п} = 0.082 \quad \text{с} = 0.247$$

Није добијена статистички значајна повезаност школе и коришћења рачунарских програма MS Office (Word, Excel, Power Point...).

Табела 64. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Програме за организацију наставе у електронском окружењу: системи за управљање учењем (Moodle, Blackboard...)		школа		
		гимназија	стручна	укупно
Никад	опажене фреквенције	4	12	16
	очекиване фреквенције	4.1	11.9	16.0
	% унутар школе	10.5%	10.7%	10.7%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	1	16	17
	очекиване фреквенције	4.3	12.7	17.0
	% унутар школе	2.6%	14.3%	11.3%
Више пута месечно	опажене фреквенције	15	30	45
	очекиване фреквенције	11.4	33.6	45.0
	% унутар школе	39.5%	26.8%	30.0%
Једном недељно	опажене фреквенције	15	35	50
	очекиване фреквенције	12.7	37.3	50.0
	% унутар школе	39.5%	31.3%	33.3%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	2	15	17
	очекиване фреквенције	4.3	12.7	17.0
	% унутар школе	5.3%	13.4%	11.3%
Свакодневно	опажене фреквенције	1	4	5
	очекиване фреквенције	1.3	3.7	5.0
	% унутар школе	2.6%	3.6%	3.3%

$$\chi^2 = 7.229 \quad cc = 5 \quad p = 0.204 \quad c = 0.214$$

Није добијена статистички значајна повезаност школе и коришћења програма за организацију наставе у електронском окружењу: системи за управљање учењем (Moodle, Blackboard...).

Табела 65. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Програме за тренутно слање порука, аудио и видео конференције (Skype, Google Talk...)		школа		
		гимназија	стручна	укупно
Никад	опажене фреквенције	3	8	11
	очекиване фреквенције	2.8	8.2	11.0
	% унутар школе	7.9%	7.1%	7.3%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	3	18	21
	очекиване фреквенције	5.3	15.7	21.0
	% унутар школе	7.9%	16.1%	14.0%
Више пута месечно	опажене фреквенције	15	41	56
	очекиване фреквенције	14.2	41.8	56.0
	% унутар школе	39.5%	36.6%	37.3%
Једном недељно	опажене фреквенције	14	28	42
	очекиване фреквенције	10.6	31.4	42.0
	% унутар школе	36.8%	25.0%	28.0%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	2	13	15
	очекиване фреквенције	3.8	11.2	15.0
	% унутар школе	5.3%	11.6%	10.0%
Свакодневно	опажене фреквенције	1	4	5
	очекиване фреквенције	1.3	3.7	5.0
	% унутар школе	2.6%	3.6%	3.3%

$$\chi^2 = 4.077 \quad \text{cc} = 5 \quad \text{п} = 0.538 \quad \text{с} = 0.163$$

Није добијена статистички значајна повезаност школе и коришћења програма за тренутно слање порука, аудио и видео конференције (Skype, Google Talk...).

Табела 66. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Програме за социјално повезивање и сарадњу у електронском окружењу за потребе наставе (Facebook, Google Apps, Ning)		школа		
		гимназија	стручна	укупно
Никад	опажене фреквенције	3	10	13
	очекиване фреквенције	3.3	9.7	13.0
	% унутар школе	7.9%	8.9%	8.7%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	2	14	16
	очекиване фреквенције	4.1	11.9	16.0
	% унутар школе	5.3%	12.5%	10.7%
Више пута месечно	опажене фреквенције	16	41	57
	очекиване фреквенције	14.4	42.6	57.0
	% унутар школе	42.1%	36.6%	38.0%
Једном недељно	опажене фреквенције	14	32	46
	очекиване фреквенције	11.7	34.3	46.0
	% унутар школе	36.8%	28.6%	30.7%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	2	11	13
	очекиване фреквенције	3.3	9.7	13.0
	% унутар школе	5.3%	9.8%	8.7%
Свакодневно	опажене фреквенције	1	4	5
	очекиване фреквенције	1.3	3.7	5.0
	% унутар школе	2.6%	3.6%	3.3%

$$\chi^2 = 3.042 \quad \text{cc} = 5 \quad \text{п} = 0.693 \quad \text{с} = 0.141$$

Није добијена статистички значајна повезаност школе и коришћења програма за социјално повезивање и сарадњу у електронском окружењу за потребе наставе (Facebook, Google Apps, Ning).

Табела 67. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

програме за израду о уређивање интернет страница (Blogger, Edublogs, Wikispaces...)		школа		
		гимназија	стручна	укупно
Никад	опажене фреквенције	4	15	19
	очекиване фреквенције	4.8	14.2	19.0
	% унутар школе	10.5%	13.4%	12.7%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	2	15	17
	очекиване фреквенције	4.3	12.7	17.0
	% унутар школе	5.3%	13.4%	11.3%
Више пута месечно	опажене фреквенције	15	38	53
	очекиване фреквенције	13.4	39.6	53.0
	% унутар школе	39.5%	33.9%	35.3%
Једном недељно	опажене фреквенције	14	28	42
	очекиване фреквенције	10.6	31.4	42.0
	% унутар школе	36.8%	25.0%	28.0%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	2	11	13
	очекиване фреквенције	3.3	9.7	13.0
	% унутар школе	5.3%	9.8%	8.7%
Свакодневно	опажене фреквенције	1	5	6
	очекиване фреквенције	1.5	4.5	6.0
	% унутар школе	2.6%	4.5%	4.0%

$$\chi^2 = 4.425 \quad cc = 5 \quad p = 0.490 \quad c = 0.169$$

Није добијена статистички значајна повезаност школе и коришћења програма за израду о уређивање интернет страница (Blogger, Edublogs, Wikispaces...)

Табела 68. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Програме за израду и дељење фотографија, аудио и видео записа (Flickr, iTunes, You Tube...)		школа		
		гимназија	стручна	укупно
Никад	опажене фреквенције	3	13	16
	очекиване фреквенције	4.1	11.9	16.0
	% унутар школе	7.9%	11.6%	10.7%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	3	18	21
	очекиване фреквенције	5.3	15.7	21.0
	% унутар школе	7.9%	16.1%	14.0%
Више пута месечно	опажене фреквенције	14	32	46
	очекиване фреквенције	11.7	34.3	46.0
	% унутар школе	36.8%	28.6%	30.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	14	32	46
	очекиване фреквенције	11.7	34.3	46.0
	% унутар школе	36.8%	28.6%	30.7%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	2	12	14
	очекиване фреквенције	3.5	10.5	14.0
	% унутар школе	5.3%	10.7%	9.3%
Свакодневно	опажене фреквенције	2	5	7
	очекиване фреквенције	1.8	5.2	7.0
	% унутар школе	5.3%	4.5%	4.7%

$$\chi^2 = 3.929 \quad \text{сс} = 5 \quad \text{п} = 0.560 \quad \text{с} = 0.160$$

Није добијена статистички значајна повезаност школе и коришћења програма за израду и дељење фотографија, аудио и видео записа (Flickr, iTunes, You Tube...).

Табела 69. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Интерактивне веб алате		школа		
		гимназија	стручна	укупно
Никад	опажене фреквенције	1	8	9
	очекиване фреквенције	2.3	6.7	9.0
	% унутар школе	2.6%	7.1%	6.0%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	0	11	11
	очекиване фреквенције	2.8	8.2	11.0
	% унутар школе	.0%	9.8%	7.3%
Више пута месечно	опажене фреквенције	12	32	44
	очекиване фреквенције	11.1	32.9	44.0
	% унутар школе	31.6%	28.6%	29.3%
Једном недељно	опажене фреквенције	17	32	49
	очекиване фреквенције	12.4	36.6	49.0
	% унутар школе	44.7%	28.6%	32.7%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	6	23	29
	очекиване фреквенције	7.3	21.7	29.0
	% унутар школе	15.8%	20.5%	19.3%
Свакодневно	опажене фреквенције	2	6	8
	очекиване фреквенције	2.0	6.0	8.0
	% унутар школе	5.3%	5.4%	5.3%

$$\chi^2 = 7.383 \quad \text{сс} = 5 \quad \text{п} = 0.194 \quad \text{с} = 0.217$$

Није добијена статистички значајна повезаност школе и коришћења интерактивних веб алата.

Табела 70. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Електронске материјале које поседује школа (CD)		школа		
		гимназија	стручна	укупно
Никад	опажене фреквенције	0	3	3
	очекиване фреквенције	.8	2.2	3.0
	% унутар школе	.0%	2.7%	2.0%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	1	5	6
	очекиване фреквенције	1.5	4.5	6.0
	% унутар школе	2.6%	4.5%	4.0%
Више пута месечно	опажене фреквенције	8	22	30
	очекиване фреквенције	7.6	22.4	30.0
	% унутар школе	21.1%	19.6%	20.0%
Једном недељно	опажене фреквенције	16	36	52
	очекиване фреквенције	13.2	38.8	52.0
	% унутар школе	42.1%	32.1%	34.7%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	10	32	42
	очекиване фреквенције	10.6	31.4	42.0
	% унутар школе	26.3%	28.6%	28.0%
Свакодневно	опажене фреквенције	3	14	17
	очекиване фреквенције	4.3	12.7	17.0
	% унутар школе	7.9%	12.5%	11.3%

$$\chi^2 = 2.679 \quad \text{сс} = 5 \quad \text{п} = 0.749 \quad \text{с} = 0.132$$

Није добијена статистички значајна повезаност школе и коришћења електронских материјала које поседује школа (CD).

Табела 71. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Материјале који постоје на постојећим on-line платформама		школа		
		гимназија	стручна	укупно
Никад	опажене фреквенције	0	1	1
	очекиване фреквенције	.3	.7	1.0
	% унутар школе	.0%	.9%	.7%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	2	6	8
	очекиване фреквенције	2.0	6.0	8.0
	% унутар школе	5.3%	5.4%	5.3%
Више пута месечно	опажене фреквенције	5	14	19
	очекиване фреквенције	4.8	14.2	19.0
	% унутар школе	13.2%	12.5%	12.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	17	42	59
	очекиване фреквенције	14.9	44.1	59.0
	% унутар школе	44.7%	37.5%	39.3%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	12	34	46
	очекиване фреквенције	11.7	34.3	46.0
	% унутар школе	31.6%	30.4%	30.7%
Свакодневно	опажене фреквенције	2	15	17
	очекиване фреквенције	4.3	12.7	17.0
	% унутар школе	5.3%	13.4%	11.3%

$$\chi^2 = 2.396 \quad \text{cc} = 5 \quad \text{п} = 0.792 \quad \text{с} = 0.125$$

Није добијена статистички значајна повезаност школе и коришћења материјала који постоје на постојећим on-line платформама.

Табела 72. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Материјале који су доступни у школској рачунарској мрежи и бази података		школа		
		гимназија	стручна	укупно
Никад	опажене фреквенције	0	2	2
	очекиване фреквенције	.5	1.5	2.0
	% унутар школе	.0%	1.8%	1.3%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	0	3	3
	очекиване фреквенције	.8	2.2	3.0
	% унутар школе	.0%	2.7%	2.0%
Више пута месечно	опажене фреквенције	5	8	13
	очекиване фреквенције	3.3	9.7	13.0
	% унутар школе	13.2%	7.1%	8.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	16	34	50
	очекиване фреквенције	12.7	37.3	50.0
	% унутар школе	42.1%	30.4%	33.3%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	12	34	46
	очекиване фреквенције	11.7	34.3	46.0
	% унутар школе	31.6%	30.4%	30.7%
Свакодневно	опажене фреквенције	5	31	36
	очекиване фреквенције	9.1	26.9	36.0
	% унутар школе	13.2%	27.7%	24.0%

$$\chi^2 = 6.562 \quad \text{cc} = 5 \quad \text{п} = 0.255 \quad \text{с} = 0.205$$

Није добијена статистички значајна повезаност школе и коришћења материјала који су доступни у школској рачунарској мрежи и бази података.

Детерминанта: разред

Табела 73. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Рачунар		разред				укупно
		први	други	трећи	четврти	
Никад	опажене фреквенције	0	0	0	0	0
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	0	0	0	0	0
Више пута месечно	опажене фреквенције	2	2	1	0	5
	очекиване фреквенције	.7	.5	2.1	1.7	5.0
	% унутар разреда	10.0%	14.3%	1.6%	.0%	3.3%
Једном недељно	опажене фреквенције	6	2	5	4	17
	очекиване фреквенције	2.3	1.6	7.3	5.9	17.0
	% унутар разреда	30.0%	14.3%	7.8%	7.7%	11.3%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	7	6	31	16	60
	очекиване фреквенције	8.0	5.6	25.6	20.8	60.0
	% унутар разреда	35.0%	42.9%	48.4%	30.8%	40.0%
Свакодневно	опажене фреквенције	5	4	27	32	68
	очекиване фреквенције	9.1	6.3	29.0	23.6	68.0
	% унутар разреда	25.0%	28.6%	42.2%	61.5%	45.3%

$$\chi^2 = 25.849 \quad cc = 9 \quad p = 0.002 \quad c = 0.383$$

Добијена је статистички значајна повезаност разреда који похађају испитаници и процента коришћења рачунара.

Табела 74. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Интернет		разред				укупно
		први	други	трећи	четврти	
Никад	опажене фреквенције	0	0	0	0	0
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	0	0	0	0	0
Више пута месечно	опажене фреквенције	3	2	1	1	7
	очекиване фреквенције	.9	.7	3.0	2.4	7.0
	% унутар разреда	15.0 %	14.3 %	1.6%	1.9%	4.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	6	2	7	5	20
	очекиване фреквенције	2.7	1.9	8.5	6.9	20.0
	% унутар разреда	30.0 %	14.3 %	10.9 %	9.6%	13.3%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	8	8	34	22	72
	очекиване фреквенције	9.6	6.7	30.7	25.0	72.0
	% унутар разреда	40.0 %	57.1 %	53.1 %	42.3%	48.0%
Свакодневно	опажене фреквенције	3	2	22	24	51
	очекиване фреквенције	6.8	4.8	21.8	17.7	51.0
	% унутар разреда	15.0 %	14.3 %	34.4 %	46.2%	34.0%

$$\chi^2 = 21.700 \quad cc = 9 \quad p = 0.010 \quad c = 0.356$$

Добијена је статистички значајна повезаност разреда и коришћења интернета.

Табела 75. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Видео пројектор		разред				укупно
		први	други	трећи	четврти	
Никад	опажене фреквенције	0	0	0	0	0
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	1	0	0	0	1
	очекиване фреквенције	.1	.1	.4	.3	1.0
	% унутар разреда	5.0%	.0%	.0%	.0%	.7%
Више пута месечно	опажене фреквенције	2	2	2	2	8
	очекиване фреквенције	1.1	.7	3.4	2.8	8.0
	% унутар разреда	10.0%	14.3%	3.1%	3.8%	5.3%
Једном недељно	опажене фреквенције	8	2	10	6	26
	очекиване фреквенције	3.5	2.4	11.1	9.0	26.0
	% унутар разреда	40.0%	14.3%	15.6%	11.5%	17.3%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	6	8	30	21	65
	очекиване фреквенције	8.7	6.1	27.7	22.5	65.0
	% унутар разреда	30.0%	57.1%	46.9%	40.4%	43.3%
Свакодневн о	опажене фреквенције	3	2	22	23	50
	очекиване фреквенције	6.7	4.7	21.3	17.3	50.0
	% унутар разреда	15.0%	14.3%	34.4%	44.2%	33.3%

$$\chi^2 = 24.480 \quad cc = 12 \quad p = 0.017 \quad c = 0.375$$

Добијена је статистички значајна повезаност разреда и коришћења видео пројектора.

Табела 76. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Аудио и видео опрему за снимање и емитовање		разред				укупно
		први	други	трећи	четврти	
Никад	опажене фреквенције	0	0	0	0	0
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	2	0	1	0	3
	очекиване фреквенције	.4	.3	1.3	1.0	3.0
	% унутар разреда	10.0%	.0%	1.6%	.0%	2.0%
Више пута месечно	опажене фреквенције	6	4	6	3	19
	очекиване фреквенције	2.5	1.8	8.1	6.6	19.0
	% унутар разреда	30.0%	28.6%	9.4%	5.8%	12.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	6	4	15	10	35
	очекиване фреквенције	4.7	3.3	14.9	12.1	35.0
	% унутар разреда	30.0%	28.6%	23.4%	19.2%	23.3%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	4	4	28	26	62
	очекиване фреквенције	8.3	5.8	26.5	21.5	62.0
	% унутар разреда	20.0%	28.6%	43.8%	50.0%	41.3%
Свакодневно	опажене фреквенције	2	2	14	13	31
	очекиване фреквенције	4.1	2.9	13.2	10.7	31.0
	% унутар разреда	10.0%	14.3%	21.9%	25.0%	20.7%

$$\chi^2 = 24.426 \quad \text{сс} = 12 \quad \text{п} = 0.018 \quad \text{с} = 0.374$$

Добијена је статистички значајна повезаност разреда и коришћења аудио и видео опреме за снимање и емитовање.

Табела 77. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Електронска (мултимедијална) табла		разред				укупно
		први	други	трећи	четврти	
Никад	опажене фреквенције	0	0	0	0	0
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	3	0	1	0	4
	очекиване фреквенције	.5	.4	1.7	1.4	4.0
	% унутар разреда	15.0%	.0%	1.6%	.0%	2.7%
Више пута месечно	опажене фреквенције	5	5	8	5	23
	очекиване фреквенције	3.1	2.1	9.8	8.0	23.0
	% унутар разреда	25.0%	35.7%	12.5%	9.6%	15.3%
Једном недељно	опажене фреквенције	6	5	21	14	46
	очекиване фреквенције	6.1	4.3	19.6	15.9	46.0
	% унутар разреда	30.0%	35.7%	32.8%	26.9%	30.7%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	6	3	28	25	62
	очекиване фреквенције	8.3	5.8	26.5	21.5	62.0
	% унутар разреда	30.0%	21.4%	43.8%	48.1%	41.3%
Свакодневно	опажене фреквенције	0	1	6	8	15
	очекиване фреквенције	2.0	1.4	6.4	5.2	15.0
	% унутар разреда	.0%	7.1%	9.4%	15.4%	10.0%

$$\chi^2 = 26.642 \quad \text{сс} = 12 \quad \text{п} = 0.009 \quad \text{с} = 0.388$$

Добијена је статистички значајна повезаност разреда и коришћења електронске (мултимедијалне) табле.

Табела 78. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Опрема за одржавање видео конференција		разред				укупно
		први	други	трећи	четврти	
Никад	опажене фреквенције	1	0	0	0	1
	очекиване фреквенције	.1	.1	.4	.3	1.0
	% унутар разреда	5.0%	.0%	.0%	.0%	.7%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	2	0	2	1	5
	очекиване фреквенције	.7	.5	2.1	1.7	5.0
	% унутар разреда	10.0%	.0%	3.1%	1.9%	3.3%
Више пута месечно	опажене фреквенције	6	4	8	5	23
	очекиване фреквенције	3.1	2.1	9.8	8.0	23.0
	% унутар разреда	30.0%	28.6%	12.5%	9.6%	15.3%
Једном недељно	опажене фреквенције	7	9	22	16	54
	очекиване фреквенције	7.2	5.0	23.0	18.7	54.0
	% унутар разреда	35.0%	64.3%	34.4%	30.8%	36.0%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	4	0	27	24	55
	очекиване фреквенције	7.3	5.1	23.5	19.1	55.0
	% унутар разреда	20.0%	.0%	42.2%	46.2%	36.7%
Свакодневно	опажене фреквенције	0	1	5	6	12
	очекиване фреквенције	1.6	1.1	5.1	4.2	12.0
	% унутар разреда	.0%	7.1%	7.8%	11.5%	8.0%

$$\chi^2 = 30.247 \quad \text{сс} = 15 \quad \text{п} = 0.011 \quad \text{с} = 0.410$$

Добијена је статистички значајна повезаност разреда и коришћења опреме за одржавање видео конференција.

Табела 79. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Дигитални кабинет		разред				укупно
		први	други	трећ и	четврт и	
Никад	опажене фреквенције	0	0	0	0	0
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	4	1	2	0	7
	очекиване фреквенције	.9	.7	3.0	2.4	7.0
	% унутар разреда	20.0%	7.1%	3.1%	.0%	4.7%
Више пута месечно	опажене фреквенције	5	4	9	9	27
	очекиване фреквенције	3.6	2.5	11.5	9.4	27.0
	% унутар разреда	25.0%	28.6%	14.1 %	17.3%	18.0%
Једном недељно	опажене фреквенције	5	7	19	17	48
	очекиване фреквенције	6.4	4.5	20.5	16.6	48.0
	% унутар разреда	25.0%	50.0%	29.7 %	32.7%	32.0%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	5	2	28	20	55
	очекиване фреквенције	7.3	5.1	23.5	19.1	55.0
	% унутар разреда	25.0%	14.3%	43.8 %	38.5%	36.7%
Свакодневн о	опажене фреквенције	1	0	6	6	13
	очекиване фреквенције	1.7	1.2	5.5	4.5	13.0
	% унутар разреда	5.0%	.0%	9.4%	11.5%	8.7%

$$\chi^2 = 22.462 \quad cc = 12 \quad p = 0.033 \quad c = 0.361$$

Добијена је статистички значајна повезаност разреда испитаника и коришћења дигиталног кабинета.

Табела 80. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Интернет презентације		разред				укупно
		први	други	трећи	четврти	
Никад	опажене фреквенције	0	0	1	0	1
	очекиване фреквенције	.1	.1	.4	.3	1.0
	% унутар разреда	.0%	.0%	1.6%	.0%	.7%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	2	0	2	3	7
	очекиване фреквенције	.9	.7	3.0	2.4	7.0
	% унутар разреда	10.0%	.0%	3.1%	5.8%	4.7%
Више пута месечно	опажене фреквенције	6	5	8	6	25
	очекиване фреквенције	3.3	2.3	10.7	8.7	25.0
	% унутар разреда	30.0%	35.7%	12.5%	11.5%	16.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	6	6	19	12	43
	очекиване фреквенције	5.7	4.0	18.3	14.9	43.0
	% унутар разреда	30.0%	42.9%	29.7%	23.1%	28.7%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	5	2	25	24	56
	очекиване фреквенције	7.5	5.2	23.9	19.4	56.0
	% унутар разреда	25.0%	14.3%	39.1%	46.2%	37.3%
Свакодневно	опажене фреквенције	1	1	9	7	18
	очекиване фреквенције	2.4	1.7	7.7	6.2	18.0
	% унутар разреда	5.0%	7.1%	14.1%	13.5%	12.0%

$$\chi^2 = 17.285 \quad cc = 15 \quad p = 0.302 \quad c = 0.321$$

Није добијена статистички значајна повезаност разреда испитаника и коришћења интернет презентације.

Табела 81. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Одговарајући програми, лиценцирани и слободни		разред				укупно
		први	други	трећи	четврт и	
Никад	опажене фреквенције	1	0	1	1	3
	очекиване фреквенције	.4	.3	1.3	1.0	3.0
	% унутар разреда	5.0%	.0%	1.6%	1.9%	2.0%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	4	2	3	2	11
	очекиване фреквенције	1.5	1.0	4.7	3.8	11.0
	% унутар разреда	20.0%	14.3%	4.8%	3.8%	7.4%
Више пута месечно	опажене фреквенције	4	6	13	9	32
	очекиване фреквенције	4.3	3.0	13.5	11.2	32.0
	% унутар разреда	20.0%	42.9%	20.6%	17.3%	21.5%
Једном недељно	опажене фреквенције	6	3	26	17	52
	очекиване фреквенције	7.0	4.9	22.0	18.1	52.0
	% унутар разреда	30.0%	21.4%	41.3%	32.7%	34.9%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	5	3	15	18	41
	очекиване фреквенције	5.5	3.9	17.3	14.3	41.0
	% унутар разреда	25.0%	21.4%	23.8%	34.6%	27.5%
Свакодневн о	опажене фреквенције	0	0	5	5	10
	очекиване фреквенције	1.3	.9	4.2	3.5	10.0
	% унутар разреда	.0%	.0%	7.9%	9.6%	6.7%

$$\chi^2 = 17.601 \quad \text{cc} = 15 \quad \text{п} = 0.284 \quad \text{с} = 0.325$$

Није добијена статистички значајна повезаност разреда и коришћења одговарајућих програма, лиценцираних и слободних.

Табела 82. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Педагошко-дидактичка средства за употребу ИКТ у настави		разред				укупно
		први	други	трећи	четврти	
Никад	опажене фреквенције	1	0	0	0	1
	очекиване фреквенције	.1	.1	.4	.3	1.0
	% унутар разреда	5.0%	.0%	.0%	.0%	.7%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	2	0	4	1	7
	очекиване фреквенције	.9	.7	3.0	2.4	7.0
	% унутар разреда	10.0%	.0%	6.3%	1.9%	4.7%
Више пута месечно	опажене фреквенције	7	8	14	9	38
	очекиване фреквенције	5.1	3.5	16.2	13.2	38.0
	% унутар разреда	35.0%	57.1%	21.9%	17.3%	25.3%
Једном недељно	опажене фреквенције	5	2	20	15	42
	очекиване фреквенције	5.6	3.9	17.9	14.6	42.0
	% унутар разреда	25.0%	14.3%	31.3%	28.8%	28.0%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	4	4	16	17	41
	очекиване фреквенције	5.5	3.8	17.5	14.2	41.0
	% унутар разреда	20.0%	28.6%	25.0%	32.7%	27.3%
Свакодневно	опажене фреквенције	1	0	10	10	21
	очекиване фреквенције	2.8	2.0	9.0	7.3	21.0
	% унутар разреда	5.0%	.0%	15.6%	19.2%	14.0%

$$\chi^2 = 24.097 \quad \text{cc} = 15 \quad \text{p} = 0.063 \quad \text{c} = 0.372$$

Није добијена статистички значајна повезаност разреда и коришћења педагошко-дидактичка средства за употребу ИКТ у настави.

Табела 83. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Рачунарске програме MS Office (Word, Excel, Power Point...)		разред				укупн о
		први	други	трећи	четврт и	
Никад	опажене фреквенције	5	1	3	2	11
	очекиване фреквенције	1.5	1.0	4.7	3.8	11.0
	% унутар разреда	25.0 %	7.1%	4.7%	3.8%	7.3%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	3	2	6	2	13
	очекиване фреквенције	1.7	1.2	5.5	4.5	13.0
	% унутар разреда	15.0 %	14.3 %	9.4%	3.8%	8.7%
Више пута месечно	опажене фреквенције	6	7	16	12	41
	очекиване фреквенције	5.5	3.8	17.5	14.2	41.0
	% унутар разреда	30.0 %	50.0 %	25.0 %	23.1%	27.3%
Једном недељно	опажене фреквенције	4	2	25	18	49
	очекиване фреквенције	6.5	4.6	20.9	17.0	49.0
	% унутар разреда	20.0 %	14.3 %	39.1 %	34.6%	32.7%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	2	1	9	16	28
	очекиване фреквенције	3.7	2.6	11.9	9.7	28.0
	% унутар разреда	10.0 %	7.1%	14.1 %	30.8%	18.7%
Свакодневн о	опажене фреквенције	0	1	5	2	8
	очекиване фреквенције	1.1	.7	3.4	2.8	8.0
	% унутар разреда	.0%	7.1%	7.8%	3.8%	5.3%

$$\chi^2 = 28.015 \quad cc = 1.5 \quad p = 0.021 \quad c = 0.397$$

Добијена је статистички значајна повезаност разреда испитаника и коришћења рачунарских програма MS Office (Word, Excel, Power Point...).

Табела 84. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Програме за организацију наставе у електронском окружењу: системи за управљање учењем (Moodle, Blackboard...)		разред				укупно
		први	други	трећи	четврти	
Никад	опажене фреквенције	7	2	4	3	16
	очекиване фреквенције	2.1	1.5	6.8	5.5	16.0
	% унутар разреда	35.0%	14.3%	6.3%	5.8%	10.7%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	3	2	9	3	17
	очекиване фреквенције	2.3	1.6	7.3	5.9	17.0
	% унутар разреда	15.0%	14.3%	14.1%	5.8%	11.3%
Више пута месечно	опажене фреквенције	5	7	18	15	45
	очекиване фреквенције	6.0	4.2	19.2	15.6	45.0
	% унутар разреда	25.0%	50.0%	28.1%	28.8%	30.0%
Једном недељно	опажене фреквенције	4	2	25	19	50
	очекиване фреквенције	6.7	4.7	21.3	17.3	50.0
	% унутар разреда	20.0%	14.3%	39.1%	36.5%	33.3%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	1	1	5	10	17
	очекиване фреквенције	2.3	1.6	7.3	5.9	17.0
	% унутар разреда	5.0%	7.1%	7.8%	19.2%	11.3%
Свакодневно	опажене фреквенције	0	0	3	2	5
	очекиване фреквенције	.7	.5	2.1	1.7	5.0
	% унутар разреда	.0%	.0%	4.7%	3.8%	3.3%

$$\chi^2 = 27.325 \quad cc = 15 \quad p = 0.026 \quad c = 0.393$$

Добијена је статистички значајна повезаност разреда испитаника и коришћења програма за организацију наставе у електронском окружењу: системи за управљање учењем (Moodle, Blackboard...).

Табела 85. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Програме за тренутно слање порука, аудио и видео конференције (Skype, Google Talk...)		разред				укупно
		први	други	трећи	четврти	
Никад	опажене фреквенције	6	1	3	1	11
	очекиване фреквенције	1.5	1.0	4.7	3.8	11.0
	% унутар разреда	30.0%	7.1%	4.7%	1.9%	7.3%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	4	3	8	6	21
	очекиване фреквенције	2.8	2.0	9.0	7.3	21.0
	% унутар разреда	20.0%	21.4%	12.5%	11.5%	14.0%
Више пута месечно	опажене фреквенције	6	8	26	16	56
	очекиване фреквенције	7.5	5.2	23.9	19.4	56.0
	% унутар разреда	30.0%	57.1%	40.6%	30.8%	37.3%
Једном недељно	опажене фреквенције	3	2	19	18	42
	очекиване фреквенције	5.6	3.9	17.9	14.6	42.0
	% унутар разреда	15.0%	14.3%	29.7%	34.6%	28.0%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	1	0	5	9	15
	очекиване фреквенције	2.0	1.4	6.4	5.2	15.0
	% унутар разреда	5.0%	.0%	7.8%	17.3%	10.0%
Свакодневно	опажене фреквенције	0	0	3	2	5
	очекиване фреквенције	.7	.5	2.1	1.7	5.0
	% унутар разреда	.0%	.0%	4.7%	3.8%	3.3%

$$\chi^2 = 30.174 \quad \text{cc} = 15 \quad \text{п} = 0.011 \quad \text{с} = 0.409$$

Добијена је статистички значајна повезаност разреда испитаника и коришћења програма за тренутно слање порука, аудио и видео конференција (Skype, Google Talk...).

Табела 86. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Програме за социјално повезивање и сарадњу у електронском окружењу за потребе наставе (Facebook, Google Apps, Ning)		разред				укупно
		први	други	трећи	четврти	
Никад	опажене фреквенције	6	1	4	2	13
	очекиване фреквенције	1.7	1.2	5.5	4.5	13.0
	% унутар разреда	30.0%	7.1%	6.3%	3.8%	8.7%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	2	3	7	4	16
	очекиване фреквенције	2.1	1.5	6.8	5.5	16.0
	% унутар разреда	10.0%	21.4%	10.9%	7.7%	10.7%
Више пута месечно	опажене фреквенције	8	8	25	16	57
	очекиване фреквенције	7.6	5.3	24.3	19.8	57.0
	% унутар разреда	40.0%	57.1%	39.1%	30.8%	38.0%
Једном недељно	опажене фреквенције	3	2	22	19	46
	очекиване фреквенције	6.1	4.3	19.6	15.9	46.0
	% унутар разреда	15.0%	14.3%	34.4%	36.5%	30.7%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	1	0	3	9	13
	очекиване фреквенције	1.7	1.2	5.5	4.5	13.0
	% унутар разреда	5.0%	.0%	4.7%	17.3%	8.7%
Свакодневно	опажене фреквенције	0	0	3	2	5
	очекиване фреквенције	.7	.5	2.1	1.7	5.0
	% унутар разреда	.0%	.0%	4.7%	3.8%	3.3%

$$\chi^2 = 28.832 \quad cc = 15 \quad p = 0.017 \quad c = 0.402$$

Добијена је статистички значајна повезаност између разреда испитаника и програма за социјално повезивање и сарадњу у електронском окружењу за потребе наставе (Facebook, Google Apps, Ning).

Табела 87. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Програме за израду и уређивање интернет страница (Blogger, Edublogs, Wikispaces...)		разред				укупно
		први	други	трећи	четврт и	
Никад	опажене фреквенције	7	1	8	3	19
	очекиване фреквенције	2.5	1.8	8.1	6.6	19.0
	% унутар разреда	35.0 %	7.1%	12.5%	5.8%	12.7%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	2	4	6	5	17
	очекиване фреквенције	2.3	1.6	7.3	5.9	17.0
	% унутар разреда	10.0 %	28.6 %	9.4%	9.6%	11.3%
Више пута месечно	опажене фреквенције	7	7	24	15	53
	очекиване фреквенције	7.1	4.9	22.6	18.4	53.0
	% унутар разреда	35.0 %	50.0 %	37.5%	28.8%	35.3%
Једном недељно	опажене фреквенције	3	2	19	18	42
	очекиване фреквенције	5.6	3.9	17.9	14.6	42.0
	% унутар разреда	15.0 %	14.3 %	29.7%	34.6%	28.0%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	1	0	4	8	13
	очекиване фреквенције	1.7	1.2	5.5	4.5	13.0
	% унутар разреда	5.0%	.0%	6.3%	15.4%	8.7%
Свакодневно	опажене фреквенције	0	0	3	3	6
	очекиване фреквенције	.8	.6	2.6	2.1	6.0
	% унутар разреда	.0%	.0%	4.7%	5.8%	4.0%

$$\chi^2 = 25.309 \quad cc = 15 \quad p = 0.046 \quad c = 0.380$$

Добијена је статистички значајна повезаност разреда испитаника и коришћења програма за израду и уређивање интернет страница (Blogger, Edublogs, Wikispaces...)

Табела 88. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Програме за израду и дељење фотографија, аудио и видео записа (Flickr, iTunes, You Tube...)		разред				укупно
		први	други	трећи	четврт и	
Никад	опажене фреквенције	7	2	5	2	16
	очекиване фреквенције	2.1	1.5	6.8	5.5	16.0
	% унутар разреда	35.0%	14.3%	7.8%	3.8%	10.7%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	2	3	10	6	21
	очекиване фреквенције	2.8	2.0	9.0	7.3	21.0
	% унутар разреда	10.0%	21.4%	15.6%	11.5%	14.0%
Више пута месечно	опажене фреквенције	6	7	20	13	46
	очекиване фреквенције	6.1	4.3	19.6	15.9	46.0
	% унутар разреда	30.0%	50.0%	31.3%	25.0%	30.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	4	2	21	19	46
	очекиване фреквенције	6.1	4.3	19.6	15.9	46.0
	% унутар разреда	20.0%	14.3%	32.8%	36.5%	30.7%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	1	0	5	8	14
	очекиване фреквенције	1.9	1.3	6.0	4.9	14.0
	% унутар разреда	5.0%	.0%	7.8%	15.4%	9.3%
Свакодневн о	опажене фреквенције	0	0	3	4	7
	очекиване фреквенције	.9	.7	3.0	2.4	7.0
	% унутар разреда	.0%	.0%	4.7%	7.7%	4.7%

$$\chi^2 = 26.580 \quad cc = 15 \quad p = 0.032 \quad c = 0.388$$

Добијена је статистички значајна повезаност разреда испитаника и коришћења програма за израду и дељење фотографија, аудио и видео записа (Flickr, iTunes, You Tube...).

Табела 89. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Интерактивне веб алате		разред				укупн о
		први	други	трећи	четврт и	
Никад	опажене фреквенције	4	1	3	1	9
	очекиване фреквенције	1.2	.8	3.8	3.1	9.0
	% унутар разреда	20.0 %	7.1%	4.7%	1.9%	6.0%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	2	3	3	3	11
	очекиване фреквенције	1.5	1.0	4.7	3.8	11.0
	% унутар разреда	10.0 %	21.4 %	4.7%	5.8%	7.3%
Више пута месечно	опажене фреквенције	9	6	22	7	44
	очекиване фреквенције	5.9	4.1	18.8	15.3	44.0
	% унутар разреда	45.0 %	42.9 %	34.4 %	13.5%	29.3%
Једном недељно	опажене фреквенције	1	4	20	24	49
	очекиване фреквенције	6.5	4.6	20.9	17.0	49.0
	% унутар разреда	5.0%	28.6 %	31.3 %	46.2%	32.7%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	4	0	13	12	29
	очекиване фреквенције	3.9	2.7	12.4	10.1	29.0
	% унутар разреда	20.0 %	.0%	20.3 %	23.1%	19.3%
Свакодневн о	опажене фреквенције	0	0	3	5	8
	очекиване фреквенције	1.1	.7	3.4	2.8	8.0
	% унутар разреда	.0%	.0%	4.7%	9.6%	5.3%

$$\chi^2 = 34.990 \quad cc = 15 \quad p = 0.002 \quad c = 0.435$$

Добијена је статистички значајна повезаност разреда испитаника и коришћења интерактивних веб алата.

Табела 90. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Електронске материјале које поседује школа (CD)		разред				укупно
		први	други	трећи	четврти	
Никад	опажене фреквенције	0	1	1	1	3
	очекиване фреквенције	.4	.3	1.3	1.0	3.0
	% унутар разреда	.0%	7.1%	1.6%	1.9%	2.0%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	3	0	3	0	6
	очекиване фреквенције	.8	.6	2.6	2.1	6.0
	% унутар разреда	15.0%	.0%	4.7%	.0%	4.0%
Више пута месечно	опажене фреквенције	9	5	9	7	30
	очекиване фреквенције	4.0	2.8	12.8	10.4	30.0
	% унутар разреда	45.0%	35.7%	14.1%	13.5%	20.0%
једном недељно	опажене фреквенције	1	7	26	18	52
	очекиване фреквенције	6.9	4.9	22.2	18.0	52.0
	% унутар разреда	5.0%	50.0%	40.6%	34.6%	34.7%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	6	1	17	18	42
	очекиване фреквенције	5.6	3.9	17.9	14.6	42.0
	% унутар разреда	30.0%	7.1%	26.6%	34.6%	28.0%
Свакодневно	опажене фреквенције	1	0	8	8	17
	очекиване фреквенције	2.3	1.6	7.3	5.9	17.0
	% унутар разреда	5.0%	.0%	12.5%	15.4%	11.3%

$$\chi^2 = 34.169 \quad \text{сс} = 15 \quad \text{п} = 0.003 \quad \text{с} = 0.431$$

Добијена је статистички значајна повезаност разреда испитаника и коришћења електронских материјала које поседује школа (CD).

Табела 91. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Материјале који постоје на постојећим on-line платформама		разред				укупно
		први	други	трећи	четврти	
Никад	опажене фреквенције	0	0	1	0	1
	очекиване фреквенције	.1	.1	.4	.3	1.0
	% унутар разреда	.0%	.0%	1.6%	.0%	.7%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	3	2	2	1	8
	очекиване фреквенције	1.1	.7	3.4	2.8	8.0
	% унутар разреда	15.0%	14.3%	3.1%	1.9%	5.3%
Више пута месечно	опажене фреквенције	7	3	5	4	19
	очекиване фреквенције	2.5	1.8	8.1	6.6	19.0
	% унутар разреда	35.0%	21.4%	7.8%	7.7%	12.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	4	8	29	18	59
	очекиване фреквенције	7.9	5.5	25.2	20.5	59.0
	% унутар разреда	20.0%	57.1%	45.3%	34.6%	39.3%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	5	0	21	20	46
	очекиване фреквенције	6.1	4.3	19.6	15.9	46.0
	% унутар разреда	25.0%	.0%	32.8%	38.5%	30.7%
Свакодневно	опажене фреквенције	1	1	6	9	17
	очекиване фреквенције	2.3	1.6	7.3	5.9	17.0
	% унутар разреда	5.0%	7.1%	9.4%	17.3%	11.3%

$$\chi^2 = 31.915 \quad \text{сс} = 15 \quad \text{п} = 0.007 \quad \text{с} = 0.419$$

Добијена је статистички значајна повезаност разреда испитаника и коришћења материјала који постоје на постојећим on-line платформама.

Табела 92. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Материјале који су доступни у школској рачунарској мрежи и бази података		разред				укупно
		први	други	трећи	четврт и	
Никад	опажене фреквенције	0	0	1	1	2
	очекиване фреквенције	.3	.2	.9	.7	2.0
	% унутар разреда	.0%	.0%	1.6%	1.9%	1.3%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	2	1	0	0	3
	очекиване фреквенције	.4	.3	1.3	1.0	3.0
	% унутар разреда	10.0%	7.1%	.0%	.0%	2.0%
Више пута месечно	опажене фреквенције	4	3	4	2	13
	очекиване фреквенције	1.7	1.2	5.5	4.5	13.0
	% унутар разреда	20.0%	21.4 %	6.3%	3.8%	8.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	4	7	22	17	50
	очекиване фреквенције	6.7	4.7	21.3	17.3	50.0
	% унутар разреда	20.0%	50.0 %	34.4 %	32.7%	33.3%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	7	2	19	18	46
	очекиване фреквенције	6.1	4.3	19.6	15.9	46.0
	% унутар разреда	35.0%	14.3 %	29.7 %	34.6%	30.7%
Свакодневно	опажене фреквенције	3	1	18	14	36
	очекиване фреквенције	4.8	3.4	15.4	12.5	36.0
	% унутар разреда	15.0%	7.1%	28.1 %	26.9%	24.0%

$$\chi^2 = 25.470 \quad cc = 15 \quad p = 0.044 \quad c = 0.381$$

Добијена је статистички значајна повезаност разреда испитаника и коришћења материјала који су доступни у школској рачунарској мрежи и бази података.

Фреквенцијска анализа резултата по питањима из упитника

Табела 93. Да ли бисте волели да после завршеног факултета, Ваш животни позив буде рад у образовању?

	ф	%
Да	79	52.7
Не	31	20.7
Уколико не буде другог избора	40	26.7
	150	100.0

Табела 94. Да ли сматрате да Вас је наставни програм на Вашем факултету довољно професионално припремио за рад у образовању?

	Ф	%
Да, у потпуности	82	54.7
Не	43	28.7
Не мислим да је мој студијски програм компатибилан с наставничким позивом	25	16.7
	150	100.0

Табела 95. У оквиру студијског програма, на коме сте, заступљени су наставни предмети:

	ф	%
Социологија	36	24.0
Психологија	2	1.3
Педагогија	10	6.7
Методика васпитно-образовног рада неког наставног предмета	14	9.3
Поред свих ових предмета, обрађују се и наставни садржаји из дидактике и поддисциплина педагогије и психологије	40	26.7
Ниједан од ових предмета	29	19.3
Социологија и психологија	1	.7
Социологија и педагогија	6	4.0
Социологија, психологија и педагогија	5	3.3
Социологија, психологија, педагогија и методика васпитно-образовног рада неког наставног предмета	5	3.3
Социологија, психологија, педагогија, методика васпитно-образовног рада неког наставног предмета и наставни садржаји из дидактике и поддисциплина педагогије и психологије	2	1.3
	150	100.0

Табела 96. Да ли су у оквиру ових наставних предмета били заступљени и посебни садржаји медијског образовања, односно образовања за мас-медије?

	ф	%
Да, сасвим довољно	44	29.3
Да, али недовољно	65	43.3
Скоро да не	41	27.3
	150	100.0

Табела 97. Сматрате ли да су медији значајна васпитно-образовна сила?

	ф	%
Да, али школа и породица су доминантнији	44	29.3
Једнако колико породица, школа и вршњаци	48	32.0
Не, сматрам да им се придаје превелики значај	20	13.3
Најдоминантнији фактор су у образовању	38	25.3
	150	100.0

Табела 98. Какав је по Вама утицај медија на образовање?

	ф	%
Позитиван	9	6.0
Негативан	74	49.3
Негативан, али може бити позитиван, уколико се њиховим садржајима посвети већа професионална пажња у образовању.	67	44.7
	150	100.0

Табела 99. Молимо Вас да заокружите једну од следећих дефиниција за коју мислите да је тачна:

	Ф	%
Реклама...	117	78.0
Пропаганда...	31	20.7
Индоктринација...	2	1.3
	150	100.0

Табела 100. Процените ниво својих компетенција за употребу ИКТ у настави:

минимум	максимум	ас	Сд
1	5	3.66	1.035

Табела 101. Своје компетенције за употребу ИКТ у настави стекли сте:

	ф	%
Самостално	55	36.7
Од других особа које имају ИКТ знања и вештине	29	19.3
Семинари и стручно усавршавање које организује Завод за унапређивање васпитања и образовања	7	4.7
Путем неформалних on-line курсева и заједница	20	13.3
Формално образовање на факултету	39	26.0
	150	100.0

Табела 102. Процените у којој мери употреба ИКТ доприноси следећим аспектима:

	минимум	максимум	ас	Сд
Квалитет наставе	1	5	4.08	1.084
Достизање циљева часа	1	5	3.93	1.153
Мотивација студената	1	5	3.94	1.137
Учешће студената у настави	1	5	3.93	1.127
Постигнућа студената	1	5	3.86	1.193
Развој компетенција студената за употребу ИКТ	1	5	4.26	1.026

Табела 103. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Рачунар	ф	%
Никад	5	3.3
Ређе од једном месечно	6	4.0
Више пута месечно	20	13.3
Једном недељно	47	31.3
Неколико пута недељно	28	18.7
Свакодневно	44	29.3
	150	100.0

Табела 103. 1.

Интернет	ф	%
Никад	5	3.3
Ређе од једном месечно	7	4.7
Више пута месечно	20	13.3
Једном недељно	48	32.0
Неколико пута недељно	28	18.7
Свакодневно	42	28.0
	150	100.0

Табела 103.2.

Видео пројектор	ф	%
Никад	6	4.0
Ређе од једном месечно	7	4.7
Више пута месечно	22	14.7
Једном недељно	49	32.7
Неколико пута недељно	25	16.7
Свакодневно	41	27.3
	150	100.0

Табела 103.3.

Аудио и видео опрему за снимање и емитовање	ф	%
Никад	6	4.0
Ређе од једном месечно	8	5.3
Више пута месечно	28	18.7
Једном недељно	46	30.7
Неколико пута недељно	26	17.3
Свакодневно	36	24.0
	150	100.0

Табела 103.4.

Електронска (мултимедијална) табла	ф	%
Никад	5	3.3
Ређе од једном месечно	10	6.7
Више пута месечно	31	20.7
Једном недељно	42	28.0
Неколико пута недељно	27	18.0
Свакодневно	35	23.3
	150	100.0

Табела 103.5.

Опрема за одржавање видео конференција	ф	%
Никад	7	4.7
Ређе од једном месечно	7	4.7
Више пута месечно	31	20.7
Једном недељно	46	30.7
Неколико пута недељно	27	18.0
Свакодневно	32	21.3
	150	100.0

Табела 103.6.

Дигитални кабинет	ф	%
Никад	8	5.3
Ређе од једном месечно	11	7.3
Више пута месечно	29	19.3
Једном недељно	44	29.3
Неколико пута недељно	27	18.0
Свакодневно	31	20.7
	150	100.0

Табела.103.7.

Интернет презентације	ф	%
Никад	7	4.7
Ређе од једном месечно	10	6.7
Више пута месечно	25	16.7
Једном недељно	47	31.3
Неколико пута недељно	26	17.3
Свакодневно	35	23.3
	150	100.0

Табела.103.8.

Одговарајући програми, лиценцирани и слободни	ф	%
Никад	7	4.7
Ређе од једном месечно	10	6.7
Више пута месечно	29	19.3
Једном недељно	44	29.3
Неколико пута недељно	28	18.7
Свакодневно	32	21.3
	150	100.0

Табела 103.9.

Педагошко-дидактичка средства за употребу ИКТ у настави	ф	%
Никад	6	4.0
Ређе од једном месечно	8	5.3
Више пута месечно	30	20.0
Једном недељно	47	31.3
Неколико пута недељно	26	17.3
Свакодневно	33	22.0
	150	100.0

Табела 103.10.

Рачунарске програме MS Office (Word, Excel, Power Point...)	ф	%
Никад	13	8.7
Ређе од једном месечно	14	9.3
Више пута месечно	37	24.7
Једном недељно	36	24.0
Неколико пута недељно	20	13.3
Свакодневно	30	20.0
	150	100.0

Табела 103.11.

Програме за организацију наставе у електронском окружењу: системи за управљање учењем (Moodle, Blackboard...)	ф	%
Никад	23	15.3
Ређе од једном месечно	19	12.7
Више пута месечно	38	25.3
Једном недељно	32	21.3
Неколико пута недељно	15	10.0
Свакодневно	23	15.3
	150	100.0

Табела 103.12.

Програме за тренутно слање порука, аудио и видео конференције (Skype, Google Talk...)	ф	%
Никад	24	16.0
Ређе од једном месечно	23	15.3
Више пута месечно	38	25.3
Једном недељно	30	20.0
Неколико пута недељно	9	6.0
Свакодневно	26	17.3
	150	100.0

Табела 103.13.

Програме за социјално повезивање и сарадњу у електронском окружењу за потребе наставе (Facebook, Google Apps, Ning)	ф	%
Никад	22	14.7
Ређе од једном месечно	25	16.7
Више пута месечно	42	28.0
Једном недељно	28	18.7
Неколико пута недељно	10	6.7
Свакодневно	23	15.3
	150	100.0

Табела 103.14.

Програме за израду о уређивање интернет страница (Blogger, Edublogs, Wikispaces...)	ф	%
Никад	28	18.7
Ређе од једном месечно	25	16.7
Више пута месечно	36	24.0
Једном недељно	28	18.7
Неколико пута недељно	9	6.0
Свакодневно	24	16.0
	150	100.0

Табела 103.15.

Програме за израду и дељење фотографија, аудио и видео записа (Flickr, iTunes, YouTube...)	ф	%
Никад	23	15.3
Ређе од једном месечно	27	18.0
Више пута месечно	38	25.3
Једном недељно	26	17.3
Неколико пута недељно	12	8.0
Свакодневно	24	16.0
	150	100.0

Табела 103.16.

Интерактивне веб алате	ф	%
Никад	21	14.0
Ређе од једном месечно	24	16.0
Више пута месечно	37	24.7
Једном недељно	23	15.3
Неколико пута недељно	14	9.3
Свакодневно	31	20.7
	150	100.0

Табела 103.17.

Електронске материјале које поседује школа (CD)	ф	%
Никад	19	12.7
Ређе од једном месечно	17	11.3
Више пута месечно	36	24.0
Једном недељно	23	15.3
Неколико пута недељно	16	10.7
Свакодневно	39	26.0
	150	100.0

Табела 103.18.

Материјале који постоје на постојећим on-line платформама	ф	%
Никад	16	10.7
Ређе од једном месечно	13	8.7
Више пута месечно	24	16.0
Једном недељно	35	23.3
Неколико пута недељно	20	13.3
Свакодневно	42	28.0
	150	100.0

Табела 103.19.

Материјале који су доступни у школској рачунарској мрежи и бази података	ф	%
Никад	5	3.3
Ређе од једном месечно	12	8.0
Више пута месечно	18	12.0
Једном недељно	42	28.0
Неколико пута недељно	20	13.3
Свакодневно	53	35.3
	150	100.0

Дистрибуције одговора на тврдње:

Табела 104.

Упознат/а сам кроз наставне предмете на факултету са садржајем медија	ф	%
Да	25	16.7
Не	125	83.3
	150	100.0

Табела 104.1.

Сматрам да су деца и млади посебна врста медијске публике	ф	%
Да	137	91.3
Не	13	8.7
	150	100.0

Табела 104.2.

Деца и млади су значајан учесник економске игре медија	ф	%
Да	129	86.0
Не	21	14.0
	150	100.0

Табела 104.3.

Висок је степен зависности деце и младих од медија и интерактивних игара забавног садржаја	ф	%
Да	131	87.3
Не	19	12.7
	150	100.0

Табела 104.4.

Медији могу бити значајан партнер у савременом образовању	ф	%
Да	118	78.7
Не	32	21.3
	150	100.0

Табела 104.5.

Услов за то је да наставници и учитељи имају виши степен медијске културе и образовања	ф	%
Да	123	82.0
Не	27	18.0
	150	100.0

Табела 104.6.

Унапређивањем нивоа медијске писмености будућих наставника, повећава се ниво друштвене одговорности према деци и младима	ф	%
Да	111	74.0
Не	39	26.0
	150	100.0

Табела 104.7.

Стратегијом увођења медијског образовања смањује се ризик негативног утицаја медијске индустрије на образовање	ф	%
Да	114	76.0
Не	36	24.0
	150	100.0

Табела 104.8.

Циљеви образовања за медији су део општеобразовних циљева	ф	%
Да	113	75.3
Не	37	24.7
	150	100.0

Табела 104.9.

Културолошка и медијска писменост мора постати интегрални део критичког учења о медијима и друштву	ф	%
Да	116	77.3
Не	34	22.7
	150	100.0

Табела 104.10.

У области образовања наставника нема посебних програма и облика медијског образовања, односно образовања за мас-комуникације	ф	%
Да	114	76.0
Не	36	24.0
	150	100.0

Табела 104.11.

У институцијама, програмима и облицима образовања будућих наставника ван редовног школског система нема по правилу елемената образовања за медије	ф	%
Да	115	76.7
Не	35	23.3
	150	100.0

Табела 104.12.

На Вашем факултету комуникације имају доминантно место у образовању наставника основних и средњих школа	ф	%
Да	78	52.0
Не	72	48.0
	150	100.0

Табела 104.13.

Сматрам да су потребне промене у стратегији развоја система образовања будућих наставника по питању медијског образовања	ф	%
Да	125	83.3
Не	25	16.7
	150	100.0

Табела 104.14.

Наше стручне и професионалне компетенције за будући позив биће ефикасније и значајније, уколико се новом образовном политиком интегрише област информационих технологија и медијске писмености у оквиру обавезних наставних предмета	ф	%
Да	120	80.0
Не	30	20.0
	150	100.0

Табела 104.15.

Наставници ће моћи више да утичу на културни стандард и домет културног живота младих, уколико је у нашим наставним програмима већа заступљеност предмета из области медијске културе	ф	%
Да	121	80.7
Не	29	19.3
	150	100.0

Табела 104.16.

Што је медијска писменост на вишем нивоу, веће су шансе да се свим грађанима, а посебно младима, пружи исти или слични почетни изгледи за образовање као једно од темељних људских права	ф	%
Да	117	78.0
Не	33	22.0
	150	100.0

Табела 104.17.

Свеукупни национални, економски, образовни, социјални и културни напредак уско је везан са политиком образовања у држави	ф	%
Да	124	82.7
Не	26	17.3
	150	100.0

Табела 104.18.

Немогуће је стручно се усавршавати и применити наставну технологију, која подразумева организацију рада и учења, процену и аналитику, без ширих наставничких компетенција, које подразумевају значајну медијску писменост студената факултета наставничких профила	ф	%
Да	121	80.7
Не	29	19.3
	150	100.0

Табела 104.19.

Неопходно је на наставничким факултетима, конституисати нову педагошку дисциплину, медијску педагогију, која би обухватила различите видове медијске писмености, која се најбоље учи свеобухватним и одговорним коришћењем медија	ф	%
Да	109	72.7
Не	41	27.3
	150	100.0

У којој мери подржавате актуелну реформу образовања?

минимум М	максимум	ас	сд
1	5	3.47	1.241

У распону одговора које су имали вредност од 1 до 5, просечан одговор студената био је 3,47 (сд = 1,241).

Укрштање социо-демографских варијабли и питања из упитника

У овом делу приказа резултата, с обзиром на тип променљивих, коришћени су χ^2 тест, т - тест, анова и Спирманов коефицијент корелације. Социо-демографске варијабле које су узете у анализу су пол, узраст који је операционализован преко године студија, тип факултета с обзиром на природу наука које изучавају (друштвено – хуманистичке и природне) и просек који су остварили на студијама.

Структура приказа резултата анализе ставова код студената организована је тако да испод сваког питања из упитника следи представљање добијених резултата с обзиром на пол, врсту факултета, узраст и просечне оцене на судијама.

У следећем делу истраживања коришћен је Спирманов коефицијент корелације.

Табела 124. Повезаност ставова и социо-демографског статуса испитаника

	пол	факултет	узраст	просек
1. Упознат/а сам кроз наставне предмете на факултету са садржајем	-.066	.096	-.159	-.156
2. Сматрам да су деца и млади посебна врста медијске публике	-.135	.165*	-.145	-.195*
3. Деца и млади су значајан учесник економске игре медија	-.156	.196	-.215**	-.250**
4. Висок је степен зависности деце и младих од медија и интерактивних игара забавног садржаја	-.121	.077	-.151	-.297**
5. Медији могу бити значајан партнер у савременом образовању	-.093	.077	-.306**	-.212**
6. Услов за то је да наставници и учитељи имају виши степен медијске културе и образовања	-.077	.122	-.287**	-.236**
7. Унапређивањем нивоа медијске писмености будућих наставника, повећава се ниво друштвене одговорности према деци и младима	-.047	.042	-.331**	-.193*
8. Стратегијом увођења медијског образовања смањује се ризик негативног утицаја медијске индустрије на образовање	-.093	.020	-.311**	-.272**
9. Циљеви образовања за медији су део општеобразовних циљева	-.046	.007	-.293**	-.162*
10. Културолошка и медијска писменост мора постати интегрални део критичког учења о медијима и друштву	-.029	-.049	-.311**	-.243**
11. У области образовања наставника нема посебних програма и облика медијског образовања, односно образовања за мас-комуникације	-.155	.083	-.339**	-.272**
12. У институцијама, програмима и облицима образовања будућих наставника ван редовног школског система нема по правилу елемената образовања за медије	-.108	.002	-.353**	-.289**
13. На Вашем факултету комуникације имају доминантно место у образовању наставника основних и средњих школа	.029	.008	-.284**	-.036
14. Сматрам да су потребне промене у стратегији развоја система образовања будућих наставника по питању медијског образовања	-.042	.121	-.248**	-.240**
15. Наше стручне и професионалне компетенције за будући позив биће	-.093	.108	-.338**	-.248**

ефикасније и значајније, уколико се новом образовном политиком интегрише област информационих технологија и медијске писмености у оквиру обавезних наставних предмета				
16. Наставници ће моћи више да утичу на културни стандард и домет културног живота младих, уколико је у нашим наставним програмима већа заступљеност предмета из области медијске културе	-.111	.056	-.304**	-.300**
17. Што је медијска писменост на вишем нивоу, веће су шансе да се свим грађанима, а посебно младима, пружи исти или слични почетни изгледи за образовање као једно од темељних људских права	-.141	.062	-.330**	-.292**
18. Свеукупни национални, економски, образовни, социјални и културни напредак уско је везан са политиком образовања у држави	-.095	.104	-.216**	-.184*
19. Немогуће је стручно се усавршавати и применити наставну технологију, која подразумева организацију рада и учења, процену и аналитику, без ширих наставничких компетенција, које подразумевају значајну медијску писменост студената факултета наставничких профила	-.111	.090	-.317**	-.266**
20. Неопходно је на наставничким факултетима, конституисати нову педагошку дисциплину, медијску педагогију, која би обухватила различите видове медијске писмености, која се најбоље учи свеобухватним и одговорним коришћењем медија	.012	.076	-.189*	-.073

Легенда: * - статистичка значајност на нивоу 0.05; ** - статистичка значајност на нивоу 0.01.

С обзиром да је одговор тачно (слажем се) кодиран јединицом (1), а одговор нетачно (не слажем се) двојком (2), тумачења резултата су следећа:

- Нема статистички значајних корелација између пола студената и њиховог мишљења да ли се слажу или не слажу с понуђеном тврдњом.
- Варијабла *тип факултета* корелира значајно само са тврдњом *Сматрам да су деца и млади посебна врста медијске публике*. Позитивна значајна

корелација показује да су студенти друштвених факултета у већој мери мишљења да је ова тврдња тачна од студената природних наука.

- Узраст студената не корелира значајно једино с првом и другом тврдњом. Са свим осталим тврдњама, корелације су статистички значајне. Старији студенти у већој мери сматрају да су тврдње тачне од млађих колега.
- Варијабла *просечна оцена* не корелира са тврдњама 1, 13 и 20. Негативне статистички значајне корелације указују на то да студенти са већим просеком у већој мери сматрају да су тврдње тачне у односу на студенте са просеком оцена испод 8,0.
-

Табела 124.1. У којој мери подржавате актуелну реформу образовања?

	пол	факултет	узраст	просек
У којој мери подржавате актуелну реформу образовања?	.039	-.054	.316**	.234**

Легенда: * - статистичка значајност на нивоу 0.05; ** - статистичка значајност на нивоу 0.01.

Добијене статистички значајне и позитивне корелације показују да старији студенти и студенти с бољим просеком у већој мери подржавају реформу образовања у односу на своје млађе колеге и колеге са слабијим успехом.

5.3. Анализа резултата

Што се тиче утицаја медија на младе и образовање испитаници су генерално показали позитиван став према медијима, искључујући једино став да су медији виша сила на коју се не може утицати (0%). У табели 13 највиши скор (43.3%) има тврдња да медији треба да делују тако да укључе младе људе у друштвене активности, политику и одлучивање. Медије као императивно информативне види 28% испитаника, што се коси с општом претпоставком да млади у медијима траже искључиво забаву.

По питању тога да ли омладина треба да има своје медије и свој простор на медијима (таб. 14) испитаници су показали неочекивану неодлучност јер је подједнак број (29.3%) одговорио *да* и *не знам*, док чак 35.3% сматра да неко други треба да одлучи о томе. На жалост, због затворене форме упитника нисмо сазнали да ли под *другима* подразумевају државне органе, омладинске организације и сл. Сматрамо да је ово интересантан налаз који се може издвојити као правац будућих истраживања у смислу разлога за одсуство потребе да се млади изборе за сопствени медијски простор.

Очекивано, млади су свесни негативног утицаја медија на образовање (43.3% наспрам 23.3% оних који сматрају да је овај утицај позитиван). Ипак, трећина испитаника (33.3%) сматра да се негативан утицај може неутралисати уколико се медијским садржајима посвети већа професионална пажња у образовању.

Што се тиче процене испитаника о степену утицаја информационо-компјутерских технологија⁴⁸ на аспекте образовања (табеле 16) подаци показују да постоји висока свест о потреби ИКТ у настави, највиши скор имају тврдње да оне доприносе достизању циљева часа, постигнућима и мотивацији ученика. Најнижи скор има утицај ИКТ на учешће ученика у настави, што је вероватно последица недовољног подстицања ученика/студената да сами користе опрему.

⁴⁸ Под ИКТ овде подразумевамо техничка средства која се користе у настави („паметне табле”, компјутери, пројектори, друштвене мреже, интернет и сл.).

Табеле под бројем 17 (и подбројевима) представљају одговоре на питања колико често би испитаници волели да њихови наставници користе одређена техничка средства (и интернет) у настави. Очекивано, највиши скор има речунар, за који доминантни узорак мисли да га треба користити сваки дан (45.3%), док је за остала средства одабрана следећа динамика: „више пута недељно”, „једном недељно” и „више пута месечно”. Интересантно је да свакодневну употребу друштвених мрежа у настави подржава само 3.3% испитаника, док већина сматра да је више пута месечно сасвим довољно (38.0%).

Укрштање социо-демографских варијабли и питања из упитника (табеле 18-21) подразумева истраживање утицаја пола и узраста испитаника на ставове о утицају медија на младе и образовање. Међутим, резултати показују да не постоји статистички значајна повезаност између пола и ставова младих о томе шта би медији требало да раде, о томе да би омладина требало да има свој простор на медијима, као и о томе какав је утицај медија на образовање.

У разматрању односа школе коју испитаници похађају и ставова према утицају медија (табеле 22-25) такође не постоји статистички значајан утицај, осим констатације да ученици оцењују високо употребу ИКТ у друштву.

За разлику од претходних варијабли, узраст ученика даје статистички значајан утицај на њихове ставове, односно, свест о утицају медија на младе и образовање видно расте од првог до четвртог разреда средње школе (табеле 26-29). Такође, постоји статистички значајна повезаност између узраста ученика и мишљења о тачности дефиниција о реклами, пропаганди и индоктринацији.

Што се тиче процене у којој мери употреба ИКТ доприноси аспектима наставе (таб. 30), добијена је статистички значајна разлика између младића и девојака у процени доприноса ИКТ следећим аспектима: *достизање циљева часа, мотивација ученика, учешће ученика у настави, постигнућа ученика и развој компетенција ученика за употребу ИКТ*. Девојчице сматрају да је допринос аспектима наставе већи. Такође, добијена је статистички значајна разлика између ученика различитих школа у процени доприноса ИКТ следећим аспектима: *достизање циљева часа, мотивација ученика и постигнућа ученика*. Гимназијалци су оценили да је допринос значајно већи од учених средњих

стручних школа (таб. 31). Узрасно, старији ученици су оценили да ИКТ статистички значајно више доприноси свим аспектима од млађих ученика (таб. 32).

Код студентске популације (таб. 33-53), добијени резултати о утицају пола на коришћење ИКТ у настави су диференциранији него код средњошколаца. Наиме, испитаници мушког пола су доминантнији у склоности коришћењу рачунара, интернета, видео пројекта, мултимедијалне табле, опреме за одржавање видео конференција, док се код осталих набројаних средстава полна детерминанта не исказује. Табеле 54-72 показују однос школе коју испитаници похађају и односа према коришћењу ИКТ, али ни на једном скору није добијена статистички значајна повезаност школе и коришћења материјала који су доступни у школској рачунарској мрежи и бази података. Као и у претходном случају, разред који испитаници похађају има утицај на њихов однос према ИКТ.

Фреквенцијска анализа резултата по питањима из упитника за студенте (таб. 93-103) покрива питања везана за професионално опредељење, али и за квалитет образовања на високошколским институцијама, питање обуке за коришћење ИКТ и стицање информатичког знања и задовољство плановима и програмима. На почетку је важно напоменути да од 150 испитаника само 20% сигурно не жели да се по дипломирању посвети наставничком позиву, док је за 52.7% то примарни избор. Чак 54.7% студената сматра да их студије у потпуности припремају за наставнички позив, док 43.3% мисли да у току школовања нису имали довољно медијског образовања, мада медије у већини виде као значајну васпитно-образовну силу (само 13.3% испитаника медије сматра безначајним у овом смислу). Ипак, чак 94% испитаника сматра да медији имају негативан утицај на образовање (таб. 98). Већина студената стекла је информационе вештине самостално (36.7%), 26% у оквиру формалног образовања, те од других особа, али само 4.7% на стручном усавршавању које организује Завод за унапређивање васпитања и образовања (таб. 101). Генерално, изражени су позитивни ставови о облицима ИКТ који се користе у настави.

Табеле 103-103.19 представљају предикције испитаника о будућем коришћењу ИКТ као ресурса у настави. Помало неочекивано од „рачунарске” генерације – најчешћи доминантни скор иде у прилог употребе ИКТ у настави – једном недељно. То је доминантан одговор за употребу рачунара, интернета, пројектора, аудио-видео опреме, мултимедијалне табле, опреме за видео конференције, дигиталног кабинета, интернет презентација, софтвера, педагошко-дидактичких средстава, што се коси са жељама истих испитаника у смислу чешћег коришћења истих средстава од стране њихових наставника. Студенти би свакодневно у настави користили само електронске материјале на ЦД-у, онлајн платформама и школској рачунарској мрежи. Будући едукатори, дакле, у мањем броју озбиљно планирају увођење ИКТ у наставу, па би ваљало даље истражити ове тенденције како би се њихово интересовање за медије повећало.

Табеле 104-104.19 садрже резултате одговара на питања о аспектима медијске писмености. Веома је важно напоменути да чак 83.3% испитаника сматра да кроз наставу није довољно упознато са садржајем медија, мада се 91.3% изјаснило за тврдњу да су млади посебна врста медијске публике. Студенти сматрају и да су млади значајни учесници економије медија, али и веома зависни од медија и интерактивних игара (забавних садржаја), те да могу бити значајан партнер у образовању. И, мада и сами планирају ограничену употребу медија у настави, чак 82.0% њих мисли да је основни услов за стицање медијске писмености – медијски образованији наставник, чиме се повећава ниво друштвене одговорности према деци и младима (74.0%).

Да се стратегијом увођења медијског образовања смањује ризик негативног утицаја медијске индустрије на образовање мисли 76.0% испитаника, док 77.3% сматра да културолошка и медијска писменост мора постати интегрални део критичког учења о медијима и друштву. Готово исти проценат примећује да у садашњим студијским програмима нема образовања за масовне комуникације, као ни ван школског система. Још већи проценат (83.3%) студената сматра да су потребне промене у стратегији развоја система образовања будућих наставника по питању медијског образовања, те да ће

њихове стручне и професионалне компетенције за будући позив бити ефикасније и значајније, уколико се новом образовном политиком интегрише област информационих технологија и медијске писмености у оквиру обавезних наставних предмета (80.0%). За увођење нове научне дисциплине – медијске педагогије – на наставничким факултетима изјаснило се 72.7% будућих наставника.

ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Закључна разматрања

У свим епохама и културама образовање је процес којим се формирају и преносе на нове нараштаје доминантне друштвене вредности. У обезбеђивању механизма који омогућују да најписменији, најдаровитији и најспособнији појединци преузимају улоге које су најважније за опстанак и развој друштва, школа има незаменљиву улогу. образовање пресудно утиче и на процес остваривања друштвене равнотеже, а благотворно делује и на токове развоја демократске свести. Ниједно друштво не може да напредује ако не посвећује довољно пажње унапређењу школског система; нежељене алтернативе обogaћивању образовног амбијента су насиље, криминал, друштвени сукоби и пораст незадовољства појединаца и група.

Обухватан и вишеслојан појам развоја друштва, које се темељи на знању и перманентном процесу уклањања социокултурних препрека потпунијем задовољавању свестраних потреба појединца, наглашава важност образовања за лични и друштвени напредак. Република Србија је, у најширем смислу, препознала потребу унапређивања васпитно-образовних у складу са захтевима времена у којем живимо, при чему посебну важност имају промене у образовној политици које ће, ослањањем на достигнућа науке и технике, оспособити младе за глобалну конкуренцију.

Српска образовна политика определила се на почетку 21. века за израду Стратегије развоја образовања до 2020. године, а њој је претходио низ активности које показују трајно настојање да се побољша квалитет васпитања и образовања. Темељно обележје ове стратегије чини прелазак на компетенцијски ниво ученика и наставног кадра. Стратегијом су дефинисани циљеви развоја образовања од предшколског до универзитетског нивоа. Овакав национални, оквирни курикулум показује очекивани ток образовања младих на путу ка знању, компетентности, успеху и конкурентности, а он ће бити испуњен одговорном, савесном и доследном применом овог документа.

Образовна политика је поддисциплина јавне политике и смештена је у подручје секторских политика. Последњих двадесет година, издвојила се у

посебну истраживачку област, која прелази оквире педагогије, социологије и економије образовања, али користи њихове истраживачке резултате. У свим релевантним приказима јавних политика, посебно поглавље посвећује се образовној политици, а на многим универзитетима у свету постоје катедре за стицање основних компетенција за израду стратегија, анализа и истраживања образовне политике. Те катедре обухватају проучавање темељних питања образовне политике, настојећи да студентима пруже основна знања за интерпретацију и анализу модела, оквира и теорија образовне политике, њена основна подручја, као и основна начела: делотворност, правичност, доступност и економичност.

Циљ оваквих катедри је да покажу у каквом су односу посебни истраживачки приступи, предмети и методе њиховог истраживања, као и могућности њиховог повезивања унутар јединственог истраживачког процеса. Услов је познавање процеса рада на образовној политици и методе којима се сви ови елементи образовне политике могу истраживати. Дакле, циљ катедре је стицање основних компетенција за израду образовних стратегија.

Развој националног курикулума усмереног на компетенције ученика, представља један од главних смерова образовне политике у европским земљама. Да би успешно одговорила изазовима развоја друштва знања и светског тржишта, Европска унија је одредила осам темељних компетенција за целоживотно образовање. Образовна политика Републике Србије их је прихватила, а једна од осам компетенција је употреба информацијско-комуникацијске технологије у раду, личном и друштвеном животу и комуникацији. Медији су значајан сегмент данашњег друштва, и као преплет медијских вештина и комуникационих технологија, и као јавни простор у коме се комуникација одвија. Обрађују све важне теме савременог света и зато је важно овладати њиховим језиком.

Избегавање медија или отписивање медија као манипулативних супротно је садржају појма медијске писмености. Она детерминише да ли ће особа у односу на медије имати подређен, потчињен, или доминирајући положај. Медијска писменост се, стога, може сматрати продуктивном вештином која нам

омогућава да стичемо свест о свом месту у свету. Свакако је не треба посматрати кроз призму демонизације медија.

Појам медијске писмености дефинисан је на конференцији о медијској писмености 1992. године, и то је подстакло живу дебату која траје и данас, пре свега о месту које медији заузимају у животу појединца и друштва уопште, као и о начинима укључивања медијског образовања у просветне системе широм света. Од потписивања *Декларације о медијском васпитању* (1982. године) до данас, концепт медијског васпитања се мењао, али не и његова основна идеја – унапређење комуникацијских права као основних људских права.

Медијска писменост је пре питање образовног система, него медијске заједнице и индустрије. Има за циљ да што боље обучи појединца да с већим опрезом приступа различитим информацијама и порукама. Четири након доношења Медијске стратегије Србије (2011), нити је медијска писменост уведена у средњошколске програме, нити је утемељено схватање суштине новог начина образовања, па можемо рећи да се подударају ставови савремених генерација ученика и студената наставничких факултета о значају унапређивања медијске писмености али, такође, и да су нам ученици с потребама одавно у 21. веку, а да су нам школе остале у претходном.

Деца и млади су изложени великом броју медијских порука посредством индустрије забаве и поп-културе, које служе као средство површне социјализације. Хобс сматра да би унапређивање нивоа медијске писмености помогло младима у Србији да препознају „како су вредности презентоване у мас-медијима и како се евалуира квалитет информације, релевантност и корист одређеног медијског прилога. Експанзијом нових технологија и дигиталних медија у новим информационо-комуникационим системима, медијска писменост још више добија на значају”⁴⁹ (Hobbs 2007: 3). Медијско образовање даје могућност компетентнијег приступа потребним информацијама и способност да се препознају економски, политички, социјални и културни интереси. За укључивање медијске писмености у школске програме на свим нивоима

⁴⁹ Хобс према: Кешел, В., Марковић, Н. *Медијска писменост тинејџера у Србији*, стр. 96, у Недељковић, В.Д., Пралица, Д. (ур.) (2013) *Дигиталне медијске технологије и друштвено-образовне промене 3*, Филозофски факултет, Нови Сад

образовања залаже се и Европска комисија која је још 2009. издала Препоруку о медијској писмености.

Следећи дословно дефиниције медијске писмености, а на основу резултата добијених у нашем истраживању, можемо закључити да се средњошколци и студенти наставничких факултета само делимично могу сматрати медијски писменим. Стога је један од дугорочних стратешких циљева образовне политике осмишљавање и организовање образовних програма специјалистичких, мастер и докторских студија из области образовних система и медијске педагогије. У овом тренутку, медијска писменост је присутна у образовном систему Србије, али недовољно заступљена и у квантитативном и у квалитативном смислу. Најзначајнији проблем је застарелост наставног програма који не прати развој медија у савременом друштву, већ се базира углавном на поједностављеном приступу телевизији и интернету.

Медијска писменост омогућује образовање за живот у глобалном свету убрзаног технолошког развоја. Она је алтернатива цензури и демонизацији медија; она омогућује колективну активност и стоји у средишту културе, на супрот идеји и пракси манипулације и задовољењу парцијалних интереса. Изградња активног односа публике према медијским садржајима суштински је исход подучавања медијске писмености. Преведен у образовну праксу, подразумева развијање вештина као што су критичко мишљење, решавање проблема, лична аутономија и комуникацијске способности, кроз коришћење медијских садржаја и медијских технологија.

Медијска политика на нивоу јавних политика ЕУ заговара медијску писменост као средство повећања нивоа активног грађанског учествовања у демократским процесима. Значајну улогу у том погледу имају Унеско и Савет Европе који, кроз значајан број докумената, активно промовишу развој медијске писмености у земљама чланицама. У овим документима позивају се, поред државних институција, и други сегменти друштва -- образовне институције (формалне и неформалне), невладине организације и медијска индустрија, да се активно укључе у процесе медијског описмењавања друштва.

Оно што из нашег истраживања проистиче као нужно јесте – унапредити квалитет извођења наставе кроз додатно едуковање будућег наставног кадра и интензивирање употребе медија и медијских садржаја као наставних материјала у извођењу наставе. Такође, нужно је и квантитативно унапредити положај медијске писмености у наставним програмима, како би се адекватно одговорило улози и утицају медија на живот у дигиталном добу. Потребно је заговорати увођење медијске писмености у редовне наставне програме, а у складу с потребама, организовати усавршавање и додатну едукацију наставног кадра. Неопходно је, такође, укључити теме из области медијске писмености у наставни процес укључивањем наставних јединица које се баве анализом медијских садржаја у више сродних предмета, и организовати увођење медијске писмености кроз увођење обавезног наставног предмета на факултетима који едукују будући наставни кадар.

За сада, едукација будућих наставника за медијско васпитање и образовање није задовољавајућа ни у квалитативном, ни у квантитативном смислу; будући наставници не морају обавезно да прођу ову едукацију на својим факултетима, већ то углавном зависи од њихових афинитета и понуди факултета на којима се образују. Дидактички материјали су такође слаба карика нашег образовног система, због чињенице да или не постоје или студенти наставничких факултета нису довољно упознати с њиховом применом. Из свега приложеног види се да медијско образовање не само да није приоритет, већ му се не признаје ни адекватан значај у српској образовној политици. Образовање студената наставничких факултета није задовољавајуће ни у области техничких аспеката нових медија. Ни медијска политика као фактор унапређења медијске писмености, показало се, не даје значајне подстицаје за побољшање медијске писмености и налази се негде на средњем степену. Образовање студената наставничких факултета у области медијске писмености није на одговарајућем нивоу, а дидактичка технологија је слабо доступна. Образовање за медије не представља приоритет нити му се придаје одговарајући значај у медијској стратегији.

Из наведених разлога, медијско васпитање и описмењавање мора се темељно модернизовати и прилагодити савременим потребама ученика и студената наставничких факултета. Пошто смо установили значај медијске писмености за друштво у целини, унапређење медијских компетенција студената наставничких факултета је важан задатак и обавеза државе.

На основу резултата истраживања и анализе тренутног стања, тј. могућности за увођење медијске писмености у образовни систем у Србији, предлажемо следеће мере:

- Подстаћи јавну расправу на релацији држава-образовање-медији, како би се сагледале могућности сарадње на добробит младих у Србији.
- Интегрисати медијско описмењавање у све сегменте образовања, од предшколског до универзитетског, у складу с потребама учесника у наставним процесима.
- Увести Медијску педагогију као обавезан предмет за све профиле будућих наставника разредне и предметне наставе, јер будући едукатори морају имати напредна знања о медијима како би их преносили даље.
- Увести програме едукације из области медијске писмености за наставне кадрове који су већ у настави.
- Посебну пажњу посветити убрзаном развоју дидактичких материјала за медијско образовање.

Медијско образовање је, као што смо напред већ рекли, заједнички појам који обухвата све образовне активности везане за медије у теорији и пракси. Оно нам омогућава приступ потребним информацијама, њихову анализу и способност идентификације економских, политичких, социјалних и културних интереса који се налазе иза њих. Примарни циљеви медијског образовања су подизање свести, давање моћи и еманципација заједнице и друштва као целине. Оно се бави унапређењем једнакости, социјалне правде, демократије, слободе, људског достојанства и хуманијег друштва.

Медијско образовање је започело у различитим земљама у различитим периодима и развијало је различите концепте и приступе. Неколико конференција које је организовао Унеско, од којих је већина одржана у Европи,

промовисале су образовање за медије, кроз пројекте под називима *Образовање путем екрана*, *Филмске студије*, *Медијске студије*, *Медијска писменост*, *Едукомуникација*, *Медијска педагогија*. Нажалост, иако ово образовање постоји већ пола века, начини његове реализације значајно се разликују и оно још увек представља споредну активност, засновану на индивидуалним и локалним иницијативама. Због примене нових информационих и комуникационих технологија, школе се суочавају с многим проблемима везаним за дидактику и методологију мултимедија. Неминовно је да се концепт школа, као и улога наставника, мора променити, нарочито због чињенице да су деца обично компјутерски писменија од својих наставника. И ученици и наставници ће се наћи у улози оних који уче, с тим што ће се улога наставника мењати од особе која зна све ка особи која је партнер у образовању.

За ово истраживање, у коме су потврђене постављене хипотезе, један од најважнијих сегмената је обавезна имплементација медијске педагогије у наставне програме факултета који образују будуће наставне кадрове. Медијско-педагошке концепте и циљеве треба укључити у курикулуме, то је и наше истраживање недвосмислено показало, за почетак, у облику предмета Медијска педагогија. Због тога је главни закључак овог рада заправо потврда полазне хипотезе да, што је ефикаснија образовна политика која имплементира и интегрише област информационих технологија и медијску писменост у оквиру обавезних наставних предмета на високошколским установама које образују студенте за наставничке профиле, то су њихове стручне и професионалне компетенције за будући позив, ефикасније и значајније.

Циљ предмета Медијска педагогија је да будућим наставницима пружи научне увиде, критичке спознаје и промишљања о медијској педагогији, помогне им у стицању и усвајању основа за медијско образовање с комуноколошког становишта, како би помогли ученицима да доносе критичке судове у односу на традиционалне и нове медије.

Исходи учења којима предмет треба да допринесе су:

- правилно интерпретирање медијских садржаја,

- анализа различитих врста медијских садржаја с педагошког, дидактичког, методичког и комуниколошког становишта,
- правилно интерпретирање основних појмова медијске педагогије,
- научна анализа различите импостације медијске педагогије у различитим срединама,
- развијање свести о потреби за медијском педагогијом у савременом образовном процесу.

Након положеног испита из предмета Медијска педагогија, студенти би могли да:

- оцене тренутно стање у медијасфери,
- интерпретирају начин функционисања и важност медија,
- критикују садржаје различитих медија (филм, ТВ, интернет и др.),
- интерпретирају начине на које медији утичу на децу и младе,
- образложе важност медијске писмености и педагогије,
- примене стечена знања у настави појединих предмета,
- одаберу медије смислено и функционално,
- креирају медијски одговарајућу образовну грађу и припреме младе за критички отпор медијским манипулацијама,
- имплементирају нове медије и нове медијске технологије у наставу и ваннаставне активности.

На основу резултата истраживања, приказаних у раду, сматрамо да би предмет Медијска педагогија требало да садржи следеће наставне јединице:

- Тумачење циља и садржаја предмета медијске педагогије,
- Теорија медија и информационих технологија,
- Друштвено значење медија,
- Медији и информационе технологије у васпитању, образовању и настави,
- Медијска писменост – медијска компетенција,
- Медијска естетика, етика и право,
- Медији и преобликовање искуства ученика,

- Образовне могућности масовне комуникације,
- Значење и улога масовних медија у образовању и васпитању,
- Васпитно-образовна вредност интернета и нових медија,
- Начини употребе медија у настави,
- Масовни медији и њихова будућа улога у васпитању и образовању.

Медијски утицај на сваки сегмент живота појединца и савременог друштва је научно доказан. Деца и млади су, као део друштва у формирању (ставова, гледишта, моралних и друштвених вредности) посебно осетљива на дејство медијских садржаја, с обзиром на то да немају довољно знања о суштини медија и облика медијског изражавања (медијских садржаја). С убрзаним напретком информационо-комуникационих система, и све већом доступношћу мобилних уређаја младима, утицај медија се не само повећава, већ и отима контроли родитеља и образовног система. Истовремено, проширује се и потреба образовног система за медијски оспособљеним кадровима, а тиме и повећава одговорност и друштвена функција будућих наставника. Због тога је важно да један од следећих корака образовних власти буде конституисање ове научне области као обавезног наставног предмета на свим наставничким факултетима, како би се овај пресудни корак најпре начинио унутар специјализованих установа од којих зависи лице сутрашњег друштва.

ЛИТЕРАТУРА

Литература

1. Аврамовић, З. (2003): *Држава и образовање*, Институт за педагошка истраживања, Београд.
2. Аврамовић З. (2006): *Апорије образовања за демократију*, Институт за педагошка истраживања, Београд.
3. Аврамовић З. (2008): *Култура*, Завод за уџбенике, Београд.
4. Аврамовић З. (2013): *Образовање у токовима друштва знања*, Завод за уџбенике, Београд.
5. Алексић, М. (2010): *Задужбине културе и јавност*, Чигоја, Београд.
6. Aftab, P. (2003): *Како препознати опасност интернета*, Водич за школе и родитеље, Неретва, Загреб.
7. Aufderheide, P. (1992): *A Report of the National leadership conferece on media literacy*, <http://www.interact.uoregon/MediaLit/Fa/aufderheide/report.html>. Посећен 22.06.2014.
8. Aufderheide, P. (1992): *Media Literacy: From a Raport of the National leadership conferece on media literacy*, New Jerseu: Transaction Publishers, New Brunswick.
9. Ball, S., J. (1998): Big policies/small world: an introduction to international perspectives in education policy, *Comparative Education*, Vol. 34, No. 2, pp. 119-130.
10. Базић, Ј. (2012): *Друштвени аспекти образовања*, Институт за политичке студије, Београд и Учитељски факултет у Призрену - Лепосавић.
11. Башић-Хрватин, С. (1995): *Otrok in nasilje v medijih*, у: Кошир, М., (ур.) *Zbornik Otroka in mediji*, ZPMS, Ljubljana,.
12. Baudrillard, J., *Стимулација и збиља*, Јасенски и Турк, Загреб, 2001.
13. Buckingham, D. i Sefton, Green, J. (2003): *Gotta catch'em all: Structure, agency and pedagogy in children's media culture*, *Media, Culture and Society*, god. 25, br. 3, SAGE Publication, pp. 379-401.
14. Баровић, В. (2007): *Медији у Трећем рајху*, Факултет политичких наука, Београд.
15. Бубаш, Г. (2000): *Парадокси интернета као комуникацијског медија*. 6(2), 5-23.
16. Безданов - Гостимир, С. (1994): *За/у/вођење медија*, Београд.
17. Благојевић, М. (2000): *Рат на Косову: победа медија?*, Српске народне новине, Будимпешта.
18. Богданић, А. (1996): *Комуникологоја - водећа парадигма*, Београд.
19. Вакс, Д. (2013): *Медијска педагогија*, ФКМ, Београд.
20. Weiss, M. (2001): Quasi-markets in education: an economic analysis; in J. Oelker (ed.): *Futures of Education* (217-237), Peter Lang AG & European Academic Publishers, Bern.
21. Вуксановић, Д. (ур.), (2008): *Књига за медије – медији за књигу*, Клио, Београд.
22. *Два века образовања у Србији*, (2005), Институт за педагошка истраживања, Београд.

23. Erjavec, K. (2002): *Media Education in Slovenia*, u: Lifelong Learning in the Information Age, Transnational Study on Media Literacy in the Advent of Learning Society, National Institute for Educational Policy Research of Japan (NIER), str. 169-199.
24. Erjavec, K., i Volčič, Z. (2000): *Media Education: A need for Curriculum Development of the Course*, u: Erjavec, K., i L., Kalčina (ur.), *Vzgoja za medije/Media Education*, Open Society Institute Slovenia i Informacijsko dokumentacijski center Sveta Evrope Slovenija, str. 7-17, Ljubljana.
25. Erjavec, K., i Zgrabljčić, N. (2000): *Europski model medijskog odgoja i hrvatski model*, *Medijska istraživanja*, br. 1, vol. 6, str. 89-109, Zagreb.
26. Erjavec, K., i Volčič, Z. (1999): *Odraščanje z mediji*, *Zvezda prijateljev mladine Slovenije*, Ljubljana.
27. Erjavec, K. (1999): *Vpliv televizije na agresivno ponašanje*, u: *Zbornik reziskav o medijskih uplivih na otroke*, FDV, Ljubljana.
28. *Europski okvir za nacionalne obrazovne politike. Anali Hrvatskog politološkog društva* 2006 3 (2007), 1: 261-281 /pregledni rad/.
29. Eurydice, (2001): *Десет година реформи образовања у европским земљама*, Министарство просвете и спорта РС, Београд.
30. Зиндовић-Вукадиновић, Г. (2000): *Медији и васпитање*, Зборник института за педагошка истраживања бр. 32, Београд.
31. Зграбљић-Ротар, Н. (2005): *Медијска писменост и цивилно друштво*, Медиа центар, Сарајево.
32. Зграбљић, Н. (2003): *Медијска писменост - за живот са медијима*, у: Башић, Ј., и Јанковић, Ј., (ур.) *Локална заједница - извориште Националне стратегије превенције поремећаја у понашању деце и младих*, ДЗЗОММ, и Повјеренство владе РХ за превенцију поремећаја у понашању дјеце и младих, Загреб.
33. Зграбљић, Н. *Медијска писменост још на ниској разини*, Вјесник, 27. липња, 2003.
34. Зграбљић, Н., *Story SuperNova ili zabavljati se do smrti: Mali suvremeni gladijatori i areni medijskog tržišta*, Вјесник 13. свибња, 2003б.
35. Зграбљић, Н. (2003): Уводник: Медијска писменост/Media Literacy, *Медијска истраживања*, год. 9, бр. 2, стр. 1-5., 2003ц.
36. Зграбљић, Н. (1996): *Одгајање за медије: Мама, тата, телевизор и ја! А гдје је школа?* Зборник радова *Тренутак хрватске комуникације*, Факултет политичких знаности, Одјел за комуникологију и новинарство, Загреб, стр. 60-64.
37. Илишин, В., Мариновић-Бобинац, А., Радин, Ф. (2001): *Дјеца и медији*, Идиз, Загреб.
38. Илишин, В. (2003): *Комуникација дјеце о медијским садржајима*, у: Башић, Ј., и Јанковић, Ј., (ур.): *Локална заједница - извориште Националне стратегије превенције поремећаја у понашању дјеце и младих*, ДЗЗОММ, и Повјеренство владе РХ за превенцију поремећаја у понашању дјеце и младих, Загреб.
39. Илишин, В. (2003): *Медији у слободном времену дјеце и комуникација о медијским садржајима*, у: *Медијска истраживања*, год. 9, бр. 2, стр. 9-35.

40. Јанићијевић, Ј. (2000): *Комуникација и култура*, Нови Сад.
41. Јевтовић, З. (2000): *Тоталитаризам и масмедији*, Београд.
42. Јевтовић, З. (2003): *Јавно мњење и политика*, Београд.
43. Carlsson, U., i Feilitzen, C., (ur.), (1999): *Children and Media. Image, Education, Participation*. The UNESCO International Clearinghouse on Children and Violence on the Screen at Nordicom.
44. Carnoy, M. (1999): *Globalization and educational reform: what planners need to know*, ИЕР/UNESCO, Paris.
45. Košir, M. (2000): *Nastavki za slovenski model vzgoje za medije*, u: Erjavec, K., i Kalčina, L., (ur.) *Vzgoja za medije/Media Education*, Open Society Institute Slovenia i Informacijsko dokumentacijski center Sveta Evrope Slovenija, Ljubljana.
46. Košir, M., Zgrabljic, N., i Ranfl, R. (1999): *Život s medijima*, Priručnik o odgoju za medije, Doron, Zagreb.
47. *Квалитетно образовање за све - изазови реформе образовања у Србији*, (2004), Министарство просвете и спорта Републике Србије, Београд.
48. *Квалитетно образовање за све - пут ка развијеном друштву*, (2002), Министарство просвете и спорта, Београд.
49. Каравидић, др С. (2006): *Менаџмент образовања, социо-економски аспекти развоја и модели финансирања образовања*, Институт за педагогију и андрагогију Филозофског факултета у Београду.
50. Kink, S. (2008): *Медијско описмењавање одраслих*, 42(3), стр. 222-227.
51. Lost in Translation: Discursive Obstacles in Educational Policy Transfers. *Politička misao* 45 (2008), 1: 261-281/pregledani članak/.
52. Мандић, Т. (1995): *Комуникологија*, Београд.
53. Никодијевић, Д. (2009): *Маркетинг у култури и медијима, друго измењено и допуњено издање*, Мегатренд универзитет, Београд.
54. Macline, C. M., Carlson, L. (1999): *Advertising to Children. Concepts and Controversis*, SAGE Publication, Thousand Oaks.
55. Mcmane, A. A. (2000): *Newspaper in Education and Building Democratic Citizens*, u: *Medijska istraživanja*, god. 6, br. 2, str. 105-111.
56. McQuail, D. (1994): *Mass Communication Theory*, SAGE Publication, London.
57. Myerson, G. (2001): *Heidegger, Habermas i mobitel*, Naklada Jesenski i Turk, Zagreb.
58. Мандић, Т. (2001): *Комуникологија - психологија комуникације*, Привредни преглед, Београд.
59. Милосављевић, М. (1998): *Насиље над децом*, Факултет политичких наука, Београд.
60. Милетић, М. (2007): *Митови о медијима и савремене политичке методологије*, Часопис за управљање комуникацијом, Факултет политичких наука, Београд.
61. Милиша, З., Злоковић, Ј. (2008): *Одгој и манипулација дјецом у обитељи и медијима*, МаркоМ услуге д.о.о., Задар-Ријека.
62. Mulford, B., *School leaders: challenging roles and impact on teacher and school effectiveness*, Посећено 20.06. 2013. на <http://www.oecd.org/dataoecd/61/612635399.pdf>

63. OECD, *What schools for the future?*, OECD, Paris, 2001b.
64. OECD, *Education policy analysis*, OECD, Paris, 2003.
65. OECD, *External evaluation of the policy impact of PISA*, OECD, Paris, 2008.
66. Оцић, Ч. (2014): *Могуће стратегије развоја Србије*, зборник бр.13, САНУ, Београд.
67. Pont, B., D., Nusche & H., Moorman, (2008): *Improving school leadership. Volume 1: Policy and practice*, OECD, Paris.
68. Poter, Dž. (2011): *Medijska pismenost*, Multimedia Clio, Београд.
69. Павловић, М., Алексић, М. (2011): *Односи са јавношћу*, Мегатренд универзитет, Београд.
70. Peruško, Z. (2003): *Medijska koncentracija: Izazov pluralizmu medija u srednjoj i istočnoj Europi*, u: *Medijska istraživanja*, god. 9, br. 1, str. 39-59.
71. Postman, N. (1994): *The Disappearance of Childhood*. Vintage Books, New York.
72. Potter, W., J. (2001): *Media Literacy*. Second Edition. SAGE Publication, London.
73. Rad na obrazovnoj politici umjesto depolitizacije obrazovanja. *Odgojne znanosti* 11 (2009), 2: 179-194 /pregledani članak/.
74. Радојковић, М. (2003): *Политичка комуникација у Србији*, Република, 304-305.
75. Ранђеловић, М. (2011): *Педагошки потенцијали локалне самоуправе и реализација слободног времена младих*, СКС, Ниш.
76. *Стратегија развоја јавног информисања у Републици Србији до 2016 године*; Службени гласник РС, бр. 55/05, 71/05 - исправка, 101/07, 65/08 и 16/11.
77. *Стратегија развоја образовања у Србији до 2020. Године*; Влада РС, Министарство просвете и науке и технолошког развоја, Београд, 2012.
78. Стојковић, Б. (1993): *Европски културни идентитет*, Ниш.
79. Стојковић, Бранимир, *Индентитет и комуникација*, Београд, 2002.
80. Соколовић, С. (2011): *Увод у визуелну културу*, Мегатренд универзитет, Београд.
81. Стојнов, Д. (2005): *Од психологије личности ка психологији особа*; Институт за педагошка истраживања, Београд.
82. Савковић, С. (2013): *Културна политика и медијска стратегија*, Чигоја штампа, Београд.
83. Сузић, Н. (2005): *Педагогија за XXI вијек*, ТТ Центар, Бања Лука.
84. Станковић, Д. (2010): *Управљање система образовања: Међународни трендови и главне теме*, Институт за педагошка истраживања, Београд.
85. Спајић-Вркаш, В. (ур.), (2001): *Збирка међународних и домаћих докумената - Образовање за људска права и демократију*, Хрватско повјеренство за UNESCO.
86. Splichal, S. (1997): *Javno mnenje, Teoretski razvoj in spori v 20. Stoletju*, FDV. Biblioteka Javnost, Ljubljana.
87. Selwyn, N. (2003): *Doing IT for the kids: Re-examing children, computers and the information society*, u: *Media, Culture and Society*, SAGE, Vol. 25, No. 3, str. 351-379.

88. Томић, З. (2003): *Комуникологија*, Чигоја, Београд.
89. Требјешанин, Ж. (2000): *Речник психологије*, Београд.
90. *Основе научног педагошког наслеђа, декаденција бржоаске и ревизионизам совјетске педагогике*, Знање, Београд, 1952.
91. *Утицаји медија на културни живот деце; култура и друштвени развој; Зборник радова са научног скупа; Културна политика, медијско стваралаштво и медијска пракса у функцији одрживог друштвеног развоја*; Мегатренд универзитет, Факултет за културу и медије, Београд, 2012.
92. Feilitzen, C., i Carlsson, U. (ur.), (2003): *Promote or Protect? Perspectives on Media Literacy and Media Regulation*, Göteborg University, Göteborg: Nordicom.
93. Feilitzen, C., i Bucht, C. (2001): *Outlooks on Children and Media*, Yearbook, The UNESCO International Clearinghouse on Children and Violence on the Screen at Nordicom.
94. Feilitzen, C., i Carlsson, U. (2000): *Children in the New Media Landscape. Games, Pornography, Perceptions*, The UNESCO International Clearinghouse on Children and Violence on the Screen at Nordicom.
95. Hameršak, M. (2003): *Oglašavanje djetinjstva: razgovori o proizvodnji*, Medijska istraživanja, god. 9, br. 2, str. 67-87.
96. Chen, M. (1995): *Šest mitov o televiziji in otrocih*, u: Košir, M., (ur.) *Otrok on mediji*, Informacije ZPMS, 3/95.
97. Chomsky, N. (2002): *Mediji, propaganda i sistem*, Biblioteka Što čitaš, Zagreb, 2002.
98. Shennan, K. (2004): *Controversies in Contemporary Advertising*, Thousand Oaks, London, New Delhi: SAGE.
99. Шушњић, Ђ. (1997): *Дијалог и толеранција*, Београд.
100. Шушњић Ђ. (1999): *Методологија*, Београд.

ПРИЛОЗИ

ПРИЛОГ 1.

Приказ резултата по питањима из упитника

Табела 105. Да ли бисте волели да после завршеног факултета, Ваш животни позив буде рад у образовању?

		пол		Укупно
		мушки	женски	
Да	опажене фреквенце	23	56	79
	очекиване фреквенце	37.4	41.6	79.0
	% унутар пола	32.4%	70.9%	52.7%
Не	опажене фреквенце	20	11	31
	очекиване фреквенце	14.7	16.3	31.0
	% унутар пола	28.2%	13.9%	20.7%
Уколико не буде другог избора	опажене фреквенце	28	12	40
	очекиване фреквенце	18.9	21.1	40.0
	% унутар пола	39.4%	15.2%	26.7%

$$\chi^2 = 22.435 \quad \text{cc} = 2 \quad \text{p} = 0.000 \quad \text{c} = 0.361$$

Добијена је статистички значајна повезаност између пола студената и њиховог става да ли би волели да се баве оним за шта су се школовали.

Табела 106. Да ли бисте волели да после завршеног факултета, Ваш животни позив буде рад у образовању?

		факултет		укупно
		друштвене	природне	
Да	опажене фреквенце	74	5	79
	очекиване фреквенце	45.3	33.7	79.0
	% унутар факултета	86.0%	7.8%	52.7%
Не	опажене фреквенце	7	24	31
	очекиване фреквенце	17.8	13.2	31.0
	% унутар факултета	8.1%	37.5%	20.7%
Уколико не буде другог избора	опажене фреквенце	5	35	40
	очекиване фреквенце	22.9	17.1	40.0
	% унутар факултета	5.8%	54.7%	26.7%

$$\chi^2 = 90.815 \quad \text{cc} = 2 \quad \text{p} = 0.000 \quad \text{c} = 0.614$$

Добијена је статистички значајна повезаност између факултета који испитаници студирају и опредељења за наставничко занимање.

Табела 107. Да ли бисте волели да после завршеног факултета, Ваш животни позив буде рад у образовању?

		година студија				
		I	II	III	IV	V
Да	опажене фреквенције	15	17	20	22	5
	очекиване фреквенције	16.3	16.9	18.4	19.5	7.9
	% унутар године	48.4%	53.1%	57.1%	59.5%	33.3%
Не	опажене фреквенције	11	10	7	3	0
	очекиване фреквенције	6.4	6.6	7.2	7.6	3.1
	% унутар године	35.5%	31.3%	20.0%	8.1%	.0%
Уколико не буде другог избора	опажене фреквенције	5	5	8	12	10
	очекиване фреквенције	8.3	8.5	9.3	9.9	4.0
	% унутар године	16.1%	15.6%	22.9%	32.4%	66.7%

$$\chi^2 = 24.995 \quad \text{cc} = 8 \quad \text{p} = 0.002 \quad \text{c} = 0.378$$

Добијена је статистички значајна повезаност између године студија испитаника и одређења за наставничко анимање.

Табела 108. Да ли бисте волели да после завршеног факултета, Ваш животни позив буде рад у образовању?

		просек		укупно
		до 8,00	преко 8,00	
Да	опажене фреквенце	31	48	79
	очекиване фреквенце	35.8	43.2	79.0
	% унутар просека	45.6%	58.5%	52.7%
Не	опажене фреквенце	19	12	31
	очекиване фреквенце	14.1	16.9	31.0
	% унутар просека	27.9%	14.6%	20.7%
Уколико не буде другог избора	опажене фреквенце	18	22	40
	очекиване фреквенце	18.1	21.9	40.0
	% унутар просека	26.5%	26.8%	26.7%

$$\chi^2 = 4.370 \quad \text{cc} = 2 \quad \text{п} = 0.112 \quad \text{с} = 0.168$$

Није добијена статистички значајна повезаност између просека оцена испитаника и избора наставничког позива.

Табела 109. Да ли сматрате да Вас је наставни програм на Вашем факултету довољно професионално припремио за рад у образовању?

		пол		укупно
		мушки	женски	
Да, у потпуности	опажене фреквенце	24	58	82
	очекиване фреквенце	38.8	43.2	82.0
	% унутар пола	33.8%	73.4%	54.7%
Не	опажене фреквенце	28	15	43
	очекиване фреквенце	20.4	22.6	43.0
	% унутар пола	39.4%	19.0%	28.7%
Не мислим да је мој студијски програм компатибилан са наставничким позивом	опажене фреквенце	19	6	25
	очекиване фреквенце	11.8	13.2	25.0
	% унутар пола	26.8%	7.6%	16.7%

$$\chi^2 = 24.431 \quad \text{cc} = 2 \quad \text{п} = 0.000 \quad \text{с} = 0.374$$

Добијена је статистички значајна повезаност пола испитаника и ставова о наставним програмима, односно припреми за рад у образовању.

Табела 110. Да ли сматрате да је Ваш студијски програм компатибилан с наставничким позивом?

		факултет		укупно
		друштвене науке	природне науке	
Да, у потпуности	опажене фреквенце	77	5	82
	очекиване фреквенце	47.0	35.0	82.0
	% унутар факултета	89.5%	7.8%	54.7%
Не	опажене фреквенце	9	34	43
	очекиване фреквенце	24.7	18.3	43.0
	% унутар факултета	10.5%	53.1%	28.7%
Не мислим да је мој студијски програм компатибилан с наставничким позивом	опажене фреквенце	0	25	25
	очекиване фреквенце	14.3	10.7	25.0
	% унутар факултета	.0%	39.1%	16.7%

$$\chi^2 = 101.716 \quad \text{cc} = 2 \quad \text{п} = 0.000 \quad \text{с} = 0.636$$

Добијена је статистички значајна повезаност научне области која се изучава на факултету и одговора испитаника.

Табела 110.1. Да ли сматрате да је Ваш студијски програм компатибилан с наставничким позивом?

		година студија				
		I	II	III	IV	V
Да, у потпуности	опажене фреквенције	15	20	21	21	5
	очекиване фреквенције	16.9	17.5	19.1	20.2	8.2
	% унутар године	48.4%	62.5%	60.0%	56.8%	33.3%
Не	опажене фреквенције	14	7	12	6	4
	очекиване фреквенције	8.9	9.2	10.0	10.6	4.3
	% унутар године	45.2%	21.9%	34.3%	16.2%	26.7%
Не мислим да је мој студијски програм компатибилан са наставничким позивом	опажене фреквенције	2	5	2	10	6
	очекиване фреквенције	5.2	5.3	5.8	6.2	2.5
	% унутар године	6.5%	15.6%	5.7%	27.0%	40.0%

$$\chi^2 = 19.671 \quad \text{cc} = 8 \quad \text{p} = 0.012 \quad \text{c} = 0.340$$

Добијена је статистички значајна повезаност године студија испитаника и ставова по овом питању.

Табела 110.2. Да ли сматрате да је Ваш студијски програм компатибилан с наставничким позивом?

		просек		укупно
		до 8,00	преко 8,00	
Да, у потпуности	опажене фреквенце	33	49	82
	очекиване фреквенце	37.2	44.8	82.0
	% унутар просека	48.5%	59.8%	54.7%
Не	опажене фреквенце	24	19	43
	очекиване фреквенце	19.5	23.5	43.0
	% унутар просека	35.3%	23.2%	28.7%
Не мислим да је мој студијски програм компатибилан са наставничким позивом	опажене фреквенце	11	14	25
	очекиване фреквенце	11.3	13.7	25.0
	% унутар просека	16.2%	17.1%	16.7%

$$\chi^2 = 2.781 \quad \text{cc} = 2 \quad \text{p} = 0.249 \quad \text{c} = 0.135$$

Није добијена статистички значајна повезаност између висине оствареног просека и ставова по овом питању.

Табела 111. Да ли су у оквиру ових наставних предмета били заступљени и посебни садржаји медијског образовања, односно образовања за мас-медије?

		пол		укупно
		мушки	женски	
Да, сасвим довољно	опажене фреквенце	21	23	44
	очекиване фреквенце	20.8	23.2	44.0
	% унутар пола	29.6%	29.1%	29.3%
Да, али недовољно	опажене фреквенце	32	33	65
	очекиване фреквенце	30.8	34.2	65.0
	% унутар пола	45.1%	41.8%	43.3%
Скоро да не	опажене фреквенце	18	23	41
	очекиване фреквенце	19.4	21.6	41.0
	% унутар пола	25.4%	29.1%	27.3%

$$\chi^2 = 0.290 \quad \text{cc} = 2 \quad \text{p} = 0.865 \quad \text{c} = 0.044$$

Није добијена статистички значајна повезаност пола испитаника и ставова о овом питању.

Табела 111.1. Да ли су у оквиру ових наставних предмета били заступљени и посебни садржаји медијског образовања, односно образовања за мас-медије?

		факултет		укупно
		друштвене	природне	
Да, сасвим довољно	опажене фреквенце	23	21	44
	очекиване фреквенце	25.2	18.8	44.0
	% унутар факултета	26.7%	32.8%	29.3%
Да, али недовољно	опажене фреквенце	36	29	65
	очекиване фреквенце	37.3	27.7	65.0
	% унутар факултета	41.9%	45.3%	43.3%
Скоро да не	опажене фреквенце	27	14	41
	очекиване фреквенце	23.5	17.5	41.0
	% унутар факултета	31.4%	21.9%	27.3%

$$\chi^2 = 1.778 \quad \text{сс} = 2 \quad \text{п} = 0.411 \quad \text{с} = 0.108$$

Није добијена статистички значајна повезаност научне области студија и ставова о овом питању.

Табела 111.2. Да ли су у оквиру ових наставних предмета били заступљени и посебни садржаји медијског образовања, односно образовања за мас-медије?

		година студија				
		I	II	III	IV	V
Да, сасвим довољно	опажене фреквенције	8	6	11	12	7
	очекиване фреквенције	9.1	9.4	10.3	10.9	4.4
	% унутар године	25.8%	18.8%	31.4%	32.4%	46.7%
Да, али недовољно	опажене фреквенције	8	14	17	18	8
	очекиване фреквенције	13.4	13.9	15.2	16.0	6.5
	% унутар године	25.8%	43.8%	48.6%	48.6%	53.3%
Скоро да не	опажене фреквенције	15	12	7	7	0
	очекиване фреквенције	8.5	8.7	9.6	10.1	4.1
	% унутар године	48.4%	37.5%	20.0%	18.9%	.0%

$$\chi^2 = 18.055 \quad \text{сс} = 8 \quad \text{п} = 0.021 \quad \text{с} = 0.328$$

Добијена је статистички значајна повезаност године студија испитаника и ставова о овом питању.

Табела 111.3. Да ли су у оквиру ових наставних предмета били заступљени и посебни садржаји медијског образовања, односно образовања за мас-медије?

		просек		укупно
		до 8,00	преко 8,00	
да, сасвим довољно	опажене фреквенце	15	29	44
	очекиване фреквенце	19.9	24.1	44.0
	% унутар просека	22.1%	35.4%	29.3%
да, али недовољно	опажене фреквенце	31	34	65
	очекиване фреквенце	29.5	35.5	65.0
	% унутар просека	45.6%	41.5%	43.3%
скоро да не	опажене фреквенце	22	19	41
	очекиване фреквенце	18.6	22.4	41.0
	% унутар просека	32.4%	23.2%	27.3%

$$\chi^2 = 3.537 \quad \text{сс} = 2 \quad \text{п} = 0.171 \quad \text{с} = 0.152$$

Није добијена статистички значајна повезаност висине просека испитаника и ставова о овом питању.

Табела 114. Сматрате ли да су медији значајна васпитно-образовна сила?

		пол		укупно
		мушки	женски	
Да, али школа и породица су доминантнији	опажене фреквенце	22	22	44
	очекиване фреквенце	20.8	23.2	44.0
	% унутар пола	31.0%	27.8%	29.3%
Једнако колико породица, школа и вршњаци	опажене фреквенце	14	34	48
	очекиване фреквенце	22.7	25.3	48.0
	% унутар пола	19.7%	43.0%	32.0%
Не, сматрам да им се даје превелики значај	опажене фреквенце	14	6	20
	очекиване фреквенце	9.5	10.5	20.0
	% унутар пола	19.7%	7.6%	13.3%
Најдоминантнији фактор су у образовању	опажене фреквенце	21	17	38
	очекиване фреквенце	18.0	20.0	38.0
	% унутар пола	29.6%	21.5%	25.3%

$$\chi^2 = 11.561 \quad \text{сс} = 3 \quad \text{п} = 0.009 \quad \text{с} = 0.267$$

Добијена је статистички значајна повезаност између пола испитаника и ставова по овом питању.

Табела 114.1. Сматрате ли да су медији значајна васпитно-образовна сила?

		факултет		укупно
		друштвене	природне	
Да, али школа и породица су доминантнији	опажене фреквенце	22	22	44
	очекиване фреквенце	25.2	18.8	44.0
	% унутар факултета	25.6%	34.4%	29.3%
Једнако колико породица, школа и вршњаци	опажене фреквенце	39	9	48
	очекиване фреквенце	27.5	20.5	48.0
	% унутар факултета	45.3%	14.1%	32.0%
Не, сматрам да им се даје превелики значај	опажене фреквенце	4	16	20
	очекиване фреквенце	11.5	8.5	20.0
	% унутар факултета	4.7%	25.0%	13.3%
Најдоминантнији фактор су у образовању	опажене фреквенце	21	17	38
	очекиване фреквенце	21.8	16.2	38.0
	% унутар факултета	24.4%	26.6%	25.3%

$$\chi^2 = 23.653 \quad \text{сс} = 3 \quad \text{п} = 0.000 \quad \text{с} = 0.369$$

Добијена је статистички значајна повезаност научне области студирања и ставова по овом питању.

Табела 114.2. Сматрате ли да су медији значајна васпитно-образовна сила?

		година студија				
		I	II	III	IV	V
Да, али школа и породица су доминантнији	опажене фреквенције	10	5	14	11	4
	очекиване фреквенције	9.1	9.4	10.3	10.9	4.4
	% унутар године	32.3%	15.6%	40.0%	29.7%	26.7%
Једнако колико породица, школа и вршњаци	опажене фреквенције	8	14	7	13	6
	очекиване фреквенције	9.9	10.2	11.2	11.8	4.8
	% унутар године	25.8%	43.8%	20.0%	35.1%	40.0%
Не, сматрам да им се даје превелики значај	опажене фреквенције	4	7	6	1	2
	очекиване фреквенције	4.1	4.3	4.7	4.9	2.0
	% унутар године	12.9%	21.9%	17.1%	2.7%	13.3%
Најдоминантнији фактор су у образовању	опажене фреквенције	9	6	8	12	3
	очекиване фреквенције	7.9	8.1	8.9	9.4	3.8
	% унутар године	29.0%	18.8%	22.9%	32.4%	20.0%

$$\chi^2 = 14.254 \quad \text{сс} = 12 \quad \text{п} = 0.009 \quad \text{с} = 0.295$$

Добијена је статистички значајна повезаност године студија испитаника и ставова о овом питању.

Табела 114.3. Сматрате ли да су медији значајна васпитно-образовна сила?

		просек		укупно
		до 8,0	преко 8,0	
Да, али школа и породица су доминантнији	опажене фреквенце	18	26	44
	очекиване фреквенце	19.9	24.1	44.0
	% унутар просека	26.5%	31.7%	29.3%
Једнако колико породица, школа и вршњаци	опажене фреквенце	19	29	48
	очекиване фреквенце	21.8	26.2	48.0
	% унутар просека	27.9%	35.4%	32.0%
Не, сматрам да им се даје превелики значај	опажене фреквенце	13	7	20
	очекиване фреквенце	9.1	10.9	20.0
	% унутар просека	19.1%	8.5%	13.3%
Најдоминантнији фактор су у образовању	опажене фреквенце	18	20	38
	очекиване фреквенце	17.2	20.8	38.0
	% унутар просека	26.5%	24.4%	25.3%

$$\chi^2 = 4.173 \quad \text{сс} = 3 \quad \text{п} = 0.009 \quad \text{с} = 0.165$$

Добијена је статистички значајна повезаност висине просека испитаника и ставова по овом питању.

115. Какав је по Вама утицај медија на образовање?

		пол		укупно
		мушки	женски	
Позитиван	опажене фреквенце	4	5	9
	очекиване фреквенце	4.3	4.7	9.0
	% унутар пола	5.6%	6.3%	6.0%
Негативан	опажене фреквенце	36	38	74
	очекиване фреквенце	35.0	39.0	74.0
	% унутар пола	50.7%	48.1%	49.3%
Негативан, али може бити позитиван, уколико се њиховим садржајима посвети већа професионална пажња у образовању.	опажене фреквенце	31	36	67
	очекиване фреквенце	31.7	35.3	67.0
	% унутар пола	43.7%	45.6%	44.7%

$$\chi^2 = 0.112 \quad \text{сс} = 2 \quad \text{п} = 0.946 \quad \text{с} = 0.027$$

Није добијена статистички значајна повезаност између пола испитаника и ставова по овом питању.

115.1. Какав је по Вама утицај медија на образовање?

		факултет		укупно
		друштвене	природне	
Позитиван	опажене фреквенце	5	4	9
	очекиване фреквенце	5.2	3.8	9.0
	% унутар факултета	5.8%	6.3%	6.0%
Негативан	опажене фреквенце	40	34	74
	очекиване фреквенце	42.4	31.6	74.0
	% унутар факултета	46.5%	53.1%	49.3%
Негативан, али може бити позитиван, уколико се њиховим садржајима посвети већа професионална пажња у образовању.	опажене фреквенце	41	26	67
	очекиване фреквенце	38.4	28.6	67.0
	% унутар факултета	47.7%	40.6%	44.7%

$$\chi^2 = 0.745 \quad \text{сс} = 2 \quad \text{п} = 0.689 \quad \text{с} = 0.070$$

Није добијена статистички значајна повезаност научне области студија и ставова по овом питању.

115.2. Какав је по Вама утицај медија на образовање?

		година студија				
		I	II	III	IV	V
Позитиван	опажене фреквенције	4	1	2	2	0
	очекиване фреквенције	1.9	1.9	2.1	2.2	.9
	% унутар године	12.9%	3.1%	5.7%	5.4%	.0%
Негативан	опажене фреквенције	14	20	17	17	6
	очекиване фреквенције	15.3	15.8	17.3	18.3	7.4
	% унутар године	45.2%	62.5%	48.6%	45.9%	40.0%
Негативан, али може бити позитиван, уколико се њиховим садржајима посвети већа професионална пажња у образовању.	опажене фреквенције	13	11	16	18	9
	очекиване фреквенције	13.8	14.3	15.6	16.5	6.7
	% унутар године	41.9%	34.4%	45.7%	48.6%	60.0%

$$\chi^2 = 7.159 \quad \text{сс} = 8 \quad \text{п} = 0.520 \quad \text{с} = 0.213$$

Није добијена статистички значајна повезаност године студија испитаника и ставова по овом питању.

115.3. Какав је по Вама утицај медија на образовање?

		просек		укупно
		до 8,0	преко 8,0	
Позитиван	опажене фреквенце	6	3	9
	очекиване фреквенце	4.1	4.9	9.0
	% унутар просека	8.8%	3.7%	6.0%
Негативан	опажене фреквенце	35	39	74
	очекиване фреквенце	33.5	40.5	74.0
	% унутар просека	51.5%	47.6%	49.3%
Негативан, али може бити позитиван, уколико се њиховим садржајима посвети већа професионална пажња у образовању.	опажене фреквенце	27	40	67
	очекиване фреквенце	30.4	36.6	67.0
	% унутар просека	39.7%	48.8%	44.7%

$$\chi^2 = 2.453 \quad \text{сс} = 2 \quad \text{п} = 0.293 \quad \text{с} = 0.127$$

Није добијена статистички значајна повезаност оствареног просека испитаника и ставова по овом питању.

Табела 116. Молимо Вас да заокружите једну од следећих дефиниција за коју мислите да је тачна:

		пол		укупно
		мушки	женски	
Реклама...	опажене фреквенце	49	68	117
	очекиване фреквенце	55.4	61.6	117.0
	% унутар пола	69.0%	86.1%	78.0%
Пропаганда...	опажене фреквенце	20	11	31
	очекиване фреквенце	14.7	16.3	31.0
	% унутар пола	28.2%	13.9%	20.7%
Индоктринација...	опажене фреквенце	2	0	2
	очекиване фреквенце	.9	1.1	2.0
	% унутар пола	2.8%	.0%	1.3%

$$\chi^2 = 7.292 \quad \text{сс} = 2 \quad \text{п} = 0.026 \quad \text{с} = 0.215$$

Добијена је статистички значајна повезаност пола испитаника и ставова по овом питању.

Табела 116.1. Молимо Вас да заокружите једну од следећих дефиниција за коју мислите да је тачна:

		факултет		укупно
		друштвене	природне	
Реклама...	опажене фреквенце	74	43	117
	очекиване фреквенце	67.1	49.9	117.0
	% унутар факултета	86.0%	67.2%	78.0%
Пропаганда...	опажене фреквенце	11	20	31
	очекиване фреквенце	17.8	13.2	31.0
	% унутар факултета	12.8%	31.3%	20.7%
Индоктринација...	опажене фреквенце	1	1	2
	очекиване фреквенце	1.1	.9	2.0
	% унутар факултета	1.2%	1.6%	1.3%

$$\chi^2 = 7.767 \quad \text{сс} = 2 \quad \text{п} = 0.021 \quad \text{с} = 0.222$$

Добијена је статистички значајна повезаност научне области студирања и ставова по овом питању.

Табела 116.2. Молимо Вас да заокружите једну од следећих дефиниција за коју мислите да је тачна:

		година студија				
		I	II	III	IV	V
Реклама...	опажене фреквенције	19	24	27	33	14
	очекиване фреквенције	24.2	25.0	27.3	28.9	11.7
	% унутар године	61.3%	75.0%	77.1%	89.2%	93.3%
Пропаганда...	опажене фреквенције	11	7	8	4	1
	очекиване фреквенције	6.4	6.6	7.2	7.6	3.1
	% унутар године	35.5%	21.9%	22.9%	10.8%	6.7%
Индоктринација...	опажене фреквенције	1	1	0	0	0
	очекиване фреквенције	.4	.4	.5	.5	.2
	% унутар године	3.2%	3.1%	.0%	.0%	.0%

$$\chi^2 = 11.518 \quad \text{сс} = 8 \quad \text{п} = 0.174 \quad \text{с} = 0.267$$

Није добијена статистички значајна повезаност године студија испитаника и ставова по овом питању.

Табела 116.3. Молимо Вас да заокружите једну од следећих дефиниција за коју мислите да је тачна:

		просек		укупно
		до 8,0	преко 8,0	
Реклама...	опажене фреквенце	47	70	117
	очекиване фреквенце	53.0	64.0	117.0
	% унутар просека	69.1%	85.4%	78.0%
Пропаганда...	опажене фреквенце	19	12	31
	очекиване фреквенце	14.1	16.9	31.0
	% унутар просека	27.9%	14.6%	20.7%
Индоктринација...	опажене фреквенце	2	0	2
	очекиване фреквенце	.9	1.1	2.0
	% унутар просека	2.9%	.0%	1.3%

$$\chi^2 = 6.855 \quad \text{сс} = 2 \quad \text{п} = 0.032 \quad \text{с} = 0.209$$

Добијена је статистички значајна повезаност оствареног просека испитаника и ставова по овом питању.

Табела 117. Процените ниво својих компетенција за употребу ИКТ у настави

	пол	факултет	узраст	просек
Процените ниво својих компетенција за употребу ИКТ у настави.	-.284**	.408**	.451**	.240**

Легенда: ** - статистичка значајност на нивоу 0.01.

Добијена су статистички значајне корелације између процене сопствених компетенција за употребу ИКТ у настави и свих социо-демографских варијабли с којима су укрштане. С обзиром да су мушкарци кодирани 1 (јединицом), а девојке 2 (двојком), добијена корелација показује да младићи сопствену компетенцију за употребу ИКТ у настави оцењују вишом него девојке. Факултети су кодирани тако да су друштвено-хуманистичке науке обележене јединицом (1), а природне двојком (2), па се добијена позитивна корелација тумачи тако да студенти факултета природних наука процењују сопствене компетенције за употребу ИКТ у настави већим него студенти друштвених наука. Старији студенти процењују сопствене компетенције за употребу ИКТ у настави вишим него млађи студенти. Студенти с вишим просеком (изнад 8,0) процењују сопствене компетенције за употребу ИКТ у настави већим него студенти са нижим просеком.

Табела 118. Своје компетенције за употребу ИКТ у настави стекли сте:

		пол		укупно
		мушки	женски	
Самостално	опажене фреквенце	24	31	55
	очекиване фреквенце	26.0	29.0	55.0
	% унутар пола	33.8%	39.2%	36.7%
Од других особа које имају ИКТ знања и вештине	опажене фреквенце	12	17	29
	очекиване фреквенце	13.7	15.3	29.0
	% унутар пола	16.9%	21.5%	19.3%
Семинари и стручно усавршавање које организује Завод за унапређивање васпитања и образовања	опажене фреквенце	3	4	7
	очекиване фреквенце	3.3	3.7	7.0
	% унутар пола	4.2%	5.1%	4.7%
Путем неформалних on-line курсева и заједница	опажене фреквенце	13	7	20
	очекиване фреквенце	9.5	10.5	20.0
	% унутар пола	18.3%	8.9%	13.3%
Формално образовање на факултету	опажене фреквенце	19	20	39
	очекиване фреквенце	18.5	20.5	39.0
	% унутар пола	26.8%	25.3%	26.0%

$$\chi^2 = 3.304 \quad \text{cc} = 4 \quad \text{p} = 0.508 \quad \text{c} = 0.147$$

Није добијена статистички значајна повезаност пола испитаника и начина стицања компетенција за употребу ИКТ у настави.

Табела 118.1. Своје компетенције за употребу ИКТ у настави стекли сте:

		факултет		укупно
		друштвене	природне	
Самостално	опажене фреквенце	37	18	55
	очекиване фреквенце	31.5	23.5	55.0
	% унутар факултета	43.0%	28.1%	36.7%
Од других особа које имају ИКТ знања и вештине	опажене фреквенце	19	10	29
	очекиване фреквенце	16.6	12.4	29.0
	% унутар факултета	22.1%	15.6%	19.3%
Семинари и стручно усавршавање које организује Завод за унапређивање васпитања и образовања	опажене фреквенце	6	1	7
	очекиване фреквенце	4.0	3.0	7.0
	% унутар факултета	7.0%	1.6%	4.7%
Путем неформалних on-line курсева и заједница	опажене фреквенце	8	12	20
	очекиване фреквенце	11.5	8.5	20.0
	% унутар факултета	9.3%	18.8%	13.3%
Формално образовање на факултету	опажене фреквенце	16	23	39
	очекиване фреквенце	22.4	16.6	39.0
	% унутар факултета			

$$\chi^2 = 12.016 \quad \text{cc} = 4 \quad \text{p} = 0.017 \quad \text{c} = 0.272$$

Добијена је статистички значајна повезаност научне области студија и начина стицања компетенција за употребу ИКТ у настави.

Табела 118.2. Своје компетенције за употребу ИКТ у настави стекли сте:

		година студија				
		I	II	III	IV	V
Самостално	опажене фреквенције	18	10	15	10	2
	очекиване фреквенције	11.4	11.7	12.8	13.6	5.5
	% унутар године	58.1%	31.3%	42.9%	27.0%	13.3%
Од других особа које имају ИКТ знања и вештине	опажене фреквенције	8	12	4	5	0
	очекиване фреквенције	6.0	6.2	6.8	7.2	2.9
	% унутар године	25.8%	37.5%	11.4%	13.5%	.0%
Семинари и стручно усавршавање које организује Завод за унапређивање васпитања и образовања	опажене фреквенције	1	0	2	2	2
	очекиване фреквенције	1.4	1.5	1.6	1.7	.7
	% унутар године	3.2%	.0%	5.7%	5.4%	13.3%
Путем неформалних on-line курсева и заједница	опажене фреквенције	3	3	6	4	4
	очекиване фреквенције	4.1	4.3	4.7	4.9	2.0
	% унутар године	9.7%	9.4%	17.1%	10.8%	26.7%
Формално образовање на факултету	опажене фреквенције	1	7	8	16	7
	очекиване фреквенције	8.1	8.3	9.1	9.6	3.9
	% унутар године	3.2%	21.9%	22.9%	43.2%	46.7%

$$\chi^2 = 39.109 \quad \text{cc} = 16 \quad \text{p} = 0.001 \quad \text{c} = 0.455$$

Добијена је статистички значајна повезаност године студија испитаника и стивања компетенција за употребу ИКТ у настави.

Табела 118.3. Своје компетенције за употребу ИКТ у настави стекли сте:

		просек		укупно
		до 8,00	преко 8,00	
Самостално	опажене фреквенце	27	28	55
	очекиване фреквенце	24.9	30.1	55.0
	% унутар просека	39.7%	34.1%	36.7%
Од других особа које имају ИКТ знања и вештине	опажене фреквенце	17	12	29
	очекиване фреквенце	13.1	15.9	29.0
	% унутар просека	25.0%	14.6%	19.3%
Семинари и стручно усавршавање које организује Завод за унапређивање васпитања и образовања	опажене фреквенце	3	4	7
	очекиване фреквенце	3.2	3.8	7.0
	% унутар просека	4.4%	4.9%	4.7%
Путем неформалних on-line курсева и заједница	опажене фреквенце	11	9	20
	очекиване фреквенце	9.1	10.9	20.0
	% унутар просека	16.2%	11.0%	13.3%
Формално образовање на факултету	опажене фреквенце	10	29	39
	очекиване фреквенце	17.7	21.3	39.0
	% унутар просека	14.7%	35.4%	26.0%

$$\chi^2 = 9.253 \quad \text{cc} = 4 \quad \text{p} = 0.055 \quad \text{c} = 0.241$$

Није добијена статистички значајна повезаност висине оствареног просека испитаника и начина стицања компетенција за употребу ИКТ у настави.

Табела 119. Процените у којој мери употреба ИКТ доприноси следећим аспектима

	пол	ас	сд	т	п
Квалитет наставе	мушки	4.14	1.150	.651	.516
	женски	4.03	1.025		
Достизање циљева часа	мушки	4.01	1.177	.879	.381
	женски	3.85	1.133		
Мотивација ученика	мушки	4.03	1.195	.900	.369
	женски	3.86	1.083		
Учешће ученика у настави	мушки	4.01	1.213	.831	.407
	женски	3.86	1.047		
Постигнућа ученика	мушки	3.96	1.259	.951	.343
	женски	3.77	1.132		
Развој компетенција ученика за употребу ИКТ	мушки	4.32	1.053	.722	.471
	женски	4.20	1.005		

Нема статистички значајних разлика измеђи младића и девојака у оцени доприноса ИКТ аспектима наставе.

Табела 119.1. Процените у којој мери употреба ИКТ доприноси следећим аспектима

	факултет - науке	ас	сд	т	п
Самостално	друштвено-хуманистичке	4.10	1.006	.322	.748
	природне	4.05	1.188		
Од других особа које имају ИКТ знања и вештине	друштвено-хуманистичке	4.00	1.017	.902	.368
	природне	3.83	1.316		
	друштвено-хуманистичке	3.97	1.045	.313	.755
	природне	3.91	1.256		
Семинари и стручно усавршавање које организује Завод за унапређивање васпитања и образовања	друштвено-хуманистичке	3.98	1.029	.545	.586
	природне	3.88	1.254		
Путем неформалних on-line курсева и заједница	друштвено-хуманистичке	3.91	1.102	.558	.578
	природне	3.80	1.311		
	друштвено-хуманистичке	4.26	.972	.058	.954
	природне	4.27	1.102		

Нема статистички значајних разлика измеђи студената различитих факултета у оцени доприноса ИКТ аспектима наставе.

Табела 119.1. Процените у којој мери употреба ИКТ доприноси следећим аспектима

Година студија		п5.1	п5.2	п5.3	п5.4	п5.5	п5.6
Прва	ас	3.42	3.10	3.26	3.29	3.10	3.58
	сд	1.311	1.248	1.264	1.270	1.375	1.285
Друга	ас	3.78	3.63	3.50	3.53	3.63	4.00
	сд	1.070	1.008	1.016	1.047	1.070	1.136
Трећа	ас	4.26	4.09	4.11	4.03	3.94	4.54
	сд	.950	1.121	1.105	1.071	1.110	.701
Четврта	ас	4.51	4.51	4.51	4.51	4.38	4.65
	сд	.731	.731	.692	.692	.861	.633
Пета	ас	4.60	4.47	4.47	4.47	4.47	4.60
	сд	.828	1.060	1.060	1.060	1.060	.828
	Ф	7.048	9.825	8.920	8.229	7.296	7.400
	п	.000	.000	.000	.000	.000	.000

Легенда: п5.1 = квалитет наставе; п5.2 = достизање циљева часа; п5.3 = мотивација ученика; п5.4 = учешће ученика у настави; п5.5 = постигнућа ученика; п5.6 = развој компетенција ученика за употребу ИКТ.

Добијене су статистички значајне разлике између студената различитих студијских година у оцени доприноса ИКТ аспектима наставе. Аритметичке средине одговора показују да студенти виших година оцењују допринос ИКТ већим оценама.

Табела 119.2. Процените у којој мери употреба ИКТ доприноси следећим аспектима

	просек	ас	сд	т	П
Квалитет наставе	до 8,00	3.74	1.229	3.695	.000
	преко 8,00	4.37	.854		
Достизање циљева часа	до 8,00	3.57	1.250	3.545	.001
	преко 8,00	4.22	.982		
Мотивација ученика	до 8,00	3.59	1.237	3.587	.000
	преко 8,00	4.23	.960		
Учешће ученика у настави	до 8,00	3.60	1.248	3.381	.001
	преко 8,00	4.21	.939		
Постигнућа ученика	до 8,00	3.54	1.309	3.033	.003
	преко 8,00	4.12	1.023		
Развој компетенција ученика за употребу ИКТ	до 8,00	4.01	1.215	2.723	.007
	преко 8,00	4.46	.789		

Добијене су статистички значајне разлике између студената различитог просека у оцени доприноса ИКТ аспектима наставе. Аритметичке средине одговора показују да студенти са бољим успехом оцењују допринос ИКТ већим оценама.

Табела 120. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе⁵⁰:

Рачунар		пол		
		мушки	женски	укупно
Никад	опажене фреквенције	3	2	5
	оčekиване фреквенције	2.4	2.6	5.0
	% унутар пола	4.2%	2.5%	3.3%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	2	4	6
	оčekиване фреквенције	2.8	3.2	6.0
	% унутар пола	2.8%	5.1%	4.0%
Више пута месечно	опажене фреквенције	9	11	20
	оčekиване фреквенције	9.5	10.5	20.0
	% унутар пола	12.7%	13.9%	13.3%
Једном недељно	опажене фреквенције	18	29	47
	оčekиване фреквенције	22.2	24.8	47.0
	% унутар пола	25.4%	36.7%	31.3%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	12	16	28
	оčekиване фреквенције	13.3	14.7	28.0
	% унутар пола	16.9%	20.3%	18.7%
Свакодневно	опажене фреквенције	27	17	44
	оčekиване фреквенције	20.8	23.2	44.0
	% унутар пола	38.0%	21.5%	29.3%

$$\chi^2 = 6.076 \quad \text{cc} = 5 \quad \text{п} = 0.299 \quad \text{с} = 0.197$$

Нема статистички значајне повезаности пола испитаника са ставовима.

Табела 120.1. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Интернет		пол		
		мушки	женски	укупно
Никад	опажене фреквенције	3	2	5
	оčekиване фреквенције	2.4	2.6	5.0
	% унутар пола	4.2%	2.5%	3.3%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	2	5	7
	оčekиване фреквенције	3.3	3.7	7.0
	% унутар пола	2.8%	6.3%	4.7%
Више пута месечно	опажене фреквенције	10	10	20
	оčekиване фреквенције	9.5	10.5	20.0
	% унутар пола	14.1%	12.7%	13.3%
Једном недељно	опажене фреквенције	18	30	48
	оčekиване фреквенције	22.7	25.3	48.0

⁵⁰ Организација приказа резултата на ово питање је таква да се прво даје одговор на повезаност пола и свих 20 ресурса, а затим однос факултета, па узраста и на крају, просечне оцене и свих 20 ресурса.

	% унутар пола	25.4%	38.0%	32.0%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	14	14	28
	очекиване фреквенције	13.3	14.7	28.0
	% унутар пола	19.7%	17.7%	18.7%
Свакодневно	опажене фреквенције	24	18	42
	очекиване фреквенције	19.9	22.1	42.0
	% унутар пола	33.8%	22.8%	28.0%

$$\chi^2 = 4.930 \quad \text{сс} = 5 \quad \text{п} = 0.424 \quad \text{с} = 0.178$$

Нема статистички значајне повезаности пола и ставова испитаника.

Табела 120.2. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Видео пројектор		пол		
		мушки	женски	укупно
Никад	опажене фреквенције	3	3	6
	очекиване фреквенције	2.8	3.2	6.0
	% унутар пола	4.2%	3.8%	4.0%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	3	4	7
	очекиване фреквенције	3.3	3.7	7.0
	% унутар пола	4.2%	5.1%	4.7%
Више пута месечно	опажене фреквенције	11	11	22
	очекиване фреквенције	10.4	11.6	22.0
	% унутар пола	15.5%	13.9%	14.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	19	30	49
	очекиване фреквенције	23.2	25.8	49.0
	% унутар пола	26.8%	38.0%	32.7%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	11	14	25
	очекиване фреквенције	11.8	13.2	25.0
	% унутар пола	15.5%	17.7%	16.7%
Свакодневно	опажене фреквенције	24	17	41
	очекиване фреквенције	19.4	21.6	41.0
	% унутар пола	33.8%	21.5%	27.3%

$$\chi^2 = 3.751 \quad \text{сс} = 5 \quad \text{п} = 0.586 \quad \text{с} = 0.156$$

Нема статистички значајне повезаности пола и ставова испитаника.

Табела 120.3. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Аудио и видео опрему за снимање и емитовање		пол		укупно
		мушки	женски	
Никад	опажене фреквенције	4	2	6
	очекиване фреквенције	2.8	3.2	6.0
	% унутар пола	5.6%	2.5%	4.0%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	3	5	8
	очекиване фреквенције	3.8	4.2	8.0
	% унутар пола	4.2%	6.3%	5.3%
Више пута месечно	опажене фреквенције	15	13	28
	очекиване фреквенције	13.3	14.7	28.0
	% унутар пола	21.1%	16.5%	18.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	15	31	46
	очекиване фреквенције	21.8	24.2	46.0
	% унутар пола	21.1%	39.2%	30.7%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	13	13	26
	очекиване фреквенције	12.3	13.7	26.0
	% унутар пола	18.3%	16.5%	17.3%
Свакодневно	опажене фреквенције	21	15	36
	очекиване фреквенције	17.0	19.0	36.0
	% унутар пола	29.6%	19.0%	24.0%

$$\chi^2 = 7.469 \quad cc = 5 \quad p = 0.188 \quad c = 0.218$$

Нема статистички значајне повезаности пола и ставова испитаника.

Табела 120.4. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Електронска (мултимедијална) табла		пол		укупно
		мушки	женски	
Никад	опажене фреквенције	3	2	5
	очекиване фреквенције	2.4	2.6	5.0
	% унутар пола	4.2%	2.5%	3.3%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	6	4	10
	очекиване фреквенције	4.7	5.3	10.0
	% унутар пола	8.5%	5.1%	6.7%
Више пута месечно	опажене фреквенције	12	19	31
	очекиване фреквенције	14.7	16.3	31.0
	% унутар пола	16.9%	24.1%	20.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	15	27	42
	очекиване фреквенције	19.9	22.1	42.0
	% унутар пола	21.1%	34.2%	28.0%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	13	14	27
	очекиване фреквенције	12.8	14.2	27.0
	% унутар пола	18.3%	17.7%	18.0%
Свакодневно	опажене фреквенције	22	13	35
	очекиване фреквенције	16.6	18.4	35.0
	% унутар пола	31.0%	16.5%	23.3%

$$\chi^2 = 7.555 \quad cc = 5 \quad p = 0.183 \quad c = 0.219$$

Нема статистички значајне повезаности пола и ставова испитаника.

Табела 120.5. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Опрема за одржавање видео конференција		пол		укупно
		мушки	женски	
Никад	опажене фреквенције	5	2	7
	очекиване фреквенције	3.3	3.7	7.0
	% унутар пола	7.0%	2.5%	4.7%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	3	4	7
	очекиване фреквенције	3.3	3.7	7.0
	% унутар пола	4.2%	5.1%	4.7%
Више пута месечно	опажене фреквенције	14	17	31
	очекиване фреквенције	14.7	16.3	31.0
	% унутар пола	19.7%	21.5%	20.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	17	29	46
	очекиване фреквенције	21.8	24.2	46.0
	% унутар пола	23.9%	36.7%	30.7%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	11	16	27
	очекиване фреквенције	12.8	14.2	27.0
	% унутар пола	15.5%	20.3%	18.0%
Свакодневно	опажене фреквенције	21	11	32
	очекиване фреквенције	15.1	16.9	32.0
	% унутар пола	29.6%	13.9%	21.3%

$$\chi^2 = 8.498 \quad \text{сс} = 5 \quad \text{п} = 0.131 \quad \text{с} = 0.232$$

Нема статистички значајне повезаности пола и ставова испитаника.

Табела 120.6. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Дигитални кабинет		пол		укупно
		мушки	женски	
Никад	опажене фреквенције	5	3	8
	очекиване фреквенције	3.8	4.2	8.0
	% унутар пола	7.0%	3.8%	5.3%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	6	5	11
	очекиване фреквенције	5.2	5.8	11.0
	% унутар пола	8.5%	6.3%	7.3%
Више пута месечно	опажене фреквенције	11	18	29
	очекиване фреквенције	13.7	15.3	29.0
	% унутар пола	15.5%	22.8%	19.3%
Једном недељно	опажене фреквенције	18	26	44
	очекиване фреквенције	20.8	23.2	44.0
	% унутар пола	25.4%	32.9%	29.3%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	11	16	27
	очекиване фреквенције	12.8	14.2	27.0
	% унутар пола	15.5%	20.3%	18.0%
Свакодневно	опажене фреквенције	20	11	31
	очекиване фреквенције	14.7	16.3	31.0
	% унутар пола	28.2%	13.9%	20.7%

$$\chi^2 = 6.867 \quad \text{сс} = 5 \quad \text{п} = 0.231 \quad \text{с} = 0.209$$

Нема статистички значајне повезаности пола и ставова испитаника.

Табела 120.7. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Интернет презентације		пол		
		мушки	женски	укупно
Никад	опажене фреквенције	4	3	7
	очекиване фреквенције	3.3	3.7	7.0
	% унутар пола	5.6%	3.8%	4.7%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	5	5	10
	очекиване фреквенције	4.7	5.3	10.0
	% унутар пола	7.0%	6.3%	6.7%
Више пута месечно	опажене фреквенције	11	14	25
	очекиване фреквенције	11.8	13.2	25.0
	% унутар пола	15.5%	17.7%	16.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	18	29	47
	очекиване фреквенције	22.2	24.8	47.0
	% унутар пола	25.4%	36.7%	31.3%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	12	14	26
	очекиване фреквенције	12.3	13.7	26.0
	% унутар пола	16.9%	17.7%	17.3%
Свакодневно	опажене фреквенције	21	14	35
	очекиване фреквенције	16.6	18.4	35.0
	% унутар пола	29.6%	17.7%	23.3%

$$\chi^2 = 4.216 \quad \text{сс} = 5 \quad \text{п} = 0.040 \quad \text{с} = 0.165$$

Добијена је статистички значајна повезаност пола и ставова испитаника.

Табела 120.8. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Одговарајући програми, лиценцирани и слободни		пол		
		мушки	женски	укупно
Никад	опажене фреквенције	4	3	7
	очекиване фреквенције	3.3	3.7	7.0
	% унутар пола	5.6%	3.8%	4.7%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	5	5	10
	очекиване фреквенције	4.7	5.3	10.0
	% унутар пола	7.0%	6.3%	6.7%
Више пута месечно	опажене фреквенције	13	16	29
	очекиване фреквенције	13.7	15.3	29.0
	% унутар пола	18.3%	20.3%	19.3%
Једном недељно	опажене фреквенције	16	28	44
	очекиване фреквенције	20.8	23.2	44.0
	% унутар пола	22.5%	35.4%	29.3%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	12	16	28
	очекиване фреквенције	13.3	14.7	28.0
	% унутар пола	16.9%	20.3%	18.7%
Свакодневно	опажене фреквенције	21	11	32
	очекиване фреквенције	15.1	16.9	32.0
	% унутар пола	29.6%	13.9%	21.3%

$$\chi^2 = 7.016 \quad \text{сс} = 5 \quad \text{п} = 0.219 \quad \text{с} = 0.211$$

Није добијена статистички значајна повезаност пола и ставова испитаника.

Табела 120.9. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Педагошко-дидактичка средства за употребу ИКТ у настави		Пол		
		мушки	женски	укупно
Никад	опажене фреквенције	4	2	6
	очекиване фреквенције	2.8	3.2	6.0
	% унутар пола	5.6%	2.5%	4.0%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	2	6	8
	очекиване фреквенције	3.8	4.2	8.0
	% унутар пола	2.8%	7.6%	5.3%
Више пута месечно	опажене фреквенције	17	13	30
	очекиване фреквенције	14.2	15.8	30.0
	% унутар пола	23.9%	16.5%	20.0%
Једном недељно	опажене фреквенције	14	33	47
	очекиване фреквенције	22.2	24.8	47.0
	% унутар пола	19.7%	41.8%	31.3%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	15	11	26
	очекиване фреквенције	12.3	13.7	26.0
	% унутар пола	21.1%	13.9%	17.3%
Свакодневно	опажене фреквенције	19	14	33
	очекиване фреквенције	15.6	17.4	33.0
	% унутар пола	26.8%	17.7%	22.0%

$$\chi^2 = 11.861 \quad \text{сс} = 5 \quad \text{п} = 0.037 \quad \text{с} = 0.271$$

Добијена је статистички значајна повезаност пола и ставова испитаника.

Табела 120.10. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Рачунарске програме MS Office (Word, Excel, Power Point...)		пол		
		мушки	женски	укупно
Никад	опажене фреквенције	5	8	13
	очекиване фреквенције	6.2	6.8	13.0
	% унутар пола	7.0%	10.1%	8.7%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	8	6	14
	очекиване фреквенције	6.6	7.4	14.0
	% унутар пола	11.3%	7.6%	9.3%
Више пута месечно	опажене фреквенције	12	25	37
	очекиване фреквенције	17.5	19.5	37.0
	% унутар пола	16.9%	31.6%	24.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	13	23	36
	очекиване фреквенције	17.0	19.0	36.0
	% унутар пола	18.3%	29.1%	24.0%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	13	7	20
	очекиване фреквенције	9.5	10.5	20.0
	% унутар пола	18.3%	8.9%	13.3%
Свакодневно	опажене фреквенције	20	10	30
	очекиване фреквенције	14.2	15.8	30.0
	% унутар пола	28.2%	12.7%	20.0%

$$\chi^2 = 13.067 \quad \text{сс} = 5 \quad \text{п} = 0.023 \quad \text{с} = 0.283$$

Добијена је статистички значајна повезаност пола и ставова испитаника.

Табела 120.11. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

програме за организацију наставе у електронском окружењу: системи за управљање учењем (Moodle, Blackboard...)		пол		укупно
		мушки	женски	
никад	опажене фреквенције	10	13	23
	очекиване фреквенције	10.9	12.1	23.0
	% унутар пола	14.1%	16.5%	15.3%
ређе од једном месечно	опажене фреквенције	9	10	19
	очекиване фреквенције	9.0	10.0	19.0
	% унутар пола	12.7%	12.7%	12.7%
више пута месечно	опажене фреквенције	10	28	38
	очекиване фреквенције	18.0	20.0	38.0
	% унутар пола	14.1%	35.4%	25.3%
једном недељно	опажене фреквенције	16	16	32
	очекиване фреквенције	15.1	16.9	32.0
	% унутар пола	22.5%	20.3%	21.3%
неколико пута недељно	опажене фреквенције	9	6	15
	очекиване фреквенције	7.1	7.9	15.0
	% унутар пола	12.7%	7.6%	10.0%
свакодневно	опажене фреквенције	17	6	23
	очекиване фреквенције	10.9	12.1	23.0
	% унутар пола	23.9%	7.6%	15.3%

$$\chi^2 = 14.446 \text{ сс} = 5 \quad \text{п} = 0.013 \quad \text{с} = 0.296$$

Добијена је статистички значајна повезаност пола и ставова испитаника.

Табела 120.12. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Програме за тренутно слање порука, аудио и видео конференције (Skype, Google Talk...)		пол		укупно
		мушки	женски	
Никад	опажене фреквенције	13	11	24
	очекиване фреквенције	11.4	12.6	24.0
	% унутар пола	18.3%	13.9%	16.0%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	9	14	23
	очекиване фреквенције	10.9	12.1	23.0
	% унутар пола	12.7%	17.7%	15.3%
Више пута месечно	опажене фреквенције	11	27	38
	очекиване фреквенције	18.0	20.0	38.0
	% унутар пола	15.5%	34.2%	25.3%
Једном недељно	опажене фреквенције	15	15	30
	очекиване фреквенције	14.2	15.8	30.0
	% унутар пола	21.1%	19.0%	20.0%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	4	5	9
	очекиване фреквенције	4.3	4.7	9.0
	% унутар пола	5.6%	6.3%	6.0%
Свакодневно	опажене фреквенције	19	7	26
	очекиване фреквенције	12.3	13.7	26.0
	% унутар пола	26.8%	8.9%	17.3%

$$\chi^2 = 13.251 \text{ сс} = 5 \quad \text{п} = 0.021 \quad \text{с} = 0.285$$

Добијена је статистички значајна повезаност пола и ставова испитаника.

Табела 120.13. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Програме за социјално повезивање и сарадњу у електронском окружењу за потребе наставе (Facebook, Google Apps, Ning)		пол		
		мушки	женски	укупно
Никад	опажене фреквенције	12	10	22
	очекиване фреквенције	10.4	11.6	22.0
	% унутар пола	16.9%	12.7%	14.7%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	10	15	25
	очекиване фреквенције	11.8	13.2	25.0
	% унутар пола	14.1%	19.0%	16.7%
Више пута месечно	опажене фреквенције	14	28	42
	очекиване фреквенције	19.9	22.1	42.0
	% унутар пола	19.7%	35.4%	28.0%
Једном недељно	опажене фреквенције	13	15	28
	очекиване фреквенције	13.3	14.7	28.0
	% унутар пола	18.3%	19.0%	18.7%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	5	5	10
	очекиване фреквенције	4.7	5.3	10.0
	% унутар пола	7.0%	6.3%	6.7%
Свакодневно	опажене фреквенције	17	6	23
	очекиване фреквенције	10.9	12.1	23.0
	% унутар пола	23.9%	7.6%	15.3%

$$\chi^2 = 10.856 \quad \text{cc} = 5 \quad \text{p} = 0.054 \quad \text{c} = 0.260$$

Није добијена статистички значајна повезаност пола и ставова испитаника.

Табела 120.14. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Програме за израду о уређивање интернет страница (Blogger, Edublogs, Wikispaces...)		пол		
		мушки	женски	укупно
Никад	опажене фреквенције	14	14	28
	очекиване фреквенције	13.3	14.7	28.0
	% унутар пола	19.7%	17.7%	18.7%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	9	16	25
	очекиване фреквенције	11.8	13.2	25.0
	% унутар пола	12.7%	20.3%	16.7%
Више пута месечно	опажене фреквенције	13	23	36
	очекиване фреквенције	17.0	19.0	36.0
	% унутар пола	18.3%	29.1%	24.0%
Једном недељно	опажене фреквенције	13	15	28
	очекиване фреквенције	13.3	14.7	28.0
	% унутар пола	18.3%	19.0%	18.7%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	4	5	9
	очекиване фреквенције	4.3	4.7	9.0
	% унутар пола	5.6%	6.3%	6.0%
Свакодневно	опажене фреквенције	18	6	24
	очекиване фреквенције	11.4	12.6	24.0
	% унутар пола	25.4%	7.6%	16.0%

$$\chi^2 = 10.595 \quad \text{cc} = 5 \quad \text{p} = 0.060 \quad \text{c} = 0.257$$

Није добијена статистички значајна повезаност пола и ставова испитаника.

Табела 120.15. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Програме за израду и дељење фотографија, аудио и видео записа (Flickr, iTunes, You Tube...)		пол		укупно
		мушки	женски	
Никад	опажене фреквенције	12	11	23
	очекиване фреквенције	10.9	12.1	23.0
	% унутар пола	16.9%	13.9%	15.3%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	10	17	27
	очекиване фреквенције	12.8	14.2	27.0
	% унутар пола	14.1%	21.5%	18.0%
Више пута месечно	опажене фреквенције	14	24	38
	очекиване фреквенције	18.0	20.0	38.0
	% унутар пола	19.7%	30.4%	25.3%
Једном недељно	опажене фреквенције	12	14	26
	очекиване фреквенције	12.3	13.7	26.0
	% унутар пола	16.9%	17.7%	17.3%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	6	6	12
	очекиване фреквенције	5.7	6.3	12.0
	% унутар пола	8.5%	7.6%	8.0%
Свакодневно	опажене фреквенције	17	7	24
	очекиване фреквенције	11.4	12.6	24.0
	% унутар пола	23.9%	8.9%	16.0%

$$\chi^2 = 8.408 \quad cc = 5 \quad p = 0.135 \quad c = 0.230$$

Није добијена статистички значајна повезаност пола и ставова испитаника.

Табела 120.16. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Интерактивне веб алате		пол		укупно
		мушки	женски	
Никад	опажене фреквенције	10	11	21
	очекиване фреквенције	9.9	11.1	21.0
	% унутар пола	14.1%	13.9%	14.0%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	9	15	24
	очекиване фреквенције	11.4	12.6	24.0
	% унутар пола	12.7%	19.0%	16.0%
Више пута месечно	опажене фреквенције	13	24	37
	очекиване фреквенције	17.5	19.5	37.0
	% унутар пола	18.3%	30.4%	24.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	11	12	23
	очекиване фреквенције	10.9	12.1	23.0
	% унутар пола	15.5%	15.2%	15.3%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	7	7	14
	очекиване фреквенције	6.6	7.4	14.0
	% унутар пола	9.9%	8.9%	9.3%
Свакодневно	опажене фреквенције	21	10	31
	очекиване фреквенције	14.7	16.3	31.0
	% унутар пола	29.6%	12.7%	20.7%

$$\chi^2 = 8.362 \quad cc = 5 \quad p = 0.137 \quad c = 0.230$$

Није добијена статистички значајна повезаност пола и ставова испитаника.

Табела 120.17. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Електронске материјале које поседује школа (CD)		пол		
		мушки	женски	укупно
Никад	опажене фреквенције	10	9	19
	очекиване фреквенције	9.0	10.0	19.0
	% унутар пола	14.1%	11.4%	12.7%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	6	11	17
	очекиване фреквенције	8.0	9.0	17.0
	% унутар пола	8.5%	13.9%	11.3%
Више пута месечно	опажене фреквенције	15	21	36
	очекиване фреквенције	17.0	19.0	36.0
	% унутар пола	21.1%	26.6%	24.0%
Једном недељно	опажене фреквенције	9	14	23
	очекиване фреквенције	10.9	12.1	23.0
	% унутар пола	12.7%	17.7%	15.3%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	9	7	16
	очекиване фреквенције	7.6	8.4	16.0
	% унутар пола	12.7%	8.9%	10.7%
Свакодневно	опажене фреквенције	22	17	39
	очекиване фреквенције	18.5	20.5	39.0
	% унутар пола	31.0%	21.5%	26.0%

$$\chi^2 = 4.086 \quad \text{сс} = 5 \quad \text{п} = 0.537 \quad \text{с} = 0.163$$

Није добијена статистички значајна повезаност пола и ставова испитаника.

Табела 120.18. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Материјале који постоје на постојећим on-line платформама		пол		
		мушки	женски	укупно
Никад	опажене фреквенције	9	7	16
	очекиване фреквенције	7.6	8.4	16.0
	% унутар пола	12.7%	8.9%	10.7%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	4	9	13
	очекиване фреквенције	6.2	6.8	13.0
	% унутар пола	5.6%	11.4%	8.7%
Више пута месечно	опажене фреквенције	10	14	24
	очекиване фреквенције	11.4	12.6	24.0
	% унутар пола	14.1%	17.7%	16.0%
Једном недељно	опажене фреквенције	15	20	35
	очекиване фреквенције	16.6	18.4	35.0
	% унутар пола	21.1%	25.3%	23.3%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	9	11	20
	очекиване фреквенције	9.5	10.5	20.0
	% унутар пола	12.7%	13.9%	13.3%
Свакодневно	опажене фреквенције	24	18	42
	очекиване фреквенције	19.9	22.1	42.0
	% унутар пола	33.8%	22.8%	28.0%

$$\chi^2 = 4.196 \quad \text{сс} = 5 \quad \text{п} = 0.521 \quad \text{с} = 0.165$$

Није добијена статистички значајна повезаност пола и ставова испитаника.

Табела 120.19. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Материјале који су доступни у школској рачунарској мрежи и бази података		пол		укупно
		мушки	женски	
Никад	опажене фреквенције	3	2	5
	очекиване фреквенције	2.4	2.6	5.0
	% унутар пола	4.2%	2.5%	3.3%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	5	7	12
	очекиване фреквенције	5.7	6.3	12.0
	% унутар пола	7.0%	8.9%	8.0%
Више пута месечно	опажене фреквенције	10	8	18
	очекиване фреквенције	8.5	9.5	18.0
	% унутар пола	14.1%	10.1%	12.0%
Једном недељно	опажене фреквенције	17	25	42
	очекиване фреквенције	19.9	22.1	42.0
	% унутар пола	23.9%	31.6%	28.0%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	9	11	20
	очекиване фреквенције	9.5	10.5	20.0
	% унутар пола	12.7%	13.9%	13.3%
Свакодневно	опажене фреквенције	27	26	53
	очекиване фреквенције	25.1	27.9	53.0
	% унутар пола	38.0%	32.9%	35.3%

$$\chi^2 = 2.077 \quad cc = 5 \quad p = 0.838 \quad c = 0.117$$

Није добијена статистички значајна повезаност пола и ставова испитаника.

Табела 121. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Рачунар		факултет		укупно
		друштвене	природне	
Никад	опажене фреквенције	2	3	5
	очекиване фреквенције	2.9	2.1	5.0
	% унутар факултета	2.3%	4.7%	3.3%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	5	1	6
	очекиване фреквенције	3.4	2.6	6.0
	% унутар факултета	5.8%	1.6%	4.0%
Више пута месечно	опажене фреквенције	10	10	20
	очекиване фреквенције	11.5	8.5	20.0
	% унутар факултета	11.6%	15.6%	13.3%
Једном недељно	опажене фреквенције	32	15	47
	очекиване фреквенције	26.9	20.1	47.0
	% унутар факултета	37.2%	23.4%	31.3%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	22	6	28
	очекиване фреквенције	16.1	11.9	28.0
	% унутар факултета	25.6%	9.4%	18.7%
Свакодневно	опажене фреквенције	15	29	44
	очекиване фреквенције	25.2	18.8	44.0
	% унутар факултета	17.4%	45.3%	29.3%

$$\chi^2 = 19.813 \quad cc = 5 \quad p = 0.001 \quad c = 0.342$$

Добијена је статистички значајна повезаност научне области студија и ставова испитаника.

Табела 121.1. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Интернет		факултет		
		друштвене	природне	укупно
Никад	опажене фреквенције	2	3	5
	очекиване фреквенције	2.9	2.1	5.0
	% унутар факултета	2.3%	4.7%	3.3%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	6	1	7
	очекиване фреквенције	4.0	3.0	7.0
	% унутар факултета	7.0%	1.6%	4.7%
Више пута месечно	опажене фреквенције	10	10	20
	очекиване фреквенције	11.5	8.5	20.0
	% унутар факултета	11.6%	15.6%	13.3%
Једном недељно	опажене фреквенције	33	15	48
	очекиване фреквенције	27.5	20.5	48.0
	% унутар факултета	38.4%	23.4%	32.0%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	21	7	28
	очекиване фреквенције	16.1	11.9	28.0
	% унутар факултета	24.4%	10.9%	18.7%
Свакодневно	опажене фреквенције	14	28	42
	очекиване фреквенције	24.1	17.9	42.0
	% унутар факултета	16.3%	43.8%	28.0%

$$\chi^2 = 19.378 \quad cc = 5 \quad p = 0.002 \quad c = 0.338$$

Добијена је статистички значајна повезаност научне области студија и ставова испитаника.

Табела 121.2. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Видео пројектор		факултет		
		друштвене	природне	укупно
Никад	опажене фреквенције	3	3	6
	очекиване фреквенције	3.4	2.6	6.0
	% унутар факултета	3.5%	4.7%	4.0%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	6	1	7
	очекиване фреквенције	4.0	3.0	7.0
	% унутар факултета	7.0%	1.6%	4.7%
Више пута месечно	опажене фреквенције	10	12	22
	очекиване фреквенције	12.6	9.4	22.0
	% унутар факултета	11.6%	18.8%	14.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	33	16	49
	очекиване фреквенције	28.1	20.9	49.0
	% унутар факултета	38.4%	25.0%	32.7%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	20	5	25
	очекиване фреквенције	14.3	10.7	25.0
	% унутар факултета	23.3%	7.8%	16.7%
Свакодневно	опажене фреквенције	14	27	41
	очекиване фреквенције	23.5	17.5	41.0
	% унутар факултета	16.3%	42.2%	27.3%

$$\chi^2 = 19.976 \quad cc = 5 \quad p = 0.001 \quad c = 0.343$$

Добијена је статистички значајна повезаност научне области студија и ставова испитаника.

Табела 121.3. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Аудио и видео опрему за снимање и емитовање		факултет		
		друштвене	природне	укупно
Никад	опажене фреквенције	3	3	6
	очекиване фреквенције	3.4	2.6	6.0
	% унутар факултета	3.5%	4.7%	4.0%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	5	3	8
	очекиване фреквенције	4.6	3.4	8.0
	% унутар факултета	5.8%	4.7%	5.3%
Више пута месечно	опажене фреквенције	14	14	28
	очекиване фреквенције	16.1	11.9	28.0
	% унутар факултета	16.3%	21.9%	18.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	34	12	46
	очекиване фреквенције	26.4	19.6	46.0
	% унутар факултета	39.5%	18.8%	30.7%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	20	6	26
	очекиване фреквенције	14.9	11.1	26.0
	% унутар факултета	23.3%	9.4%	17.3%
Свакодневно	опажене фреквенције	10	26	36
	очекиване фреквенције	20.6	15.4	36.0
	% унутар факултета	11.6%	40.6%	24.0%

$$\chi^2 = 22.938 \quad \text{cc} = 5 \quad \text{p} = 0.000 \quad \text{c} = 0.364$$

Добијена је статистички значајна повезаност научне области студија и ставова испитаника.

Табела 121.4. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Електронска (мултимедијална) табла		факултет		
		друштвене	природне	укупно
Никад	опажене фреквенције	2	3	5
	очекиване фреквенције	2.9	2.1	5.0
	% унутар факултета	2.3%	4.7%	3.3%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	5	5	10
	очекиване фреквенције	5.7	4.3	10.0
	% унутар факултета	5.8%	7.8%	6.7%
Више пута месечно	опажене фреквенције	19	12	31
	очекиване фреквенције	17.8	13.2	31.0
	% унутар факултета	22.1%	18.8%	20.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	31	11	42
	очекиване фреквенције	24.1	17.9	42.0
	% унутар факултета	36.0%	17.2%	28.0%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	19	8	27
	очекиване фреквенције	15.5	11.5	27.0
	% унутар факултета	22.1%	12.5%	18.0%
Свакодневно	опажене фреквенције	10	25	35
	очекиване фреквенције	20.1	14.9	35.0
	% унутар факултета	11.6%	39.1%	23.3%

$$\chi^2 = 19.405 \quad \text{cc} = 5 \quad \text{p} = 0.002 \quad \text{c} = 0.338$$

Добијена је статистички значајна повезаност научне области студија и ставова испитаника.

Табела 121.5. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Опрема за одржавање видео конференција		факултет		
		друштвене	природне	укупно
Никад	опажене фреквенције	2	5	7
	очекиване фреквенције	4.0	3.0	7.0
	% унутар факултета	2.3%	7.8%	4.7%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	4	3	7
	очекиване фреквенције	4.0	3.0	7.0
	% унутар факултета	4.7%	4.7%	4.7%
Више пута месечно	опажене фреквенције	19	12	31
	очекиване фреквенције	17.8	13.2	31.0
	% унутар факултета	22.1%	18.8%	20.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	34	12	46
	очекиване фреквенције	26.4	19.6	46.0
	% унутар факултета	39.5%	18.8%	30.7%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	18	9	27
	очекиване фреквенције	15.5	11.5	27.0
	% унутар факултета	20.9%	14.1%	18.0%
Свакодневно	опажене фреквенције	9	23	32
	очекиване фреквенције	18.3	13.7	32.0
	% унутар факултета	10.5%	35.9%	21.3%

$$\chi^2 = 19.856 \quad cc = 5 \quad p = 0.040 \quad c = 0.342$$

Добијена је статистички значајна повезаност научне области студија и ставова испитаника.

Табела 121.6. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Дигитални кабинет		факултет		
		друштвене	природне	укупно
Никад	опажене фреквенције	2	6	8
	очекиване фреквенције	4.6	3.4	8.0
	% унутар факултета	2.3%	9.4%	5.3%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	6	5	11
	очекиване фреквенције	6.3	4.7	11.0
	% унутар факултета	7.0%	7.8%	7.3%
Више пута месечно	опажене фреквенције	20	9	29
	очекиване фреквенције	16.6	12.4	29.0
	% унутар факултета	23.3%	14.1%	19.3%
Једном недељно	опажене фреквенције	31	13	44
	очекиване фреквенције	25.2	18.8	44.0
	% унутар факултета	36.0%	20.3%	29.3%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	19	8	27
	очекиване фреквенције	15.5	11.5	27.0
	% унутар факултета	22.1%	12.5%	18.0%
Свакодневно	опажене фреквенције	8	23	31
	очекиване фреквенције	17.8	13.2	31.0
	% унутар факултета	9.3%	35.9%	20.7%

$$\chi^2 = 22.627 \quad cc = 5 \quad p = 0.000 \quad c = 0.362$$

Добијена је статистички значајна повезаност научне области студија и ставова испитаника.

Табела 121.7. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Интернет презентације		факултет		
		друштвене	природне	Укупно
Никад	опажене фреквенције	2	5	7
	оčekиване фреквенције	4.0	3.0	7.0
	% унутар факултета	2.3%	7.8%	4.7%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	6	4	10
	оčekиване фреквенције	5.7	4.3	10.0
	% унутар факултета	7.0%	6.3%	6.7%
Више пута месечно	опажене фреквенције	16	9	25
	оčekиване фреквенције	14.3	10.7	25.0
	% унутар факултета	18.6%	14.1%	16.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	33	14	47
	оčekиване фреквенције	26.9	20.1	47.0
	% унутар факултета	38.4%	21.9%	31.3%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	18	8	26
	оčekиване фреквенције	14.9	11.1	26.0
	% унутар факултета	20.9%	12.5%	17.3%
Свакодневно	опажене фреквенције	11	24	35
	оčekиване фреквенције	20.1	14.9	35.0
	% унутар факултета	12.8%	37.5%	23.3%

$$\chi^2 = 17.143 \quad cc = 5 \quad p = 0.004 \quad c = 0.320$$

Добијена је статистички значајна повезаност научне области студија и ставова испитаника.

Табела 121.8. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Одговарајући програми, лиценцирани и слободни		факултет		
		друштвене	природне	Укупно
Никад	опажене фреквенције	2	5	7
	оčekиване фреквенције	4.0	3.0	7.0
	% унутар факултета	2.3%	7.8%	4.7%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	6	4	10
	оčekиване фреквенције	5.7	4.3	10.0
	% унутар факултета	7.0%	6.3%	6.7%
Више пута месечно	опажене фреквенције	18	11	29
	оčekиване фреквенције	16.6	12.4	29.0
	% унутар факултета	20.9%	17.2%	19.3%
Једном недељно	опажене фреквенције	32	12	44
	оčekиване фреквенције	25.2	18.8	44.0
	% унутар факултета	37.2%	18.8%	29.3%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	20	8	28
	оčekиване фреквенције	16.1	11.9	28.0
	% унутар факултета	23.3%	12.5%	18.7%
Свакодневно	опажене фреквенције	8	24	32
	оčekиване фреквенције	18.3	13.7	32.0
	% унутар факултета	9.3%	37.5%	21.3%

$$\chi^2 = 22.875 \quad cc = 5 \quad p = 0.000 \quad c = 0.364$$

Добијена је статистички значајна повезаност научне области студија и ставова испитаника.

Табела 121.9. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Педагошко-дидактичка средства за употребу ИКТ у настави		факултет		
		друштвене	природне	укупно
Никад	опажене фреквенције	2	4	6
	очекиване фреквенције	3.4	2.6	6.0
	% унутар факултета	2.3%	6.3%	4.0%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	7	1	8
	очекиване фреквенције	4.6	3.4	8.0
	% унутар факултета	8.1%	1.6%	5.3%
Више пута месечно	опажене фреквенције	16	14	30
	очекиване фреквенције	17.2	12.8	30.0
	% унутар факултета	18.6%	21.9%	20.0%
Једном недељно	опажене фреквенције	33	14	47
	очекиване фреквенције	26.9	20.1	47.0
	% унутар факултета	38.4%	21.9%	31.3%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	19	7	26
	очекиване фреквенције	14.9	11.1	26.0
	% унутар факултета	22.1%	10.9%	17.3%
Свакодневно	опажене фреквенције	9	24	33
	очекиване фреквенције	18.9	14.1	33.0
	% унутар факултета	10.5%	37.5%	22.0%

$$\chi^2 = 22.597 \quad \text{cc} = 5 \quad \text{p} = 0.000 \quad \text{c} = 0.362$$

Добијена је статистички значајна повезаност научне области студија и ставова испитаника.

Табела 121.10. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Рачунарске програме MS Office (Word, Excel, Power Point...)		факултет		
		друштвене	природне	укупно
Никад	опажене фреквенције	7	6	13
	очекиване фреквенције	7.5	5.5	13.0
	% унутар факултета	8.1%	9.4%	8.7%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	6	8	14
	очекиване фреквенције	8.0	6.0	14.0
	% унутар факултета	7.0%	12.5%	9.3%
Више пута месечно	опажене фреквенције	29	8	37
	очекиване фреквенције	21.2	15.8	37.0
	% унутар факултета	33.7%	12.5%	24.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	25	11	36
	очекиване фреквенције	20.6	15.4	36.0
	% унутар факултета	29.1%	17.2%	24.0%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	10	10	20
	очекиване фреквенције	11.5	8.5	20.0
	% унутар факултета	11.6%	15.6%	13.3%
Свакодневно	опажене фреквенције	9	21	30
	очекиване фреквенције	17.2	12.8	30.0
	% унутар факултета	10.5%	32.8%	20.0%

$$\chi^2 = 19.724 \quad \text{cc} = 5 \quad \text{p} = 0.001 \quad \text{c} = 0.341$$

Добијена је статистички значајна повезаност научне области студија и ставова испитаника.

Табела 121.11. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Програме за организацију наставе у електронском окружењу: системи за управљање учењем (Moodle, Blackboard...)		факултет		
		друштвене	природне	укупно
Никад	опажене фреквенције	12	11	23
	очекиване фреквенције	13.2	9.8	23.0
	% унутар факултета	14.0%	17.2%	15.3%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	11	8	19
	очекиване фреквенције	10.9	8.1	19.0
	% унутар факултета	12.8%	12.5%	12.7%
Више пута месечно	опажене фреквенције	31	7	38
	очекиване фреквенције	21.8	16.2	38.0
	% унутар факултета	36.0%	10.9%	25.3%
Једном недељно	опажене фреквенције	22	10	32
	очекиване фреквенције	18.3	13.7	32.0
	% унутар факултета	25.6%	15.6%	21.3%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	6	9	15
	очекиване фреквенције	8.6	6.4	15.0
	% унутар факултета	7.0%	14.1%	10.0%
Свакодневно	опажене фреквенције	4	19	23
	очекиване фреквенције	13.2	9.8	23.0
	% унутар факултета	4.7%	29.7%	15.3%

$$\chi^2 = 27.932 \quad \text{cc} = 5 \quad \text{п} = 0.000 \quad \text{с} = 0.396$$

Добијена је статистички значајна повезаност научне области студија и ставова испитаника.

Табела 121.12. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Програме за тренутно слање порука, аудио и видео конференције (Skype, Google Talk...)		факултет		
		друштвене	природне	укупно
Никад	опажене фреквенције	11	13	24
	очекиване фреквенције	13.8	10.2	24.0
	% унутар факултета	12.8%	20.3%	16.0%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	16	7	23
	очекиване фреквенције	13.2	9.8	23.0
	% унутар факултета	18.6%	10.9%	15.3%
Више пута месечно	опажене фреквенције	31	7	38
	очекиване фреквенције	21.8	16.2	38.0
	% унутар факултета	36.0%	10.9%	25.3%
Једном недељно	опажене фреквенције	19	11	30
	очекиване фреквенције	17.2	12.8	30.0
	% унутар факултета	22.1%	17.2%	20.0%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	3	6	9
	очекиване фреквенције	5.2	3.8	9.0
	% унутар факултета	3.5%	9.4%	6.0%
Свакодневно	опажене фреквенције	6	20	26
	очекиване фреквенције	14.9	11.1	26.0
	% унутар факултета	7.0%	31.3%	17.3%

$$\chi^2 = 26.869 \quad \text{cc} = 5 \quad \text{п} = 0.000 \quad \text{с} = 0.390$$

Добијена је статистички значајна повезаност научне области студија и одговора испитаника.

Табела 121.13. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Програме за социјално повезивање и сарадњу у електронском окружењу за потребе наставе (Facebook, Google Apps, Ning)		факултет		
		друштвене	природне	укупно
Никад	опажене фреквенције	10	12	22
	очекиване фреквенције	12.6	9.4	22.0
	% унутар факултета	11.6%	18.8%	14.7%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	17	8	25
	очекиване фреквенције	14.3	10.7	25.0
	% унутар факултета	19.8%	12.5%	16.7%
Више пута месечно	опажене фреквенције	35	7	42
	очекиване фреквенције	24.1	17.9	42.0
	% унутар факултета	40.7%	10.9%	28.0%
Једном недељно	опажене фреквенције	16	12	28
	очекиване фреквенције	16.1	11.9	28.0
	% унутар факултета	18.6%	18.8%	18.7%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	4	6	10
	очекиване фреквенције	5.7	4.3	10.0
	% унутар факултета	4.7%	9.4%	6.7%
Свакодневно	опажене фреквенције	4	19	23
	очекиване фреквенције	13.2	9.8	23.0
	% унутар факултета	4.7%	29.7%	15.3%

$$\chi^2 = 30.267 \quad \text{cc} = 5 \quad \text{п} = 0.000 \quad \text{с} = 0.410$$

Добијена је статистички значајна повезаност научне области студија и ставова испитаника.

Табела 121.14. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Програме за израду о уређивање интернет страница (Blogger, Edublogs, Wikispaces...)		факултет		
		друштвене	природне	укупно
Никад	опажене фреквенције	14	14	28
	очекиване фреквенције	16.1	11.9	28.0
	% унутар факултета	16.3%	21.9%	18.7%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	18	7	25
	очекиване фреквенције	14.3	10.7	25.0
	% унутар факултета	20.9%	10.9%	16.7%
Више пута месечно	опажене фреквенције	28	8	36
	очекиване фреквенције	20.6	15.4	36.0
	% унутар факултета	32.6%	12.5%	24.0%
Једном недељно	опажене фреквенције	18	10	28
	очекиване фреквенције	16.1	11.9	28.0
	% унутар факултета	20.9%	15.6%	18.7%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	3	6	9
	очекиване фреквенције	5.2	3.8	9.0
	% унутар факултета	3.5%	9.4%	6.0%
Свакодневно	опажене фреквенције	5	19	24
	очекиване фреквенције	13.8	10.2	24.0
	% унутар факултета	5.8%	29.7%	16.0%

$$\chi^2 = 24.708 \quad \text{cc} = 5 \quad \text{п} = 0.000 \quad \text{с} = 0.376$$

Добијена је статистички значајна повезаност научне области студија и ставова испитаника.

Табела 121.15. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Програме за израду и дељење фотографија, аудио и видео записа (Flickr, iTunes, You Tube...)		факултет		
		друштвене	природне	укупно
Никад	опажене фреквенције	11	12	23
	очекиване фреквенције	13.2	9.8	23.0
	% унутар факултета	12.8%	18.8%	15.3%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	20	7	27
	очекиване фреквенције	15.5	11.5	27.0
	% унутар факултета	23.3%	10.9%	18.0%
Више пута месечно	опажене фреквенције	28	10	38
	очекиване фреквенције	21.8	16.2	38.0
	% унутар факултета	32.6%	15.6%	25.3%
Једном недељно	опажене фреквенције	18	8	26
	очекиване фреквенције	14.9	11.1	26.0
	% унутар факултета	20.9%	12.5%	17.3%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	5	7	12
	очекиване фреквенције	6.9	5.1	12.0
	% унутар факултета	5.8%	10.9%	8.0%
Свакодневно	опажене фреквенције	4	20	24
	очекиване фреквенције	13.8	10.2	24.0
	% унутар факултета	4.7%	31.3%	16.0%

$$\chi^2 = 27.030 \quad cc = 5 \quad p = 0.000 \quad c = 0.391$$

Добијена је статистички значајна повезаност научне области студија и ставова испитаника.

Табела 121.16. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Интерактивне веб алате		факултет		
		друштвене	природне	укупно
Никад	опажене фреквенције	10	11	21
	очекиване фреквенције	12.0	9.0	21.0
	% унутар факултета	11.6%	17.2%	14.0%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	16	8	24
	очекиване фреквенције	13.8	10.2	24.0
	% унутар факултета	18.6%	12.5%	16.0%
Више пута месечно	опажене фреквенције	28	9	37
	очекиване фреквенције	21.2	15.8	37.0
	% унутар факултета	32.6%	14.1%	24.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	15	8	23
	очекиване фреквенције	13.2	9.8	23.0
	% унутар факултета	17.4%	12.5%	15.3%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	7	7	14
	очекиване фреквенције	8.0	6.0	14.0
	% унутар факултета	8.1%	10.9%	9.3%
Свакодневно	опажене фреквенције	10	21	31
	очекиване фреквенције	17.8	13.2	31.0
	% унутар факултета	11.6%	32.8%	20.7%

$$\chi^2 = 15.614 \quad cc = 5 \quad p = 0.008 \quad c = 0.307$$

Добијена је статистички значајна повезаност научне области студија и ставова испитаника.

Табела 121.17. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Електронске материјале које поседује школа (CD)		факултет		
		друштвене	природне	укупно
Никад	опажене фреквенције	8	11	19
	очекиване фреквенције	10.9	8.1	19.0
	% унутар факултета	9.3%	17.2%	12.7%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	12	5	17
	очекиване фреквенције	9.7	7.3	17.0
	% унутар факултета	14.0%	7.8%	11.3%
Више пута месечно	опажене фреквенције	23	13	36
	очекиване фреквенције	20.6	15.4	36.0
	% унутар факултета	26.7%	20.3%	24.0%
Једном недељно	опажене фреквенције	17	6	23
	очекиване фреквенције	13.2	9.8	23.0
	% унутар факултета	19.8%	9.4%	15.3%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	10	6	16
	очекиване фреквенције	9.2	6.8	16.0
	% унутар факултета	11.6%	9.4%	10.7%
Свакодневно	опажене фреквенције	16	23	39
	очекиване фреквенције	22.4	16.6	39.0
	% унутар факултета	18.6%	35.9%	26.0%

$$\chi^2 = 10.654 \quad c = 5 \quad p = 0.059 \quad c = 0.258$$

Није добијена статистички значајна повезаност научне области студија и ставова испитаника.

Табела 121.18. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Материјале који постоје на постојећим on-line платформама		факултет		
		друштвене	природне	укупно
Никад	опажене фреквенције	6	10	16
	очекиване фреквенције	9.2	6.8	16.0
	% унутар факултета	7.0%	15.6%	10.7%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	10	3	13
	очекиване фреквенције	7.5	5.5	13.0
	% унутар факултета	11.6%	4.7%	8.7%
Више пута месечно	опажене фреквенције	14	10	24
	очекиване фреквенције	13.8	10.2	24.0
	% унутар факултета	16.3%	15.6%	16.0%
Једном недељно	опажене фреквенције	25	10	35
	очекиване фреквенције	20.1	14.9	35.0
	% унутар факултета	29.1%	15.6%	23.3%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	13	7	20
	очекиване фреквенције	11.5	8.5	20.0
	% унутар факултета	15.1%	10.9%	13.3%
Свакодневно	опажене фреквенције	18	24	42
	очекиване фреквенције	24.1	17.9	42.0
	% унутар факултета	20.9%	37.5%	28.0%

$$\chi^2 = 11.543 \quad c = 5 \quad p = 0.042 \quad c = 0.267$$

Добијена је статистички значајна повезаност научне области студија и ставова испитаника.

Табела 121.19. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Материјале који су доступни у школској рачунарској мрежи и бази података		факултет		
		Друштвене	природне	укупно
Никад	опажене фреквенције	2	3	5
	очекиване фреквенције	2.9	2.1	5.0
	% унутар факултета	2.3%	4.7%	3.3%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	7	5	12
	очекиване фреквенције	6.9	5.1	12.0
	% унутар факултета	8.1%	7.8%	8.0%
Више пута месечно	опажене фреквенције	8	10	18
	очекиване фреквенције	10.3	7.7	18.0
	% унутар факултета	9.3%	15.6%	12.0%
Једном недељно	опажене фреквенције	28	14	42
	очекиване фреквенције	24.1	17.9	42.0
	% унутар факултета	32.6%	21.9%	28.0%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	15	5	20
	очекиване фреквенције	11.5	8.5	20.0
	% унутар факултета	17.4%	7.8%	13.3%
Свакодневно	опажене фреквенције	26	27	53
	очекиване фреквенције	30.4	22.6	53.0
	% унутар факултета	30.2%	42.2%	35.3%

$$\chi^2 = 7.373 \quad \text{cc} = 5 \quad \text{п} = 0.194 \quad \text{с} = 0.216$$

Није добијена статистички значајна повезаност научне области студија и ставова испитаника.

Табела 122. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Рачунар		година студија				
		прва	друга	трећа	четврта	пета
Никад	опажене фреквенције	4	1	0	0	0
	очекиване фреквенције	1.0	1.1	1.2	1.2	.5
	% унутар узраста	12.9%	3.1%	.0%	.0%	.0%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	1	3	1	1	0
	очекиване фреквенције	1.2	1.3	1.4	1.5	.6
	% унутар узраста	3.2%	9.4%	2.9%	2.7%	.0%
Више пута месечно	опажене фреквенције	7	3	6	3	1
	очекиване фреквенције	4.1	4.3	4.7	4.9	2.0
	% унутар узраста	22.6%	9.4%	17.1%	8.1%	6.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	12	16	8	8	3
	очекиване фреквенције	9.7	10.0	11.0	11.6	4.7
	% унутар узраста	38.7%	50.0%	22.9%	21.6%	20.0%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	3	7	10	8	0
	очекиване фреквенције	5.8	6.0	6.5	6.9	2.8
	% унутар узраста	9.7%	21.9%	28.6%	21.6%	.0%
Свакодневно	опажене фреквенције	4	2	10	17	11
	очекиване фреквенције	9.1	9.4	10.3	10.9	4.4
	% унутар узраста	12.9%	6.3%	28.6%	45.9%	73.3%

$$\chi^2 = 53.665 \quad \text{cc} = 20 \quad \text{п} = 0.000 \quad \text{с} = 0.513$$

Добијена је статистички значајна повезаност између године студија и ставова испитаника.

Табела 122.1. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Интернет		година студија				
		прва	друга	трећа	четврта	пета
Никад	опажене фреквенције	4	1	0	0	0
	очекиване фреквенције	1.0	1.1	1.2	1.2	.5
	% унутар узраста	12.9%	3.1%	.0%	.0%	.0%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	2	3	1	1	0
	очекиване фреквенције	1.4	1.5	1.6	1.7	.7
	% унутар узраста	6.5%	9.4%	2.9%	2.7%	.0%
Више пута месечно	опажене фреквенције	7	3	6	3	1
	очекиване фреквенције	4.1	4.3	4.7	4.9	2.0
	% унутар узраста	22.6%	9.4%	17.1%	8.1%	6.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	11	18	8	8	3
	очекиване фреквенције	9.9	10.2	11.2	11.8	4.8
	% унутар узраста	35.5%	56.3%	22.9%	21.6%	20.0%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	5	5	10	8	0
	очекиване фреквенције	5.8	6.0	6.5	6.9	2.8
	% унутар узраста	16.1%	15.6%	28.6%	21.6%	.0%
Свакодневно	опажене фреквенције	2	2	10	17	11
	очекиване фреквенције	8.7	9.0	9.8	10.4	4.2
	% унутар узраста	6.5%	6.3%	28.6%	45.9%	73.3%

$$\chi^2 = 58.135 \quad \text{cc} = 20 \quad \text{p} = 0.000 \quad \text{c} = 0.529$$

Добијена је статистички значајна повезаност године студија и ставова испитаника.

Табела 122.2. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Видео пројектор		година студија				
		прва	друга	трећа	четврта	пета
Никад	опажене фреквенције	5	1	0	0	0
	очекиване фреквенције	1.2	1.3	1.4	1.5	.6
	% унутар узраста	16.1%	3.1%	.0%	.0%	.0%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	2	3	1	1	0
	очекиване фреквенције	1.4	1.5	1.6	1.7	.7
	% унутар узраста	6.5%	9.4%	2.9%	2.7%	.0%
Више пута месечно	опажене фреквенције	8	4	6	3	1
	очекиване фреквенције	4.5	4.7	5.1	5.4	2.2
	% унутар узраста	25.8%	12.5%	17.1%	8.1%	6.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	12	17	8	9	3
	очекиване фреквенције	10.1	10.5	11.4	12.1	4.9
	% унутар узраста	38.7%	53.1%	22.9%	24.3%	20.0%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	3	4	10	8	0
	очекиване фреквенције	5.2	5.3	5.8	6.2	2.5
	% унутар узраста	9.7%	12.5%	28.6%	21.6%	.0%
Свакодневно	опажене фреквенције	1	3	10	16	11
	очекиване фреквенције	8.5	8.7	9.6	10.1	4.1
	% унутар узраста	3.2%	9.4%	28.6%	43.2%	73.3%

$$\chi^2 = 62.228 \quad \text{cc} = 20 \quad \text{p} = 0.000 \quad \text{c} = 0.541$$

Добијена је статистички значајна повезаност године студија и ставова испитаника.

Табела 122.3. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Аудио и видео опрему за снимање и емитовање		година студија				
		прва	друга	трећа	четврта	пета
Никад	опажене фреквенције	5	1	0	0	0
	очекиване фреквенције	1.2	1.3	1.4	1.5	.6
	% унутар узраста	16.1%	3.1%	.0%	.0%	.0%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	2	4	1	1	0
	очекиване фреквенције	1.7	1.7	1.9	2.0	.8
	% унутар узраста	6.5%	12.5%	2.9%	2.7%	.0%
Више пута месечно	опажене фреквенције	10	7	6	4	1
	очекиване фреквенције	5.8	6.0	6.5	6.9	2.8
	% унутар узраста	32.3%	21.9%	17.1%	10.8%	6.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	10	15	10	8	3
	очекиване фреквенције	9.5	9.8	10.7	11.3	4.6
	% унутар узраста	32.3%	46.9%	28.6%	21.6%	20.0%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	3	3	9	11	0
	очекиване фреквенције	5.4	5.5	6.1	6.4	2.6
	% унутар узраста	9.7%	9.4%	25.7%	29.7%	.0%
Свакодневно	опажене фреквенције	1	2	9	13	11
	очекиване фреквенције	7.4	7.7	8.4	8.9	3.6
	% унутар узраста	3.2%	6.3%	25.7%	35.1%	73.3%

$$\chi^2 = 66.265 \quad cc = 20 \quad p = 0.000 \quad c = 0.554$$

Добијена је статистички значајна повезаност година студија и ставова испитаника.

Табела 122.4. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Електронска (мултимедијална) табла		година студија				
		прва	друга	трећа	четврта	пета
Никад	опажене фреквенције	4	1	0	0	0
	очекиване фреквенције	1.0	1.1	1.2	1.2	.5
	% унутар узраста	12.9%	3.1%	.0%	.0%	.0%
ређе од једном месечно	опажене фреквенције	4	4	1	1	0
	очекиване фреквенције	2.1	2.1	2.3	2.5	1.0
	% унутар узраста	12.9%	12.5%	2.9%	2.7%	.0%
више пута месечно	опажене фреквенције	9	8	7	6	1
	очекиване фреквенције	6.4	6.6	7.2	7.6	3.1
	% унутар узраста	29.0%	25.0%	20.0%	16.2%	6.7%
једном недељно	опажене фреквенције	9	12	9	8	4
	очекиване фреквенције	8.7	9.0	9.8	10.4	4.2
	% унутар узраста	29.0%	37.5%	25.7%	21.6%	26.7%
неколико пута недељно	опажене фреквенције	3	5	10	9	0
	очекиване фреквенције	5.6	5.8	6.3	6.7	2.7
	% унутар узраста	9.7%	15.6%	28.6%	24.3%	.0%
свакодневно	опажене фреквенције	2	2	8	13	10
	очекиване фреквенције	7.2	7.5	8.2	8.6	3.5
	% унутар узраста	6.5%	6.3%	22.9%	35.1%	66.7%

$$\chi^2 = 51.339 \quad cc = 20 \quad p = 0.000 \quad c = 0.505$$

Добијена је статистички значајна повезаност године студија и ставова испитаника.

Табела 122.5. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Опрема за одржавање видео конференција		година студија				
		прва	друга	трећа	четврта	пета
Никад	опажене фреквенције	6	1	0	0	0
	очекиване фреквенције	1.4	1.5	1.6	1.7	.7
	% унутар узраста	19.4%	3.1%	.0%	.0%	.0%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	1	4	1	1	0
	очекиване фреквенције	1.4	1.5	1.6	1.7	.7
	% унутар узраста	3.2%	12.5%	2.9%	2.7%	.0%
Више пута месечно	опажене фреквенције	9	9	7	5	1
	очекиване фреквенције	6.4	6.6	7.2	7.6	3.1
	% унутар узраста	29.0%	28.1%	20.0%	13.5%	6.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	10	13	9	10	4
	очекиване фреквенције	9.5	9.8	10.7	11.3	4.6
	% унутар узраста	32.3%	40.6%	25.7%	27.0%	26.7%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	4	4	10	9	0
	очекиване фреквенције	5.6	5.8	6.3	6.7	2.7
	% унутар узраста	12.9%	12.5%	28.6%	24.3%	.0%
Свакодневно	опажене фреквенције	1	1	8	12	10
	очекиване фреквенције	6.6	6.8	7.5	7.9	3.2
	% унутар узраста	3.2%	3.1%	22.9%	32.4%	66.7%

$$\chi^2 = 63.030 \quad \text{cc} = 20 \quad \text{p} = 0.000 \quad \text{c} = 0.544$$

Добијена је статистички значајна повезаност године студија и ставова испитаника.

Табела 122.6. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Дигитални кабинет		година студија				
		прва	друга	трећа	четврта	пета
Никад	опажене фреквенције	7	1	0	0	0
	очекиване фреквенције	1.7	1.7	1.9	2.0	.8
	% унутар узраста	22.6%	3.1%	.0%	.0%	.0%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	1	7	2	1	0
	очекиване фреквенције	2.3	2.3	2.6	2.7	1.1
	% унутар узраста	3.2%	21.9%	5.7%	2.7%	.0%
Више пута месечно	опажене фреквенције	7	8	7	6	1
	очекиване фреквенције	6.0	6.2	6.8	7.2	2.9
	% унутар узраста	22.6%	25.0%	20.0%	16.2%	6.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	10	11	9	10	4
	очекиване фреквенције	9.1	9.4	10.3	10.9	4.4
	% унутар узраста	32.3%	34.4%	25.7%	27.0%	26.7%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	4	4	10	9	0
	очекиване фреквенције	5.6	5.8	6.3	6.7	2.7
	% унутар узраста	12.9%	12.5%	28.6%	24.3%	.0%
Свакодневно	опажене фреквенције	2	1	7	11	10
	очекиване фреквенције	6.4	6.6	7.2	7.6	3.1
	% унутар узраста	6.5%	3.1%	20.0%	29.7%	66.7%

$$\chi^2 = 68.549 \quad \text{cc} = 20 \quad \text{p} = 0.000 \quad \text{c} = 0.560$$

Добијена је статистички значајна повезаност године студија и ставова испитаника.

Табела 122.7. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Интернет презентације		година студија				
		прва	друга	трећа	четврта	пета
Никад	опажене фреквенције	6	1	0	0	0
	очекиване фреквенције	1.4	1.5	1.6	1.7	.7
	% унутар узраста	19.4%	3.1%	.0%	.0%	.0%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	1	6	2	1	0
	очекиване фреквенције	2.1	2.1	2.3	2.5	1.0
	% унутар узраста	3.2%	18.8%	5.7%	2.7%	.0%
Више пута месечно	опажене фреквенције	6	7	6	5	1
	очекиване фреквенције	5.2	5.3	5.8	6.2	2.5
	% унутар узраста	19.4%	21.9%	17.1%	13.5%	6.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	10	14	10	10	3
	очекиване фреквенције	9.7	10.0	11.0	11.6	4.7
	% унутар узраста	32.3%	43.8%	28.6%	27.0%	20.0%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	5	3	9	9	0
	очекиване фреквенције	5.4	5.5	6.1	6.4	2.6
	% унутар узраста	16.1%	9.4%	25.7%	24.3%	.0%
Свакодневно	опажене фреквенције	3	1	8	12	11
	очекиване фреквенције	7.2	7.5	8.2	8.6	3.5
	% унутар узраста	9.7%	3.1%	22.9%	32.4%	73.3%

$$\chi^2 = 64.038 \quad cc = 20 \quad p = 0.000 \quad c = 0.547$$

Добијена је статистички значајна повезаност године студија и ставова испитаника.

Табела 122.8. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Одговарајући програми, лиценцирани и слободни		година студија				
		прва	друга	трећа	четврта	пета
Никад	опажене фреквенције	6	1	0	0	0
	очекиване фреквенције	1.4	1.5	1.6	1.7	.7
	% унутар узраста	19.4%	3.1%	.0%	.0%	.0%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	2	6	1	1	0
	очекиване фреквенције	2.1	2.1	2.3	2.5	1.0
	% унутар узраста	6.5%	18.8%	2.9%	2.7%	.0%
Више пута месечно	опажене фреквенције	6	8	8	6	1
	очекиване фреквенције	6.0	6.2	6.8	7.2	2.9
	% унутар узраста	19.4%	25.0%	22.9%	16.2%	6.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	10	12	11	7	4
	очекиване фреквенције	9.1	9.4	10.3	10.9	4.4
	% унутар узраста	32.3%	37.5%	31.4%	18.9%	26.7%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	4	3	9	12	0
	очекиване фреквенције	5.8	6.0	6.5	6.9	2.8
	% унутар узраста	12.9%	9.4%	25.7%	32.4%	.0%
Свакодневно	опажене фреквенције	3	2	6	11	10
	очекиване фреквенције	6.6	6.8	7.5	7.9	3.2
	% унутар узраста	9.7%	6.3%	17.1%	29.7%	66.7%

$$\chi^2 = 63.527 \quad cc = 20 \quad p = 0.000 \quad c = 0.545$$

Добијена је статистички значајна повезаност године студија и ставова испитаника.

Табела 122.9. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Педагошко-дидактичка средства за употребу ИКТ у настави		година студија				
		прва	друга	трећа	четврта	пета
Никад	опажене фреквенције	5	1	0	0	0
	очекиване фреквенције	1.2	1.3	1.4	1.5	.6
	% унутар узраста	16.1%	3.1%	.0%	.0%	.0%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	1	5	1	1	0
	очекиване фреквенције	1.7	1.7	1.9	2.0	.8
	% унутар узраста	3.2%	15.6%	2.9%	2.7%	.0%
Више пута месечно	опажене фреквенције	7	7	9	6	1
	очекиване фреквенције	6.2	6.4	7.0	7.4	3.0
	% унутар узраста	22.6%	21.9%	25.7%	16.2%	6.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	11	14	9	9	4
	очекиване фреквенције	9.7	10.0	11.0	11.6	4.7
	% унутар узраста	35.5%	43.8%	25.7%	24.3%	26.7%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	5	3	7	11	0
	очекиване фреквенције	5.4	5.5	6.1	6.4	2.6
	% унутар узраста	16.1%	9.4%	20.0%	29.7%	.0%
Свакодневно	опажене фреквенције	2	2	9	10	10
	очекиване фреквенције	6.8	7.0	7.7	8.1	3.3
	% унутар узраста	6.5%	6.3%	25.7%	27.0%	66.7%

$$\chi^2 = 56.831 \quad cc = 20 \quad p = 0.000 \quad c = 0.524$$

Добијена је статистички значајна повезаност године студија и ставова испитаника.

Табела 122.10. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Рачунарске програме MS Office (Word, Excel, Power Point...)		година студија				
		прва	друга	трећа	четврта	пета
Никад	опажене фреквенције	7	3	1	2	0
	очекиване фреквенције	2.7	2.8	3.0	3.2	1.3
	% унутар узраста	22.6%	9.4%	2.9%	5.4%	.0%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	3	6	3	1	1
	очекиване фреквенције	2.9	3.0	3.3	3.5	1.4
	% унутар узраста	9.7%	18.8%	8.6%	2.7%	6.7%
Више пута месечно	опажене фреквенције	6	11	11	8	1
	очекиване фреквенције	7.6	7.9	8.6	9.1	3.7
	% унутар узраста	19.4%	34.4%	31.4%	21.6%	6.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	10	8	8	6	4
	очекиване фреквенције	7.4	7.7	8.4	8.9	3.6
	% унутар узраста	32.3%	25.0%	22.9%	16.2%	26.7%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	2	3	5	10	0
	очекиване фреквенције	4.1	4.3	4.7	4.9	2.0
	% унутар узраста	6.5%	9.4%	14.3%	27.0%	.0%
Свакодневно	опажене фреквенције	3	1	7	10	9
	очекиване фреквенције	6.2	6.4	7.0	7.4	3.0
	% унутар узраста	9.7%	3.1%	20.0%	27.0%	60.0%

$$\chi^2 = 49.037 \quad cc = 20 \quad p = 0.000 \quad c = 0.496$$

Добијена је статистички значајна повезаност године студија и ставова испитаника.

Табела 122.11. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Програме за организацију наставе у електронском окружењу: системи за управљање учењем (Moodle, Blackboard...)		година студија				
		прва	друга	трећа	четврта	пета
Никад	опажене фреквенције	8	7	3	3	2
	очекиване фреквенције	4.8	4.9	5.4	5.7	2.3
	% унутар узраста	25.8%	21.9%	8.6%	8.1%	13.3%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	4	7	6	2	0
	очекиване фреквенције	3.9	4.1	4.4	4.7	1.9
	% унутар узраста	12.9%	21.9%	17.1%	5.4%	.0%
Више пута месечно	опажене фреквенције	7	10	11	9	1
	очекиване фреквенције	7.9	8.1	8.9	9.4	3.8
	% унутар узраста	22.6%	31.3%	31.4%	24.3%	6.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	9	5	7	7	4
	очекиване фреквенције	6.6	6.8	7.5	7.9	3.2
	% унутар узраста	29.0%	15.6%	20.0%	18.9%	26.7%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	2	2	4	7	0
	очекиване фреквенције	3.1	3.2	3.5	3.7	1.5
	% унутар узраста	6.5%	6.3%	11.4%	18.9%	.0%
Свакодневно	опажене фреквенције	1	1	4	9	8
	очекиване фреквенције	4.8	4.9	5.4	5.7	2.3
	% унутар узраста	3.2%	3.1%	11.4%	24.3%	53.3%

$$\chi^2 = 44.251 \quad \text{cc} = 20 \quad \text{p} = 0.001 \quad \text{c} = 0.477$$

Добијена је статистички значајна повезаност године студија и ставова испитаника.

Табела 122.12. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Програме за тренутно слање порука, аудио и видео конференције (Skype, Google Talk...)		година студија				
		прва	друга	трећа	четврта	пета
Никад	опажене фреквенције	10	6	4	3	1
	очекиване фреквенције	5.0	5.1	5.6	5.9	2.4
	% унутар узраста	32.3%	18.8%	11.4%	8.1%	6.7%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	4	10	6	3	0
	очекиване фреквенције	4.8	4.9	5.4	5.7	2.3
	% унутар узраста	12.9%	31.3%	17.1%	8.1%	.0%
Више пута месечно	опажене фреквенције	7	9	11	9	2
	очекиване фреквенције	7.9	8.1	8.9	9.4	3.8
	% унутар узраста	22.6%	28.1%	31.4%	24.3%	13.3%
Једном недељно	опажене фреквенције	7	4	7	8	4
	очекиване фреквенције	6.2	6.4	7.0	7.4	3.0
	% унутар узраста	22.6%	12.5%	20.0%	21.6%	26.7%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	1	0	3	5	0
	очекиване фреквенције	1.9	1.9	2.1	2.2	.9
	% унутар узраста	3.2%	.0%	8.6%	13.5%	.0%
Свакодневно	опажене фреквенције	2	3	4	9	8
	очекиване фреквенције	5.4	5.5	6.1	6.4	2.6
	% унутар узраста	6.5%	9.4%	11.4%	24.3%	53.3%

$$\chi^2 = 43.319 \quad \text{cc} = 20 \quad \text{p} = 0.002 \quad \text{c} = 0.473$$

Добијена је статистички значајна повезаност године студија и ставова испитаника.

Табела 122.13. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Програме за социјално повезивање и сарадњу у електронском окружењу за потребе наставе (Facebook, Google Apps, Ning)		година студија				
		прва	друга	трећа	четврта	пета
Никад	опажене фреквенције	9	6	4	2	1
	очекиване фреквенције	4.5	4.7	5.1	5.4	2.2
	% унутар узраста	29.0%	18.8%	11.4%	5.4%	6.7%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	5	9	7	4	0
	очекиване фреквенције	5.2	5.3	5.8	6.2	2.5
	% унутар узраста	16.1%	28.1%	20.0%	10.8%	.0%
Више пута месечно	опажене фреквенције	7	12	10	11	2
	очекиване фреквенције	8.7	9.0	9.8	10.4	4.2
	% унутар узраста	22.6%	37.5%	28.6%	29.7%	13.3%
Једном недељно	опажене фреквенције	7	4	7	6	4
	очекиване фреквенције	5.8	6.0	6.5	6.9	2.8
	% унутар узраста	22.6%	12.5%	20.0%	16.2%	26.7%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	2	0	3	5	0
	очекиване фреквенције	2.1	2.1	2.3	2.5	1.0
	% унутар узраста	6.5%	.0%	8.6%	13.5%	.0%
Свакодневно	опажене фреквенције	1	1	4	9	8
	очекиване фреквенције	4.8	4.9	5.4	5.7	2.3
	% унутар узраста	3.2%	3.1%	11.4%	24.3%	53.3%

$$\chi^2 = 46.367 \quad \text{cc} = 20 \quad \text{p} = 0.001 \quad \text{c} = 0.486$$

Добијена је статистички значајна повезаност године студија и ставова испитаника.

Табела 122.14. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Програме за израду о уређивање интернет страница (Blogger, Edublogs, Wikispaces...)		година студија				
		прва	друга	трећа	четврта	пета
Никад	опажене фреквенције	10	7	6	3	2
	очекиване фреквенције	5.8	6.0	6.5	6.9	2.8
	% унутар узраста	32.3%	21.9%	17.1%	8.1%	13.3%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	4	12	6	3	0
	очекиване фреквенције	5.2	5.3	5.8	6.2	2.5
	% унутар узраста	12.9%	37.5%	17.1%	8.1%	.0%
Више пута месечно	опажене фреквенције	7	8	9	11	1
	очекиване фреквенције	7.4	7.7	8.4	8.9	3.6
	% унутар узраста	22.6%	25.0%	25.7%	29.7%	6.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	7	4	7	6	4
	очекиване фреквенције	5.8	6.0	6.5	6.9	2.8
	% унутар узраста	22.6%	12.5%	20.0%	16.2%	26.7%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	1	0	3	5	0
	очекиване фреквенције	1.9	1.9	2.1	2.2	.9
	% унутар узраста	3.2%	.0%	8.6%	13.5%	.0%
Свакодневно	опажене фреквенције	2	1	4	9	8
	очекиване фреквенције	5.0	5.1	5.6	5.9	2.4
	% унутар узраста	6.5%	3.1%	11.4%	24.3%	53.3%

$$\chi^2 = 49.785 \quad \text{cc} = 20 \quad \text{p} = 0.000 \quad \text{c} = 0.499$$

Добијена је статистички значајна повезаност године студија и ставова испитаника.

Табела 122.15. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Програме за израду и дељење фотографија, аудио и видео записа (Flickr, iTunes, You Tube...)		година студија				
		прва	друга	трећа	четврта	пета
Никад	опажене фреквенције	9	7	4	2	1
	очекиване фреквенције	4.8	4.9	5.4	5.7	2.3
	% унутар узраста	29.0%	21.9%	11.4%	5.4%	6.7%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	4	10	7	5	1
	очекиване фреквенције	5.6	5.8	6.3	6.7	2.7
	% унутар узраста	12.9%	31.3%	20.0%	13.5%	6.7%
Више пута месечно	опажене фреквенције	7	10	10	10	1
	очекиване фреквенције	7.9	8.1	8.9	9.4	3.8
	% унутар узраста	22.6%	31.3%	28.6%	27.0%	6.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	8	3	7	4	4
	очекиване фреквенције	5.4	5.5	6.1	6.4	2.6
	% унутар узраста	25.8%	9.4%	20.0%	10.8%	26.7%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	2	1	3	6	0
	очекиване фреквенције	2.5	2.6	2.8	3.0	1.2
	% унутар узраста	6.5%	3.1%	8.6%	16.2%	.0%
Свакодневно	опажене фреквенције	1	1	4	10	8
	очекиване фреквенције	5.0	5.1	5.6	5.9	2.4
	% унутар узраста	3.2%	3.1%	11.4%	27.0%	53.3%

$\chi^2 = 48.515$ $cc = 20$ $p = 0.000$ $c = 0.494$

Добијена је статистички значајна повезаност године студија и ставова испитаника.

Табела 122.16. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Интерактивне веб алате		година студија				
		прва	друга	трећа	четврта	пета
Никад	опажене фреквенције	8	7	4	1	1
	очекиване фреквенције	4.3	4.5	4.9	5.2	2.1
	% унутар узраста	25.8%	21.9%	11.4%	2.7%	6.7%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	3	11	6	4	0
	очекиване фреквенције	5.0	5.1	5.6	5.9	2.4
	% унутар узраста	9.7%	34.4%	17.1%	10.8%	.0%
Више пута месечно	опажене фреквенције	8	8	10	10	1
	очекиване фреквенције	7.6	7.9	8.6	9.1	3.7
	% унутар узраста	25.8%	25.0%	28.6%	27.0%	6.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	8	3	4	4	4
	очекиване фреквенције	4.8	4.9	5.4	5.7	2.3
	% унутар узраста	25.8%	9.4%	11.4%	10.8%	26.7%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	2	1	6	5	0
	очекиване фреквенције	2.9	3.0	3.3	3.5	1.4
	% унутар узраста	6.5%	3.1%	17.1%	13.5%	.0%
Свакодневно	опажене фреквенције	2	2	5	13	9
	очекиване фреквенције	6.4	6.6	7.2	7.6	3.1
	% унутар узраста	6.5%	6.3%	14.3%	35.1%	60.0%

$\chi^2 = 54.434$ $cc = 20$ $p = 0.000$ $c = 0.516$

Добијена је статистички значајна повезаност године студија и ставова испитаника.

Табела 122.17. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Електронске материјале које поседује школа (CD)		година студија				
		прва	друга	трећа	четврта	пета
Никад	опажене фреквенције	8	6	3	1	1
	очекиване фреквенције	3.9	4.1	4.4	4.7	1.9
	% унутар узраста	25.8%	18.8%	8.6%	2.7%	6.7%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	2	10	4	1	0
	очекиване фреквенције	3.5	3.6	4.0	4.2	1.7
	% унутар узраста	6.5%	31.3%	11.4%	2.7%	.0%
Више пута месечно	опажене фреквенције	7	8	10	10	1
	очекиване фреквенције	7.4	7.7	8.4	8.9	3.6
	% унутар узраста	22.6%	25.0%	28.6%	27.0%	6.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	8	5	6	1	3
	очекиване фреквенције	4.8	4.9	5.4	5.7	2.3
	% унутар узраста	25.8%	15.6%	17.1%	2.7%	20.0%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	2	0	5	9	0
	очекиване фреквенције	3.3	3.4	3.7	3.9	1.6
	% унутар узраста	6.5%	.0%	14.3%	24.3%	.0%
Свакодневно	опажене фреквенције	4	3	7	15	10
	очекиване фреквенције	8.1	8.3	9.1	9.6	3.9
	% унутар узраста	12.9%	9.4%	20.0%	40.5%	66.7%

$$\chi^2 = 64.565 \quad cc = 20 \quad p = 0.000 \quad c = 0.549$$

Добијена је статистички значајна повезаност године студија и ставова испитаника.

Табела 122.18. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Материјале који постоје на постојећим on-line платформама		година студија				
		прва	друга	трећа	четврта	пета
Никад	опажене фреквенције	8	6	2	0	0
	очекиване фреквенције	3.3	3.4	3.7	3.9	1.6
	% унутар узраста	25.8%	18.8%	5.7%	.0%	.0%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	1	6	4	1	1
	очекиване фреквенције	2.7	2.8	3.0	3.2	1.3
	% унутар узраста	3.2%	18.8%	11.4%	2.7%	6.7%
Више пута месечно	опажене фреквенције	7	6	7	4	0
	очекиване фреквенције	5.0	5.1	5.6	5.9	2.4
	% унутар узраста	22.6%	18.8%	20.0%	10.8%	.0%
Једном недељно	опажене фреквенције	8	10	7	6	4
	очекиване фреквенције	7.2	7.5	8.2	8.6	3.5
	% унутар узраста	25.8%	31.3%	20.0%	16.2%	26.7%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	3	1	5	11	0
	очекиване фреквенције	4.1	4.3	4.7	4.9	2.0
	% унутар узраста	9.7%	3.1%	14.3%	29.7%	.0%
Свакодневно	опажене фреквенције	4	3	10	15	10
	очекиване фреквенције	8.7	9.0	9.8	10.4	4.2
	% унутар узраста	12.9%	9.4%	28.6%	40.5%	66.7%

$$\chi^2 = 56.903 \quad cc = 20 \quad p = 0.000 \quad c = 0.524$$

Добијена је статистички значајна повезаност године студија и ставова испитаника.

Табела 122.19. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Материјале који су доступни у школској рачунаркој мрежи и бази података		година студија				
		прва	друга	трећа	четврта	пета
Никад	опажене фреквенције	4	1	0	0	0
	очекиване фреквенције	1.0	1.1	1.2	1.2	.5
	% унутар узраста	12.9%	3.1%	.0%	.0%	.0%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	1	6	4	1	0
	очекиване фреквенције	2.5	2.6	2.8	3.0	1.2
	% унутар узраста	3.2%	18.8%	11.4%	2.7%	.0%
Више пута месечно	опажене фреквенције	4	6	5	2	1
	очекиване фреквенције	3.7	3.8	4.2	4.4	1.8
	% унутар узраста	12.9%	18.8%	14.3%	5.4%	6.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	12	13	6	9	2
	очекиване фреквенције	8.7	9.0	9.8	10.4	4.2
	% унутар узраста	38.7%	40.6%	17.1%	24.3%	13.3%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	4	1	6	9	0
	очекиване фреквенције	4.1	4.3	4.7	4.9	2.0
	% унутар узраста	12.9%	3.1%	17.1%	24.3%	.0%
Свакодневно	опажене фреквенције	6	5	14	16	12
	очекиване фреквенције	11.0	11.3	12.4	13.1	5.3
	% унутар узраста	19.4%	15.6%	40.0%	43.2%	80.0%

$$\chi^2 = 52.257 \quad cc = 20 \quad p = 0.000 \quad c = 0.508$$

Добијена је статистички значајна повезаност године студија и ставова испитаника.

Табела 123. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Рачунар		просек		укупно
		до 8,00	преко 8,00	
Никад	опажене фреквенције	4	1	5
	очекиване фреквенције	2.3	2.7	5.0
	% унутар просека	5.9%	1.2%	3.3%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	5	1	6
	очекиване фреквенције	2.7	3.3	6.0
	% унутар просека	7.4%	1.2%	4.0%
Више пута месечно	опажене фреквенције	10	10	20
	очекиване фреквенције	9.1	10.9	20.0
	% унутар просека	14.7%	12.2%	13.3%
Једном недељно	опажене фреквенције	24	23	47
	очекиване фреквенције	21.3	25.7	47.0
	% унутар просека	35.3%	28.0%	31.3%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	12	16	28
	очекиване фреквенције	12.7	15.3	28.0
	% унутар просека	17.6%	19.5%	18.7%
Свакодневно	опажене фреквенције	13	31	44
	очекиване фреквенције	19.9	24.1	44.0
	% унутар просека	19.1%	37.8%	29.3%

$$\chi^2 = 11.214 \quad cc = 5 \quad p = 0.047 \quad c = 0.264$$

Добијена је статистички значајна повезаност просечне оцене и ставова испитаника.

Табела 123.1. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Интернет		просек		укупно
		до 8,00	преко 8,00	
Никад	опажене фреквенције	4	1	5
	очекиване фреквенције	2.3	2.7	5.0
	% унутар просека	5.9%	1.2%	3.3%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	6	1	7
	очекиване фреквенције	3.2	3.8	7.0
	% унутар просека	8.8%	1.2%	4.7%
Више пута месечно	опажене фреквенције	10	10	20
	очекиване фреквенције	9.1	10.9	20.0
	% унутар просека	14.7%	12.2%	13.3%
Једном недељно	опажене фреквенције	25	23	48
	очекиване фреквенције	21.8	26.2	48.0
	% унутар просека	36.8%	28.0%	32.0%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	11	17	28
	очекиване фреквенције	12.7	15.3	28.0
	% унутар просека	16.2%	20.7%	18.7%
Свакодневно	опажене фреквенције	12	30	42
	очекиване фреквенције	19.0	23.0	42.0
	% унутар просека	17.6%	36.6%	28.0%

$$\chi^2 = 13.264$$

$$cc = 5 \quad p = 0.021 \quad c = 0.285$$

Добијена је статистички значајна повезаност повезаност просечне оцене и ставова испитаника.

Табела 123.2. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Видео пројектор		просек		укупно
		до 8,00	преко 8,00	
Никад	опажене фреквенције	5	1	6
	очекиване фреквенције	2.7	3.3	6.0
	% унутар просека	7.4%	1.2%	4.0%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	6	1	7
	очекиване фреквенције	3.2	3.8	7.0
	% унутар просека	8.8%	1.2%	4.7%
Више пута месечно	опажене фреквенције	11	11	22
	очекиване фреквенције	10.0	12.0	22.0
	% унутар просека	16.2%	13.4%	14.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	27	22	49
	очекиване фреквенције	22.2	26.8	49.0
	% унутар просека	39.7%	26.8%	32.7%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	8	17	25
	очекиване фреквенције	11.3	13.7	25.0
	% унутар просека	11.8%	20.7%	16.7%
Свакодневно	опажене фреквенције	11	30	41
	очекиване фреквенције	18.6	22.4	41.0
	% унутар просека	16.2%	36.6%	27.3%

$$\chi^2 = 17.640$$

$$cc = 5 \quad p = 0.003 \quad c = 0.324$$

Добијена је статистички значајна повезаност повезаност просечне оцене и ставова испитаника.

Табела 123.3. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Аудио и видео опрему за снимање и емитовање		просек		
		до 8,00	преко 8,00	укупно
Никад	опажене фреквенције	5	1	6
	очекиване фреквенције	2.7	3.3	6.0
	% унутар просека	7.4%	1.2%	4.0%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	8	0	8
	очекиване фреквенције	3.6	4.4	8.0
	% унутар просека	11.8%	.0%	5.3%
Више пута месечно	опажене фреквенције	14	14	28
	очекиване фреквенције	12.7	15.3	28.0
	% унутар просека	20.6%	17.1%	18.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	24	22	46
	очекиване фреквенције	20.9	25.1	46.0
	% унутар просека	35.3%	26.8%	30.7%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	7	19	26
	очекиване фреквенције	11.8	14.2	26.0
	% унутар просека	10.3%	23.2%	17.3%
Свакодневно	опажене фреквенције	10	26	36
	очекиване фреквенције	16.3	19.7	36.0
	% унутар просека	14.7%	31.7%	24.0%

$$\chi^2 = 22.291 \quad \text{cc} = 5 \quad \text{п} = 0.000 \quad \text{с} = 0.360$$

Добијена је статистички значајна повезаност повезаност просечне оцене и ставова испитаника.

Табела 123.4. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Електронска (мултимедијална) табла		просек		
		до 8,00	преко 8,00	укупно
Никад	опажене фреквенције	4	1	5
	очекиване фреквенције	2.3	2.7	5.0
	% унутар просека	5.9%	1.2%	3.3%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	10	0	10
	очекиване фреквенције	4.5	5.5	10.0
	% унутар просека	14.7%	.0%	6.7%
Више пута месечно	опажене фреквенције	15	16	31
	очекиване фреквенције	14.1	16.9	31.0
	% унутар просека	22.1%	19.5%	20.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	20	22	42
	очекиване фреквенције	19.0	23.0	42.0
	% унутар просека	29.4%	26.8%	28.0%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	8	19	27
	очекиване фреквенције	12.2	14.8	27.0
	% унутар просека	11.8%	23.2%	18.0%
Свакодневно	опажене фреквенције	11	24	35
	очекиване фреквенције	15.9	19.1	35.0
	% унутар просека	16.2%	29.3%	23.3%

$$\chi^2 = 20.106 \quad \text{cc} = 5 \quad \text{п} = 0.001 \quad \text{с} = 0.344$$

Добијена је статистички значајна повезаност повезаност просечне оцене и ставова испитаника.

Табела 123.5. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Опрема за одржавање видео конференција		просек		укупно
		до 8,00	преко 8,00	
Никад	опажене фреквенције	6	1	7
	очекиване фреквенције	3.2	3.8	7.0
	% унутар просека	8.8%	1.2%	4.7%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	7	0	7
	очекиване фреквенције	3.2	3.8	7.0
	% унутар просека	10.3%	.0%	4.7%
Више пута месечно	опажене фреквенције	14	17	31
	очекиване фреквенције	14.1	16.9	31.0
	% унутар просека	20.6%	20.7%	20.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	25	21	46
	очекиване фреквенције	20.9	25.1	46.0
	% унутар просека	36.8%	25.6%	30.7%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	7	20	27
	очекиване фреквенције	12.2	14.8	27.0
	% унутар просека	10.3%	24.4%	18.0%
Свакодневно	опажене фреквенције	9	23	32
	очекиване фреквенције	14.5	17.5	32.0
	% унутар просека	13.2%	28.0%	21.3%

$$\chi^2 = 22.483 \quad \text{cc} = 5 \quad \text{p} = 0.000 \quad \text{c} = 0.361$$

Добијена је статистички значајна повезаност повезаност просечне оцене и ставова испитаника.

Табела 123.6. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Дигитални кабинет		просек		укупно
		до 8,00	преко 8,00	
Никад	опажене фреквенције	7	1	8
	очекиване фреквенције	3.6	4.4	8.0
	% унутар просека	10.3%	1.2%	5.3%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	9	2	11
	очекиване фреквенције	5.0	6.0	11.0
	% унутар просека	13.2%	2.4%	7.3%
Више пута месечно	опажене фреквенције	11	18	29
	очекиване фреквенције	13.1	15.9	29.0
	% унутар просека	16.2%	22.0%	19.3%
Једном недељно	опажене фреквенције	24	20	44
	очекиване фреквенције	19.9	24.1	44.0
	% унутар просека	35.3%	24.4%	29.3%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	8	19	27
	очекиване фреквенције	12.2	14.8	27.0
	% унутар просека	11.8%	23.2%	18.0%
Свакодневно	опажене фреквенције	9	22	31
	очекиване фреквенције	14.1	16.9	31.0
	% унутар просека	13.2%	26.8%	20.7%

$$\chi^2 = 19.807 \quad \text{cc} = 5 \quad \text{p} = 0.001 \quad \text{c} = 0.342$$

Добијена је статистички значајна повезаност повезаност просечне оцене и ставова испитаника.

Табела 123.7. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Интернет презентације		просек		
		до 8,00	преко 8,00	укупно
Никад	опажене фреквенције	6	1	7
	очекиване фреквенције	3.2	3.8	7.0
	% унутар просека	8.8%	1.2%	4.7%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	8	2	10
	очекиване фреквенције	4.5	5.5	10.0
	% унутар просека	11.8%	2.4%	6.7%
Више пута месечно	опажене фреквенције	8	17	25
	очекиване фреквенције	11.3	13.7	25.0
	% унутар просека	11.8%	20.7%	16.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	27	20	47
	очекиване фреквенције	21.3	25.7	47.0
	% унутар просека	39.7%	24.4%	31.3%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	8	18	26
	очекиване фреквенције	11.8	14.2	26.0
	% унутар просека	11.8%	22.0%	17.3%
Свакодневно	опажене фреквенције	11	24	35
	очекиване фреквенције	15.9	19.1	35.0
	% унутар просека	16.2%	29.3%	23.3%

$$\chi^2 = 18.987 \quad cc = 5 \quad p = 0.002 \quad c = 0.335$$

Добијена је статистички значајна повезаност повезаност просечне оцене и ставова испитаника.

Табела 123.8. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Одговарајући програми, лиценцирани и слободни		просек		
		до 8,00	преко 8,00	укупно
Никад	опажене фреквенције	6	1	7
	очекиване фреквенције	3.2	3.8	7.0
	% унутар просека	8.8%	1.2%	4.7%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	9	1	10
	очекиване фреквенције	4.5	5.5	10.0
	% унутар просека	13.2%	1.2%	6.7%
Више пута месечно	опажене фреквенције	10	19	29
	очекиване фреквенције	13.1	15.9	29.0
	% унутар просека	14.7%	23.2%	19.3%
Једном недељно	опажене фреквенције	22	22	44
	очекиване фреквенције	19.9	24.1	44.0
	% унутар просека	32.4%	26.8%	29.3%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	9	19	28
	очекиване фреквенције	12.7	15.3	28.0
	% унутар просека	13.2%	23.2%	18.7%
Свакодневно	опажене фреквенције	12	20	32
	очекиване фреквенције	14.5	17.5	32.0
	% унутар просека	17.6%	24.4%	21.3%

$$\chi^2 = 17.179 \quad cc = 5 \quad p = 0.004 \quad c = 0.321$$

Добијена је статистички значајна повезаност повезаност просечне оцене и ставова испитаника.

Табела 123.9. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Педагошко-дидактичка средства за употребу ИКТ у настави		просек		укупно
		до 8,00	преко 8,00	
Никад	опажене фреквенције	5	1	6
	очекиване фреквенције	2.7	3.3	6.0
	% унутар просека	7.4%	1.2%	4.0%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	6	2	8
	очекиване фреквенције	3.6	4.4	8.0
	% унутар просека	8.8%	2.4%	5.3%
Више пута месечно	опажене фреквенције	14	16	30
	очекиване фреквенције	13.6	16.4	30.0
	% унутар просека	20.6%	19.5%	20.0%
Једном недељно	опажене фреквенције	24	23	47
	очекиване фреквенције	21.3	25.7	47.0
	% унутар просека	35.3%	28.0%	31.3%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	8	18	26
	очекиване фреквенције	11.8	14.2	26.0
	% унутар просека	11.8%	22.0%	17.3%
Свакодневно	опажене фреквенције	11	22	33
	очекиване фреквенције	15.0	18.0	33.0
	% унутар просека	16.2%	26.8%	22.0%

$$\chi^2 = 11.124 \quad cc = 5 \quad p = 0.049 \quad c = 0.263$$

Добијена је статистички значајна повезаност повезаност просечне оцене и ставова испитаника.

Табела 123.10. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Рачунарске програме MS Office (Word, Excel, Power Point...)		просек		укупно
		до 8,00	преко 8,00	
никад	опажене фреквенције	9	4	13
	очекиване фреквенције	5.9	7.1	13.0
	% унутар просека	13.2%	4.9%	8.7%
ређе од једном месечно	опажене фреквенције	7	7	14
	очекиване фреквенције	6.3	7.7	14.0
	% унутар просека	10.3%	8.5%	9.3%
више пута месечно	опажене фреквенције	17	20	37
	очекиване фреквенције	16.8	20.2	37.0
	% унутар просека	25.0%	24.4%	24.7%
једном недељно	опажене фреквенције	18	18	36
	очекиване фреквенције	16.3	19.7	36.0
	% унутар просека	26.5%	22.0%	24.0%
неколико пута недељно	опажене фреквенције	6	14	20
	очекиване фреквенције	9.1	10.9	20.0
	% унутар просека	8.8%	17.1%	13.3%
свакодневно	опажене фреквенције	11	19	30
	очекиване фреквенције	13.6	16.4	30.0
	% унутар просека	16.2%	23.2%	20.0%

$$\chi^2 = 6.247 \quad cc = 5 \quad p = 0.283 \quad c = 0.200$$

Није добијена статистички значајна повезаност повезаност просечне оцене и ставова испитаника.

Табела 123.11. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Програме за организацију наставе у електронском окружењу: системи за управљање учењем (Moodle, Blackboard...)		просек		укупно
		до 8,00	преко 8,00	
Никад	опажене фреквенције	14	9	23
	очекиване фреквенције	10.4	12.6	23.0
	% унутар просека	20.6%	11.0%	15.3%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	11	8	19
	очекиване фреквенције	8.6	10.4	19.0
	% унутар просека	16.2%	9.8%	12.7%
Више пута месечно	опажене фреквенције	15	23	38
	очекиване фреквенције	17.2	20.8	38.0
	% унутар просека	22.1%	28.0%	25.3%
Једном недељно	опажене фреквенције	15	17	32
	очекиване фреквенције	14.5	17.5	32.0
	% унутар просека	22.1%	20.7%	21.3%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	5	10	15
	очекиване фреквенције	6.8	8.2	15.0
	% унутар просека	7.4%	12.2%	10.0%
Свакодневно	опажене фреквенције	8	15	23
	очекиване фреквенције	10.4	12.6	23.0
	% унутар просека	11.8%	18.3%	15.3%

$$\chi^2 = 5.912 \quad \text{cc} = 5 \quad \text{п} = 0.315 \quad \text{с} = 0.195$$

Није добијена статистички значајна повезаност повезаност просечне оцене и ставова испитаника.

Табела 123.12. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Програме за тренутно слање порука, аудио и видео конференције (Skype, Google Talk...)		просек		укупно
		до 8,00	преко 8,00	
Никад	опажене фреквенције	16	8	24
	очекиване фреквенције	10.9	13.1	24.0
	% унутар просека	23.5%	9.8%	16.0%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	14	9	23
	очекиване фреквенције	10.4	12.6	23.0
	% унутар просека	20.6%	11.0%	15.3%
Више пута месечно	опажене фреквенције	13	25	38
	очекиване фреквенције	17.2	20.8	38.0
	% унутар просека	19.1%	30.5%	25.3%
Једном недељно	опажене фреквенције	14	16	30
	очекиване фреквенције	13.6	16.4	30.0
	% унутар просека	20.6%	19.5%	20.0%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	1	8	9
	очекиване фреквенције	4.1	4.9	9.0
	% унутар просека	1.5%	9.8%	6.0%
Свакодневно	опажене фреквенције	10	16	26
	очекиване фреквенције	11.8	14.2	26.0
	% унутар просека	14.7%	19.5%	17.3%

$$\chi^2 = 13.315 \quad \text{cc} = 5 \quad \text{п} = 0.021 \quad \text{с} = 0.286$$

Добијена је статистички значајна повезаност повезаност просечне оцене и ставова испитаника.

Табела 123.13. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Програме за социјално повезивање и сарадњу у електронском окружењу за потребе наставе (Facebook, Google Apps, Ning)		просек		укупно
		до 8,00	преко 8,00	
никад	опажене фреквенције	14	8	22
	очекиване фреквенције	10.0	12.0	22.0
	% унутар просека	20.6%	9.8%	14.7%
ређе од једном месечно	опажене фреквенције	17	8	25
	очекиване фреквенције	11.3	13.7	25.0
	% унутар просека	25.0%	9.8%	16.7%
више пута месечно	опажене фреквенције	14	28	42
	очекиване фреквенције	19.0	23.0	42.0
	% унутар просека	20.6%	34.1%	28.0%
једном недељно	опажене фреквенције	13	15	28
	очекиване фреквенције	12.7	15.3	28.0
	% унутар просека	19.1%	18.3%	18.7%
неколико пута недељно	опажене фреквенције	2	8	10
	очекиване фреквенције	4.5	5.5	10.0
	% унутар просека	2.9%	9.8%	6.7%
свакодневно	опажене фреквенције	8	15	23
	очекиване фреквенције	10.4	12.6	23.0
	% унутар просека	11.8%	18.3%	15.3%

$$\chi^2 = 14.234 \quad \text{cc} = 5 \quad \text{п} = 0.014 \quad \text{с} = 0.294$$

Добијена је статистички значајна повезаност повезаност просечне оцене и ставова испитаника.

Табела 123.14. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Програме за израду о уређивање интернет страница (Blogger, Edublogs, Wikispaces...)		просек		укупно
		до 8,00	преко 8,00	
Никад	опажене фреквенције	17	11	28
	очекиване фреквенције	12.7	15.3	28.0
	% унутар просека	25.0%	13.4%	18.7%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	16	9	25
	очекиване фреквенције	11.3	13.7	25.0
	% унутар просека	23.5%	11.0%	16.7%
Више пута месечно	опажене фреквенције	12	24	36
	очекиване фреквенције	16.3	19.7	36.0
	% унутар просека	17.6%	29.3%	24.0%
Једном недељно	опажене фреквенције	13	15	28
	очекиване фреквенције	12.7	15.3	28.0
	% унутар просека	19.1%	18.3%	18.7%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	1	8	9
	очекиване фреквенције	4.1	4.9	9.0
	% унутар просека	1.5%	9.8%	6.0%
Свакодневно	опажене фреквенције	9	15	24
	очекиване фреквенције	10.9	13.1	24.0
	% унутар просека	13.2%	18.3%	16.0%

$$\chi^2 = 13.141 \quad \text{cc} = 5 \quad \text{п} = 0.022 \quad \text{с} = 0.284$$

Добијена је статистички значајна повезаност повезаност просечне оцене и ставова испитаника.

Табела 123.15. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Програме за израду и дељење фотографија, аудио и видео записа (Flickr, iTunes, You Tube...)		просек		
		до 8,00	преко 8,00	укупно
Никад	опажене фреквенције	17	6	23
	очекиване фреквенције	10.4	12.6	23.0
	% унутар просека	25.0%	7.3%	15.3%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	15	12	27
	очекиване фреквенције	12.2	14.8	27.0
	% унутар просека	22.1%	14.6%	18.0%
Више пута месечно	опажене фреквенције	12	26	38
	очекиване фреквенције	17.2	20.8	38.0
	% унутар просека	17.6%	31.7%	25.3%
Једном недељно	опажене фреквенције	13	13	26
	очекиване фреквенције	11.8	14.2	26.0
	% унутар просека	19.1%	15.9%	17.3%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	2	10	12
	очекиване фреквенције	5.4	6.6	12.0
	% унутар просека	2.9%	12.2%	8.0%
Свакодневно	опажене фреквенције	9	15	24
	очекиване фреквенције	10.9	13.1	24.0
	% унутар просека	13.2%	18.3%	16.0%

$$\chi^2 = 16.422 \quad \text{сс} = 5 \quad \text{п} = 0.006 \quad \text{с} = 0.314$$

Добијена је статистички значајна повезаност просечне оцене и ставова испитаника.

Табела 123.16. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Интерактивне веб алате		просек		
		до 8,00	преко 8,00	укупно
Никад	опажене фреквенције	14	7	21
	очекиване фреквенције	9.5	11.5	21.0
	% унутар просека	20.6%	8.5%	14.0%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	14	10	24
	очекиване фреквенције	10.9	13.1	24.0
	% унутар просека	20.6%	12.2%	16.0%
Више пута месечно	опажене фреквенције	14	23	37
	очекиване фреквенције	16.8	20.2	37.0
	% унутар просека	20.6%	28.0%	24.7%
Једном недељно	опажене фреквенције	12	11	23
	очекиване фреквенције	10.4	12.6	23.0
	% унутар просека	17.6%	13.4%	15.3%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	3	11	14
	очекиване фреквенције	6.3	7.7	14.0
	% унутар просека	4.4%	13.4%	9.3%
Свакодневно	опажене фреквенције	11	20	31
	очекиване фреквенције	14.1	16.9	31.0
	% унутар просека	16.2%	24.4%	20.7%

$$\chi^2 = 11.208 \quad \text{сс} = 5 \quad \text{п} = 0.047 \quad \text{с} = 0.264$$

Добијена је статистички значајна повезаност просечне оцене и ставова испитаника.

Табела 123.17. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Електронске материјале које поседује школа (CD)		просек		укупно
		до 8,00	преко 8,00	
Никад	опажене фреквенције	14	5	19
	очекиване фреквенције	8.6	10.4	19.0
	% унутар просека	20.6%	6.1%	12.7%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	10	7	17
	очекиване фреквенције	7.7	9.3	17.0
	% унутар просека	14.7%	8.5%	11.3%
Више пута месечно	опажене фреквенције	12	24	36
	очекиване фреквенције	16.3	19.7	36.0
	% унутар просека	17.6%	29.3%	24.0%
Једном недељно	опажене фреквенције	12	11	23
	очекиване фреквенције	10.4	12.6	23.0
	% унутар просека	17.6%	13.4%	15.3%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	5	11	16
	очекиване фреквенције	7.3	8.7	16.0
	% унутар просека	7.4%	13.4%	10.7%
Свакодневно	опажене фреквенције	15	24	39
	очекиване фреквенције	17.7	21.3	39.0
	% унутар просека	22.1%	29.3%	26.0%

$$\chi^2 = 11.960$$

$$cc = 5 \quad p = 0.035 \quad c = 0.272$$

Добијена је статистички значајна повезаност повезаност просечне оцене и ставова испитаника.

Табела 123.18. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Материјале који постоје на постојећим on-line платформама		просек		укупно
		до 8,00	преко 8,00	
Никад	опажене фреквенције	13	3	16
	очекиване фреквенције	7.3	8.7	16.0
	% унутар просека	19.1%	3.7%	10.7%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	7	6	13
	очекиване фреквенције	5.9	7.1	13.0
	% унутар просека	10.3%	7.3%	8.7%
Више пута месечно	опажене фреквенције	8	16	24
	очекиване фреквенције	10.9	13.1	24.0
	% унутар просека	11.8%	19.5%	16.0%
Једном недељно	опажене фреквенције	19	16	35
	очекиване фреквенције	15.9	19.1	35.0
	% унутар просека	27.9%	19.5%	23.3%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	7	13	20
	очекиване фреквенције	9.1	10.9	20.0
	% унутар просека	10.3%	15.9%	13.3%
Свакодневно	опажене фреквенције	14	28	42
	очекиване фреквенције	19.0	23.0	42.0
	% унутар просека	20.6%	34.1%	28.0%

$$\chi^2 = 14.537$$

$$c = 5 \quad p = 0.013 \quad c = 0.297$$

Добијена је статистички значајна повезаност повезаност просечне оцене и ставова испитаника.

Табела 123.19. Означите колико бисте у будућем наставном раду користили следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе:

Материјале који су доступни у школској рачунарској мрежи и бази података		просек		укупно
		до 8,00	преко 8,00	
Никад	опажене фреквенције	4	1	5
	очекиване фреквенције	2.3	2.7	5.0
	% унутар просека	5.9%	1.2%	3.3%
Ређе од једном месечно	опажене фреквенције	6	6	12
	очекиване фреквенције	5.4	6.6	12.0
	% унутар просека	8.8%	7.3%	8.0%
Више пута месечно	опажене фреквенције	10	8	18
	очекиване фреквенције	8.2	9.8	18.0
	% унутар просека	14.7%	9.8%	12.0%
Једном недељно	опажене фреквенције	19	23	42
	очекиване фреквенције	19.0	23.0	42.0
	% унутар просека	27.9%	28.0%	28.0%
Неколико пута недељно	опажене фреквенције	9	11	20
	очекиване фреквенције	9.1	10.9	20.0
	% унутар просека	13.2%	13.4%	13.3%
Свакодневно	опажене фреквенције	20	33	53
	очекиване фреквенције	24.0	29.0	53.0
	% унутар просека	29.4%	40.2%	35.3%

$$\chi^2 = 4.525 \quad cc = 5 \quad n = 0.477 \quad c = 0.171$$

Добијена је статистички значајна повезаност повезаност просечне оцене и ставова испитаника.

ПРИЛОГ 2.

Упитник за студенте факултета наставничких профила

Пред Вама је тест који изражава ставове према садашњем стању система образовања студената, будућих наставника, у области медијске писмености и медијске културе, на високошколским установама у Србији, идентификацији фактора, који у највећој мери утичу на формирање медијске културе и медијске писмености, као и интегрисању и имплементацији области информационих технологија и медијске писмености, у оквиру обавезних наставних предмета на високошколским установама које образују студенте за наставничке профиле и у којој мери ће то проширити њихове будуће професионалне компетенције.

Циљ овог истраживања је да се добију подаци, који ће се касније користити искључиво у научне сврхе. Молим Вас да искрено одговорите на свако од наведених питања. У овом истраживању нема тачних и нетачних одговора, јер је добар сваки одговор који изражава Ваше лично мишљење. Упитник је АНОНИМАН, што значи да не пишете своје име и презиме.

Унапред хвала на сарадњи!

Пол:

- а) мушки б) женски

Студент сте факултета:

- а) друштвено-хуманистичких наука
б) природних наука

Стручни академски назив који стичете после завршеног студијског програма:

- а) дипломирани професор неког наставног предмета
б) професор разредне наставе
в) дипломирани васпитач за рад у предшколским установама и устновама за ученички стандард
г) неки други академски назив:
-

Година студија:

- а) прва б) друга в) трећа г) четврта д) пета

Ваш досадашњи просек оцена на факултету:

- а) до 8,00
б) преко 8,00

1. Да ли бисте волели да после завршеног факултета, Ваш животни позив буде рад у образовању?

- а) да б) не в) уколико не буде другог избора

2. Да ли сматрате да Вас је наставни програм на Вашем факултету довољно професионално припремио за рад у образовању?

- а) Да, у потпуности
б) Не
в) Не мислим да је мој студијски програм компатибилан с наставничким позивом

3) У оквиру студијског програма, на коме сте, заступљени су наставни предмети:

- а) Социологија
б) Психологија
в) Педагогија
г) Методика васпитно-образовног рада или методика неког наставног предмета
д) Поред свих ових предмета, обрађују се и наставни садржаји из Дидактике и поддисциплина Педагогије и Психологије
ђ) Ниједан од ових предмета

4) Да ли су у оквиру ових наставних предмета били заступљени и посебни садржаји медијског образовања, односно образовања за мас-медије?

- а) Да, сасвим довољно
б) Да, али недовољно
в) Скоро да не

5) Сматрате ли да су медији значајна васпитно-образовна сила у 21. веку?

- а) Да, али школа и породица су доминантнији
б) Једнако колико породица, школа и вршњаци
в) Не, сматрам да им се даје превелики значај
г) Најдоминантнији фактор су у образовању

6) Какав је по Вама утицај медија на образовање?

- а) Позитиван
б) Негативан
в) Негативан, али може бити позитиван, уколико се њиховим садржајима посвети већа професионална пажња у образовању

7).Молимо Вас да заокружите једну од следећи дефиниција за коју мислите да је тачна:

Постигнућа ученика	1	2	3	4	5
Развој компетенција ученика за употребу ИКТ	1	2	3	4	5

11) Означите колико бисте у вашем будућем наставном раду користиле следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе (оцењујете од 1 до 6, с тим што имају следећа значења):

1-никад

2-ређе од једном месечно

3-више пута месечно

4-једном недељно

5-неколико пута недељно

6-свакодневно

Рачунар	1	2	3	4	5	6
Интернет	1	2	3	4	5	6
Видео пројектор	1	2	3	4	5	6
Аудио и видео опрему за снимање и емитовање	1	2	3	4	5	6
Електронска (мултимедијална) табла	1	2	3	4	5	6
Опрема за одржавање видео конференција	1	2	3	4	5	6
Дигитални кабинет	1	2	3	4	5	6
Интернет презентације	1	2	3	4	5	6
Одговарајући програми, лиценцирани и слободни	1	2	3	4	5	6
Педагошко-дидактичка средства за употребу ИКТ у настави	1	2	3	4	5	6
Рачунарске програме MS Office,(Word, Excel,Power Point...)	1	2	3	4	5	6
Програме за организацију наставе у електронском окружењу: системи за управљање учењем (Moodle, Blackboard...)	1	2	3	4	5	6
Програме за тренутно слање порука, аудио и видео конференције (Skype, Google, Talk...)	1	2	3	4	5	6
Програме за социјално повезивање и сардњу у електронском окружењу за потребе наставе (Facebook, Google Apps, Ning)	1	2	3	4	5	6
Програме за израду и уређивање интернет страница (Blogger, Edublogs, Wikispaces)	1	2	3	4	5	6
Програме за израду и дељење фотографија, аудио и видео записа (Flickr, iTunes, YouTube)	1	2	3	4	5	6
Интерактивне веб алате	1	2	3	4	5	6
Електронске материјале које поседује школа (CD ROM)	1	2	3	4	5	6
Материјале који постоје на постојећим on-line платформама	1	2	3	4	5	6

Материјале који су доступни у школској 1 2 3 4 5 6
 рачунарској мрежи и бази података

12) На тврдње које следе одговарајте заокруживањем једног од два понуђена одговора у табели, пред Вама.

Да - слажем се а тврдњом (мислим да је тачна)

Не – не слажем се с тврдњом (мислим да није тачна)

1.	Упознат/а сам кроз наставне предмете на факултету са садржајем Стратегије развоја образовања у Србији до 2020. године	Да	Не
2.	Сматрам да су деца и млади посебна врста медијске публике	Да	Не
3.	Деца и млади су значајан учесник економске игре медија	Да	Не
4.	Висок је степен зависност деце и младих од медија и интерактивних игара забавног садржаја	Да	Не
5.	Медији могу бити значајан партнер у савременом образовању	Да	Не
6.	Услов за то је да наставници и учитељи имају виши степен медијске културе и образовања	Да	Не
7.	Унапређивањем нивоа медијске писмености будућих наставника, повећава се ниво друштвене одговорности према деци и младима	Да	Не
8.	Стратегијом увођења медијског образовања смањује се ризик негативног утицаја медијске индустрије на образовање	Да	Не
9.	Циљеви образовања за медије су део општеобразовних циљева	Да	Не
10.	Културолошка и медијска писменост мора постати интегрални део критичког учења о медијима и друштву	Да	Не
11.	у области образовања наставника нема посебних програма и облика медијског образовања, односно образовања за мас-комуникације	Да	Не
12.	У институцијама, програмима и облицима образовања будућих наставника ван редовног школског система нема	Да	Не

по правилу елемената образовања за медије

- | | | | |
|-----|---|----|----|
| 13. | На Вашем факултету масовне комуникације имају доминантно место у образовању наставника основних и средњих школа | Да | Не |
| 14. | Сматрам да су потребне промене у стратегији развоја система образовања будућих наставника по питању медијског образовања | Да | Не |
| 15. | Наше стручне и професионалне компетенције за будући позив биће ефикасније и значајније, уколико се новом образовном политиком интегрише област информационих технологија и медијске писмености у оквиру обавезних наставних предмета | Да | Не |
| 16. | Наставници ће више моћи да утичу на културни стандард и дOMET културног живота младих, уколико је у нашим наставним програмима већа заступљеност предмета из области медијске културе | Да | Не |
| 17. | Што је медијска писменост на вишем нивоу, веће су шансе да се свим грађанима, а посебно младима, пружи исти или слични почетни изгледи за образовање као једно од темељних људских права | Да | Не |
| 18. | Свеукупни национални, економски, образовни, социјални и културни напредак уско је везан са политиком образовања у држави | Да | Не |
| 19. | Немогуће је стручно се усавршавати и применити наставну технологију, која подразумева организацију рада и учења, процену и аналитику, без ширих наставничких компетенција, које подразумева значајну медијску писменост студената факултета наставничких профила. | Да | Не |
| 20. | Неопходно је на наставничким факултетима, конституисати нову педагошку дисциплину, медијску педагогију, која би обухватила различите видове медијске писмености, која се најбоље учи свеобухватним и одговорним коришћењем медија. | Да | Не |
-

13. У којој мери подржавате актуелну реформу образовања? (од 1 до 5; 1-не, 2-осредње, 3-прилично,4-врло и 5-прилично:

1

2

3

4

5

Прилог 3:

Упитник за ученике средњих школа

Пред тобом је један краћи упитник и уколико одговориш на сва питања, помоћи ћеш нам да сазнамо шта млади људи мисле о медијима, њиховом присуству у животу и школи, а помоћи ћеш нам да сазнамо и да ли се твоји ставови и ставови младих људи поклапају са ставовима будућих наставника. Циљ овог истраживања је да се добију подаци, који ће се касније користити искључиво у научне сврхе и било би значајно да искрено одговориш на свако од наведених питања. У овом истраживању нема тачних и нетачних одговора, јер је добар савки одговор који изражава твоје лично мишљење. Упитник је АНОНИМАН, што значи да не пишете своје име и презиме.

Унапред хвала на сарадњи!

Пол: а) мушки б) женски

Ученик/ца си: а) гимназије
б) средње стручне школе

Разред: I II III IV

1) Млади данас живе уз стални утицај медија. Шта мислиш да је потребно да раде медији?

- а) Да делују тако да укључе младе људе у друштвене активности, политику и одлучивање,
- б) Да информишу о новим сазнањима и догађајима у свету
- в) Треба избегавати ТВ и друге медије
- г) Нека медији раде своје, млади их могу и не морају користити
- д) Медији су виша сила, на њих се не може утицати

2. Да ли омладина треба да има своје медије и свој простор на медијима?

- а) Да
- б) Не
- в) Не знам
- г) Нека други одлуче о томе
- д) Прво бих хтео/ла да знам шта медији треба да понуде младима, а затим одговорити на ово питање

3.) **Какав је по теби утицај медија на образовање?**

- а) Позитиван
- б) Негативан
- в) Негативан, али може бити позитиван, уколико се њиховим садржајима посвети већа професионална пажња у образовању.

4.) **Молимо те да заокружиш једну од следећих дефиниција за коју мислиш да је тачна:**

а) **Реклама** се дефинише као смишљено, систематско и контролисано ширење симбола од стране неке моћне групе произвођача, која тим симболима прикрива своју тежњу за профитом, приказујући свој пословни интерес као потребу свих потрошача, како би их навела, а да они тога не буду свесни, да купују не само производе који задовољавају њихове потребе, већ и оне непотребне.

б) **Пропаганда** се дефинише као смишљено, систематско и контролисано ширење симбола од стране неке моћне групе произвођача, која тим симболима прикрива своју тежњу за профитом, приказујући свој пословни интерес као потребу свих потрошача, како би их навела, а да они тога не буду свесни, да купују не само производе који задовољавају њихове потребе, већ и оне непотребне.

в) **Индоктринација** се дефинише као смишљено, систематско и контролисано ширење симбола од стране неке моћне групе произвођача, која тим симболима прикрива своју тежњу за профитом, приказујући свој пословни интерес као потребу свих потрошача, како би их навела, а да они тога не буду свесни, да купују не само производе који задовољавају њихове потребе, већ и оне непотребне.

5) **Процени у којој мери употреба ИКТ доприноси следећим аспектима (1-уопште не доприноси, 5 –од пресудног је значаја):**

Квалитет наставе	1	2	3	4	5
Достизање циљева часа	1	2	3	4	5
Мотивација ученика	1	2	3	4	5
Учешће ученика у настави	1	2	3	4	5
Постигнућа ученика	1	2	3	4	5
Развој компетенција ученика за употребу ИКТ	1	2	3	4	5

6) Означи колико би волео/ла да наставник у школи више користи следеће рачунарске програме и материјале и ресурсе (оцењујете од 1 до 6, с тим што имају следећа значења):

- 1-никад
 2-ређе од једном месечно
 3-више пута месечно
 4-једном недељно
 5-неколико пута недељно
 6-свакодневно

Рачунар	1	2	3	4	5	6
Интернет	1	2	3	4	5	6
Видео пројектор	1	2	3	4	5	6
Аудио и видео опрему за снимање и емитовање	1	2	3	4	5	6
Електронска (мултимедијална) табла	1	2	3	4	5	6
Опрема за одржавање видео конференција	1	2	3	4	5	6
Дигитални кабинет	1	2	3	4	5	6
Интернет презентације	1	2	3	4	5	6
Одговарајући програми, лиценцирани и слободни	1	2	3	4	5	6
Педагошко-дидактичка средства за употребу ИКТ у настави	1	2	3	4	5	6
Рачунарске програме MS Office,(Word, Excel,Power Point...)	1	2	3	4	5	6
Програме за организацију наставе у електронском окружењу: системи за управљање учењем (Moodle, Blackboard...)	1	2	3	4	5	6
Програме за тренутно слање порука, аудио и видео конференције (Skype, Google, Talk...)	1	2	3	4	5	6
Програме за социјално повезивањеи сарадњу у електронском окружењу за потребе наставе (Facebook,Google Apps, Ning)	1	2	3	4	5	6
Програме за израду и уређивање интернет страница (Blogger,Edublogs,Wikispaces)	1	2	3	4	5	6
Програме за израду и дељење фотографија, аудио и видео записа (Flickr,iTunes, YouTube)	1	2	3	4	5	6
Интерактивне веб алате	1	2	3	4	5	6
Електронске материјале које поседује школа (CD ROM)	1	2	3	4	5	6
Материјале који постоје на постојећим on-line платформама	1	2	3	4	5	6
Материјале који су доступни у школској рачунарској мрежи и бази података	1	2	3	4	5	6